

ХРАНАЛОГІЯ ІСТОРІЇ МДУ ІМЯ А. А. КУЛЯШОВА (1913 – 2018)

Электронны аналаг друкаванага выдання:

Храналогія гісторыі МДУ імя А. А. Куляшова (1913–2018):

да 105-годдзя стварэння

аўтар-складальнік А. Р. Ageeў

Магілёў : МДУ імя А. А. Куляшова, 2018. – 164 с.

ISBN 978-985-568-438-2

У выданні прадстаўлены храналогія падзей і біяграфіі выдатных выкладчыкаў, арганізатараў вучэбнага працэсу і выпускнікоў МДУ імя А. А. Куляшова. Упершыню ў гістарыяграфіі ў храналагічным парадку разглядаюцца арганізацыйныя, навукова-метадычныя, культурна-асветніцкія і грамадска-палітычныя падзеі, якія характарызуюць дзейнасць адной з першых беларускіх вышэйшых навучальных устаноў.

Адрасуецца навуковым работнікам, студэнтам, супрацоўнікам і ветэранам універсітэта, краязнаўцам, навучэнцам, усім тым, хто цікавіцца гісторыяй педагагічнай адукацыі і гісторыяй Магілёўшчыны.

УДК 378.4(476.4)“1913/2018”(091)(092)

ББК 74.483

Храналогія гісторыі МДУ імя А. А. Куляшова (1913–2018): да 105-годдзя стварэння [Электронны рэсурс] / аўтар-складальнік А. Р. Ageeў ; пад агул. рэд. Д. У. Дука. – Электрон. даныя. – Магілёў : МДУ імя А. А. Куляшова, 2018. – 1 электрон. апт. дыск (CD-R); 12 см. – Сіст. патрабаванні: Pentium II 300, 64 Mb RAM, свабоднае месца на дыску 16 Mb, Windows 98 і вышэй, Adobe Acrobat Reader, CD-Rom, мыш. – Загал. з экрана. – 5 экз.

212022, г. Магілёў
вул. Касманаўтаў, 1
тэл.: 8-0222-28-31-51
e-mail: alexpzn@mail.ru
<http://www.msu.by>

ISBN 978-985-568-485-6
(электроннае выданне)

© Ageeў А. Р., складанне, 2018
© МДУ імя А. А. Куляшова, 2018
© МДУ імя А. А. Куляшова,
электронны аналаг, 2018

УВОДЗІНЫ

Пасля правядзення дзяржаўнай акрэдытацыі 30 чэрвеня 1997 г. Магілёўскі педагагічны інстытут быў пераўтвораны ў Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.А. Куляшова. Атрыманне ўніверсітэцкага статусу стала лагічным вынікам доўгага і часам нялёгкага, але паспяховага развіцця навучальнай установы, якая ўжо больш за стагоддзе рыхтуе спецыялістаў для адукацыі і іншых галін народнай гаспадаркі краіны.

Наш універсітэт вядзе свой радавод ад Магілёўскага настаўніцкага інстытута, які распачаў сваю дзейнасць у далёкім 1913 г. У ходзе рэвалюцыйных пераўтварэнняў з настаўніцкага вырас педагагічны інстытут, які стаў першай вышэйшай навучальнай установай Магілёва, затым – інстытут народнай адукацыі, а пазней – практычны інстытут народнай адукацыі (1918–1923 гг.). У 1930 г. педагагічны інстытут быў адноўлены і паспяхова развіваўся да 1997 г. У канцы XX ст. на яго базе пачаў дзейнічаць Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт, калектыў якога ў кастрычніку гэтага года адзначыць 105-годдзе.

За стагоддзе складанай гісторыі калектыў нашай установы працаваў пры розных дзяржаўных утварэннях і палітычных рэжымах (апошніх расійскім і германскім імператарам, Часовым расійскім урадзе і ўсіх кіраўніках савецкай дзяржавы), рыхтаваў кадры для незалежнай Беларусі ва ўмовах парламенцкай, а цяпер прэзідэнцкай рэспублікі. Мяняліся дзяржавы і палітычныя курсы, а падрыхтоўка спецыялістаў для грамадства ў сценах нашай навучальнай установы працягвалася. Кожная эпоха пакінула свой след у гісторыі ўніверсітэта.

Першы кароткі гістарычны нарыс па гісторыі Магілёўскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута напісала ў 1978 г. кандыдат гістарычных навук дацэнт В. Бандарэнка¹. Распрацаваны ён быў зыходзячы з савецкіх метадалагічных падыходаў, але стаў пачаткам і важнай вехай вывучэння гісторыі МДП. Менавіта ў гэтым выданні ўпершыню быў сцісла выкладзены перыяд станаўлення педагагічнага інстытута ў 1918–1923 гг. Дастаткова падрабязна ўклад у даследаванне гісторыі Магілёўскага педагагічнага інстытута В. Бандарэнка паказаны У. Афанасьевым².

З сярэдзіны 1990-х гг. да вывучэння розных аспектаў гісторыі педагагічнага інстытута прыступіла кола даследчыкаў³. А сістэматычнае вывучэнне гісторыі установы пачалося ў канцы 1990-х гг., толькі пасля атрымання статусу

¹ Бондаренко, В.А. Могилевский государственный педагогический институт : краткий очерк истории (к 60-летию основания) / В.А. Бондаренко. – Минск : Вышэйшая школа, 1978. – 43 с.

² Афанасьев, В.Н. Первый летописец института / В.Н. Афанасьев // Веснік МДУ імя А.А. Куляшова. – 1999. – № 1. – С. 67–69.

³ Ageeў, А.Р. Аб датах заснавання педінстытута і спробах адкрыцця ўніверсітэта ў г. Магілёве / А.Р. Ageeў // В абласныя Магілёўскія краязнаўчыя чытанні (28 кастрычніка 1993 г.). – Магілёў, 1994. – С. 86–87; Ридевский, Г.В. Научно-педагогическая деятельность Н.С. Рагобыльского / Г.В. Ридевский // V-я абласныя Магілёўскія краязнаўчыя чытанні. – Магілёў, 1994. – С. 108–111; Геаграфы і геалагі – уряджэнцы Магілёўскай вобласці / пад рэд. А. Катлэнак, І. Шарухі. – Магілёў, 1995.

ўніверсітэта. У 1998–1999 гг. часовы навуковы калектыў у складзе А. Агеева, В. Бандарэнка, П. Дзмітрачкова, С. Парашкова, П. Рабзонава прыступіў да даследавання гісторыі МДУ імя А.А. Куляшова⁴. Па выніках працы ў 2003 г. была апублікавана кароткая гісторыя нашай навучальнай установы: “Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.А. Куляшова: мінулае і сучаснасць”⁵.

Пачынаюць з’яўляцца публікацыі па гісторыі асобных кафедраў універсітэта (напрыклад, “Кафедра беларускай літаратуры МДУ імя А.А. Куляшова”, гісторыю якой апісалі яе супрацоўнікі Л. Бараноўская, М. Караткоў, Я. Клімуць, А. Макарэвіч⁶). Друкуюцца першыя бібліяграфічныя даведнікі: “Мовазнаўцы Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова. Агульнае і славянскае мовазнаўства (1930–2001)”⁷.

У далейшым былі даследаваны пытанні ўзнікнення вышэйшай педагагічнай адукацыі Беларусі па матэрыялах Магілёўскага настаўніцкага і педагагічнага інстытута, канфесійныя аспекты дзяржаўнай палітыкі ў галіне адукацыі ў пачатку ХХ ст., пачатак жаночай эмансipaцыі ў Магілёўскім педінстытуце⁸. З’явіліся артыкулы па гісторыі пачатку геаграфічнай, матэматычнай, гістарычнай адукацыі⁹. З цягам часу раскрыліся таямніцы змены назваў і гана-

⁴ Агееў, А.Р. Старонкі гісторыі Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта / А.Р. Агееў, У.М. Афанасьёў, В.Л. Маразевіч, С.А. Парашкоў, Д.М. Папаялышка // *Веснік МДУ імя А.А. Куляшова*. – 1998. – № 1. – С. 4–10.

⁵ Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.А. Куляшова: мінулае і сучаснасць / аўт.-склад.: А.Р. Агееў [і інш.]. – Магілёў : МДУ імя А.А. Куляшова, 2003. – 259 с. : іл.

⁶ Кафедра беларускай літаратуры МДУ імя А.А. Куляшова ад пачатку да сучаснасці : дакументы, сведчання, успаміны / уклад. М.М. Караткоў, Я.І. Клімуць, Л.Г. Бараноўская. – Магілёў : МДУ імя А.А. Куляшова, 2003. – 64 с. : іл. Кафедра беларускай літаратуры МДУ імя А.А. Куляшова: ад пачатку да сучаснасці : дакументы, сведчання, успаміны / пад агул. рэд. А.М. Макарэвіча ; склад.: М.М. Караткоў, Я.І. Клімуць. – Магілёў : МДУ імя А.А. Куляшова, 2007. – 139 с.

⁷ Іваноў, Яўген Яўгенавіч. Мовазнаўцы Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова. Агульнае і славянскае мовазнаўства (1930–2001) : біяграф. даведнік / Я.Я. Іваноў, В.І. Рагаўцоў ; М-ва адукацыі Рэсп. Беларусь, Установа адукацыі “Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.А. Куляшова”. – Магілёў : МДУ імя А.А. Куляшова, 2002. – 357, [1] с.

⁸ Агееў, А.Р. Да гісторыі дзейнасці інстытута народнай адукацыі ў Магілёве / А.Р. Агееў // *Веснік МДУ імя А.А. Куляшова*. – 2000. – № 1. – С. 51–60; Агееў, А.Р. Пачатак жаночай эмансipaцыі ў гісторыі Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова / А.Р. Агееў // *Гісторыя Магілёва. Мінулае і сучаснасць : зб. навук. прац удзельнікаў III Міжнароднай навуковай канферэнцыі “Гісторыя Магілёва: мінулае і сучаснасць”* : у 2 ч. / уклад.: І.А. Пушкін, В.В. Юдзін. – Магілёў, 2003. – Ч. II. – С. 15–17; Агееў, А.Р. Часовы статут навукова-даследчага краязнаўчага таварыства пры МДП імя І.Д. Папаніна / А.Р. Агееў // *Тэорыя і практыка устойлівага развіцця: географічнае абеспечэнне* : мат.-лы Міжнароднай навучна-практычнай канферэнцыі, посвяшчэнной 90-летию со дня рождения П.А. Ляскова, Могилев, 5–7 декабря 2007 г. / Могилевский гос. ун-т; под ред. И.Н. Шаруха. – Могилев, 2008. – С. 16–20; Агееў, А.Р. Рэлігійная адукацыя і атэістычная прапаганда ў першае дзесяцігоддзе гісторыі МДУ імя А.А. Куляшова / А.Р. Агееў // *Рэлігія і грамадства* – 4 : зборнік навуковых твораў / пад агул. ред. В.В. Старостенка, О.В. Дыаченка. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2009. – С. 79–81.

⁹ Агееў, А.Р. Пачатак станаўлення гістарычнай адукацыі ў Магілёўскім педінстытуце / А.Р. Агееў // *Романовские чтения : сборник трудов Международной научной конференции, Могилев*

ровых імёнаў, якія насіў педагагічны інстытут, паказана, як у гісторыі МДУ імя А.А. Куляшова адлюстроўваліся грамадска-палітычныя працэсы XX ст. і інш.¹⁰ Шэраг публікацый быў прысвечаны даследаванню біяграфій першых кіраўнікоў (У. Тычыніна, Я. Бычкова) і выкладчыкаў установы. Былі знойдзены ўнікальныя дакументы па гісторыі настаўніцкага і педагагічнага інстытута ў Віленскіх і Санкт-Пецярбургскіх архівах, якія дазволілі ўдакладніць біяграфіі першых выкладчыкаў і кіраўнікоў інстытута¹¹.

лев, 21 октября 2004 г. / под ред. О.В. Дьяченко. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2005. – С. 134–138; Ageeў, А.Р. Пачатак станаўлення матэматычнай і фізічнай адукацыі ў гісторыі МДУ імя А.А. Куляшова / А.Р. Ageeў // Учебник математики, физики, информатики и астрономии в системе среднего и высшего образования : сборник материалов Республиканской научно-практической конференции, Могилев, 22–23 октября 2009 г. / под ред. С.М. Чернова. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2010. – С. 3–5; Ageeў, А.Р. Першыя крокі станаўлення геаграфічнай адукацыі ў Магілёўскім педінстытуце / А.Р. Ageeў // Смоліч і яго час : матэрыялы навуковых прац першага Смолічаўскага семінара Міжнароднай навуковай канферэнцыі “Тэарэтычныя і прыкладныя праблемы геакалогіі”, 27–29 верасня 2001 г., Мінск–Магілёў / уклад.: У.Г. Хамякоў, І.М. Шаруха, Г.У. Рыдзеўскі. – Магілёў : МДУ імя А.А. Куляшова, 2001. – С. 76–83.

¹⁰ Ageeў, А.Р. Імёны і назвы МДПІ – адлюстраванне грамадска-палітычных працэсаў XX ст. / А.Р. Ageeў // Романовские чтения – 5 : сборник трудов Международной научной конференции, Могилев, 27–28 ноября 2008 г. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2009. – С. 183–184; Ageeў, А.Р. Імёны і назвы Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова – лустэрка грамадска-палітычных працэсаў XX ст. / А.Р. Ageeў // Беларускі гістарычны часопіс. – 2011. – № 5. – С. 11–17; Ageeў, А.Р. Апошняя перамога Аркадзя Куляшова: да гісторыі прысваення імя народнага паэта Магілёўскаму дзяржаўнаму ўніверсітэту / А.Р. Ageeў // Актуальные проблемы современной филологии и преподавания филологических дисциплин : сборник научных статей Международной научно-практической конференции, посвященной 100-летию МГУ имени А.А. Кулешова, Могилев, 15–16 мая 2013 г. / МГУ им. А.А. Кулешова, ф-т иностр. яз., ф-т слав. филологии ; редкол.: Е.Н. Грушецкая, А.В. Довгаль. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2013. – С. 6–9; Ageeў, А.Р. Гісторыя МДУ імя А.А. Куляшова як лустэрка грамадска-палітычных працэсаў XX ст. / А.Р. Ageeў // Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук : сборник научных статей Международной научно-практической конференции, посвященной 100-летию МГУ имени А.А. Кулешова, Могилев, 18–19 апреля 2013 года. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2013. – С. 8–11; Ageeў, А.Р. Спартыўна-і супрацоўніцтва Віцебска і Магілёва ў працэсе стварэння настаўніцкіх інстытутаў у пачатку XX стагоддзя / А.Р. Ageeў // Ученые записки УО “ВГУ имени П.М. Машерова” : сборник научных трудов. – Витебск : ВГУ имени П.М. Машерова, 2015. – Т. 19. – С. 5–12; Ageeў, А.Р. Эвалюцыя сістэмы падрыхтоўкі настаўнікаў для магілёўскіх школ у XIX–XX стагоддзях / А.Р. Ageeў // Научно-методическое сопровождение повышения квалификации педагогов: опыт, проблемы, перспективы : сборник материалов II Республиканской научно-практической конференции, посвященной 75-летию со дня основания Могилевского государственного областного института развития образования, Могилев, 26–27 мая 2016 г. / редкол.: И.А. Старовойтова [и др.] ; под общ. ред. М.В. Ладутько, В.Н. Гириной. – Могилев : МГОИРО, 2016. – С. 27–30.

¹¹ Ageeў, А.Р. Невядомыя старонкі жыцця першага рэктара Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта / А.Р. Ageeў // Куляшоўскія чытанні : матэрыялы Міжнароднай навука. канферэнцыі : тэзісы дакладаў, Магілёў, 11–12 снежня 2003 г. : у 2 ч. / адк. рэд. М.І. Вішнеўскі. – Магілёў : МДУ імя А.А. Куляшова, 2004. – Ч. 1 : Куляшоўскія чытанні: 11–12 снежня 2003 г. / адк. рэд. М.І. Вішнеўскі. – Магілёў : МДУ імя А.А. Куляшова, 2004. – С. 8–10; Ageeў, А.Р. Праца першага дырэктара Магілёўскага настаўніцкага інстытута У.М. Тычыніна ва ўстановах духоўнага ведамства / А.Р. Ageeў // Религия и общество – 7 : сб. науч. статей / под общ. ред. В.В. Старостенко, О.В. Дьяченко. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2012. – С. 138–140; Ageeў, А.Р. Новыя

З'яўляюцца значныя публікацыі па гісторыі іншых факультэтаў і спецыяльнасцей. Плённа займаюцца гісторыяй географіі і былога факультэта прыродазнаўства даследчыкі У. Хамякоў, І. Шаруха, якія паказалі вытокі і дасягненні, раскрылі шматлікія аспекты функцыянавання гэтага падраздзялення¹².

Важным крокам у асэнсаванні гісторыі развіцця факультэтаў стала падрыхтоўка да святкавання 75-годдзя іх утварэння. У 2009 г. калектывамі аўтараў адпаведных факультэтаў былі створаны буклеты і іншыя інфармацыйныя выданні. А гістарычны факультэт выдаў калектывную працу: “Гістарычны факультэт. Да 75-годдзя ўтварэння”¹³. Станаўленню і развіццю

старонкі біяграфіі стваральніка першай вышэйшай навучальнай установы г. Магілёва Я.І. Бычкова / А.Р. Агееў // Романовские чтения – 9 : сборник статей Международной научной конференции, Могилев, 29 ноября 2012 года / под общ. ред. Н.М. Пурышевой. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2013. – С. 17–18; Агееў, А.Р. Першы выкладчык географічных і гістарычных дысцыплін у гісторыі МДУ імя А.А. Куляшова – Міхаіл Руднеў / А.Р. Агееў // Магілёўскі мерыдыян. – 2015. – Т. 15. Вып. 1–3 (№ 28–30). – С. 169–172; Агееў, А.Р. Першыя выкладчыкі гістарычных дысцыплін Магілёўскага настаўніцкага інстытута – М.Г. Руднеў і Я.І. Бычкоў / А.Р. Агееў // Романовские чтения – 10, посвященные 80-летию со дня основания исторического факультета : сборник статей Международной научной конференции, Могилев, 27–28 ноября 2014 г. / редкол.: И.В. Шардыко, А.Г. Агеев, Ю.В. Аленькова, В.В. Борисенко, С.М. Бычок. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2015. – С. 24–25; Агееў, А.Р. Першыя выкладчыкі і настаўнікі ў гісторыі Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова / А.Р. Агееў // Веснік МДУ імя Куляшова. – 2003. – № 4. – С. 241–248; Агееў, А.Р. Пётр Лярскі і Міхаіл Мельнікаў на абласной нарадзе “Краязнаўцаў-аматараў” 27.03.1954 г. / А.Р. Агееў // Теория и практика устойчивого развития: географическое обеспечение : материалы международной научно-практической конференции, посвященной 90-летию со дня рождения П.А. Лярского, 5–7 декабря 2007 г., г. Могилев / под ред. И.Н. Шаруха. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2008. – С. 12–16.

¹² Прафесары і выкладчыкі географічнага факультэта Магілёўскага педагагічнага інстытута (1934–1978) : біябібліяграфічны даведнік / склад. І.М. Шаруха / пад агульн. рэд. І.М. Шарухі, Т.М. Шарухі. – Магілёў, 2000. – 84 с.; Хомяков, В.Г. 70 лет Могилевскому геофаку: [история, цифры, факты, основные печатные работы за 2003 г.] / В.Г. Хомяков // Магілёўскі мерыдыян : нататкі Магілёўскага аддзела беларускага географічнага таварыства. – Магілёў : Магілёўская абл. уzb. друкарня імя С. Собаля, 2001. – Т. 4, вып. 2 : Сучасныя праблемы рэгіянальнай экалагічнай і эканамічнай географіі / гал. рэд. П.С. Лопух. – Магілёў : Магілёўская абл. уzb. друкарня імя С. Собаля, 2004. – С. 3–7. Хомяков, В.Г. Могилевскому геофаку – 75 лет / В.Г. Хомяков // Магілёўскі мерыдыян : нататкі Магілёўскага аддзела беларускага географічнага таварыства. – Магілёў : Магілёўская абл. уzb. друкарня імя С. Собаля, 2001. – Т. 9. Вып. 1–2 : Магілёўскі мерыдыян / галоўны рэд. В.А. Гаркуноў. – Магілёў : Магілёўская абл. уzb. друкарня імя С. Собаля, 2009. – С. 7–16; Шаруха, І.М. Да 75-годдзя заснавання географічнага факультэта УА “МДУ імя А.А. Куляшова” : спіс студэнтаў-выпускнікоў (1945–1978 гг.) / І.М. Шаруха, У.Г. Хамякоў // Магілёўскі мерыдыян : нататкі Магілёўскага аддзела беларускага географічнага таварыства. – Магілёў : Магілёўская абл. уzb. друкарня імя С. Собаля, 2001. – Т. 8. Вып. 1–2 : Магілёўскі мерыдыян. – Магілёў : Магілёўская абл. уzb. друкарня імя С. Собаля, 2008. – С. 11–42. Шаруха, І.М. Кароткі нарыс гісторыі географічнага факультэта Магілёўскага ўніверсітэта / І.М. Шаруха // Магілёўская даўніна, 1999. – Магілёў : [б. в.], 1999. – С. 81–89. Шаруха, І.Н. Факультету естествознания Могилевского университета имени А.А. Кулешова 25 лет : летопись / И.Н. Шаруха // География: Проблемы преподавания : хранится с 2001. – 2015. – № 6. – С. 52–60.

¹³ Гістарычны факультэт : да 75-годдзя ўтварэння / [редкол.: У.В. Барысенка [і інш.]. – Магілёў : МГУ имени А.А. Кулешова, 2010. – 243 с. : калар. іл.

гістарычнага факультэта, арганізацыі завочнага навучання на факультэце ў пасляваенны перыяд прысвечаны артыкулы П. Дзмітрачкова, У. Барысенкі¹⁴.

Калектывам навукоўцаў і архівістаў у складзе А. Агеева, В. Клімковіча на чале з К. Бандарэнкам былі падрыхтаваны і выдадзены два зборнікі дакументаў і матэрыялаў па гісторыі ўніверсітэта: “Гісторыя Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта (1913–1940 гг.) : дакументы і матэрыялы” (2008); “Гісторыя Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта (1944–1978) : дакументы і матэрыялы” (2013)¹⁵.

Эфектыўным сродкам папулярызацыі гісторыі навучальнай установы і пашырэння інфармавання студэнтаў і грамадства ўвогуле пра сучасны стан спраў ва ўніверсітэце мог стаць прэзентацыйны зборнік “На рубяжэ веков : К 100-летию со дня основания МГУ имени А.А. Кулешова”, які быў, на жаль, выдадзены абмежаваным накладам¹⁶.

Для знаёмства з біяграфіямі і бібліяграфіяй вучоных універсітэта важнае значэнне мела выданне даведніка “Ученые МГУ имени А.А. Кулешова”¹⁷. Паралельна бібліятэка ўніверсітэта падрыхтавала бібліяграфічны паказальнік “Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.А. Куляшова ў перыядычным друку (1997–2013)”¹⁸. Надалей гэтая праца перарасла ў цікавы і вельмі каштоўны праект “Біябібліяграфія вучоных МДУ імя А.А. Куляшова”. Серыя біябібліяграфічных паказальнікаў дазваляе пераадолець пэўную абязлічанасць гісторыі ўстановы і аблягчае знаёмства з працамі выдатных выкладчыкаў універсітэта¹⁹.

¹⁴ Борисенко, В.В. Кафедры исторического факультета: от становления до сегодняшнего дня / В.В. Борисенко // Романовские чтения – 10, посвященные 80-летию со дня основания исторического факультета : сборник статей Международной научной конференции, Могилев, 27–28 ноября 2014 г. / редкол.: И.В. Шардыко, А.Г. Агеев, Ю.В. Аленькова, В.В. Борисенко, С.М. Бычок. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2015. – С. 7–12. Дзмітрачкоў, П.Ф. Станаўленне і развіццё гістарычнага факультэта (1934–1941) / П.Ф. Дзмітрачкоў // Гістарычны факультэт. Да 75-годдзя ўтварэння. Магілёў : УА “МДУ імя А.А. Куляшова”, 2010. – С. 25–33. Дмитрачков, П.Ф. Исторический факультет университета: прошлое и современность (к 70-летию образования) / П.Ф. Дмитрачков // Веснік МДУ імя А.А. Куляшова. – 2004. – № 2–3. – С. 3–15.

¹⁵ Гісторыя Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта (1913–1940 гг.) : дакументы і матэрыялы / аўт.-склад.: А.Р. Агееў, К.М. Бандарэнка, В.П. Клімковіч ; пад агульн. рэд. К.М. Бандарэнкі. – Магілёў : МДУ імя А.А. Куляшова, 2008. – 216 с.; Гісторыя Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта (1944–1978) : дакументы і матэрыялы / аўт.-склад.: А.Р. Агееў, К.М. Бандарэнка, В.П. Клімковіч ; пад агульн. рэд. К.М. Бандарэнкі. – Магілёў : МДУ імя А.А. Куляшова, 2013. – 316 с.

¹⁶ На рубяжэ веков : К 100-летию со дня основания МГУ имени А.А. Кулешова / А.Г. Агеев [и др.] ; авт.-сост. С.Э. Сомов ; под общ. ред. К.М. Бондаренко. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2013. – 248 с. : цв. ил.

¹⁷ Ученые МГУ имени А.А. Кулешова : биобиблиографический справочник / сост.: С.А. По-рошков, В.В. Старостенко, Е.К. Сычова ; под общ. ред. К.М. Бондаренко. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2013. – 284 с. : ил.

¹⁸ Могилевский государственный университет имени А.А. Кулешова в периодической печати (1997–2013) : библиографический указатель / сост.: С.В. Грибанова, С.Н. Новикова ; под общ. ред. А.В. Иванова. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2013. – 63 с.

¹⁹ Петр Алексеевич Ляровский: географ, краевед, преподаватель, поэт : биобиблиографический указатель / сост.: С.В. Грибанова, С.Н. Новикова ; под общ. ред. И.Н. Шарухо. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2014. – 30 с.; Михаил Александрович Авласевич : биобиблиографический указатель / авт.-сост.: А.А. Папейко, С.Н. Новикова. – Могилев : МГУ имени

Шматлікія артыкулы па гісторыі педагагічнай думкі і гісторыі кафедры педагогікі надрукаваныя яе супрацоўнікамі і асабіста загадчыкам А. Снопкавай. У 2013 г. імі выдадзена праца па гісторыі асобнай кафедры ўніверсітэта: “Кафедра педагогікі МГУ імя А.А. Кулешова. От истоков до современности (1913–2013)”²⁰.

А.А. Кулешова, 2015. – 22 с.; Евгений Иванович Сермяжко : библиографический указатель / авт.-сост.: Е.И. Снопкова, С.Н. Новикова. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2015. – 35 с. : цв. ил.; Маргарита Алексеевна Бесова : библиографический указатель / сост. С.Н. Новикова. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2016. – 56 с.; Алексей Архипович Мазаник : библиографический указатель / сост.: Л.А. Мазаник, С.Н. Новикова ; под общ. ред. Л.А. Мазаник. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2016. – 36 с. : цв. ил.; Валентина Андриановна Шишкина : библиографический указатель / сост.: М.Н. Дедулевич, С.Н. Новикова ; под общ. ред. М.Н. Дедулевич. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2016. – 48 с. : цв. ил.; Михаил Иванович Вишневский : библиографический указатель / сост.: С.Н. Новикова. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2016. – 56 с. : цв. ил.; Мікалай Васільевіч Абабурка : да 75-годдзя з дня нараджэння і 55-годдзя навукова-педагагічнай дзейнасці : біябібліяграфічны паказальнік / аўт.-склад.: С.М. Новікава, В.М. Шаршнёва, І.М. Ячмянёва. – Могілёў : МДУ імя А.А. Куляшова, 2016. – 51 с.; Константин Михайлович Бондаренко : библиографический указатель / сост.: И.К. Бондаренко, А.С. Мельникова, С.Н. Новикова ; под общ. ред. А.С. Мельниковой. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2017. – 76 с. : ил.; Алесь Мікалаевіч Макаравіч : біябібліяграфічны паказальнік / склад. С.М. Новікава. – Могілёў : МДУ імя А.А. Куляшова, 2017. – 40 с.; Петр Фролович Дмитричков : библиографический указатель / сост.: А.С. Мельникова, С.Н. Новикова ; под общ. ред. А.С. Мельниковой. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2017. – 68 с.; Виктор Васильевич Люкевич : библиографический указатель / сост.: О.А. Лавшук, С.Н. Новикова ; под общ. ред. О.А. Лавшук. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2017. – 52 с.; Владимир Георгиевич Хомяков : библиографический указатель / сост.: С.Н. Новикова, И.Н. Шаруха ; под общ. ред. И.Н. Шаруха. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2017. – 68 с. : ил.; Виктор Владимирович Старостенко : библиографический указатель / сост.: С.Н. Новикова, О.В. Дьяченко, Э.В. Старостенко. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2017. – 88 с.; Евгений Евгеньевич Иванов : библиографический указатель / сост.: Е.Н. Василенко, С.Н. Новикова, Ю.А. Петрушевская. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2017. – 152 с. : ил.; Игорь Николаевич Шаруха : библиографический указатель / сост.: С.Н. Новикова [и др.]. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2018. – 148 с. : ил.; Александр Борисович Сотский : библиографический указатель / сост.: С.Н. Новикова, Л.И. Сотская. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2018. – 68 с. : ил.

²⁰ Кафедра педагогікі МГУ імя А.А. Кулешова. От истоков до современности (1913–2013) : библиографический справочник / авт.-сост.: С.Н. Новикова, Е.И. Снопкова, С.В. Спирин. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2013. – 132 с. : ил.; Снопкова, Е.И. Из истории кафедры педагогик Могилевского государственного университета им. А.А. Кулешова (30–60-е годы XX века) / Е.И. Снопкова // Веснік МДУ імя А.А. Куляшова. – Сер. С. Псіхалага-педагагічныя навукі: педагогіка, псіхалогія, методыка. – 2012. – № 1. – С. 4–12. Снопкова, Е.И. История кафедры – история вуза: 1913–2013 / Е.И. Снопкова // Современное педагогическое знание: проблемы и перспективы развития : сборник научных статей по итогам педагогических чтений, посвященных 100-летию кафедры педагогики, Могилев, 17 декабря 2013 г. / ред.: В.Т. Кабуш, Б.В. Пальчевский, С. Бэмбас. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2014. – С. 3–5. Снопкова, Е.И. Первые преподаватели педагогики Могилевского государственного университета им. А.А. Кулешова / Е.И. Снопкова // Проблемы устойчивого развития регионов Республики Беларусь и сопредельных стран : сборник научных статей Второй Международной научно-практической конференции, Могилев, 27–29 марта 2012 г. : в 2 ч. / под ред. И.Н. Шаруха, И.И. Пирожник, И.И. Баринаова. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2012. – Ч. 2. – С. 434–437.

Нягледзячы на выданне шматлікіх крыніц, наяўнасць цікавых прац апошніх дзесяцігоддзяў па гісторыі ўніверсітэта, на наш погляд, яна даследавана недастаткова сістэмна. Пры выдавочнай разнастайнасці і павелічэнні колькасці работ па гісторыі ўніверсітэта многія пытанні застаюцца за межамі інтарэсаў вучоных або ім надаецца недастатковая ўвага. Да гэтага часу так і не створаны нават кароткія біяграфічныя нарысы кіраўнікоў установы, яе факультэтаў, буйнейшых вучоных, не асэнсавана іх роля ў развіцці ўніверсітэта і г. д. Існуючыя публікацыі надрукаваны ў розных выданнях, часам недаступных для студэнтаў і выкладчыкаў універсітэта. Да гэтага часу чакаюць сваіх аўтараў грунтоўныя абагульняючыя працы па гісторыі ўстановы, многіх кафедраў і факультэтаў, навучальныя дапаможнікі, якія б уключалі вынікі даследаванняў апошніх гадоў. Адсутнічала да апошняга часу і храналагічная гісторыя ўніверсітэта.

Даследчая праца па гісторыі ўстановы неабходна як для асэнсавання гісторыі ўніверсітэта, так і для паляпшэння ведаў студэнтаў пра свой універсітэт, пра яго дасягненні, няпростую і слаўную гісторыю, фарміраванне пачуцця гонару і адказнасці за вучобу ў МДУ імя А.А. Куляшова, а таксама для прэзентацыі ўстановы ў грамадстве, правядзення эфектыўнай прафарыентацыйнай работы. Адной з задач гэтага даследавання з'яўляецца спрыянне фарміраванню пазітыўнага вобраза МДУ імя А.А. Куляшова, аблегчэнню распаўсюджвання і пашырэння інфармацыі пра яго гісторыю і дасягненні шляхам комплекснага, сістэмнага аналізу назапашанага факталагічнага матэрыялу і храналагізацыі гісторыі ўстановы.

Структура выдання падпарадкавана мэце праекта. Напачатку быў праведзены інфармацыйны пошук і збор дадзеных у апублікаваных крыніцах па тэме даследавання, затым дадатковы збор у бібліятэках і архівах, у тым ліку даследаванне і асэнсаванне ролі і дасягненняў кіраўнікоў педінстытута ў станаўленні МДУ імя А.А. Куляшова, што дазволіла пераадолець пэўную абязлічанасць гісторыі кіравання ўстановай, сабраць матэрыял, якога не стае. Паралельна з удзелам студэнтаў гісторыка-філалагічнага факультэта праводзілася храналагізацыя гісторыі навучальнай установы, што дапамагло ўдакладніць спрэчныя моманты ў датаванні падзей, паспрыяла выяўленню тэндэнцый і асаблівасцей развіцця ўстановы. На апошнім этапе аналізаваліся матэрыялы сайта ўніверсітэта.

У выніку ў першай частцы кнігі паслядоўна сабраны падзеі стагадовай гісторыі ўстановы. У другой частцы ў храналагічным парадку прадстаўлены біяграфіі найбольш значных арганізатараў вучэбнага і навуковага працэсу, выдатных выкладчыкаў і выпускнікоў установы, пераважна тых, якіх ужо вылучылі з агульнага шэрагу калектывы факультэтаў. У адборы матэрыялаў мы кіраваліся папярэднім адборам фактаў, які быў зроблены даследчыкамі гісторыі ўстановы ў пісьмовых крыніцах і супрацоўнікамі падраздзяленняў, у тым ліку на сайце ўніверсітэта.

Факты, якія прадстаўлены ў выданні, дастаткова разнастайныя і неадзначныя. У храналагічным парадку прадстаўлены вытрымкі з дакументаў вышэйшых органаў кіравання, якія тычыліся ўстановаў, важныя структурныя пераўтварэнні, істотныя адміністрацыйныя змены і, на першы погляд, менш значныя падзеі, якія адлюстроўваюць дух эпохі, праблемы часу, дасягненні калектыву і перашкоды, якія сустракаліся на яго шляху. Нам хацелася б, каб храналогія гісторыі ўніверсітэта не стала толькі бюракратызаваным адлюстраваннем фармальных змен у яго гісторыі, рэхам дасягненняў і поспехаў, а была напоўнена памкненнямі і жаданнямі, праблемамі і пачуццямі пакаленняў яго выкладчыкаў і студэнтаў.

Спадзяёмся, што выданне храналагічнай гісторыі МДУ імя А.А. Куляшова стане чарговым этапам на шляху да вывучэння ўніверсітэтам свайго мінулага з мэтай паспяховага развіцця ў будучым. Разам з тым мы цудоўна разумеем, што гэтае выданне – толькі першы крок у храналагізацыі гісторыі ўніверсітэта, што не ўсе вартыя імёны і падзеі адлюстраваны ў ім. Далейшая праца дазволіць запоўніць існуючыя на сённяшні дзень лакуны, удакладніць асобныя даты і факты.

А. Азееў

ХРАНАЛАГІЧНАЯ ГІСТОРЫЯ МДУ імя А.А. КУЛЯШОВА

18 лютага 1909 г.

Папачыцель Віленскай навучальнай акругі паведаміў гарадскім уладам горада Магілёва, што ў сувязі з павелічэннем школьнай сеткі Міністэрства народнай асветы прыняло рашэнне адкрыць у Віленскай акрузе яшчэ адзін настаўніцкі інстытут у Віцебску або ў Магілёве (у залежнасці ад таго, які з гэтых двух гарадоў акажа Міністэрству народнай асветы больш істотную матэрыяльную падтрымку з гарадскіх сродкаў у здзяйсненні гэтага намеру). Папачыцель прасіў паведаміць: 1) ці зможа горад бязвыплатна выдзеліць участак гарадской зямлі пад будаўніцтва праектаванага інстытута; 2) ці прыме горад удзел у яго будаўніцтве або ці зможа за свой кошт забяспечыць памяшканнем інстытут да пабудовы ўласнага будынка; 3) на якую штогадовую субсідыю са сродкаў горада можа разлічваць Міністэрства.

Красавік 1909 г.

На сходзе Магілёўскай гарадской думы гарадскі галава Сямкоўскі паведаміў пра ліст спадара Папачыцеля. Пасля абмеркавання было вырашана адвесці бязвыплатна ўчастак зямлі для будаўніцтва інстытута, а на яго ўтрыманне штогод выдаткоўваць тысячу рублёў на працягу першых 10 гадоў з дня яго адкрыцця. Але з-за фінансавых абмежаванняў горад не змог ні знайсці сродкі на будаўніцтва інстытута, ні забяспечыць яго памяшканнем. Праўда, матэрыяльную падтрымку праекту абяцала губернскае земства, якое пазней будзе штогод выдаткоўваць тысячу рублёў на ўтрыманне Магілёўскага настаўніцкага інстытута.

10 мая 1910 г.

Гласныя (дэпутаты) Магілёўскай гарадской думы падалі гарадскому галаве заяву, у якой гаварылася пра неабходнасць адкрыцця настаўніцкага інстытута ў Паўночна-Заходнім краі. Праз два дні Дума прыняла рашэнне хадайнічаць перад Міністэрствам народнай асветы аб адкрыцці ў Магілёве настаўніцкага інстытута. Але дадатковых крыніц фінансавання знайсці не змаглі.

12 снежня 1912 г.

Гарадскія ўлады пацвердзілі сваё рашэнне па пытанні аб адвядзенні інстытуту абяцанага горадам участка зямлі пад будаўніцтва ўласнага памяшкання. Зямля займала тэрыторыю каля ваеннай царквы паміж вуліцамі

Новабазарнай, Інжынернай (вул. Ленінская), Капітанаўскай (сёння прыкладна ў раёне завода “Строммашына”). Першыя дзве вуліцы мелі шырыню па 8 сажняў, а апошняя – 6. Электрычнае асвятленне знаходзілася за 100 сажняў на Дняпроўскім праспекце (вул. Першамайская). Да водаправода ад Дняпроўскага праспекта па Конназаводскай і Новабазарнай вуліцах было 250 сажняў. Гэта быў участак роўнай, квадратнай у плане плошчы ў 2509 квадратных сажняў.

1 ліпеня 1913 г.

Адкрыццё настаўніцкага інстытута ў Магілёве.

Адначасова з Магілёўскім настаўніцкім інстытутам у 1913 г. былі адкрыты інстытуты ў Варонежы, Калузе, Нікалаеве, Саратаве і Уладзікаўказе.

У праваслаўным календары 1 ліпеня – дзень памяці бяссрэбранікаў Кузьмы і Дзям’яна. У гэты дзень сяляне гаварылі: “Кузьма і Дзям’ян прыйшлі – на пакос пайшлі”. Святых лічыліся патронамі кавалёў, ахоўвалі курэй, апекавалі вяселлі. А навучэнцы яшчэ ў XVII ст. малілі бяссрэбранікаў “аб прасвятленні розуму да вучэння грамаце”. Вядома, што і грэкі шанавалі святых Кузьму і Дзям’яна як памочнікаў у кніжным вучэнні. Заснаванне інстытута ў дзень іх памяці палічылі добрым знакам.

7 ліпеня 1913 г.

“Найвысачэйшым” загадам па цывільным ведамстве ад 7 ліпеня 1913 г. дырэктарам Магілёўскага настаўніцкага інстытута з 1 ліпеня стацкага саветніка У. Тычыніна. Да гэтага Уладзімір Мікалаевіч працаваў наглядчыкам Віцебскага духоўнага вучылішча, Свіслацкай гімназіі. Стацкі саветнік, кандыдат Маскоўскай духоўнай акадэміі, быў у 1913 г. чыноўнікам 5 класа і ўжо ўзнагароджаны за ўзорную службу ордэнамі Св. Ганны 2-й і 3-й ступеняў, Св. Станіслава 2-й і 3-й ступеняў, Бібліяй ад Святога Сінода, залатым знакам Чырвонага крыжа, залатым і бронзавым знакам Імператарскага Палесцінскага праваслаўнага таварыства, срэбраным медалём у памяць царствавання імператара Аляксандра III і срэбраным медалём у памяць 25-годдзя імператара Мікалая II.

16 ліпеня 1913 г.

Паступіў на службу ў інстытут чыноўнік 10 класа Мітрафан Пігулеўскі. Ён стаў адным з двух першых настаўнікаў гарадскога пры інстытуце вучылішча. Выпускнік Віцебскага настаўніцкага інстытута 1913 г. (першага выпуску) быў размеркаваны на працу настаўнікам Навагрудскага гарадскога вучылішча Мінскай губерні. Але адразу падаў прашэнне аб прадстаўленні яму мес-

ца настаўніка гарадскога пры Магілёўскім інстытуце вучылішча. Дырэктар Віцебскага інстытута на словах і пісьмова даў просьбіту самую пахвальную характарыстыку. Ціхаміраў пісаў, што Пігулеўскі быў самым лепшым вучнем выпуску, што “при отличных способностях он отмечался редкой аккуратностью, усердием к делу и исполнительностью; нравственных качеств – безупречных <...>” Аб поспехах найлепшага выпускніка 1913 г. сведчыць і атэстат, у якім па ўсіх дзесяці прадметах выстаўлены выдатныя адзнакі пры выдатных паводзінах. Нягледзячы на супраціўленне дырэктара народных вучылішч Мінскай губерні, Пігулеўскі быў пераведзены ў Магілёў і сумленна выконваў тут свае абавязкі.

19 ліпеня 1913 г.

Канцылярыя акругі паведаміла аб выдзяленні і пераводзе Магілёўскаму казначэйству крэдыту на суму 4 тыс. руб. для інстытута.

25 ліпеня 1913 г.

Апавяшчэнне кіраўніка Віленскай навучальнай акругі аб дазvole кіраўніка Міністэрства народнай асветы, ад 18 ліпеня 1913 г., адкрыць з 1 ліпеня 1913 г. у г. Магілёве настаўніцкі інстытут з гарадскім пры ім вучылішчам.

26 ліпеня 1913 г.

Прапановы Віленскай навучальнай акругі з праектам кантракта на наём у Р. Гартынскага памяшкання для інстытута былі накіраваны ў Магілёў па вуліцы Быхаўскай, 22 (сёння – вул. Вароўскага). У гэтым месцы, каля жаночага і мужчынскага епархіяльных вучылішчаў, дзе вуліца рабіла рэзкі выгін, знаходзіліся землі, якія належалі праваслаўнаму шляхецкаму роду Гартынскіх.

31 ліпеня 1913 г.

Заклучаны кантракт на арэнду дома № 22 на Быхаўскай вуліцы Р. Гартынскага для размяшчэння ў ім настаўніцкага інстытута з 1 верасня 1913 г.

1 жніўня 1913 г.

Прызначэнне Я. Аляхновіча першым выкладчыкам матэматыкі ў гісторыі Магілёўскага настаўніцкага інстытута. Дваранін Яўген Сямёнавіч Аляхновіч нарадзіўся 25 кастрычніка 1887 г., скончыў шэсць класаў Магілёўскага Аляксандраўскага вучылішча, курс навук матэматычнага аддзялення фізіка-матэматычнага факультэта Санкт-Пецярбургскага ўніверсітэта.

2 жніўня 1913 г.

Сталяру Мадорскаму дадзены заказ на выраб да 1 верасня неабходнай для інстытута вучэбнай мэблі.

Магілёўская земская ўправа паведаміла аб пералічэнні 500 руб. на ўтрыманне інстытута ў другім паўгоддзі 1913 г.

14 жніўня 1913 г.

Заклучэнне дырэктара інстытута Тычыніна для Упраўлення Віленскай навучальнай акругі канцылярыі Папячыцеля аб непажаданасці допуску М. Ліліпа да прыёмных выпрабаванняў у інстытут, бо да іспытаў дапускаліся асобы толькі праваслаўнага веравызнання.

16 жніўня 1913 г.

Прызначэнне кандыдата багаслоўя Маскоўскай духоўнай акадэміі, надворнага саветніка, чыноўніка 8 класа В. Сакалова першым выкладчыкам рускай мовы ў гісторыі Магілёўскага настаўніцкага інстытута. Ён паступіў на службу 26 жніўня 1909 г., а да інстытута працаваў у Мінскай духоўнай семінарыі.

28 жніўня 1913 г.

Пад старшынствам дырэктара У. Тычыніна адбыўся першы педагагічны савет у Магілёўскім настаўніцкім інстытуце, які пастанавіў “прыняць да выканання і лічыць настаўніцкі інстытут у Магілёве з 1 ліпеня 1913 г. адкрытым”. Зацверджаны правілы паступлення, пералік уступных экзаменаў і іх праграмы (па ўзоры Віленскага хрысціянскага, Маскоўскага і Віцебскага настаўніцкіх інстытутаў). Вызначаны даты медыцынскага агляду абітурыентаў і першых ўступных экзаменаў.

29 жніўня 1913 г.

Тычынін просіць дырэктара Віцебскага настаўніцкага інстытута даслаць праграмы і правілы для ўступных іспытаў на званне настаўніка гарадскога або вышэйшага пачатковага вучылішча, а ўжо 2 верасня атрымлівае тлумачэнні на запыт.

31 жніўня 1913 г.

З Магілёва ў Віцебск адсылаецца ліст з пытаннем, ці не знойдзе магчымым дырэктар Віцебскага настаўніцкага інстытута Ціхаміраў выслаць прыблізны расклад сачыненняў для першага класа даверанага яму інстытута? Да адказу ад 13 верасня была прыкладзена вынятка з пратакола Педагагічнага Савета Віцебскага настаўніцкага інстытута па пытанні “О назначении домашних письменных работ воспитанникам института”. З яе вынікае, што ў 1912/1913 навучальным годзе выхаванцам першага класа былі прызначаны чатыры хатнія пісьмовыя работы (тры па рускай мове і адна па геаграфіі).

Жнівень 1913 г.

Тычынін робіць запыт у дырэктара Віцебскага настаўніцкага інстытута Ціхамірава аб парадку забеспячэння льгот па праходжанні воінскай павіннасці, штатны расклад гарадскога пры інстытуце вучылішча, выкладанне Закону Божага, гімнастыкі, спеваў, графічных мастацтваў і г. д.

1 верасня 1913 г.

Інстытут размясціўся ў арандаваным будынку Р. Гартынскага па Быхаўскай вуліцы.

Аб прызначэнні выкладчыка Магілёўскага жаночага вучылішча духоўнага ведамства М. Гамолкі настаўнікам Закону Божага ў інстытуце.

4 верасня 1913 г.

А 12-й гадзіне малодшы архітэктар будаўнічага аддзялення Казённой палаты Гутаровіч агледзеў будынак інстытута. Дэфармацыі сцен, падлогі і столі памяшканняў 1-га і 2-га паверхаў ён не знайшоў і прызнаў будынак трывалым і бяспечным.

Правядзенне медыцынскага агляду абітурыентаў Магілёўскага настаўніцкага інстытута па рашэнні педсавета ад 28.08.1913 г.

5 верасня 1913 г.

Першы ўступны экзамен – напісанне дыктоўкі і сачынення па рускай мове ў Магілёўскім настаўніцкім інстытуце.

Графік здачы іспытаў быў вельмі сціслы.

6 – рашэнне пісьмовай задачы па арыфметыцы. Далей былі запланаваныя вусныя іспыты:

- 7 – Закон Божы;
- 9 – руская мова;
- 10 – геаметрыя;
- 11 – арыфметыка;
- 12 – алгебра;
- 13 – фізіка;
- 16 – гісторыя;
- 17 – геаграфія;
- 18 – прыродазнаўства.

6 верасня 1913 г.

3 Віцебска быў адасланы ліст, які суправаджаў каштоўны на той момант для Магілёўскага настаўніцкага інстытута дакумент – брашуру “Правила и про-

граммы для поступающих в Витебский учительский институт <...>”. Першыя чатыры старонкі змяшчалі правілы для тых, хто паступаў; пятая – восьмая – праграмы прыёмных экзаменаў па прадметах: Закон Божы, руская мова, гісторыя рускай славеснасці, арыфметыка, алгебра, геаметрыя, гісторыя, геаграфія, прыродазнаўства і фізіка; а на апошніх двух старонках для жадаючых паступіць давалася дадатковая інфармацыя аб тэрмінах падачы дакументаў, ільготах па ваенным абавязку, узросце тагачасных абітурыентаў і іншых пытаннях.

8 верасня 1913 г.

Магілёўскі настаўніцкі інстытут віншуе з 50-годдзем Магілёўскае жаночае вучылішча духоўнага ведамства.

17 верасня 1913 г.

Просьба да Папачыцеля Віленскай навучальнай акругі аб павышэнні казённых стыпендый гадаванцам інстытута са 150 да 200 руб. у год. Педагагічны савет Магілёўскага інстытута апеляваў да практыкі Віцебскага і Віленскага настаўніцкіх інстытутаў, у якіх з найвышэйшага дазволу яны павялічыліся на трэцюю частку. Савет меркаваў з-за дарагоўлі ў Магілёве і дзеля ўраўнавання магілёўскіх вихаванцаў з магчымасцямі віцебскіх і віленскіх вихаванцаў усіх 35 прынятых навучэнцаў залічыць на гадавую стыпендыю ў 200 руб. з выдачай штомесячна па 20 руб. за выключэннем чэрвеня і ліпеня. Вызначаючы памер аплаты за вучобу, магілёўцы зноў-такі абпіраліся на аплату ў памеры 25 руб. у Віцебскім і Віленскім інстытутах. Педагагічны савет Магілёўскага інстытута таксама не бачыў неабходнасці рабіць яе большай за 25 руб.

27 верасня 1913 г.

Педагагічны савет інстытута ў адпаведнасці з Палажэннем аб настаўніцкіх інстытутах і праграмах Маскоўскага і Віцебскага настаўніцкіх і Віленскага хрысціянскага інстытутаў зацвердзіў “Прынцыпы і правілы” выкладання прадметаў.

На пасяджэнні падсавета абмяркоўвалася і пытанне “пра выхаваўчы ўплыў на гадаванцаў”. Сярод “выхаваўчых сродкаў” асабліва падкрэслівалася важнасць уласнага прыкладу законанаўніка і ўсіх настаўнікаў на чале з дырэктарам, а таксама “ўсяго ладу інстытуцкага жыцця, характар і змест інстытуцкага выкладання”. Паколькі ўвесь склад “навучаючых і навучэнцаў” інстытута быў праваслаўна-рускім, то, на думку членаў педагагічнага савета, “такім павінен быць і выхаваўчы лад, і атмасфера” ўстановы. З-за нешматлікасці навучэнцаў было вырашана не спяшацца са складаннем прапісаных правіл паводзін навучэнцаў, але “ўважліва сачыць за паводзінамі гадаванцаў з маральнага і дысцыплінарнага бакоў, перарываючы ўсялякія ўхіленні ад парадку і добрага вихавання <...>”.

1 кастрычніка 1913 г.

Хадайніцтва педагагічнага савета Магілёўскага настаўніцкага інстытута Папачыцелью Віленскай навучальнай акругі з просьбай аб прысваенні Магілёўскаму настаўніцкаму інстытуту з дня заснавання імя Раманоўскага – у гонар дома Раманавых, таму што “Магілёўскі настаўніцкі інстытут адкрыты ў год 300-годдзя Царствуючага Дома РАМАНОВЫХ <...>”.

Адбылося ўрачыстае адкрыццё інстытута. Па завяршэнні ў адной з бліжэйшых прыходскіх цэркваў Божай літургіі, у актавай зале інстытута адбыліся малебны Пакрова Прасвятой Багародзіцы. Законанастаўнік святар Гамолка асвяціў увесь будынак. Дырэктар У. Тычынін звярнуўся да прысутных з прамовай, якую завяршыў заклікам: “Боже, Царя храни!”, на што выхаванцы адказалі зладжаным і натхнёным спяваннем гімна.

2 кастрычніка 1913 г.

Пачаліся вучэбныя заняткі ў інстытуце. Вучэбная справаздачнасць Савета пачалася з другой чвэрці, мінуючы першую, у сувязі з познім пачаткам вучобы ў інстытуце.

25 кастрычніка 1913 г.

Пасада выкладчыка прыродазнаўства і фізікі занята Я. Тэадаровічам. Якаў Іванавіч скончыў Кіеўскую духоўную семінарыю ў 1877 г. і паступіў на фізіка-матэматычны факультэт Новарасійскага ўніверсітэта. Служба ў пяхотным палку не перашкодзіла здачы маладым чалавекам экзаменаў ва ўніверсітэце на званне настаўніка гімназіі. З 1882 г. Тэадаровіч працаваў у настаўніцкай семінарыі, а з 1892 г. інспектарам народных вучылішч Екацярынаслаўскай губерні. Пасля выхаду ў адстаўку ў 1907 г. Якаў Іванавіч атрымоўваў пенсію ў 900 руб. у год і працаваў настаўнікам у прыватных гімназіях. У сувязі з прыняццем на працу ў Магілёўскі інстытут Тэадаровіча адазвалі на 5 год з адстаўкі.

15 лістапада 1913 г.

Пасяджэнне педагагічнага савета па пытанні ўзвядзення будынка для інстытута. Дырэктар і супрацоўнікі інстытута, зыходзячы з тагачасных перадавых патрабаванняў, лічылі, што для інстытута перш-наперш неабходна царква, актавая зала, 4 класныя пакоі, фізічны і прыродазнаўча-навуковы кабінеты, 2 бібліятэчныя пакоі, рэкрэацыйны і прыёмны пакоі, пакой настаўнікаў, гімнастычная зала, кватэры дырэктара, законанастаўніка, эканома, пісьмавода і прыслугі, калідоры, прыбіральні, вестыбюль, 2 раздзявальні і інш. Дырэктар прапанаваў узвядзенне трохпавярховага будынка інстытута з двума пад’ездамі з вуліцы Новабазарнай, двухпавярховага пачатковага

вучылішча па вул. Капітанаўскай, двухпавярховага будынка выкладчыцкіх кватэр па вул. Інжынернай, гаспадарчых пабудов, кватэр служачых, класа ручной работы, а таксама, у зручным месцы, гімнастычнага гарадка і метэаралагічнай станцыі. Планавалася правесці тэлефон, электрычнае асвятленне, водаправод, заасфальтаваць тратуары і дарожкі ў двары; зрабіць дрэнаж і брукаванне прылеглых вуліц. Калідоры павінны былі размяшчацца на адным баку будынка, а не ў сярэдзіне, панэлі сцен ва ўсіх пакоях – абшытае дрэвам, лесвіцы быць жалезнымі або каменнымі. У адпаведнасці з рэкамендацыямі быў распрацаваны неблагі праект, які Міністэрства зацвердзіла ў сакавіку 1914 г. з невялікімі змяненнямі. Але неўзабаве пачалася Першая сусветная вайна, і будаўніцтва засталася на паперы.

4 студзеня 1914 г.

Цыркуляр начальнікам сярэдніх навучальных устаноў ад апекуна Віленскай вучэбнай акругі катэгарычна патрабаваў адлічыць яўрэяў, якія пад відам прыняцця хрысціянства, прадставіўшы падрабленыя пасведчанні пастара Г. Піра, паступілі ў навучальныя ўстановы ў абход існаваўшых правіл. Для яўрэяў з 1875 г. у Вільні існаваў яўрэйскі настаўніцкі інстытут, куды прымаліся мужчыны іўдзейскага веравызнання. У іншыя настаўніцкія інстытуты іх не прымалі.

12 сакавіка 1914 г.

Забарона Папачыцелем Віленскай навучальнай акругі А. Астравумавым “з-за відавочна непрыстойнага характару новага <...> танца пад назвай “Танга” ў сярэдніх навучальных установах, у тым ліку і ў Магілёўскім настаўніцкім інстытуце”.

Жнівень 1914 г.

Пасля пачатку Першай сусветнай вайны Папачыцелем акругі па этнічных і палітычных прычынах быў вызвалены ад выкладання гімнастыкі Франк Стангль. Пачатак вайны выклікаў у Расійскай імперыі не толькі хвалю патрыятычных малебнаў, сходаў і маніфестацый, але і хвалю шпіёнаманіі і пагромаў нямецкіх (а часцяком і яўрэйскіх) гандлёвых і прамысловых прадпрыемстваў. Кіраўніцтву інстытута было прапанавана знайсці да заканчэння высвятлення становішча Стангля асобу праваслаўнага веравызнання для заняткаў гімнастыкай. Не дапамагалі нават бліскучыя характарыстыкі з вучэбных устаноў, дзе выкладчык раней працаваў. Праўда, кіраўніцтва акругі падказала У. Тычыніну, што пасля прыняцця Станглем рускага падданства інстытут можа “зноў выйсці з пытаннем аб прызначэнні на пасаду...”. Гэта і было зроблена восенню, і ў лістападзе 1914 г. Ф. Станглю было дазволена прыступіць да ўрокаў з 1 студзеня 1915 г.

Лета 1915 г.

Большая часть здания института занята разными войсковыми и дипломатическими учреждениями и часнями.

1916 г.

Адбыўся першы выпуск института. 33 выхаванцы атрымалі званне настаўніка вышэйшага пачатковага вучылішча.

30 красавіка 1917 г.

На агульным сходзе беларускай грамадскай Магілёва выступіла некалькі выкладчыкаў інстытута. Пасля прывітальнага слова старшыні І. Рэўта прагучалі даклады: “Развитие Белорусского края” М. Кажамякі, “Историческое развитие Белорусского народа” Д. Даўгялы, “Границы Белорусского края и народы, населяющие Белоруссию” І. Сербавы, “Ближайшие задачи Могилевского Белорусского комитета и организация Белоруссии” Я. Аляхновіча, “О текущем моменте в связи с организацией Белоруссии” А. Пігулеўскага, “Белорусский съезд в Минске” М. Кахановіча. Напрыканцы членамі Магілёўскага беларускага камітэта былі выбраны яшчэ 12 асоб¹. Па назвах дакладаў можна зрабіць выснову, што найбольш тагачаснае грамадства хвалявала пытанне ўтварэння Беларусі.

31 сакавіка 1918 г.

На сходзе грамадскіх, палітычных арганізацый, дэпутатаў мясцовага земства і гарадской думы г. Магілёва нацыянальна арыентаваная частка супрацоўнікаў інстытута падтрымала ідэю ўтварэння Беларускай Народнай Рэспублікі. Сход адбыўся ў зале акруговага суда з удзелам магілёўскай палітычнай і культурнай эліты. У парадку дня сходу значыўся толькі адзін пункт: аб падтрымцы БНР. Пытанне было пастаўлена на абмеркаванне і прайшло абсалютнай большасцю галасоў. Гэта быў трыумф ідэі беларускай дзяржаўнасці.

2 жніўня 1918 г.

Дэкрэт СНК РСФСР “Аб правілах прыёму ў вышэйшыя навучальныя ўстановы РСФСР”. Увогуле, забаранялася “патрабаваць ад паступаючых якія-небудзь пасведчанні, за выключэннем пасведчання аб іх асобе і ўзросце. Меркавалася, што адсеў будзе адбывацца натуральным шляхам у працэсе вучобы. Гэтым жа дэкрэтам адмянялася плата за навучанне ў ВНУ. У адпаведнасці з дэкрэтам у першы год дзейнасці педагагічнага інстытута слухачоў прымалі без усялякага адбору.

¹ Протокол собрания белорусского общества 30.04.1917 г. // БДАМЛМ. Фонд 3. Воп. 1. Спр. 136. Арк. 24.

31 кастрычніка 1918 г.

Уваход у Магілёў 31 кастрычніка 1918 г. войск Чырвонай Арміі прывёў да пераўтварэння інстытута ў педагагічны і змен у кіраўніцтве інстытута. Дырэктар У. Тычынін, як прадстаўнік былой наменклатуры, сышоў з пасады, а ўстанову ўзначаліў Я. Бычкоў. Пасля пераходу ўлады да губернскага рэвалюцыйнага камітэта дырэктар Магілёўскага настаўніцкага інстытута Яўген Бычкоў каардынаваў дзейнасць інстытута з новымі органамі ўлады.

16 снежня 1918 г.

Па распараджэнні народнага камісарыята па асвеце і згодна з пастановай савета Магілёўскага настаўніцкага інстытута Магілёўскі настаўніцкі інстытут пераўтвараецца ў вышэйшы педагагічны інстытут. У Магілёўскім педагагічным інстытуце былі ўтвораны наступныя цыклы: фізіка-матэматычны, біялагічны, геаграфічны, сацыяльна-гістарычны, літаратурна-мастацкі.

16 верасня 1919 г.

У памяшканне інстытута (былая Марыінская гімназія) на агульную нараду Савета інстытута па пытанні пераўтварэння Магілёўскага педагагічнага інстытута ў Інстытут народнай адукацыі (ІНА) запрашаліся прадстаўнікі Магілёўскага аддзела саўнаргаса, спецыялісты і прадстаўнікі грамадскіх арганізацый.

25 кастрычніка 1919 г.

Педагагічны інстытут пераўтвораны ў Магілёўскі інстытут народнай адукацыі. Інстытут быў адкрыты з чатырма аддзеламі: 1) дашкольным; 2) па падрыхтоўцы выкладчыкаў для школ І ступені; 3) па падрыхтоўцы выкладчыкаў для школ II ступені; 4) па падрыхтоўцы інструктараў працоўных працэсаў (без пазашкольнага). Яшчэ знаходзіліся ў працэсе станаўлення аддзелы: дашкольны, па падрыхтоўцы выкладчыкаў для школ І ступені, інструктараў працоўнага навучання. Большасць паступаючых імкнулася на трэці аддзел, які рыхтаваў выкладчыкаў для школ II ступені. Ён складаўся з сацыяльна-гістарычнага, прыродазнаўча-навуковага, фізіка-хімічнага, фізіка-матэматычнага (з верасня 1920 г. — матэматычнага) цыклаў.

2 верасня 1920 г.

Савет Магілёўскага інстытута народнай адукацыі выключыў з ліку агульных прадметаў гісторыю навуковага светапогляду, агульную тэорыю эвалюцыі, асновы фізічнага і эстэтычнага выхавання, уключыў школьную гігіену раздзелам у курс анатоміі і фізіялогіі чалавека, а гісторыю мясцовага краю зрабіў спецыяльным прадметам сацыяльна-гістарычнага цыкла.

Тэрмін навучання студэнтаў у ІНА, як і ў педінстытуце, быў чатырохгадовы. Але 2 верасня Савет інстытута разгледзеў навучальныя планы аддзелаў,

дашкольнага і па падрыхтоўцы выкладчыкаў для школ I ступені і прыйшоў да высновы, што іх можна выканаць і за тры гады. У выніку абодва аддзелы былі пераведзены на 3-гадовы тэрмін навучання.

7 верасня 1920 г.

Зацверджаны Саветам Магілёўскага ІНА навучальны план сацыяльна-гістарычнага цыкла, які быў найбольш вялікім цыклам трэцяга аддзела. Тыднёвая нагрузка складала 36 гадзін на першых курсах і 34 – на апошнім. Большая частка агульных прадметаў выкладалася на першых двух курсах. Спецыяльныя прадметы, работы ў майстэрнях і студыях размяркоўваліся больш раўнамерна. На апошнім годзе навучання найбольшую частку вучэбна-га часу займалі практычныя ўрокі.

16 верасня 1920 г.

Савет прыняў рашэнне пры выбарах не патрабаваць прачытання “пробнай лекцыі” ад тых выкладчыкаў, якіх ведае большасць членаў Савета, тым больш, што многія кандыдаты працавалі ў політэхнічным інстытуце і Чырвонаармейскім універсітэце. Выбары на кафедры адбываліся тайным або, пры адсутнасці канкурэнцыі, адкрытым галасаваннем на Савеце інстытута. Часцей за ўсё выбары былі безальтэрнатыўнымі, але ў асобных выпадках на кафедру прэтэндавала па некалькі чалавек. Рашэннем Савета адкрыты курсы па падрыхтоўцы навучэнцаў і працуючай моладзі для паступлення ў вышэйшыя навучальныя ўстановы.

6 кастрычніка 1920 г.

Па пастанове Савета Магілёўскага ІНА працягласць лекцыі ўсталёўвалася ў 40 хвілін, а перапынак паміж імі – у 10 хвілін. У час заняткаў часта назіраліся перабоі са святлом, катастрофічна не хапала падручнікаў і дапаможнікаў.

З кастрычніка на кожнага выкладчыка быў заведзены “асобны сшытак”, у якім яны павінны былі запісваць прачытаныя лекцыі і іх кароткі змест, а ў сувязі з недахопам лектараў і выкладчыкаў было вырашана не прытрымлівацца нормы нагрузкі ў 12 або 8 гадзін (для членаў прэзідыума Савета) у тыдзень. На практыцы гэта азначала вучэбную перагрузку выкладчыкаў і бясплатнае выкананне імі часткі вучэбных даручэнняў.

27 кастрычніка 1920 г.

Пасля заявы У. Тычыніна пра тое, што ён “лічыць сябе пакрыўджаным”, што яму не залічылі дасавецкі працоўны стаж, Савет Магілёўскага ІНА вырашыў прызнаць за ім стаж і гэтае правіла распаўсюдзіць і на іншых выкладчыкаў у сувязі з наяўнасцю пераемнасці паміж інстытутамі – настаўніцкім і народнай адукацыі.

Згодна з пратаколам пасяджэння Савета ІНА ад 27.10.1920 г. выкладчык Э. Малер, які раней быццам бы выкладаў у ваенна-медыцынскай акадэміі ў Петраградзе, вясной 1920 г. прапанаваў свае паслугі ў закупцы таннага хімічнага посуду і прыбораў, але, атрымаўшы грошы, выехаў у Латвію з эшалонам уцекачоў. У сувязі з выездам Малера за межы Савецкай Расіі крымінальную справу не ўзбудзілі. Інстытуту прыйшлося рабіць справаздачу перад рабоча-сялянскай інспекцыяй, але Савет ІНА прызнаў дзеянні ўправы інстытута правільнымі.

Кастрычнік 1920 г.

У ІНА было залічана 60 курсантаў двухгадовых педагагічных курсаў. Яны выказалі на сваім агульным сходзе жаданне вучыцца ў інстытуце ў II аддзеле ў сувязі з тым, што на курсах адсутнічалі падручнікі. Па рашэнні Губаддзела народнай адукацыі маёмасць педкурсаў перайшла да ІНА.

21 снежня 1920 г.

Савет Магілёўскага ІНА прымае рашэнне аб неабходнасці выдання свайго друкаванага органа ў выглядзе бюлетэня і прасіць паперу на гэтую справу.

У сувязі з заявай М. Юдзеніча аб неабходнасці стварэння пры ІНА музея першабытнай культуры Савет інстытута рашае стварыць спецыяльную камісію па вывучэнні гэтага пытання.

Снежань 1920 г.

Савет інстытута, нягледзячы на адсутнасць сродкаў у каштарысе на гэты год, прыняў рашэнне аб стварэнні гадавых падрыхтоўчых курсаў для паляпшэння якасці ведаў паступаючых у ІНА.

21 студзеня 1921 г.

У сувязі з недахопам літаратуры Савет ІНА пастанавіў “кніг не выдаваць на рукі зусім”, а павялічыць штат бібліятэкі для арганізацыі чытальні, у якой змаглі б працаваць студэнты. Многія з апошніх не вярталі кніг пасля залікаў. За студэнтамі-даўжнікамі лічылася 114 кніг, і 136 кніг не здалі былыя студэнты. Савет патрабаваў здаць кнігі ў бібліятэку, а спіс даўжнікоў апублікаваць у мясцовай газете і прыцягнуць апошніх да судовай адказнасці за растрату народнага набытку.

Пытанне забеспячэння выкладчыкаў інстытута абмяркоўвалася на Савеце ІНА. Праблема абвастрылася напрыканцы 1920 г. у сувязі з незацвярджэннем прэмій у снежні гэтага года. Некаторыя супрацоўнікі пачалі пагаворваць аб звальненні з ІНА. Старшыня Савета канстатаваў, што “работа выкладчыкаў у інстытуце звязана са значнай падрыхтоўкай да лекцый, яна адымае шмат часу ў лектараў. Таму і служба ў ІНА павінна быць больш забяспечана, чым у іншых на-

вучальных установах горада”. Ён праінфармаваў, што ў сувязі з гэтым кіраўніцтва інстытута ўжо хадайнічала аб выдзяленні выкладчыкам “вучоных пайкоў”. Мясцовыя ўлады пытанне “вырашылі прынцыпова”, але патрабавалі даведкі з Масквы аб памеры “вучоных пайкоў”. Пасля абмеркавання Савет пастанавіў прызнаць неабходным выдаваць выкладчыкам як “вучоныя пайкі”, так і прэміі, а інстытуту “настойваць на выдачы прэмій не толькі грашыма, але і натурай”.

Савет Магілёўскага ІНА зноў абмяркоўвае пытанне аб стварэнні навучальна-ўзорнай гаспадаркі ў в. Красніцы Вендаражскай воласці Магілёўскага павета. Савет хадайнічаў аб выдзяленні 21 дзесяціны перад Магілёўскім зямельным аддзелам. Участак знаходзіўся за 12 верст ад горада ля чыгуначнага пераезда і шашэйнай дарогі. Меліся памяшканні для жывёлы, інвентару, персаналу.

1 сакавіка 1921 г.

На пасяджэнні Савета Магілёўскага ІНА старшыня тав. Бычкоў рабіў справаздачу аб дакладзе губернскаму сектару сацыяльнага выхавання аб паспяховай дзейнасці ўстановы. У выніку прызнана неабходным: сувязь Губернскай народнай адукацыі з ІНА; пасылка работніка ў Магілёў для абследавання ІНА і ўрэгулявання некаторых пытанняў на месцы; дамагчыся акадэмічнага пайка для лектараў; праз Губернскі выканкам абавязаць даць першае прыдатнае памяшканне, клуб і інтэрнат для студэнтаў; забяспечваць, па магчымасці, праз Губернскую народную адукацыю кнігамі і іншымі навучальнымі дапаможнікамі; арганізаваць праз Губкам РКП ячэйку сярод студэнтаў; праз ЦК партыі даць некалькі лектараў-камуністаў па грамадскіх пытаннях; выпрацаваць план прымацвання ў губерні студэнтаў, якія скончылі ІНА; стварыць пры ІНА ўдарныя ўстановы: школу I ступені, школу II ступені і дзіцячы сад.

21 сакавіка 1921 г.

Савет ІНА зацвердзіў штаты біялагічнай станцыі, а яе загадчыкам абраў Мікалая Арлова, які раней працаваў на біялагічнай станцыі ў Мурмане.

17 красавіка 1921 г.

Агульны сход студэнтаў інстытута разгледзеў прапановы Праўлення інстытута і зацвердзіў спіс студэнтаў, якія падлягалі, на думку студэнцкага калектыву, звальненню. Студэнты маглі падаць заяву аб памылках пры адлічэнні, здаць залікі і быць адноўленымі ў правах студэнтаў.

18 красавіка 1921 г.

Савет інстытута зацвердзіў створаны праўленнем для кіравання вучэбна-ўзорнай гаспадаркай спецыяльны сельскагаспадарчы камітэт, у які ўвайшлі

члены праўлення, загадчыца фермай, скарбнік інстытута і два прадстаўнікі ад студэнтаў, а Л. Арлову абраў загадчыцай фермы. Такім чынам, першую сярод жанчын адміністрацыйную кар’еру ў гісторыі МДУ зрабіла Ларыса Арлова. У свой час яна скончыла курс сярэдняй школы, вышэйшыя жаночыя прыродазнаўчанавуковыя курсы Лохвіцкай-Скалон і Сцебуцёўскія сельскагаспадарчыя курсы. Таму невыпадкава, што калі ў пачатку 1921 г. Савет інстытута абмяркоўваў пытанне аб стварэнні навучальна-ўзорнай гаспадаркі ў в. Красніцы Вендаражскай воласці Магілёўскага павета, то Л. Арлову аднагалосна абралі загадчыцай узорна-паказальнай фермы, якой яна з поспехам кіравала.

23 мая 1921 г.

Выйшла пастанова Савета Магілёўскага ІНА, у якой гаварылася пра тое, што “кожны студэнт да заканчэння навучальнага года павінен пакінуць, як доказ засваення працоўных працэсаў, плод сваёй працы ў адной з майстэрняў або на ферме”. Без выканання нормаў працы студэнты не пераводзіліся на наступны курс.

1 чэрвеня 1921 г.

Савет Магілёўскага ІНА пастанавіў падвяргаць калектыву “ўсіх жадаючых быць залічанымі ў інстытут”. Такім чынам, ад сістэмы залічэння ўсіх жадаючых без іспытаў інстытут паступова перайшоў да конкурснага адбору будучых студэнтаў. Гэта, а таксама адсеў паступіўшых у 1919–1920 гг. зменшыла колькасць, але палепшыла якасць слухачоў ІНА.

5 ліпеня 1921 г.

Пасяджэнне адкрытага, у прысутнасці студэнцкага калектыву, Савета Магілёўскага ІНА, на якім пастанавілі: прызнаць Сельскагаспадарчы камітэт неабходным; склад Камітэта, прызначаны праўленнем інстытута зацвердзіць, папоўніўшы яго двума прадстаўнікамі ад студэнтаў, якія абіраюцца студэнцкім калектывам, а да абрання студэнцкі камітэт пасылае на пасяджэнне Сельскагаспадарчага камітэта двух асоб са свайго складу. Праўленнем інстытута прызначана на пасаду загадчыцы фермы Л. Арлова.

3 кастрычніка 1921 г.

На Савеце Магілёўскага ІНА слухалі паведамленне аб тым, што Магілёўскі ІНА пераўтвараецца ў Практычны інстытут народнай адукацыі (ПІНА). З улікам таго, што інстытут мае “лепшыя ў губерні выкладчыцкія кадры”, прынята рашэнне адкрыць Магілёўскі ПІНА. Супраць галасаваў толькі прадстаўнік упраўлення народнай адукацыі.

Савет даручыў кіраўніцтву ІНА ўтварыць шэраг камісій па пытаннях, якія тычацца арганізацыі ПІНА з правам кааптацыі. Большасцю галасоў

(16 супраць 5) пастанавілі адкрыць дашкольнае аддзяленне ў тым выпадку, калі на яго запішацца дастатковая колькасць слухачоў. Гэтак жа большасцю галасоў (20 супраць 2) прызналі, што адкрыццё аддзялення тэхнікумаў пры Магілёўскім ПІНА па сілах і сродках інстытута, і намерзілі адкрыццё славеснага, сацыяльна-гістарычнага і біялагічнага аддзяленняў. Кіраўніцтву інстытута было даручана распрацаваць пытанне аб адкрыцці пры Магілёўскім ПІНА аддзялення краянаўства. Да заканчэння арганізацыі ПІНА збірацца Савету што-тыдзень па серадах а шостаі гадзіне вечара.

На пасяджэнні Савета ад 3 кастрычніка гэтага года было прызнана пажаданым мець пры інстытуце рабфак і даручана праўленню дэталева абмеркаваць дадзенае пытанне. Звязана гэта было з палітыкай кіраўніцтва савецкай краіны, якое з 1921 г. пачало працу па “пралетарызацыі” вышэйшай школы.

18 кастрычніка 1921 г.

На пасяджэнні Савета Магілёўскага ІНА было пастаноўлена паслаць у Губернскую надзвычайную камісію хадайніцтва аб вызваленні з-пад арышту старшыні Савета інстытута Я. Бычкова з-за “рэформы ІНА ў Практычны інстытут народнай адукацыі”.

Пастанавілі ўвесці ў вучэбныя планы логіку як спецыяльны прадмет з-за яе важнага адукацыйнага значэння. Размеркаваць кафедры ў першую чаргу паміж выкладчыкамі ПІНА.

26 мая 1923 г.

Паведамленне ў аддзел педагагічнай адукацыі. Савет Магілёўскага ПІНА просіць перагледзець прынятае ім рашэнне, прыняць пад увагу прыкладзеныя рэзалюцыі і захаваць у Магілёве ПІНА як навучальную ўстанову, без пераўтварэння яго ў педтэхнікум. Аднак калі рашэнне застаецца без змены, зрабіць гэта пераўтварэнне без адтэрміновак і кампрамісаў.

Да 1 верасня 1923 г.

Кіраўніцтва дзяржавы зразумела, што яно не ў стане ўтрымліваць вялікую колькасць ВНУ. У ліпені 1923 г. СНК СССР прыняў дэкрэт “Аб закрыцці і рэарганізацыі некаторых вышэйшых навучальных устаноў”. Рабілася гэта з-за вострага фінансавага, сацыяльна-эканамічнага крызісу, высокіх тэмпаў інфляцыі пасля заканчэння грамадзянскай вайны, з-за чаго многія інстытуты апынуліся на мяжы выжывання. Да новага навучальнага года Магілёўскі ПІНА перадаў сваю матэрыяльную базу Магілёўскаму педагагічнаму тэхнікуму. Туды была пераведзена частка выкладчыкаў, студэнты падрыхтоўчага аддзялення і першага курса. Старшакурснікі атрымалі магчымасць працягнуць вучобу на педагагічным факультэце Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.

1923 г.

У 1923 г. навучальная ўстанова насіла імя “Х Усерасійскага з’езда Саветаў”. З’езд Саветаў адбыўся ў Маскве 23–27 снежня 1922 г. Ухваліў унутраную і знешнюю палітыку ўрада РСФСР, зацвердзіў шэраг палітычных і сацыяльна-эканамічных пастановаў. З вышыні гістарычнай рэтраспектывы ўяўляецца, што галоўнай падставай для прыняцця рашэння аб наданні інстытуту імя Х з’езда стала тое, што з’езд прызнаў своечасовым аб’яднанне РСФСР, УССР, БССР і ЗСФСР (Закаўказскай Сацыялістычнай Федэратыўнай Савецкай Рэспублікі) у СССР. Але ўпершыню на Усерасійскім з’ездзе Саветаў была вызначана і шырокая праграма развіцця народнай адукацыі.

7 красавіка 1924 г.

РСФСР вярнула Магілёў у склад БССР.

1930 г.

Прынята рашэнне аб аднаўленні педагагічных інстытутаў у Магілёве і Віцебску, стварэнні яго ў Гомелі. На базе педагагічнага факультэта БДУ у 1931 г. адкрыўся педінстытут імя А.М. Горкага ў Мінску.

Пры інстытуце, каб дапамагчы рабочым і сялянам падрыхтавацца да паступлення ў інстытут, адкрыты дзённы, вячэрні і завочны педагагічны рабфак. На педрабфак прымаліся асобы з пачатковай адукацыяй. За чатыры гады вучобы яны атрымлівалі тут сярэднюю адукацыю. У 1935 г. колькасць навучэнцаў у ім перавысіла 500 чалавек. Ён стаў самастойнай адзінкай і перайшоў у асобны будынак. Педрабфак праіснаваў да лета 1939 г.

Створана кафедра педагогікі як структурнае падраздзяленне педагагічнага інстытута, пра што сведчаць анкеты, запоўненыя выкладчыкамі кафедры ў секцыі навуковых работнікаў БССР.

13 верасня 1930 г.

Пастанова СНК БССР “Пра рэарганізацыю рабочых факультэтаў БССР” прадпісала арганізаваць дзённы рабочы факультэт у Магілёўскім педагагічным інстытуце і на базе Магілёўскага вячэрняга рабочага факультэта арганізаваць два вячэрнія рабочыя факультэты: у Магілёўскім педінстытуце і хіміка-тэхналагічным інстытуце. Яна дазваляла Дзяржплану прызначаць нормы прыёму ў кожны рабочы і калгасны факультэт у межах агульнага кантынгенту прыёму ў дзённыя працоўныя і калгасныя факультэты, якія зацверджаны на 1931 г., і даручала народнаму камісарыяту асветы перадаць, а ВСНГ, народнаму камісарыяту земляробства і іншым ведамствам і гаспадарчым арганізацыям прыняць пад сваё ведама і кіраванне згаданыя вышэй рабочыя і калгасныя факультэты не пазней 1 студзеня 1931 г.

1 кастрычніка 1930 г.

Распачаў дзейнасць Магілёўскі дзяржаўны педагагічны інстытут з двух-гадовым тэрмінам навучання ў складзе гісторыка-эканамічнага і літаратурна-лінгвістычнага аддзяленняў. Матэрыяльную базу інстытута прыходзілася ствараць нанова.

1 лістапада 1930 г.

Пастанова СНК БССР аб навуковых работніках вышэйшых школ і навуковых устаноў БССР пра тое, што навуковыя работнікі, якія дажылі да 65 гадоў або працуюць не менш за 25 гадоў, маюць права атрымліваць пенсію ў памеры акладу з апошняга месца працы.

21 лютага 1931 г.

З пратакола пасяджэння Магілёўскага РК АК КП(б)Б: “Пастанавіла правесці праверку становішча Педкамбіната пад вуглом праверкі выканання дырэктыў па падрыхтоўцы новых педкадраў.”

23 мая 1931 г.

Пастанова СНК БССР “Пра сістэму завочнага навучання”. Стварэнне завочнай формы падрыхтоўкі педагагічных кадраў было звязана з яе рэалізацыяй. У адпаведнасці з гэтай пастановай народным камісарыятам асветы рэспублікі было зацверджана “Палажэнне пра завочныя сектары пры ВНУ, педтэхнікумах, рабфаках наркамасветы”.

Верасень 1931 г.

Інстытут атрымаў трохпавярховы будынак па вуліцы Ленінскай, 35. Частку будынка яшчэ некалькі гадоў займаў хімрабфак і дарожна-будаўнічы тэхнікум.

Лістапад 1931 г.

Адкрыта студэнцкая сталоўка, якая была разлічана на 87 чалавек. Якасць абедару была дрэннай. За хлебам па картках прыходзілася стаяць у чарзе па дзве гадзіны.

Снежань 1931 г.

Пачаў прыём заяў сектар завочнага навучання Магілёўскага педагагічнага інстытута з сацыяльна-гістарычным і літаратурна-лінгвістычным аддзяленнямі.

1931 г.

Адкрыта вярэньне аддзяленне. На ім вучыліся пераважна настаўнікі магілёўскіх школ, якія сумяшчалі працу ў школе і вучобу ў інстытуце.

Напрыканцы года завершана будаўніцтва барака пад студэнцкі інтэрнат. Студэнтам даводзілася жыць па 20–35 чалавек у пакоі.

15 сакавіка 1932 г.

Прынята пастанова калегіі наркамасветы БССР пра правы і льготы для студэнтаў-завочнікаў. У адпаведнасці з гэтым дакументам выпускнікі завочнага сектара, якія цалкам выканалі вучэбны план, прыраўноўваліся ў сваіх правах да тых, што скончылі адпаведныя стацыянарныя аддзяленні педагагічных ВНУ. Пастанова таксама вызваляла студэнтаў-завочнікаў ад аплаты за навучанне (акрамя аплаты за працоўныя матэрыялы і падручнікі), абавязвала кіраўнікоў аддзелаў адукацыі на месцах разгрузіць настаўнікаў-завочнікаў ад грамадскіх даручэнняў, вылучыць ім вольны час для самастойнай працы, вызваляць ад працы на перыяд сесіі (з захаваннем і папярэдняй выплатай зарплаты).

10 красавіка 1932 г.

Памёр відны савецкі дзяржаўны, партыйны і грамадскі дзеяч і буйны гісторык-марксіст Міхаіл Пакроўскі. У канцы 1920-х гг. гістарычная школа Пакроўскага дамінавала ў савецкай гістарычнай навучы. Пасля смерці Пакроўскага яго імя было прысвоена Магілёўскаму педагагічнаму інстытуту. Да гэтага часу не ўдалося дакладна высветліць, па чыёй канкрэтна ініцыятыве і якім органам было зацверджана гэтае рашэнне. Але да восені гэтага года Магілёўскі педагагічны інстытут ужо быў названы ў гонар гісторыка.

1932 г.

Створана кафедра дыялектычнага і гістарычнага матэрыялізму ў Магілёўскім педагагічным інстытуце. У другой палове 1930-х гг. яна пераўтварыцца ў кафедру марксізму-ленінізму. У 1930-я гг. філасофскай кафедрай кіравалі І. Гаманькоў, І. Пяроўскі (канец 1930-х – пачатак 1940-х гг.).

Кіраўніцтва БССР абмеркавала і зацвердзіла план рэарганізацыі педагагічных інстытутаў рэспублікі, у тым ліку пераўтварэнне Магілёўскага педінстытута ў аграрна-педагагічны, а Віцебскага і Гомельскага – у індустрыяльна-педагагічны. Структурна гэта перш-наперш азначала падрыхтоўку ў Магілёве на літаратурна-лінгвістычным аддзяленні настаўнікаў беларускай мовы і літаратуры. Пацвярджэння рэальнага рэфармавання Магілёўскага педінстытута ў Магілёўскі аграрна-педагагічны інстытут у дакументах, якія захоўваюцца ў фондах магілёўскіх архіваў, не выяўлена.

Заклучана соцумова паміж Магілёўскім педінстытутам імя М.М. Пакроўскага і Віцебскім індустрыяльна-педагагічным інстытутам (ВІПІ). Яна

прадугледжвала выкананне ў 1932–1933 гг. шэрагу вучэбна-метадычных і матэрыяльна-тэхнічных мерапрыемстваў. “Да 15.01.33 г. скласці па ўсіх прадметах праграмы, давесці іх да кожнага студэнта, абгаварыць на вытворчых нарадах пры шырокім удзеле студэнцтва і выкладчыкаў. Канчаткова зацвердзіць на кафедрах <...>

Шляхам паляпшэння метадычнай працы, строгага ўліку працы, арганізацыі схематычнай дапамогі адстаючым дабіцца да першай заліковай сесіі 50% добра паспяваючых, у другой сесіі – 75% добра паспяваючых; добра паспяваючым лічыць таго студэнта, у якога 80% адзнак “добра”, у другім семестры паменшыць колькасць непаспяваючых у чатыры разы; непаспяваючым лічыць студэнта з адзнакай “нездавальняюча” па адной дысцыпліне <...>

Увага: 50 і 70% паспяваючых добра ВІПІ не прыняў. І прапанаваў наступны пункт. “У другім семестры павялічыць паспяховасць “добра” ў два разы і паменшыць колькасць непаспяваючых у чатыры разы.” Магілёўская дэлегацыя прыняла толькі другую частку гэтага пункта і захавала свой папярэдні пункт цалкам.

Усім кафедрам не пазней 15.12.32 г. скласці планы навукова-даследчай работы, забяспечыць іх 100%-нае выкананне на працягу года.

На падставе пастановы ЦВК не пазней 5.12.32 г. стварыць сталы ўнутраны распарадак інстытута, нормы і метады для выдзення ўліку вучэбнай працы і наладжванне арганізацыі падпрацэсу ў ВНУ.

У мэтах узмацнення марксісцка-ленінскага выхавання студэнтаў і выкладчыкаў кожны інстытут павінен: а) тры разы ў месяц праводзіць рэгулярна палітзаняткі; б) тры разы ў год праводзіць палітбаі; в) для выкладчыкаў з 1 снежня гэтага года ўтварыць марксісцка-ленінскі гурток і семінар па павышэнні кваліфікацыі.

У мэтах паляпшэння матэрыяльна-бытавых умоў студэнтаў Магілёўскі педінстытут бярэ на сябе наступныя абавязкі: а) да 15.12.32 г. пашырыць сталовую на 40 чал.; б) да 25.12.32 г. закончыць рамонт барака; в) да 15.12.32 г. радыёфікаваць інтэрнаты; г) у мэтах паляпшэння харчавання студэнтаў шляхам саманарыхтовак забяспечыць сталовую на 35% неабходнай колькасцю прадуктаў на год; д) арганізаваць рамонтную па абутку і пральню; е) з 15.01.33 г. пачаць працу кіно.

У мэтах шырокага разгортвання крытыкі і самакрытыкі наладзіць выданне ў групах газет-штодзёнак, не радзей аднаго разу ў месяц выпускаць аддзяленчую газету і адзін раз у месяц друкаваную шматтыражку. ВІПІ бярэцца выпусціць 5 нумароў да канца года. Да канца навучальнага года выпусціць адзін зборнік.

Адкрыць буфет у ВІПІ і МПІ.

Арганізаваць дальнюю экскурсію для выпускнікоў <...>”

Пачатак 1933 г.

Павялічылася колькасць студэнтамі, захварэўшых на сыпны тиф.

27 лютага 1933 г.

Ліст у Магілёўскі педагагічны інстытут з пастановай ЦВК СССР аб правядзенні 27 лютага 1933 г. адзінага партдня (“закрытага партдня”) па ВНУ і ВТНУ па пытанні аб выніках залікаў (барацьба за якасць і партыйнасць вучобы), сітуацыі на тэарэтычным фронце. Да партсходу ў партгрупках неабходна было завастрыць увагу на наступных пытаннях:

1. Сацыяльны і партыйны склад кафедры; у чых руках знаходзяцца кафедры; забеспячэнне марксісцка-ленінскага светапогляду ў выкладанні.

2. Класавая барацьба на тэарэтычным фронце (выпадкі “пратасківання” антыпартыйных, контррэвалюцыйных, трацкісцкіх, праваапартуністычных (кулацкіх) устаноў).

3. Праграмы і заданні да літаратуры, падручнікі і іх партыйна-палітычная вытрыманасць.

4. Метады выкладання: роля лекцый, канферэнцый, самастойнай працы, выкладчыкаў; ці садзейнічаюць гэтыя метады павышэнню якасці вучобы.

5. Праблемы студэнтаў; наколькі залікі забяспечваюць сапраўднае выяўленне паспяховасці студэнтаў.

6. Рэжым і дысцыпліна.

7. Правядзенне 50-годдзя смерці Карла Маркса, узняцце гэтага юбілею на прынцыповую вышыню, барацьба за марксісцка-ленінскую навуку, супраць усялякіх скажэнняў і фальсіфікацый.

27 жніўня 1933 г.

Бюро Магілёўскага РК КП(б)Б, заслухаўшы інфармацыю тав. Балціна аб выніках чысткі ячэек КП(б)Б палітасветы і педінстытута, адзначыла, што ў педінстытуце меўся шэраг грубых ідэалагічных прарываў і скажэнняў нацпалітыкі партыі (“выключэнне з інстытута за ўжыванне рускай мовы ў прыватным жыцці, вынясенне спягананняў і абвінавачванняў у вялікадзяржаўным шавінізме людзей, нядаўна прыехаўшых з РСФСР і выкладаючых на рускай мове, праяўленне фактаў антысемітызму з боку <...>”); выявіла страту бальшавіцкай пільнасці з боку партарганізацыі да трацкісцкай кантрабанды і іншых варажых нам тэорый у праграмах і выкладанні, засмечванне выкладчыцкага складу, наяўнасць скажэнняў нацпалітыкі партыі, як напрыклад, механічнае правядзенне беларусізацыі, забарона карыстацца рускай мовай у прыватным жыцці, адсутнасць сапраўднай барацьбы з вялікадзяржаўным шавінізмам. Бюро паставіла: “Асноўнымі задачамі інстытутаў павінна з’явіцца далейшая рашучая барацьба з рэшткамі Капаеўшчыны – супраць усялякіх скажэнняў у выкладанні, супраць скрыўленняў палітыкі партыі, супраць

гураўшчыны і зажыму самакрытыкі, супраць дробнабуржуазнай разбэшчанасці і за партыйна-вытрыманую дабраякасную вучобу. Асаблівая ўвага ў рабоце інстытутаў павінна быць звернута на барацьбу з дэкларацыйнасцю на словах, на сапраўднае ажыццяўленне на практыцы гістарычных рашэнняў партыі і за-гада аб вышэйшай школе на сапраўдную барацьбу з сіламі вялікадзяржаўнага шавінізму як галоўнай небяспекай, а таксама супраць контррэвалюцыйнага нацдэмакратызму і шавінізму іншых колераў <...> Адзначаючы засмечанасць варожым элементам выкладчыцкага складу, прапанаваць вылучанай раней камісіі праверыць склад выкладчыкаў па ВНУ і тэхнікумах з пункту гледжання забеспячэння апошніх вытрыманымі і падрыхтаванымі кадрамі.”

1933 г.

У інстытуце створаны два новыя аддзяленні: эканамічнае дзённае і прыродазнаўчае на завочным сектары.

Установа была рэарганізавана ў педагагічны інстытут з чатырохгадовым тэрмінам навучання. Былі пабудаваны спартовая зала, стралковы цір, чатырох-павярховы студэнцкі інтэрнат.

19 студзеня 1934 г.

За чатыры месяцы да пачатку ўтварэння геаграфічных факультэтаў у СССР утвораны геаграфічны факультэт у МПІ.

Жнівень 1934 г.

Па даручэнні АН БССР і пад кіраўніцтвам дацэнта В. Тарасенкі (вядомага беларускага археолага, які скончыў у 1922 г. Маскоўскі археалагічны інстытут, а затым і Смаленскі ўніверсітэт, працаваў супрацоўнікам Магілёўскага гістарычнага музея і адначасова выкладаў у педінстытуце) была арганізавана экспедыцыя з удзелам студэнтаў-гісторыкаў па вывучэнні археалагічных помнікаў на тэрыторыі Магілёўскага і Шклоўскага раёнаў.

Снежань 1934 г.

На дзённым аддзяленні навучалася 800 студэнтаў. Больш за 1 000 навучаліся на вячэрнім аддзяленні, завочным сектары, рабочых і падрыхтоўчых курсах.

1934 г.

Прынята рашэнне аб пераўтварэнні аддзяленняў інстытута ў профільныя факультэты з чатырохгадовым тэрмінам навучання. Такіх напачатку ў Магілёўскім педагагічным інстытуце было ўтворана тры: гістарычны, геаграфічны, мовы і літаратуры з рускім і беларускім аддзяленнямі.

Узнік драматычны гурток, які паспяхова дзейнічаў да Вялікай Айчыннай вайны.

29 мая 1935 г.

Пастанова СНК БССР абазначыла наступныя тэрміны заканчэння будаўніцтва інтэрнатаў БДУ, Магілёўскага педінстытута і вучэбнага корпуса дашкольнага тэхнікума:

- а) Белдзяржуніверсітэта – да 01.10.35 г.;
- б) Магілёўскага педінстытута – да 01.11.35 г.;
- в) вучэбнага корпуса дашкольнага тэхнікума – да 01.10.1935 г.;
- г) Гомельскага педінстытута – да 01.09.35 г.

16 кастрычніка 1935 г.

Прынята пастанова Бюро РК КП(б)Б “Аб зацвярджэнні акта праверкі партдакументаў першаснай партарганізацыі Магілёўскага педінстытута”. Была праверана партарганізацыя Магілёўскага педагагічнага інстытута ў колькасці 36 членаў партыі і 18 кандыдатаў, з якіх у сувязі з праверкай партдакументаў выключаны 4 члены партыі і 2 кандыдаты партыі. Спіс 32 членаў партыі і 16 кандыдатаў быў зацверджаны. Пастанова прадпісвала парткому і дырэкцыі Магілёўскага педінстытута неадкладна заняцца праверкай і вывучэннем выкладчыцкага і студэнцкага складу, чысцячы шэрагі выкладчыкаў і студэнтаў ад класава-варожых элементаў, якія прасачыліся ў інстытут; выкарыстоўваць вопыт прадпрыемстваў г. Магілёва ў правядзенні палітдзён; дапамагчы прыцягнуць да партыйнай працы беспартыйных студэнтаў.

13 верасня 1935 г.

Рэзалюцыя мітыngu студэнтаў, выкладчыкаў, рабочых і служачых Магілёўскага педінстытута, прысвечанага памяці трагічна загінуўшых лепшых ударнікаў сацыялістычнага будаўніцтва пры катастрофе агітсамалёта “Максім Горкі”: “Калектыў з вялікім шкадаваннем схіляе свае галовы перад загінуўшымі таварышамі і выказвае шчырае спачуванне ЦК ВКП(б), ураду СССР, савецкаму ўраду і сем’ям загінуўшых”.

2 снежня 1935 г.

Рэзалюцыя партыйцаў, камсамольцаў, навуковых работнікаў і студэнтаў МПІ з нагоды забойства 01.12.34 г. тав. Кірава – “лепшага сябра і папличніка тав. Сталіна, забітага подлай рукой падонкамі трацкісцка-зіноўеўскай апазіцыі, натхнёнымі Зіноўевым і Каменевым”, адзначыла, што класавы вораг забойствам тав. Кірава спадзяваўся расстроіць “шэрагі магутнай партыі Леніна-Сталіна, але ён пралічыўся”, што пад “геніяльным кіраўніцтвам правадыра на-

рода тав. Сталіна партыя яшчэ больш згуртавалася вакол ЦК ВКП(б) і любімага тав. Сталіна”, што ў Краіне Саветаў разгортваецца магутны стаханаўскі рух, рыхтуюцца ўмовы для пераходу ад сацыялізму да камунізму, і прапанавала разгарнуць сацыялістычнае спаборніцтва за вывучэнне твораў тав. Кірава.

Пастанова Народнага камісарыята асветы БССР, якая за дапушчэнне “поўнага развалу бухгалтэрыі педагагічнага інстытута, за невыкананне загада аб правядзенні інвентарызацыі, за злчыннае парушэнне штатнай дысцыпліны і зацверджаных ставак прадпісвала аддаць пад суд былога дырэктара Макоўскага і былога галоўнага бухгалтара Палей, а ізноў прызначанаму дырэктару тав. Казакову прадпісвала безадкладна прыняць тэрміновыя меры да ўпарадкавання бухгалтэрыі інстытута, для чаго запрасіць часовых працаўнікоў з такім разлікам, каб на працягу снежня ўсе справы былі прыведзены ў поўны парадак, і забяспечыць своечасовае і дабраякаснае прадстаўленне гадавой справаздачы за 1935 г. Матэрыялы рэвізіі Магілёўскага педагагічнага інстытута накіраваны ў пракуратуру г. Магілёва для прыцягнення вінаватых да адказнасці.

10 лютага 1936 г.

Вывады камісіі па абследаванні матэрыялаў, змешчаных у “Камунары Магілёўшчыны” (№ 33) аб выкладанні рускай літаратуры ў Магілёўскім педінстытуце. Камісія ўстанавіла: “Указанне артыкула аб ігнараванні праф. Тэпіным у сваім выкладанні выказванняў класікаў марксізму-ленінізму пра пісьменнікаў не пацвердзілася. Напрыклад, ім прыводзіліся выказванні Леніна, Сталіна пра Герцэна, Чарнышэўскага, Талстога, Салтыкова-Шчадрына, Чэхава, пра сімвалістаў і г. д. <...> Камісія лічыць неабходным працягнуць далейшае вывучэнне педработы тав. Тэпіна і іншых выкладчыкаў педінстытута.”

21 лютага 1936 г.

Пастанова Бюро Магілёўскага РК КП(б)Б “Аб падрыхтоўцы пярвічнай партарганізацыі педагагічнага інстытута да абмену партдакументаў.” Бюро РК КП(б)Б адзначыла, што партарганізацыя педінстытута ў парадку падрыхтоўкі да абмену партдакументаў правяла значную работу па ўпарадкаванні партыйнай гаспадаркі, поўным ахопе ўсіх камуністаў партвучобай і ўзняцці іх актыўнасці. Бюро РК КП(б)Б папярэджвае ўсю партарганізацыю педінстытута, што адным з галоўных паказчыкаў у яе рабоце з’яўляецца выкананне вучэбных планаў і паспяховасць і што па гэтых паказчыках бюро РК будзе рабіць вывады пра здольнасці кожнага камуніста ажыццяўляць рашэнні партыі.

17 кастрычніка 1936 г.

Пастанова бюро Магілёўскага РК КП(б)Б аб становішчы Магілёўскага педінстытута адзначае, што на літаратурным факультэце ёсць шэраг істотных

недахопаў па арганізацыі педагагічнага працэсу, па навуковай граматыцы, па гісторыі беларускай мовы і па рускай літаратуры (выкладчыкі Чудовіч і Тэпін). Маюць месца некаторыя метадалагічныя і мэтадычныя скажэнні: адсутнасць рэкамендацыі літаратуры, нявытрыманыя аналогіі, грубасць і “спэччванства” з боку выкладчыка Чудовіча і асуджаная савецкай грамадскасцю сацыялізацыя з боку выкладчыка Тэпіна. На ўсіх факультэтах педінстытута адзначаецца нізкая элементарная граматынасць студэнтаў, асабліва на апошніх курсах. Зусім слабая працоўная дысцыпліна. Вялікая колькасць студэнтаў мае так званыя “хвасты”. Назіраюцца моманты парушэння студэнтамі савецкай этыкі, выпадкі хуліганства; у многіх студэнтаў адсутнічае належная культура паводзін, адзначаецца неарганізаванасць у побытавых пытаннях.

22 жніўня 1937 г.

У дакладной запісцы Магілёўскага ГК КП(б)Б у аддзел школ і навукі ЦК КП(б)Б паведамлялася, што ў Магілёўскім педагагічным інстытуце на працягу шэрагу гадоў дырэктарамі інстытута працавалі ворагі народа і класава чужыя элементы, якія сцягвалі ў інстытут на педагагічную працу ворагаў народа, у выніку чаго выкладчыцкі склад педінстытута быў засмечаны контррэвалюцыйнымі элементамі (трацкісты, нацыянал-фашысты, бундаўцы, эсэры і інш.). Толькі за адзін 1936–37 год з інстытута было “канфіскавана” і асуджана на розныя тэрміны органамі НКВД шэсць чалавек. Знята з працы за варожыя, контррэвалюцыйныя выступленні сем чалавек. І зараз яшчэ інстытут цалкам не ачысціўся ад класава чужых элементаў. Гаркам КП(б)Б сваімі рашэннямі абавязаў партком і дырэктара інстытута правесці склад выкладчыкаў і тэхнічны персанал і канчаткова ачысціцца ад класава чужых элементаў.

У выніку ў Магілёўскім педінстытуце не было загадчыка кафедры гісторыі народаў СССР, дацэнтаў па гісторыі народаў СССР і старажытнай гісторыі, прафесара па новай гісторыі, адсутнічаў і дэкан гістарычнага факультэта. Шматлікія выкладчыкі працавалі па сумяшчальніцтве, запрашаліся з іншых гарадоў. Такая сітуацыя складвалася не толькі на гістарычным факультэце. Педінстытут у цэлым адчуваў востры недахоп высокакваліфікаваных кадраў, нават для кіраўнічых пасадаў. У 1938 г. у інстытуце налічвалася 8 кафедраў, якія ўзначальваліся людзьмі без навуковых ступеняў і званняў (за выключэннем кафедраў педагогікі і фізічнай геаграфіі).

Лета 1937 г.

10 студэнтаў-фізкультурнікаў удзельнічалі ў шлюпачным пераходзе Магілёў – Адэса.

4 лістапада 1937 г.

Яўген Восіпавіч Бычкоў – былы рэктар Магілёўскага педагагічнага інстытута быў арыштаваны 3 верасня 1937 г. Магілёўскім РА НКВС БССР.

Перад арыштам ён працаваў загадчыкам уліковай часткі аддзела кадраў Магілёўскай фабрыкі валакна і выкладаў гісторыю на вячэрнім рабфаку. Абвінавачваўся Бычкоў у антысавецкай агітацыі і прапагандзе па артыкуле 72 КК БССР. У віну яму ставілася як меншавіцкае мінулае, так і трацкісцкая дзейнасць. 9 верасня, праз 6 дзён пасля арышту, Асобай “тройкай” НКУС БССР Я. Бычкоў быў прыгавораны да вышэйшай меры пакарання, а расстраляны 4 лістапада 1937 г. Так, ва ўзросце 50 гадоў скончылася жыццё першага ў гісторыі МДУ рэктара. Рэабілітаваны ён быў толькі 16 студзеня 1989 г.

1937 г.

Пры педагагічным стварэнні настаўніцкі інстытут з двухгадовым тэрмінам навучання, які рыхтаваў настаўнікаў для няпоўнай сярэдняй школы. Выкладчыкі педінстытута з’яўляліся і выкладчыкамі настаўніцкага інстытута. З часам настаўніцкі інстытут стаў самастойнай установай. Пры інстытуце ў летні перыяд ажыццяўлялася павышэнне кваліфікацыі настаўнікаў.

П. Лярскі, Я. Дзеранок – першыя ў МПІ сталінскія стыпендыяты.

15 студзеня 1938 г.

Утворана Магілёўская вобласць з цэнтрам у горадзе Магілёве. У канцы 1930-х гг. актыўна абмяркоўваўся праект пераносу сталіцы БССР з Мінска ў Магілёў. Значэнне Магілёўскага педагагічнага інстытута магло яшчэ больш узрасці.

21 мая 1938 г.

Пастанова Бюро Магілёўскага РК КП(б) Б аб шэфстве народнай адукацыі і Магілёўскага педінстытута над клубам чыгункі і дэпо.

4 ліпеня 1938 г.

Абвінавачаны ў “правядзенні антысавецкай прапаганды” і арыштаваны дырэктар Магілёўскага педагагічнага інстытута Фядот Казакоў.

7 ліпеня 1938 г.

За адсутнасцю кадраў Магілёўскі педінстытут запрашае навуковых работнікаў з іншых гарадоў (Масква і Ленінград) для забеспячэння навучальнага працэсу. Для размяшчэння навуковых работнікаў былі наняты пакой па вул. Карла Маркса, 25, якія дырэкцыя прасіла замацаваць за інстытутам (кватэра Рэўзіна – 1 пакой, у доме Будзёнага кватэра Радоўскай – 1 пакой).

1938 г.

Адкрыта аспірантура Магілёўскага педагагічнага інстытута.

24 студзеня 1939 г.

Рашэнне прэзідыума гарсавета, аргкамітэта, а на аснове названых рашэнняў і пастановы СНК БССР аб канфіскацыі студэнцкай сталовай Магілёўскага педінстытута і перадачы сталовай магілёўскай канторы Белхарчгандлю.

Студзень 1939 г.

30 студэнтаў інстытута ўдзельнічалі ў палітмасавай і растлумачальнай рабоце сярод насельніцтва ў сувязі з правядзеннем Усесаюзнага перапісу насельніцтва.

2 сакавіка 1939 г.

Дакладная запіска сакратару Магілёўскага абкама КП(б)Б тав. Малініну ад дырэктара Магілёўскага педінстытута Пяроўскага з просьбай разабрацца з праблемай канфіскацыі студэнцкай сталовай Магілёўскага педінстытута і перадачай сталовай Белхарчгандлю.

28 мая 1939 г.

Фядот Казакоў вызвалены з-пад арышту і рэабілітаваны пастановай НКВС Магілёўскай вобласці. У 1935–1939 гг. Казакоў кіраваў Магілёўскім педагагічным інстытутам. Пасля вайны працаваў намеснікам міністра адукацыі БССР.

1 верасня 1939 г.

Пачалася Другая сусветная вайна. 17 верасня ў яе ўступіў СССР. Заходняя Беларусь увайшла ў склад БССР. Гэта перакрэсліла план пераносу сталіцы БССР з Мінска ў Магілёў. Напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны ў 1939–1941 гг. кіраваў інстытутам Міхаіл Кірылаў.

27 красавіка 1940 г.

Пастанова бюро Магілёўскага абкама КП(б)Б “Аб стане выкладання асноў марксізму-ленінізму ў Магілёўскім педінстытуце” вызваліла тав. Пяроўскага ад працы кіраўніка кафедры марксізму-ленінізму педінстытута ў сувязі з тым, што ён не змог аб’яднаць членаў кафедры вакол пытанняў барацьбы за павышэнне ідэйна-тэарэтычнага ўзроўню выкладання марксізму-ленінізму, дапусціў грубыя памылкі палітычнага і метадычнага парадку, але пакінула ў якасці выкладчыка, прапанаваўшы яму выправіць дапушчаныя памылкі.

29 мая 1940 г.

Па пратаколе на пасяджэнні бюро Магілёўскага ГК КП(б)Б быў зацверджаны план святкавання дзесяцігоддзя Магілёўскага педінстытута. Было вы-

рашана прасіць ЦК КП(б)Б адпусціць навучальнай установе 150 кг паперы для выпуску юбілейнага зборніка; падтрымаць партарганізацыю і студэнтаў педінстытута ў намеры звярнуцца да Вярхоўнага Савета БССР з просьбай прысвоіць Магілёўскаму педінстытуту імя таварыша Папаніна; дазволіць педінстытуту арганізаваць урачыстае пасяджэнне 02.10.1940 г., прысвечанае дзесяцігоддзю педінстытута, а дакладчыкам зацвердзіць тав. Кірылава; прапанаваць рэдакцыі газеты “Камунар Магілёўшчыны” шырока асвятляць на старонках газеты 10-годдзе педінстытута.

16 чэрвеня 1940 г.

Дакладная запіска ва Упраўленне партыйнай прапаганды ЦК ВКП(б)Б тав. Аляксандраву з просьбай дапамагчы ўкамплектаваць кафедры марксізму-ленінізму вышэйшых навучальных устаноў Магілёва і Горак і выслаць для працы ў інстытуце вобласці аднаго загадчыка кафедры марксізму-ленінізму і двух-трох выкладчыкаў з ліку тых, якія скончылі аспірантуру або гістарычны факультэт.

19 чэрвеня 1940 г.

Па пратаколе пасяджэння бюро Магілёўскага ГК КП(б)Б пастанавілі: абавязаць сакратара партбюро педінстытута тав. Багаценку і дырэктара інстытута тав. Кірылава неадкладна выправіць адзначаныя недахопы ў працы на дзяржэкзаменах і зрабіць правільную расстаноўку педагагічных сіл па факультэтах і кафедрах. Таксама Бюро ГК КП(б)Б патрабуе ад сакратара партарганізацыі тав. Багаценкі і ўсіх камуністаў карэннага паляпшэння палітыка-выхаваўчай працы сярод студэнцтва і своечасовага папярэджання і рэагавання на факты нездаровых настрояў у студэнцкім асяроддзі. Бюро ГК КП(б)Б звяртае ўвагу дырэктара інстытута тав. Кірылава і сакратара партбюро тав. Багаценкі на набор студэнтаў у новым навучальным годзе і асабліва на гістарычны факультэт.

23 чэрвеня 1940 г.

Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР: “Задаволіць просьбу студэнтаў і прафесарска-выкладчыцкага складу Магілёўскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута і прысвоіць Магілёўскаму дзяржаўнаму педагагічнаму інстытуту імя тав. І.Д. Папаніна”.

25 ліпеня 1940 г.

Пасяджэнне кафедры марксізму-ленінізму Магілёўскага педінстытута пастанавіла вызначыць (арыенціровачна) на кожную выкладчыцкую стаўку 960 гадзін гадавых зыходзячы з новага закона аб васьмігадзінным працоўным дні. Чытанне лекцыйных курсаў і правядзенне семінарскіх заняткаў пераразмеркаваць.

30 жніўня 1940 г.

Пастанова бюро Магілёўскага абкама КП(б)Б аб гатоўнасці да навучальнага года Магілёўскага педінстытута: прапанаваць кіраўніцтву інстытута паскорыць вываз дроў і торфу з тым, каб увесць запас паліва на асенне-зімовы перыяд быў бы завезены не пазней чым да 1 кастрычніка. Адначасова прасіць ЦК КП(б)Б уздзеінічаць на наркамасветы рэспублікі, запатрабаваўшы ад яго дапамогі інстытуту гаручым для вывазу паліва. Даручыць Магілёўскаму гаркаму КП(б)Б вывучыць пытанне аб магчымасці пераводу гарадской бібліятэкі імя Карла Маркса ў іншае памяшканне з тым, каб у бягучым навучальным годзе будынак бібліятэкі перадаць у выдзяленне інстытута, гэтым самым пашырыць вучэбную плошчу. Абавязаць Магілёўскі гарвыканкам пры складанні графіка работ электрасетак на асенне-зімовы сезон улічыць бесперабойную падачу электраэнергіі інстытуту на працягу ўсяго навучальнага перыяду. Даручыць ГК КП(б)Б пракантраляваць выкананне гэтага пункта пастановы.

13 красавіка 1941 г.

У гарадскім тэатры ў сувязі з дзесяцігоддзем аднаўлення педагагічнага інстытута ў Магілёве праведзена ўрачыстае пасяджэнне з удзелам прадстаўнікоў партыйных, савецкіх і грамадскіх арганізацый Магілёва і вобласці, гасцей з іншых гарадоў. Наркам асветы БССР Уралава павіншавала калектыў з юбілеем, адзначыла плённую вучэбную, метадычную, навуковую працу калектыву.

У інстытуце адбылася навуковая канферэнцыя.

24 чэрвеня 1941 г.

Апошні дзяржэкзамен у Магілёўскім педагагічным інстытуце. Прыпыненне экзаменаў летніх сесій.

28 чэрвеня 1941 г.

Выпускнікі 1941 г. датэрмінова атрымалі дыпламы аб заканчэнні ВНУ.

3–27 ліпеня 1941 г.

З 3 ліпеня на далёкіх, затым на блізкіх подступах да Магілёва, а на ключавым этапе з 15 ліпеня ў поўным акружэнні воіны Чырвонай Арміі і гараджане 23 дні мужна абаранялі горад ад захопнікаў. Актыўны ўдзел у бітве з акупантамі прынялі выкладчыкі і студэнты педагагічнага інстытута. З супрацоўнікаў Магілёўскага педагагічнага інстытута і педагагічнага вучылішча быў сфарміраваны атрад народнага апалчэння. На партыйна-камсамольскім сходзе 26 чэрвеня 1941 г. быў створаны знішчальны батальён, у які запісалася 500 камуністаў і камсамольцаў. У першым камуністычным батальёне было каля 70 студэнтаў педагагічнага інстытута, якія мелі адтэрміноўку ад прызыву ў войска. Многія з іх, як і дзясяткі настаўнікаў-патрыётаў, палі каля сцен роднага горада.

14 ліпеня 1941 г.

Байцы першага камуністычнага батальёна прынялі няроўны бой у раёне в. Блажавічы Чавускага раёна.

27 ліпеня 1941 г.

Раніцай немцы занялі будынак інстытута. Эвакуіраваць да гэтага часу на Урал, як планавалася, абсталяванне і калектыў інстытута не ўдалося. Выконваючы абавязкі дырэктара інстытута Ю. Шакаль, выкладчык І. Туміловіч і камсорг Ганжына былі сасланы ў канцлагер. Увечары будынак загарэўся і гарэў усю ноч.

10 ліпеня 1944 г.

Першы загад па МПП пасля вызвалення Магілёва, які тычыцца часовай камплектацыі супрацоўнікаў у штат МПП і настаўніцкі інстытут: тры выкладчыкі, чатыры лабаранты і служачыя, пяць работнікаў тэхнічнага персаналу. Таксама для нясення начной службы супрацьпавестранай абароны выкладчыкам і тэхнічнаму персаналу назначаліся дзяжурствы з дзесяці гадзін вечара да шасці гадзін раніцы. Працоўны дзень быў вызначаны з васьмі гадзін раніцы да васьмі гадзін вечара.

19 ліпеня 1944 г.

Пастанова Выканаўчага камітэта Магілёўскага Савета дэпутатаў працоўных і бюро абкама КП(б)Беларусі “Аб аднаўленні працы Магілёўскага педагагічнага і настаўніцкага інстытутаў” прадугледжвала перадачу некаторых будынкаў інстытута пад інтэрнаты, навучальныя карпусы, жылыя дамы з кватэрамі для навуковых работнікаў; выраб неабходнага абсталявання, інвентару для падсобнай гаспадаркі; выдзяленне вялікай колькасці будаўнічых матэрыялаў для аднаўлення інстытута; арганізацыю інстытуцкай сталовай, двухмесячных курсаў для падрыхтоўкі тых, хто паступае ў інстытут; падключэнне тэлефонаў у інстытуце і шмат іншага. Сваю працу працягнулі факультэт мовы і літаратуры (беларускага і рускага аддзяленняў), гістарычны факультэт, географічны факультэт.

Загад па МПП, які тычыцца прыняцця ў штат супрацоўнікаў, у ліку якіх інжынер, фурман, галоўны бухгалтар, дырэктар па гаспадарчай частцы, часова выконваючы абавязкі дэкана літфака і выкладчыка рускай літаратуры.

24 ліпеня 1944 г.

Загад часова выконваючай абавязкі дырэктара інстытута Елізаравай аб неабходнасці завядзення табеля ўліку працоўнага дня з васьмі гадзін раніцы да васьмі гадзін вечара.

Загад Савета Народных Камісараў БССР аб аднаўленні работы ў новым навучальным 1944/1945 г. Магілёўскага педагагічнага і настаўніцкага інстытутаў, Віцебскага педагагічнага і настаўніцкага інстытутаў, Аршанскага настаўніцкага інстытута.

1 жніўня 1944 г.

Рашэнне аб прадастаўленні часовага памяшкання для педінстытута ў былым будынку школы № 24 для навучальных мэтаў. Замацаванне за педінстытутам будынка былога інтэрната педінстытута (Ленінская, 39), дома № 37 і сумежных з ім будынкаў (стайні, каменнага і драўлянага хлеваў, гаража).

Загад аб прызначэнні І. Шнітко часова выконваючым абавязкі дырэктара Магілёўскага педагагічнага інстытута і вызваленні ад выканання абавязкаў дырэктара МПП тав. Елізараву.

3 жніўня 1944 г.

Заўвагі дырэктара МПП Шнітко да работнікаў, якія працягваюць марнаваць час на гультайства, пустыя размовы і інш. Устанаўленне рабочага дня з дзевяці гадзін раніцы да шасці гадзін вечара з перапынкам на абед, для тэхнічных работнікаў інстытута – з васьмі гадзін раніцы да пяці гадзін вечара з перапынкам на абед.

4 жніўня 1944 г.

Прыступіў да выканання абавязкаў дырэктара МПП Уладзімір Хома. На падставе загада камісара асветы БССР ад 30 жніўня 1944 г. тав. Шнітко вызвалены ад часова выконваючага абавязкі дырэктара інстытута.

30 жніўня 1944 г.

На гістарычны факультэт МПП залічаны першыя пасляваенныя студэнты-гісторыкі.

Жнівень – верасень 1944 г.

Ішоў набор на падрыхтоўчае аддзяленне педінстытута (з колькасцю слухачоў 100 чалавек) і настаўніцкага інстытута (150 чалавек), якое дазволіў утварыць народны камісарыят асветы БССР. У верасні яго ўзначаліў дэкан М. Сяргееў.

18 верасня 1944 г.

Загад па МПП, які тычыцца стварэння камісіі па выяўленні шкоды, якую нанеслі Магілёўскаму педагагічнаму інстытуту нямецка-фашысцкія захопнікі.

Рашэнне Выканаўчага камітэта Магілёўскага абласнога Савета дэпутатаў працоўных, якое тычыцца пагрозы зрыву навучальнага года з-за невыканання тэрмінаў аднаўлення навучальнага корпуса і інтэрната МПІ ў належны тэрмін, у сувязі з чым прынята рашэнне для хутчэйшага рамонту вылучыць групу студэнтаў у якасці дапаможнай рабочай сілы, папрасіць СНК БССР выдаткаваць: шкла – 3 тыс. м², пакосты – 2,2 тыс. кг, бялілаў – 2,5 тыс. кг, а таксама аблваенкамат выдзеліць неабходную колькасць цесляроў, муляраў і слесараў.

28 верасня 1944 г.

Загадчыцай кафедры педагогікі і псіхалогіі была прызначана кандыдат педагогічных навук дацэнт Ганна Зарудная.

2 кастрычніка 1944 г.

Загад па МПІ аб прэміраванні кіраўніка студэнцкай брыгады тав. Касьянава ў памеры 400 руб. за паспяхова выкананую задачу – скошванне і ўкамплектаванне 1,5 тыс. пудоў сена для патрэб падсобнай гаспадаркі інстытута.

26 кастрычніка 1944 г.

Зінаіда Даўгяла была прызначана часова выконваючай абавязкі загадчыка кафедры замежных моў. Надалей яе загадчыкамі былі З. Даўгяла (1945–1960), А. Фёдарова (1960–1963), Т. Лісоўская (1963–1973), кандыдат філалагічных навук дацэнт Л. Вайнер (1973–1991), С. Наскоў (1991–1996).

Загад па МПІ аб падрыхтоўцы да 27-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі і стварэнні камісіі для гэтай мэты.

1 лістапада 1944 г.

Пачаў сваю працу завочны сектар педінстытута. Да 1 студзеня 1945 г. на завочную форму навучання ў педінстытут было залічана 104 чалавекі. Але прыём дакументаў быў працягнуты, і да пачатку зімовай сесіі студэнтаў стала ўжо 192. Праўда, на сесію з'явіліся толькі 100 чалавек.

15 (16) лістапада 1944 г.

Нягледзячы на пасляваенныя цяжкасці, аднавіліся рэгулярныя заняткі Магілёўскага педагогічнага інстытута ў ацалелым будынку былой 24-й школы па Кааператыўным завулку. Гарсавет таксама замацаваў за інстытутам раней яму прыналежаў будынак інтэрната інстытута (Ленінская, 39), будынак былой гарадской бібліятэкі (Ленінская, 37) і сумежныя з імі збудаванні (стайня, драўляная пуня, гараж і інш.). Ва ўстанове напачатку працавала 16 выкладчыкаў, чацвёра з якіх мелі навуковыя ступені. Для кватаравання на-

вуковых супрацоўнікаў інстытуту перадалі 2 дамы і 10 кватэр. Але па меры росту калектыву (напрыканцы 1945/46 гг. налічвалася ўжо 58 выкладчыкаў) жыллёвая праблема стала найпершай і заставалася вельмі вострай доўгія гады.

Лістапад 1944 г.

Народны камісарыят асветы БССР устанавіў двухгадовы тэрмін навучання ў настаўніцкім інстытуце.

9 снежня 1944 г.

Загад народнага камісара асветы БССР, які датычыцца прывядзення ў належны парадак студэнцкіх інтэрнатаў і размяшчэння ў іх у першую чаргу студэнтаў-інвалідаў Айчыннай вайны, партызан і дзяцей воінаў Чырвонай Арміі.

Загад, які абавязваў дэканаў усіх факультэтаў арганізаваць нядзельнік для ўсяго інстытута па ўдзеле ў аднаўленні горада.

1944 г.

Была створана аб'яднаная кафедра гісторыі, якая ўключала ў сябе 6 супрацоўнікаў, двое з якіх адначасова з'яўляліся сумяшчальнікамі на іншых кафедрах інстытута. Кваліфікацыя тагачасных выкладчыкаў была невысокай: на гістфаку не было ніводнага дацэнта. Курс новай гісторыі забяспечваў аспірант-завочнік Маскоўскага ўніверсітэта. Гісторыю сярэдніх вякоў выкладаў мясцовы настаўнік А. Ахрамовіч.

1 студзеня 1945 г.

Прызначэнне выконваючым абавязкі дэкана гістфака Мікалая Бараноўскага. Адным з трох адноўленых факультэтаў Магілёўскага педагагічнага інстытута быў гістарычны. Аднавіла сваю дзейнасць і гісторыка-філалагічнае аддзяленне пры настаўніцкім інстытуце. Падрыхтоўка настаўнікаў гісторыі працягвалася і на завочнай форме. Аднак арганізаваць навучальны працэс тады было вельмі складана, пра што сведчыць той факт, што з кастрычніка 1944 г. і да пачатку 1945 г. на факультэце змяніліся чатыры дэканы: Ганна Зарудная, Рыгор Сарокін, Ася Лявіціна, Дзмітрый Палітыка, прычым апошні на пасадзе прабыў усяго два дні. Некалькі стабілізавалася сітуацыя з прызначэннем выконваючага абавязкі дэкана гістфака Мікалая Бараноўскага, які заставаўся на гэтай пасадзе да канца жніўня 1946 г.

Красавік 1945 г.

Устаноўлены план прыёму першых курсаў на 1945 г. на факультэтах педагагічнага і настаўніцкага інстытутаў.

12 ліпеня 1945 г.

Рашэнне Выканаўчага камітэта Магілёўскага абласнога Савета дэпутатаў працоўных абавязала кіраўніка аблбудтрэста тав. Воранава скончыць аднаўленне будынкаў 24-й сярэдняй школы да 1 жніўня 1945 г. і прыступіць да аднаўлення галоўнага вучэбнага корпуса педінстытута па вул. Ленінскай, 35.

16 красавіка 1946 г.

Праатакол пасяджэння бюро Магілёўскага абкама КП(б) Беларусі з наступным вердытам: інстытут не спраўляецца з задачай па падрыхтоўцы высокакваліфікаваных спецыялістаў для сярэдняй школы. З 708 студэнтаў інстытута, якія трымалі экзамены ў зімовую сесію, не здалі экзаменаў 235 чалавек. Прафесарска-выкладчыцкі склад недастаткова патрабуе ад студэнтаў глыбокіх ведаў праграмнага матэрыялу. Таксама вельмі павольна развіваецца навуковая праца. За год інстытут не падрыхтаваў і не здаў у друк ніводнай навуковай працы.

15 чэрвеня 1946 г.

Утварылася кафедра рускай мовы. Загадчыкам кафедры ў 1947–1957 гг. быў кандыдат філалалагічных навук дацэнт М. Рыбачкін.

8 ліпеня 1946 г.

Загад міністра вышэйшай адукацыі СССР аб зацвярджэнні Міхаіла Кірылава дырэктарам Магілёўскага дзяржаўнага педагагічнага і настаўніцкага інстытута Міністэрства асветы Беларускай ССР.

3 жніўня 1946 г.

Даведка загадчыку аддзела школ ЦК КП(б) Беларусі, у якой гаворыцца аб нязначным паляпшэнні працы дырэкцыі і загадчыкаў кафедраў Магілёўскага педагагічнага інстытута. Аднак зноў адзначаны невысокі ўзровень падрыхтоўкі студэнтаў, адказы на дзяржэкзаменах сведчаць аб поўным няведанні прадмета.

27 жніўня 1946 г.

Часовы статут навукова-даследчага краязнаўчага таварыства пры МДПІ імя І.Д. Папаніна аб арганізацыі навукова-даследчага краязнаўчага таварыства.

9 кастрычніка 1946 г.

Праатакол паседжання бюро Магілёўскага гаркама КП(б) Беларусі, згодна з якім у МДПІ парушаны план падрыхтоўкі да зімы. Вучэбны корпус і інтэрнат студэнтаў не адрамантаваны, абагравальная сістэма не адноўлена, вучэбнай мэблі, наглядных дапаможнікаў недастаткова, чытальня і кабінеты не абсталяваны.

22 кастрычніка 1946 г.

Ліст з Міністэрства асветы БССР дырэктару Магілёўскага педінстытута аб арганізацыі праходжання педагагічнай практыкі для студэнтаў-завочнікаў, якія з'яўляюцца настаўнікамі, з мэтай азнаямлення іх з арганізацыяй і пастаноўкай вучэбна-выхаваўчай работы ў школе, а таксама з мэтай атрымання імі навыкаў у арганізацыі і методыцы правядзення вучэбна-выхаваўчай працы ў школе. Прадпісана арганізаваць падпрактыку працягласцю 10 рабочых дзён.

23 кастрычніка 1946 г.

Прадстаўленне Міністэрству асветы БССР аб зацвярджэнні імянных стыпендыяў імя І.В. Сталіна чатыром студэнтам Магілёўскага педагагічнага і настаўніцкага інстытутаў: М. Калістратаву, У. Дайнеку, С. Каплану, Л. Ліпінскаму.

1946 г.

У Магілёўскім дзяржаўным педагагічным інстытуце была створана кафедра фізічнага выхавання і спорту. Яе ўзначальвалі І. Марчанка (1946–1965), В. Кужаль (1965–1970), В. Марозаў (1970–1973), В. Зайцаў (1973–2003). З 2003 г. кафедру фізічнага выхавання і спорту ўзначальвае кандыдат педагагічных навук дацэнт Т. Старовойтава.

Кафедра гісторыі стала называцца кафедрай гісторыі СССР.

Перад 1946/1947 навучальным годам да працы атрымалася прыцягнуць спецыяліста па старажытным свеце А. Казлова з Мінска і выкладчыка новай гісторыі Усходу І. Руміна, дактаранта з Масквы. З іх з'яўленнем была створана кафедра ўсеагульнай гісторыі ў складзе чатырох супрацоўнікаў. Узначаліў яе адзіны штатны выкладчык – А. Ахрамовіч.

19 красавіка 1947 г.

Загад намесніка міністра асветы Жаўрыды аб арганізацыі вывучэння студэнтамі ўсіх курсаў біяграфіі Леніна і Сталіна, а таксама арганізацыі лекцыяў па гэтым пытанні для выкладчыкаў і супрацоўнікаў.

17 ліпеня 1947 г.

Дакладная запіска загадчыка аддзела школ Магілёўскага абкама КП(б)Б Алёшава аб недавальняючым стане падрыхтоўкі да навучальнага года ў Магілёўскім педінстытуце і прапановы па ліквідацыі яго “няўстойлівага” стану (у прыватнасці да 15 жніўня аднавіць і здаць разбураную частку інтэрната на 300 чалавек).

1 верасня 1947 г.

Адкрыта фізіка-матэматычнае аддзяленне настаўніцкага інстытута з 25 студэнтамі і двума выкладчыкамі: матэматык М. Ганчарык, фізік Д. Рубінштэйн.

20 верасня 1947 г.

Загадам Міністэрства вышэйшай адукацыі ў інстытуце была арганізавана кафедра псіхалогіі і логікі, кіраўніцтва якой ажыццяўляла Г. Зарудная.

4 кастрычніка 1947 г.

Пачынаецца гісторыя кафедры беларускай мовы як асобнага вучэбна-навуковага падраздзялення, калі адпаведна загаду па Магілёўскім дзяржаўным педагагічным інстытуце імя І.Д. Папаніна яна была вылучана са складу кафедры мовы. Тады ж быў зацверджаны штат выкладчыкаў, аднак, як сведчаць дакументы, працаваць самастойна кафедра пачала толькі са снежня 1947 г. З кафедрай звязана дзейнасць вядомых беларускіх лінгвістаў П. Юргелевіча, А. Юрэвіча і Г. Ключава, якія з'яўляюцца заснавальнікамі навуковай школы па беларускім мовазнаўстве “Беларуская мова і мова беларускай мастацкай літаратуры”. У межах гэтай школы на працягу многіх дзесяцігоддзяў праводзяцца плённыя навуковыя даследаванні па наступных накірунках: “Актуальныя пытанні беларускай мовы”, “Развіццё мовы беларускай мастацкай літаратуры”, “Беларуская тэрміналогія”. Шмат год (з 1983 па 2011 г.) кафедрай беларускай мовы кіраваў доктар філалагічных навук, прафесар, аўтар шэрагу фундаментальных навуковых даследаванняў, звязаных з лінгвістыкай тэксту, дыялектнай анамастыкай, тэарэтычнай лінгвістыкай, Васіль Рагаўцоў. Кафедра дзейнічала да аб'яднання ў 2015 г. трох кафедраў: беларускай літаратуры, рускай і замежнай літаратуры, журналістыкі.

У адпаведнасці з загадам па Магілёўскім дзяржаўным педагагічным інстытуце імя І.Д. Папаніна кафедра беларускай літаратуры была адзелена ад кафедры літаратуры. Загадам быў зацверджаны штат выкладчыкаў. Аднак, як сведчаць дакументы, працаваць самастойна кафедра пачала толькі са снежня 1947 г. У 1950 г. Я. Усікаў абараніў дысертацыю і стаў першым у гісторыі кафедры кандыдатам філалагічных навук. З кафедрай звязана дзейнасць вядомых беларускіх даследчыкаў: Валерыя Атрашкевіча, Мікалая Луферава, Яраслава Клімунца, Алёся Макарэвіча, Мікалая Караткова. Кафедра дзейнічала да аб'яднання ў 2015 г. трох кафедраў: беларускай літаратуры, рускай і замежнай літаратуры, журналістыкі.

Кастрычнік 1947 г.

Адбыўся падзел агульнай кафедры педагогікі і псіхалогіі на дзве новыя кафедры: кафедру педагогікі і кафедру псіхалогіі і логікі. Кафедру педагогікі ўзначаліў Н. Чачулін (кіраваў кафедрай да 1949 г.).

28 лістапада 1947 г.

Загад па Міністэрстве асветы Беларускай ССР, у якім адзначаецца высокі ўзровень выкладання геаграфічных дысцыплін (у параўнанні з мінулым годам). Павысіў сваю кваліфікацыю П. Лярскі (здадзены кандыдацкі мінімум), напісаны навуковыя артыкулы і зроблены новыя схемы прафесарам Г. Шэнбергам. У пачатку навучальнага года выдзелена спецыяльная кафедра эканамічнай геаграфіі.

4 сакавіка 1948 г.

Даведка аб ходзе педагогічнай практыкі ў МДПІ, згодна з якой студэнты павінны даць па чатыры ўрокі (кожны), і, як правіла, у адным класе, на базе 1-й і 3-й сярэдніх школ г. Магілёва.

6 жніўня 1948 г.

Загад аб зацвярджэнні дацэнта Ніканора Назаранкі дырэктарам Магілёўскага дзяржаўнага педагогічнага і настаўніцкага інстытута Міністэрства асветы Беларускай ССР.

14 жніўня 1948 г.

Выпіска з загада аб уступленні ў выкананне абавязкаў дырэктара Магілёўскага педагогічнага і настаўніцкага інстытутаў Н. Назаранкі.

9 верасня 1948 г.

На агульным сходзе партарганізацыі інстытута слухалі пытанне: “Пра вынікі сесіі АН БССР і задачы партарганізацыі па прапагандзе вучэння Мічурына-Лысенкі”. Заслухаўшы даклад таварыша тав. Пятровай і шасці выступіўшых, партсход з задавальненнем адзначыў, што “разгром рэакцыйнага вейсманісцка-марганісцка-мендэлеўскага накірунку ў біялагічнай навуцы <...> адкрыў бліскучыя магчымасці для творчага развіцця ўсіх галін перадавой біялагічнай навукі”, што “мічурынскі накірунак, творча ўзбагаціўшы тэорыю эвалюцыі, раскрыўшы законы развіцця жывой прыроды <...> зрабіў значны ўнёсак у практыку сацыялістычнай сельскай гаспадаркі”.

5 ліпеня 1949 г.

Загад па Міністэрстве асветы БССР аб адкрыцці фізіка-матэматычнага факультэта. Ён быў утвораны на базе фізіка-матэматычнага аддзялення настаўніцкага інстытута, якое было адкрыта ў 1947 г.

1 кастрычніка 1949 г.

На базе фізіка-матэматычнага аддзялення пры настаўніцкім інстытуце Магілёўскага педагогічнага інстытута ўтвораны фізіка-матэматычны факультет.

тэт, які рыхтаваў настаўнікаў матэматыкі. З 1952 г. пачалася падрыхтоўка настаўнікаў фізікі, а з 1986 г. – настаўнікаў інфарматыкі. Першымі дэканамі сталі М. Дзенісенка і М. Ратабыльскі. У наступныя дзесяцігоддзі факультэт узначальвалі М. Ганчарык, П. Машкоўскі, Я. Сянько, Л. Старавойтаў.

Жнівень 1950 г.

ВНУ рэспублікі атрымалі загад міністра асветы Беларускай ССР “Аб мерах па ліквідацыі недахопаў і памылак у выкладанні мовазнаўства ў педагагічных, настаўніцкіх інстытутах і педагагічных вучылішчах Беларускай ССР”. Для выпраўлення памылак ў Магілёўскім педагагічным інстытуце быў распрацаваны спецыяльны план правядзення 13 сакавіка 1951 г. навуковай канферэнцыі прафесарска-выкладчыцкага складу, прысвечанай працы І.В. Сталіна па пытаннях мовазнаўства.

3 лістапада 1950 г.

У адпаведнасці са штатным раскладам, зацверджаным намеснікам міністра вышэйшай адукацыі, пасады дэканаў усіх факультэтаў МПП, акрамя аднаго – мовы і літаратуры, былі скасаваны. Дэканам гэтага факультэта стаў Андрэй Рак. Адначасова на яго былі ўскладзены абавязкі па кіраўніцтве ўсімі астатнімі факультэтамі: гістарычным, геаграфічным і фізіка-матэматычным. Ён павінен быў падрыхтаваць расклад заняткаў і сачыць за яго выкананнем, а таксама дысцыплінай студэнтаў. Усё астатняе кіраўніцтва навучальнай і навуковай працай даручалася намеснікам дырэктара інстытута па вучэбна-навуковай працы. У 1951 г. у сувязі з пераходам на іншую працу Андрэй Іванавіч сышоў з пасады дэкана і на яе быў прызначаны філолаг Мікалай Рыбачкін. У 1954 г. адбылася чарговая рэарганізацыя. З 25 кастрычніка з’явіўся намеснік дэкана факультэта мовы і літаратуры, на якога ўскладалася непасрэднае кіраўніцтва гістарычным факультэтам. Нарэшце, у кастрычніку 1955 г., праз пяць гадоў пасля скасавання, зноў былі зацверджаны пасады дэканаў факультэтаў.

18 снежня 1950 г.

Даведка, згодна з якой у МПП навучаецца 920 студэнтаў, з іх у студэнцкім інтэрнаце жыве 389 чалавек. Студэнты размешчаны ў 53 пакоях плошчай 1556 кв. м.

2 чэрвеня 1951 г.

Рашэнне Выканаўчага камітэта Магілёўскага гарадскога Савета дэпутатаў працоўных аб прыналежнасці будынкаў МПП, згодна з якім будынкi, размешчаныя па вул. Ленінскай, 39, Карла Маркса, 14, Чалюскінцаў, 23, прызнаць за МПП.

1951 г.

На фізіка-матэматычным факультэце створана кафедра фізікі. Першы загадчык – К. Пугачоў.

26 чэрвеня 1952 г.

Пракакол пасяджэння бюро Магілёўскага гаркама КП(б) Беларусі, згодна з якім з 87 выкладчыкаў 17 з’яўляюцца кандыдатамі навук, 18 пішуць дысертацыі і 44 чалавекі здаюць кандыдацкі мінімум.

Ліпень 1952 г.

Загад Міністэрства адукацыі БССР аб ліквідацыі настаўніцкага інстытута пры Магілёўскім педагагічным інстытуце.

1952 г.

Фізіка-матэматычны факультэт пачынае рыхтаваць настаўнікаў фізікі.

7 лютага 1953 г.

Інфармацыя сакратару Магілёўскага абласнога камітэта Камуністычнай партыі Беларусі аб тым, што з 1 верасня 1953 г. Магілёўскі педагагічны інстытут будзе дзейнічаць ужо без настаўніцкага інстытута ў складзе чатырох факультэтаў, але ўжо з кантынгентам студэнтаў чатырохгадовага навучання.

16 ліпеня 1953 г.

Адной з самых эмацыянальных палітычных кампаній, у якіх давялося ўдзельнічаць калектыву інстытута, стала абмеркаванне рашэння Пленума ЦК КПСС “Аб злачынных антыпартыйных і антыдзяржаўных дзеяннях Берыі”. На агульным закрытым партыйным сходзе партарганізацыі ад 16 ліпеня 1953 г. выступілі 7 з 28 камуністаў, якія далучыліся “да гнеўнага голасу нашага народа”, асудзілі “контррэвалюцыйную дзейнасць Берыі”, а некаторыя нават патрабавалі вышэйшай меры пакарання для “ворага народа Берыі, які спрабаваў падарваць сяброўства народаў і імкнуўся рэстаўрыраваць капіталізм”. Сход “з гневам і абурэннем” клеймаваў “подлага агента і паслугача міжнароднага імперыялізму, які страціў аблічча камуніста і ператварыўся ў буржуазнага перараджэнца, што выношваў планы захопу кіраўніцтва партыяй і дзяржавай <...>” Сход заявіў “пра сваю поўную і беззапаветную падтрымку палітыкі партыі і ўрада як палітыкі адзіна правільнай і строга прынцыповай, якая адказвае жыццёвым інтарэсам савецкай і сацыялістычнай дзяржавы”, абавязаў “партбюро і кожнага камуніста асабіста ва ўсёй сваёй працы, на ўсіх яе ўчастках і ва ўсякім становішчы ўсяляк павялічваць рэвалюцыйную пільнасць, памятаючы, што чым больш нашы поспехі на шляхах руху да камунізму, тым больш лютэе міжнародная рэакцыя <...>”

5 лістапада 1953 г.

Запіска сакратара Магілёўскага абкама КПБ тав. Сяргею Сікорскаму, у якой гаворыцца аб катастрофічным стане работ па аднаўленні будынка навучальнага корпуса МДПП.

30 лістапада 1953 г.

Ліст сакратару ЦК КП Беларусі Н. Патолічаву з просьбай даць указанне Савету Міністраў БССР аб будаўніцтве ў 1954–1955 гг. у г. Магілёве навучальнага корпуса для педагогічнага інстытута на 700–800 месцаў, студэнцкага інтэрната на 400–500 студэнтаў і жылога дома на 34 кватэры для выкладчыкаў.

29 снежня 1953 г.

Ліст сакратару Магілёўскага абласнога камітэта Камуністычнай партыі Беларусі аб прадастаўленні спіса прафесарска-выкладчыцкага складу Магілёўскага дзяржаўнага педагогічнага інстытута, які прадастаўлены да ўзнагароджання ордэнамі і медалямі СССР за выслугу гадоў і бездакорную працу ў ВНУ.

1953/1954 навучальны год

Кафедра гісторыі СССР рэарганізавалася ў кафедру гісторыі СССР і БССР.

19 лютага 1954 г.

Рашэннем Выканаўчага камітэта Магілёўскага гарадскога Савета дэпутатаў працоўных аб зацвярджэнні акта дзяржаўнай камісіі аб прыёмцы навучальнага корпуса Магілёўскага дзяржаўнага педінстытута па вул. Ленінскай, 35 прынята ўвядзенне яго ў эксплуатацыю.

15 сакавіка 1954 г.

Загад, згодна з якім за сур'ёзныя недахопы, дапушчаныя ў пастаноўцы вучэбна-выхаваўчай працы, за нездавальняючае, фармальна-бюракратычнае кіраўніцтва інстытутам аб'яўлена вымова дырэктару МПІ тав. Назаранку.

21 снежня 1954 г.

Загад па Магілёўскім дзяржаўным педагогічным інстытуце аб прыёме на працу швейцараў, аб увядзенні прапускнога рэжыму.

22 снежня 1954 г.

Запіска абласному камітэту партыі аб сістэматычных парушэннях дысцыпліны ў інстытуце і “вылазках груп хуліганаў у студэнцкі інтэрнат”, у сувязі з чым прашэнне аб прыняцці мер з боку міліцыі па навадзенні парадку.

31 сакавіка 1955 г.

Загад па МДПІ аб аб'яўленні загада Міністэрства асветы БССР аб вызваленні з 1 красавіка 1955 г. Ніканора Назаранкі ад абавязкаў дырэктара Магілёўскага педагагічнага інстытута ў сувязі са станам здароўя і прызначэнне ў гэты ж дзень дырэктарам МДПІ Фёдара Папова.

2 красавіка 1955 г.

МДПІ на 1955 год адпушчана 19 тыс. руб. на падрыхтоўку тэхнічнай дакументацыі для будаўніцтва інтэрната на 400 месцаў. Дырэкцыя інстытута мае намер атрымаць пляцоўку для будаўніцтва на рагу вуліц Ленінскай і Карла-Лібкнехта.

4 мая 1955 г.

Адбылося замацаванне сярэдняй школы № 16 г. Магілёва ў якасці базавай школы МПІ з 15 мая 1955 г.

30 мая 1955 г.

Загад па Міністэрстве вышэйшай адукацыі аб аб'яднанні з пачатку новага навучальнага года кафедры педагогікі і кафедры псіхалогіі і логікі, аб закрыцці кафедры замежных моў і яе ўключэнні ў кафедру рускай мовы, перайменаванне кафедры фізічнага выхавання і спорту ў кафедру фізічнага выхавання.

28 верасня 1955 г.

Загад па Міністэрстве асветы Беларускай ССР, які дазваляў Магілёўскаму педагагічнаму інстытуту святкаванне 25-гадовага юбілею інстытута ў лістападзе 1955 г.

17 кастрычніка 1955 г.

Зацвярджэнне на атрыманне персанальнай стыпендыі імя І.В. Сталіна наступных студэнтаў: Я. Краўчынскага, В. Мяшкоўскую, І. Мухамендрыкава.

1955 г.

Адбылося аб'яднанне кафедраў псіхалогіі, логікі і педагогікі ў адну кафедру – педагогікі і псіхалогіі.

1 верасня 1956 г.

Гісторыя КПСС пачала выкладацца ў Магілёўскім педагагічным інстытуце як асобная вучэбная дысцыпліна. Яна ўключалася ў вучэбныя планы ўсіх факультэтаў і чыталася выкладчыкамі кафедры марксізму-ленінізму.

22 кастрычніка 1956 г.

Загад па Магілёўскім дзяржаўным педагагічным інстытуце аб пераводзе на пяцігадовы тэрмін навучання, утварэнні ў інстытуце наступных факультэтаў: філалагічнага, гісторыка-геаграфічнага і фізіка-матэматычнага і прызначэнні дэканамі гэтых факультэтаў М. Рыбачкіна, У. Красоўскага і М. Ганчарыка адпаведна. Гэтым загадам былі аб'яднаны гістарычны і географічны факультэты.

6 ліпеня 1957 г.

На закрытым партыйным сходзе абмеркавалі тэкст закрытага ліста ЦК КПСС “Аб выніках чэрвеньскага Пленума ЦК КПСС 1957 г.”. Антыпартыйную групу Малянкова, Кагановіча, Молатава і Шапілава асудзілі, у адрозненне ад Берыі, толькі за “фракцыйную барацьбу”, кансерватызм і выступленне “супраць пераадолення наступстваў культу асобы”. Ніхто з 13 выступоўцаў ужо не патрабаваў вышэйшага пакарання. Удзел у іншых кампаніях 1950-х гг. не быў такім напружаным, але заставаўся па-ранейшаму абавязковым.

21 лістапада 1957 г.

Прайшло абмеркаванне закрытага ліста ЦК КПСС да партыйных арганізацый, прадпрыемстваў, калгасаў, устаноў, Савецкай арміі і флоту. “Култ Жукава” быў асуджаны, але асноўная ўвага была нададзена ваеннаму навучанню ў інстытуце і працы з ваеннаабавязанымі.

1957 г.

У летні перыяд 303 студэнты інстытута паехалі асвойваць цалінныя землі Казахстана. Прычым ад жадаючых было пададзена 538 заяў.

6 снежня 1958 г.

Трагічна загінуў дэкан гісторыка-геаграфічнага факультэта МПІ Уладзімір Красоўскі.

11 снежня 1958 г.

Васіль Еўцыхевіч, які да гэтага працаваў на пасадзе дацэнта кафедры фізічнай географіі, прызначаны дэканам гісторыка-геаграфічнага факультэта. У 1964 г. для завяршэння працы над доктарскай дысертацыяй “Развіццё лінейнай эрозіі глебагрунтоў у Беларусі і сумежных з ёй раёнах” быў пераведзены на пасаду старшага навуковага супрацоўніка. З 1966 г. і да выхаду на пенсію ў 1975 г. працаваў дацэнтам кафедры фізічнай географіі. Узнагароджаны медалём “За доблесную і самаадданую працу ў гады Вялікай Айчыннай вайны 1941–1945 гг.”.

1958 г.

У Магілёўскім дзяржаўным педагогічным інстытуце адкрыты новы факультэт – педагогікі і методыкі пачатковага навучання. Складаныя пытанні арганізацыі навучання настаўнікаў пачатковых класаў вырашалі першыя дэканы факультэта З. Пятрова (1958–1960) і М. Хадаровіч (1961–1964).

29 студзеня 1959 г.

Праатакол пасяджэння бюро Магілёўскага гаркама КП Беларусі, згодна з якім пры разглядзе пытання работы агітпунктаў пры заводзе ПТА, педінстытуце, сярэдняй школе № 16, клубе міліцыі варта лічыць галоўнай задачай выхаваўчай работы мабілізацыю працоўных на датэрміновае выкананне плана 1959 г. і наступнай сямігодкі.

15 кастрычніка 1959 г.

Адвядзенне МПП зямельнага ўчастка плошчай 3,1 га пад будаўніцтва геаграфічнай станцыі з зямель дзяржаўных лясоў першай групы ў квартале № 19 Любужскага лясніцтва Магілёўскага лясгаса без выключэння з дзяржаўнага ляснога фонду і без права высечкі лесу.

26 лістапада 1959 г.

Праатакол адкрытага сходу партарганізацыі МПП, у якім прысутнічае прапанова П.А. Лярскага актыўна распаўсюджваць палітычныя і навуковыя веды сярод насельніцтва вобласці, усім лектарам чытаць лекцыі бясплатна, заклікаючы прытрымлівацца ўласнага прыкладу.

Лістапад 1959 г.

Стварэнне ў інстытуце добраахвотнай народнай дружныны па ахове грамадскага парадку ў складзе 110–120 чалавек.

11 снежня 1959 г.

Праатолам партыйнага бюро МПП абвешчана стварэнне пры інстытуце мастацкага савета, а таксама ў мэтах паляпшэння радыёпрацы – стварэнне факультэцкіх радыёкамітэтаў.

1959 г.

Завершана будаўніцтва студэнцкага інтэрната на 426 месцаў з медпунктам і сталовай па вул. Ленінскай.

Прыпынены набор на вярэнне аддзяленне педінстытута.

Студзень 1960 г.

Устаноўкі партыі і ўрада на паляпшэнне якасці складу студэнтаў, перш-наперш за кошт моладзі, якая мела працоўны стаж ці адслужыла ў шэрагах Савецкай Арміі, спрыялі ўтварэнню пры педінстытуце рабочага факультэта на грамадскіх пачатках. Па рэкамендацыях прафсаюзных камітэтаў прадпрыемстваў горада і вобласці на рабфак было прынята 230 чалавек. Заняткі на ім праводзілі як выкладчыкі, так і лепшыя студэнты інстытута.

12 чэрвеня 1960 г.

Скончыўся зямны шлях Андрэя Рака – намесніка дырэктара Магілёўскага педагагічнага інстытута па аддзяленні завочнага навучання.

29 ліпеня 1960 г.

Члены партыі абмеркавалі закрыты ліст ЦК КПСС “Аб павышэнні рэвалюцыйнай пільнасці” і пастанавілі правесці ў верасні такі сход для студэнтаў і работнікаў усяго калектыву.

1 лістапада 1960 г.

Створана аб’яднаная кафедра гісторыі шляхам зліцця кафедры ўсеагульнай гісторыі з кафедрай гісторыі СССР і БССР. Узначаліў аб’яднаную кафедру спецыяліст па айчыннай гісторыі дацэнт К. Пятроў.

23 лістапада 1960 г.

Загад па Магілёўскім дзяржаўным педагагічным інстытуце аб прызначэнні Івана Ларчанкі дырэктарам установы.

1960 г.

Уведзены курс па медыцынскай падрыхтоўцы і грамадзянскай абароне для падрыхтоўкі медыцынскіх сяцёр запasu.

Красавік 1961 г.

У дакументах інстытута з’яўляецца пасада “рэктар”. Да гэтага часу кіраўнік установы быў дырэктарам.

1961 г.

Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР ўзнагародзіў групу выкладчыкаў інстытута: ордэнам “Знак пашаны” былі ўзнагароджаны рэктар І. Ларчанка і выкладчык С. Турчанка, медалём “За працоўную доблесць” – дацэнт Я. Усікаў, медалём “За працоўную адзнаку” – дацэнт Г. Зарудная і дэкан філалагічнага факультэта М. Рыбачкін. Вялікая група выкладчыкаў была адзначана Ганаровымі граматамі і Граматамі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

На факультэце педагогікі і методыкі пачатковай адукацыі Магілёўскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута была створана кафедра музыкі і малявання. Абавязкі загадчыка гэтага навучальнага падраздзялення выконваў І. Петрачэнка. У 1963 г. кафедру ўзначаліў У. Башко, а ў 1967 – А. Дабродзька.

6 снежня 1962 г.

Выпіска з пратакола секцыі навук навукова-тэхнічнага савета Міністэрства, згодна з якой рэкамендавана да выдання на беларускай мове драмы Шэкспіра “Гамлет” у перакладзе выкладчыка МДПІ Ю. Гаўрука.

15 чэрвеня 1963 г.

Падзел кафедры марксізму-ленінізму МПІ на дзве кафедры: кафедру гісторыі КПСС і кафедру палітэканоміі і філасофіі.

Чэрвень – верасень 1963 г.

163 студэнты інстытута працавалі на будоўлях Заходняга Казахстана.

1963 г.

У інстытуце створаны факультэт грамадскіх прафесій. Напачатку ён меў аддзяленні: кіраўнікоў хораў, драматычных калектываў, выяўленчага мастацтва, фотаамацараў і інш.

Ліпень 1964 г.

Два студэнцкія атрады колькасцю 90 чалавек накіраваны для работы на будоўлях Уральскай вобласці. Такая практыка захоўвалася і ў наступныя гады.

1964 г.

Па ініцыятыве дацэнта Г. Іонэ створаны археалагічны гурток. Навыкі даследчай працы, якія атрымалі студэнты-гурткоўцы за гады існавання гуртка, дазволілі стаць прафесійнымі археолагамі дактарам гістарычных навук Я. Рыеру, У. Ксяндзову, І. Марзалюку, кандыдатам гістарычных навук В. Капыціну, В. Ляпніцкай, І. Язэпенку, А. Коласаву, археолагам У. Кудрашову, А. Седзіну. У выніку працы былі напісаны сотні курсавых і дыпломных работ. Матэрыялы, якія былі сабраны падчас экспедыцый, сёння ўзбагачаюць фонды беларускіх музеяў.

1965 г.

Кафедра педагогікі і псіхалогіі рэарганізуецца ў кафедру методыкі пачатковага навучання і псіхалогіі, якой па-ранейшаму кіруе Г. Зарудная.

7 лютага 1967 г.

У лютым 1967 г. адбылася новая рэарганізацыя МДП: на базе гісторыка-геаграфічнага факультэта ўтварыліся два факультэты – гістарычны і географічны. Дэканамі адпаведна сталі Я. Кудрашоў і Г. Вінкевіч.

20 лістапада 1968 г.

Праз 8 гадоў пасля ліквідацыі кафедры ўсеагульнай гісторыі была адноўлена як самастойная адзінка ў складзе гістарычнага факультэта. Калектыў кафедры склаў: загадчык – кандыдат гістарычных навук, дацэнт Р. Рьер (новая і найноўшая гісторыя Усходу), кандыдат гістарычных навук В. Пушава (новая і найноўшая гісторыя Захаду), кандыдат гістарычных навук дацэнт Г. Іонэ (гісторыя старажытнага свету, археалогія, этнаграфія, гістарыяграфія), кандыдат гістарычных навук Г. Валчок (з 1969 г. перайшоў на кафедру гісторыі СССР і БССР), старшыя выкладчыкі У. Мацкевіч (гісторыя сярэдніх стагоддзяў) і Г. Якутовіч (гісторыя старажытнага свету).

Аднавіла сваю дзейнасць кафедра гісторыі СССР. Загадчык – кандыдат гістарычных навук дацэнт Г. Валчок (1969–1975).

3 кастрычніка 1969 г.

Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР аб узнагародзе Я. Усікава Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета БССР за актыўную педагогічную і літаратурна-крытычную дзейнасць.

15 красавіка 1970 г.

Рашэнне аб будаўніцтве на вул. Касманаўтаў студэнцкай сталовай, праект узгадніць з галоўным архітэктарам горада.

1970 г.

Арганізавана кафедра медыцынскай падрыхтоўкі, загадчыкам якой прызначаны кандыдат медыцынскіх навук М. Сіняўскі.

30 жніўня 1971 г.

Загад па Магілёўскім дзяржаўным педагогічным інстытуце аб прызначэнні Я. Кудрашова рэктарам МДП. У 1947 г. Яўген Паўлавіч паступіў на географічны факультэт Магілёўскага дзяржаўнага педагогічнага інстытута, пасля заканчэння якога з 1951 па 1954 г. працаваў выкладчыкам у вайскавай часці № 353 МУС СССР. У 1954 г. быў прыняты на працу выкладчыкам кафедры марксізму-ленінізму ў Магілёўскі педінстытут. У 1967–1971 гг. – дэкан гістарычнага факультэта. З 1971 па 1994 г. быў рэктарам Магілёўскага дзяржаўнага педагогічнага інстытута.

6 верасня 1971 г.

Ордэн Працоўнага Чырвонага Сцяга атрымаў дацэнт Міхаіл Лысенка.

1971 г.

Дэканам гістарычнага факультэта прызначаны вядомы археолаг, таленавіты выкладчык Гаўрыіл Іонэ. На гэтай пасадзе ён працаваў да 1975 г.

1972 г.

Дэканам фізіка-матэматычнага факультэта прызначаны Я. Сянько, які кіраваў ім 20 гадоў да 1992 г.

9 студзеня 1973 г.

Загад міністра асветы Беларускай ССР аб рэарганізацыі ў МДПІ кафедраў: кафедру агульнага землезнаўства і кафедру фізічнага краіназнаўства аб'яднаць у адну кафедру фізічнай геаграфіі; на аснове двух адпаведных кафедраў матэматыкі (кафедры матэматычнага аналізу і алгебры і кафедры геаметрыі і методыкі матэматыкі) стварыць новыя тры.

2 красавіка 1973 г.

Утворана кафедра методыкі выкладання матэматыкі. Яе стваральнікам быў доктар педагагічных навук, прафесар, заслужаны работнік вышэйшай школы БССР Абрам Столяр. Пад кіраўніцтвам Столяра вялася інтэнсіўная работа па падрыхтоўцы ўласных навукова-педагагічных кадраў. За адносна невялікі час вучоную ступень кандыдата педагагічных навук атрымалі Л. Латоцін, В. Нікалаева, Л. Лешчанка, Т. Чабатарэўская, Т. Старавойтава, Д. Фрэйвэрт. Па ініцыятыве прафесара А. Столяра ў Магілёўскім педагагічным інстытуце ўтварылася навукова-даследчая лабараторыя “Навучанне і разумовае развіццё”, у рамках якой было праведзена комплекснае псіхалага-педагагічнае даследаванне праблемы інтэнсіфікацыі ўплыву навучання на разумовае развіццё студэнтаў. Цяпер гэта лабараторыя пераўтворана ў міжкафедральную навукова-даследчую лабараторыю матэматычнага развіцця. Падыходы да навучання матэматыцы, абгрунтаваныя прафесарам Столярам і рэалізаваныя ў комплексных для пачатковай школы, працягваюць і навучальна-метадычныя комплексы па матэматыцы для V–XI класаў, распрацаваныя кандыдатам педагагічных навук дацэнтам Л. Латоціным і кандыдатам фізіка-матэматычных навук дацэнтам Б. Чабатарэўскім. Уласную канцэпцыю геаметрычнай адукацыі ў школе рэалізавалі ў навучальна-метадычных комплексах доктар педагагічных навук прафесар М. Раганоўскі і кандыдат педагагічных навук дацэнт А. Раганоўская. На кафедры методыкі выкладання матэматыкі вядзецца падрыхтоўка аспірантаў па спецыяльнасці “Тэорыя і методыка навучання і выхавання (матэматыка)” і магістрантаў па спецыяльнасці “Тэорыя і методыка навучання і выхавання (у галіне матэматыкі)”.

17 мая 1973 г.

Загад міністра асветы Беларускай ССР аб адкрыцці ў 1973 г. падрыхтоўчых аддзяленняў пры Віцебскім і Магілёўскім педагагічных інстытутах і плане прыёму на 1973/1974 навучальны год.

1973 г.

На фізіка-матэматычным факультэце створаны кафедра алгебры і геаметрыі (першы загадчык – Я. Карабёнак), кафедра матэматычнага аналізу, інфарматыкі і вылічальнай тэхнікі (першы загадчык – А. Мазанік).

Ствараецца самастойная кафедра псіхалогіі, якую ўзначальвае кандыдат псіхалагічных навук дацэнт Віктар Філь.

21 студзеня 1974 г.

Загад міністра асветы Беларускай ССР аб правядзенні рэспубліканскай навукова-практычнай канферэнцыі “Працоўнае выхаванне і прафесійная арыентацыя сельскіх школьнікаў” на базе Магілёўскага педагагічнага інстытута.

13 сакавіка 1975 г.

Загад па Міністэрстве асветы СССР аб зацвярджэнні аргкамітэта навуковай канферэнцыі “Праблемы ўдасканалення метадычнай падрыхтоўкі настаўніка матэматыкі ў педагагічнай ВНУ” ў Магілёўскім дзяржаўным педагагічным інстытуце.

Верасень 1975 г.

Утворана кафедра педагогікі і методыкі пачатковага навучання. Узначаліла яе кандыдат педагагічных навук дацэнт В. Башырава.

1976 г.

На фізіка-матэматычным факультэце створана кафедра тэарэтычнай фізікі. Першы загадчык – К. Жылік.

27 мая 1977 г.

Загад Міністэрства асветы СССР аб правядзенні 21–23 верасня 1977 г. Усесаюзнай нарады загадчыкаў падрыхтоўчых аддзяленняў пры педагагічных інстытутах на базе Магілёўскага педагагічнага інстытута.

30 жніўня 1978 г.

Партыйны камітэт інстытута паставіў хадайнічаць перад бюро Кастрычніцкага РК КПБ г. Магілёва аб узнагароджанні выкладчыкаў Магілёўскага педагагічнага інстытута ў сувязі з 60-гадовым юбілеем. Рэктара Я. Кудрашова

вылучылі на званне “Заслужаны работнік вышэйшай школы БССР”, двое супрацоўнікаў прадстаўляліся да ўзнагароды Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета БССР, шасцёра – Магілёўскага абкама КПБ і аблвыканкама, трое – Магілёўскага гаркама КПБ і гарвыканкама, трое – Кастрычніцкага райкама КПБ і райвыканкама г. Магілёва, тры – значком “Выдатнік народнай адукацыі”. Найбольшая колькасць – 11 выкладчыкаў – прадстаўлялася да Ганаровай граматы Міністэрства асветы БССР. Пытанне аб прысваенні інстытуту ганаровага імені не разглядалася.

31 жніўня 1978 г.

Археалаг Вячаслаў Капыцін быў абраны на пасаду загадчыка кафедры ўсеагульнай гісторыі.

1 верасня 1978 г.

На педагагічным факультэце пачалася падрыхтоўка першых 50 студэнтаў дзённага навучання па спецыяльнасці “Педагогіка і псіхалогія (дашкольная)”. У наступным 1979 г. было прынята 75 студэнтаў завочнай формы навучання. А яшчэ праз год, у 1980 г., быў адкрыты спецыяльны факультэт дашкольнага выхавання.

8 верасня 1978 г.

Савет Міністраў БССР прыняў пастанову “Аб увекавечанні памяці народнага паэта Беларусі А.А. Куляшова”. Яна падпісвала прысвойць імя паэта Аркадзя Куляшова (1914–1978) Магілёўскаму дзяржаўнаму педагагічнаму інстытуту і Саматэвіцкай сярэдняй агульнаадукацыйнай школе Касцюковіцкага раёна Магілёўскай вобласці. З гэтага часу педінстытут афіцыйна пачаў называцца “Магілёўскі дзяржаўны педагагічны інстытут імя А.А. Куляшова”. Калектыў даведаўся аб зменах ад выконваючага абавязкі рэктара М.А. Аўласевіча, які 13 верасня 1978 г. на пасяджэнні Савета інстытута ў пункце “рознае” зачытаў пастанову Савета Міністраў БССР.

17 кастрычніка 1978 г.

Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР аб прысваенні Яўгену Кудрашову, рэктару МДПІ, ганаровага звання заслужанага работніка вышэйшай школы Беларускай ССР.

20 снежня 1978 г.

У гонар 60-годдзя Беларускай ССР і Кампартыі Беларусі пры Музеі гісторыі Магілёўскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута заснавана Кніга Гонару МДПІ імя А.А. Куляшова.

1978 г.

Апошні выпуск геаграфічнага факультэта інстытута.

Студэнтамі і выкладчыкамі гістарычнага факультэта пад кіраўніцтвам кандыдата гістарычных навук, дацэнта В. Бандарэнка створаны Музей гісторыі Магілёўскага дзяржаўнага педагогічнага інстытута. Тут наведвальнікі могуць пазнаёміцца з доўгім, няпростым працэсам станаўлення ВНУ, даведацца пра зараджэнне вышэйшай адукацыі ў г. Магілёве, аб тых этапах, якія прайшла ўстанова з дня свайго заснавання.

1979 г.

Па ініцыятыве Міністэрства абароны СССР урадам было прынята рашэнне аб адкрыцці ў Магілёўскім дзяржаўным педагогічным інстытуце імя А.А. Куляшова спецыяльнасці “Фізічнае выхаванне і пачатковая ваенная падрыхтоўка”.

Красавік (снежань) 1980 г.

У Магілёўскім дзяржаўным педагогічным інстытуце адкрыты факультэт дашкольнага выхавання (з чэрвеня 2002 г. – педагогікі і псіхалогіі дзяцінства) як самастойная структурная адзінка. Створаны ён быў на базе педагогічнага факультэта, на якім з верасня 1978 г. пачалася падрыхтоўка студэнтаў па спецыяльнасці “Педагогіка і псіхалогія (дашкольная)”. Першымі дэканамі факультэта былі дацэнт І. Пятрышча (1980–1982), дацэнт П. Пасянкоў (1982–1983), дацэнт І. Прашлякова (1983–1997).

1980 г.

У Магілёўскім дзяржаўным педагогічным інстытуце створаны факультэт пачатковай ваеннай падрыхтоўкі і фізічнага выхавання. Першым дэканам факультэта быў дацэнт В. Зайцаў. У далейшым больш за 10 гадоў яго ўзначальвалі І. Маракушкін, У. Пакуш, а з 1995 г. лідарам факультэта з’яўляецца кандыдат педагогічных навук дацэнт У. Шутаў.

Ваенная кафедра на факультэце пачатковай ваеннай падрыхтоўкі і фізічнага выхавання была адкрыта за год да першага прыёму студэнтаў спецыяльнасці “Фізічнае выхаванне і пачатковая ваенная падрыхтоўка” з мэтай стварэння кадравай, матэрыяльнай, тэхнічнай і метадычнай базы. За час функцыянавання ваеннай кафедры (1980–1992) яе начальнікамі былі палкоўнікі А. Брылёў, Ш. Джадоў, В. Трафімаў і А. Бабокін.

6 студзеня 1981 г.

Загадам рэктара ў Магілёўскім дзяржаўным педінстытуце была створана кафедра педагогікі і методыкі дашкольнага выхавання, якая з 2002 г. перайме-

навана ў кафедру педагогікі дзяцінства і сям’і. Першым загадчыкам кафедры стала кандыдат педагогічных навук дацэнт Надзея Седж.

2 лістапада 1981 г.

На падставе рашэння Савета ўніверсітэта загадам рэктара створана кафедра тэорыі і методыкі фізічнага выхавання. Узначаліла кафедру кандыдат педагогічных навук дацэнт Галіна Макарава. Далей кафедрай загадвалі: Васіль Несцераў, Іван Маракушкін, Эдвін Пальнаў, Валерый Загрэўскі. З 2007 г. узначальвае кафедру Анжаліка Кучарава.

6 ліпеня 1982 г.

У сувязі з адкрыццём факультэта фізічнага выхавання была ўтворана кафедра анатоміі і фізіялогіі чалавека. Арганізацыя і кіраўніцтва кафедрай былі даручаны кандыдату біялагічных навук дацэнту Міхаілу Машчанку, які быў яе нязменным кіраўніком на працягу 26 гадоў.

1984 г.

У выніку падзелу кафедры тэорыі і методыкі фізічнага выхавання была заснавана кафедра спартыўных дысцыплін. Першапачаткова ўзначаліў яе У. Бакавец.

1986 г.

У Магілёўскім дзяржаўным педагогічным інстытуце заснаваны вакальны ансамбль “Гармонія”. Адразу пасля свайго ўзнікнення калектыў аб’ядноўваў студэнтаў розных факультэтаў і спецыяльнасцей. Надзвычай хутка адбылося сталенне “Гармоніі”. У склад ансамбля пачалі ўваходзіць прафесійныя музыкі, і неўзабаве з’явіліся першыя ўзнагароды. Гадаванец кіраўніка В. Рэвы першым сярод калектываў універсітэта атрымаў ганаровае званне “Народны”, зрабіўся лаўрэатам прэстыжных нацыянальных і міжнародных конкурсаў.

Кафедра палітэканоміі і філасофіі падзелена на кафедру палітычнай эканоміі і кафедру філасофіі.

Фізіка-матэматычны факультэт пачынае рыхтаваць настаўнікаў інфарматыкі.

Кафедра філасофіі вылучана з кафедры палітэканоміі і філасофіі. У 2000-х гг. яна захоўвае свой статус аднаго з найбольш паспяховых структурных падраздзяленняў універсітэта, у 2002, 2005, 2007, 2010, 2013 і 2014 гг. прызнавалася лепшай кафедрай МДУ імя А.А. Куляшова. Галоўнымі галінамі навуковых даследаванняў кафедры з’яўляюцца рэлігіязнаўства, філасофія адукацыі, гісторыя філасофскай думкі ў Беларусі, змест і методыка філасофска-

культуралагічнай і рэлігіязнаўчай адукацыі. У 2000-х гг. пад кіраўніцтвам М. Вішнеўскага, В. Старасценкі і А. Дзячэнкі выконваліся 26 навуковых тэм па заданнях Дзяржаўных праграм навуковых даследаванняў Рэспублікі Беларусь, грантах Беларускага рэспубліканскага фонду фундаментальных даследаванняў і Міністэрства адукацыі. З 2006 г. штогод кафедра праводзіць Міжнародную навукова-практычную канферэнцыю “Рэлігія і грамадства”. Выкладчыкамі кафедры толькі ў 2000-х гг. апублікавана звыш 660 навуковых і вучэбна-метадычных прац. Выдадзена 16 манаграфій, 135 навучальных і метадычных дапаможнікаў, 35 з якіх маюць грыфы Міністэрства адукацыі, вучэбна-метадычных аб’яднанняў вышэйшых навучальных устаноў Рэспублікі Беларусь, Нацыянальнага інстытута адукацыі. У апошнія гады кафедра філасофіі забяспечвала выкладанне каля 50 дысцыплін для студэнтаў, магістрантаў і аспірантаў.

23 чэрвеня 1988 г.

На педагагічным факультэце створана кафедра беларускай і рускай моў, якая традыцыйна праводзіць яркія культурна-масавыя мерапрыемствы: Дзень беларускага пісьменства, Міжнародны дзень роднай мовы, Дзень славянскага пісьменства і культуры. Загадчыкі кафедры – кандыдаты філалагічных навук дацэнты А. Лаўшук (у 1988–2002 і 2015–2016 гг.), Л. Шапавалава (2002–2011 гг.), В. Шаршнёва (2011–2015 гг.) і А. Папейка (з 2016 г.).

1988 г.

Распачалася дзейнасць літаратурнага клуба “Натхненне”.

Распачалася падрыхтоўка настаўнікаў па спецыяльнасці “Музыка і спевы”.

У сувязі з пачаткам падрыхтоўкі студэнтаў па профілі “Пачатковая адукацыя” з дадатковай спецыяльнасцю “Музыка” кафедра музыкі і малявання стала называцца кафедрай методыкі музычнага выхавання. Узначаліў яе кандыдат педагагічных навук дацэнт В. Рэва.

6 жніўня 1990 г.

У Магілёўскім дзяржаўным педагагічным інстытуце адкрыты біялагічны факультэт (з 1997 г. – прыродазнаўчы) па ініцыятыве і пад кіраўніцтвам першага дэкана В. Папова (1990–1993). З 2001 г. ва ўніверсітэце заснавана імянная стыпендыя Папова, якая прысуджаецца студэнтам за выдатныя вынікі ў вучобе. У далейшым дэканамі факультэта працавалі: В. Пішчалаў (1993–1995), М. Бузук (1995–2000), Г. Ціханчук (2000–2012), І. Шаруха (2012–2015). У 1990–1996 гг. факультэт працаваў у складзе адной кафедры біялогіі і хіміі. Першыя яе загадчыкі: У. Юкала, Л. Палячонак (1991–1997).

1990 г.

На базе інстытута створаны першы ў Беларусі навучальны комплекс па рэалізацыі бесперапыннай падрыхтоўкі педагогічных кадраў. Комплекс складаўся з наступных звёнаў: базавая арганізацыя – Магілёўскі дзяржаўны педагогічны інстытут імя А.А. Куляшова, Магілёўскае педагогічнае вучылішча імя К.Д. Ушынскага, Магілёўскі абласны ліцэй № 1, гімназія № 1, Магілёўскі абласны інстытут удасканалення настаўнікаў.

Красавік 1991 г.

Упершыню праведзена канферэнцыя педагогічнага майстэрства “Лепшы будучы настаўнік года”, якая стала традыцыйным штогадовым мерапрыемствам.

17 кастрычніка 1991 г.

Створана пастановай Магілёўскага дзяржаўнага педагогічнага інстытута кафедра гісторыі і культуры Беларусі на базе кафедры гісторыі СССР. Першы загадчык – кандыдат гістарычных навук дацэнт В. Маразевіч. З 2000 па 2002 г. загадчыкам кафедры з’яўлялася кандыдат гістарычных навук Л. Кавалёва. З 2002 па 2015 г. кафедрай кіравала кандыдат гістарычных навук дацэнт Н. Пурышава. Пры кафедры дзейнічае лабараторыя-бібліятэка імя Я. Трашчанка. У пачатку 2015/2016 навучальнага года створаны філіял кафедры гісторыі Беларусі і ўсходніх славян на базе Магілёўскага дзяржаўнага абласнога ліцэя № 2.

4 снежня 1991 г.

У Магілёўскім дзяржаўным педагогічным інстытуце пасля шматгадовага перапынку прынята рашэнне аб адкрыцці з 1992 г. аспірантуры.

1 ліпеня 1992 г.

Кафедра расійскай і савецкай гісторыі была выдзелена са складу кафедры гісторыі і культуры Беларусі, у 1997 г. перайменавана ў кафедру ўсходнеславянскай і расійскай гісторыі. Першы загадчык у 1992–2002 гг. – К. Бандарэнка.

30 кастрычніка 1992 г.

У вучэбным корпусе № 1 адбылося адкрыццё Магілёўскага беларускага нядзельнага ліцэя.

1992 г.

Кафедра спартыўных дысцыплін перайменавана ў кафедру метадзікі выкладання спартыўных дысцыплін. На чале гэтага шматпрофільнага калектыву

стаў былы выпускнік факультэта дацэнт У. Шутаў. З 2001 г. кафедрай кіруе дацэнт А. Ульянаў.

1993 г.

Распачалася падрыхтоўка настаўнікаў па спецыяльнасці “Музыка і харэаграфія”.

25 студзеня 1994 г.

У Магілёўскім дзяржаўным педагагічным інстытуце ўтвораны аддзел выхаваўчай работы з моладдзю ўніверсітэта. Начальнікам аддзела прызначана Т. Кузьміна.

1995 г.

Пачалося навучанне па новай спецыяльнасці “Біялогія і геаграфія”. Такім чынам, была адноўлена падрыхтоўка настаўнікаў геаграфіі.

У Магілёўскім дзяржаўным педагагічным інстытуце на навукавай базе філалагічнага факультэта ўтвораны музей “Літаратурная Магілёўшчына”, асновай фондаў якога стаў асабісты архіў дэкана факультэта Я. Клімуца.

1995/1996 навучальны год

Пачата падрыхтоўка спецыялістаў па замежных мовах. Першы набор студэнтаў адбыўся на філалагічным факультэце па спецыяльнасці “Англійская мова. Беларуская мова і літаратура” і “Нямецкая мова. Беларуская мова і літаратура”.

25 красавіка 1996 г.

Утворана кафедра геаграфіі і аховы прыроды. Першым яе загадчыкам быў абраны прафесар Б. Нешатаеў. У далейшым загадчыкамі працавалі: У. Хамякоў (2002–2008), І. Шаруха (2008–2012), А. Шадракоў (2012–2014), А. Сарока (2014–2015).

13 мая 1996 г.

Выйшаў першы нумар уласнага перыядычнага выдання “Педагог”, якое праз год пачало называцца “Універсітэцкі веснік”. Рэдактарам яго стала Л. Шышакова.

2 кастрычніка 1996 г.

Адбылася сустрэча студэнтаў-філолагаў з паэтамі А. Пісьмянковым, А. Зенавым, В. Пазнякевічам.

3 лістапада 1996 г.

Упершыню сваю альма-матэр у якасці Прэзідэнта наведаў Аляксандр Лукашэнка і сардэчна падзякаваў выкладчыкам, якія яго вучылі. Адбылася сустрэча з кіраўніцтвам інстытута, студэнтамі і выкладчыкамі гістарычнага факультэта. Аляксандр Рыгоравіч не толькі пагадзіўся з прапановай пра стварэнне на базе Магілёўскага педінстытута ўніверсітэта класічнага тыпу, але і даручыў Савету Міністраў Рэспублікі Беларусь распрацаваць адпаведную праграму пераўтварэнняў. З гэтага часу калектыў інстытута ўключыўся ў непасрэдную падрыхтоўку да правядзення дзяржаўнай акрэдытацыі інстытута, якую ажыццявіла спецыяльная дзяржаўная камісія.

1996 г.

У выніку падзелу кафедры замежных моў, якая функцыянавала з 1944 г., былі ўтвораны кафедры англійскай філалогіі і нямецкай філалогіі.

1996/1997 навучальны год

Пачалася падрыхтоўка студэнтаў па спецыяльнасцях “Англійская мова. Інфарматыка” і “Нямецкая мова. Інфарматыка” пры фізіка-матэматычным факультэце.

Май 1997 г.

У выніку падзелу кафедры біялогіі і хіміі ўтворана кафедра біялогіі. Першым яе загадчыкам стаў кандыдат сельскагаспадарчых навук С. Барсукоў. Надалей яе ўзначальвалі: А. Карабанаў (1999–2007), І. Жукава (2007–2011), А. Іванцова (2011–2013), Д. Кісялёва (2013–2015).

Утворана кафедра хіміі. Першым яе загадчыкам стала дацэнт Л. Палячонак (1997–2006), якая перадала кіраўніцтва Н. Клябанавай (2007–2015).

30 чэрвеня 1997 г.

Пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь адбываецца пераўтварэнне Магілёўскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута імя А.А. Куляшова ў Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.А. Куляшова. На момант атэстацыі на прысваенне інстытутам статусу ўніверсітэта ўстанова была адной з буйнейшых ВНУ Беларусі. У яе структуры было 8 факультэтаў і 32 кафедры. У інстытуце навучаліся 5,5 тыс. студэнтаў па 25 спецыяльнасцях і спецыялізацыях. Мелася тры навукова-педагагічныя школы: “Прэдаматэматычная і матэматычная падрыхтоўка дашкольнікаў і малодшых школьнікаў”, “Функцыянаванне і вывучэнне беларускай і рускай моў ва ўмовах двухмоўя”, “Археалагічныя помнікі старажытных культур Беларусі і сумежных тэрыторый”. У 1997 г. інстытут меў дамовы аб міжнародным супрацоўніцтве з інстытутам касмічных даследаванняў Расійскай акадэміі навук, Касмічным

навуковым цэнтрам РАН, Цэнтрам касмічных даследаванняў (Францыя), Санкт-Пецярбургскім дзяржаўным універсітэтам, Інстытутам рускай літаратуры (Масква) і іншымі ўстановамі.

Чэрвень 1997 г.

Факультэт педагогікі і псіхалогіі дзяцінства ўзначаліла кандыдат педагогічных навук дацэнт І. Камарова.

Ліпень 1997 г.

У Магілёўскім дзяржаўным універсітэце на базе падрыхтоўчага аддзялення ўтвораны факультэт давузаўскай падрыхтоўкі і прафарыентацыі. Першым дэканам быў прызначаны дацэнт І. Шардыка.

29 жніўня 1997 г.

Пасля пераўтварэння педагогічнага інстытута ва ўніверсітэт Савет МДУ імя А.А. Куляшова зацвердзіў Статут і перспектыўную праграму развіцця ўстановы.

18 верасня 1997 г.

Газета інстытута “Педагог” пачала называцца “Універсітэцкі веснік”.

23 верасня 1997 г.

Адбылася сустрэча студэнтаў з паслом Вялікабрытаніі ў Рэспубліцы Беларусь Дж. Пірсам.

25 верасня 1997 г.

На пазачарговым пасяджэнні Савета МДУ імя А.А. Куляшова па пытаннях рэфармавання школы выступіў міністр адукацыі Рэспублікі Беларусь В. Стражаў.

30 верасня 1997 г.

У МДУ імя А.А. Куляшова прайшоў арганізацыйны сход па стварэнні пярвочнай арганізацыі Беларускага патрыятычнага Саюза моладзі (БПСМ). У яе склад увайшлі прадстаўнікі ўсіх факультэтаў. Праз тры месяцы арганізацыя налічвала ўжо 250 чалавек.

1997 г.

У Магілёўскім дзяржаўным універсітэце створаны музейны пакой “Этнаграфічная скарбніца”. У яго калекцыю ўвайшлі экспанаты, сабраныя выкладчыкамі і студэнтамі падчас экспедыцый у раёны Магілёўскай вобласці, пацярпелыя ад аварыі на Чарнобыльскай АЭС. Мэтай стварэння музейнага пакоя было імкненне ўзнавіць і захаваць культурную і гістарычную спадчы-

ну гэтых раёнаў, не даць бясследна знікнуць іх традыцыям і ладу жыцця. Тут прадстаўлены прадметы матэрыяльнай і духоўнай культуры беларусаў, рэканструяваны побыт сялян канца XIX – пачатку XX ст.

Напрыканцы года біялагічны факультэт перейменаваны ў факультэт прыродазнаўства.

1997/1998 навучальны год

Адкрыта спецыяльнасць “Французская мова. Беларуская мова і літаратура”.

27 лютага 1998 г.

Сярод факультэцкіх каманд ВНУ Магілёўскай вобласці прайшоў першы чэмпіянат гульні “Што? Дзе? Калі?”. Арганізатарамі выступілі камітэты Беларускага патрыятычнага саюза моладзі МДУ імя А.А. Куляшова і Магілёўскага машынабудаўнічага інстытута сумесна з гарадскім клубам інтэлектуальных гульняў. У спаборніцтвах удзельнічалі 25 каманд.

Сакавік 1998 г.

Упершыню ва ўніверсітэце быў праведзены шоу-конкурс “Міс Універсітэт”. З 2011 г. ён атрымаў назву “Універсітэцкая Прыгажуня”. Праходзіць конкурс раз на два гады.

7 мая 1998 г.

Рэктар МДУ імя А.А. Куляшова падпісаў загад аб утварэнні рэдакцыйна-выдавецкага аддзела і выданні часопіса “Веснік МДУ імя А.А. Куляшова”. Узначаліла аддзел Л. Будкова.

26 мая 1998 г.

На базе МДУ імя А.А. Куляшова прайшла матэматычная канферэнцыя “Яругінскія чытанні – V”. М. Яругін – адзін з заснавальнікаў беларускай матэматычнай школы. Дагэтуль чытанні праводзіліся ў іншых гарадах Беларусі. У 1998 г. гонар прыняць іх выпаў Магілёву.

29 мая 1998 г.

Рэдакцыйная калегія часопіса “Веснік МДУ імя А.А. Куляшова” зацвердзіла склад першага нумара часопіса.

30 кастрычніка 1998 г.

Адбыўся творчы вечар з нагоды 10-годдзя дзейнасці клуба “Натхненне”. Да юбілею выйшаў трэці зборнік прозы і паэзіі гурткоўцаў. Адбыліся юбілейныя паездкі ў Мсціслаў і Санкт-Пецярбург.

29 лістапада 1998 г.

Першы нумар часопіса “Веснік МДУ імя А.А. Куляшова” падпісаны да друку.

1 снежня 1998 г.

Адкрыты факультэт замежных моў. Дэканам факультэта быў прызначаны кандыдат палітычных навук дацэнт Уладзімір Ясеў. У 2008 г. факультэт узначаліў кандыдат гістарычных навук дацэнт Дзмітрый Лаўрыновіч. З сакавіка 2014 па верасень 2015 г. пасаду дэкана факультэта займаў кандыдат філасофскіх навук дацэнт Віктар Старасценка. У верасні 2015 г. на пасаду дэкана факультэта была прызначана кандыдат псіхалагічных навук дацэнт Жанна Барсукова.

За час існавання факультэта неаднаразова рэарганізаваліся кафедры. У 1998 г. на факультэце існавала ўсяго дзве кафедры – кафедра англійскай філалогіі, якую ўзначальвала Таццяна Андрэева, і кафедра нямецкай філалогіі на чале з Сяргеем Насковым.

Утвораны эканамічны факультэт МДУ імя А.А. Куляшова. Для гэтага летам на базе гістарычнага факультэта былі набраны 70 студэнтаў на спецыяльнасць “Дзяржаўнае і муніцыпальнае кіраванне”. Першым дэканам факультэта стаў загадчык кафедры эканамічнай тэорыі кандыдат эканамічных навук, дацэнт Анатоль Канашэвіч. З 1999 па 2010 г. дэканам факультэта была кандыдат педагагічных навук дацэнт Ала Сазонава. У ліпені 2010 г. факультэт узначаліў кандыдат палітычных навук дацэнт Дзмітрый Рагаўцоў.

1998 г.

Кабінет-музей геалогіі і палеанталогіі створаны на факультэце прыродазнаўства МДУ імя А.А. Куляшова. Важкі ўклад у фарміраванне экспазіцыі ўнеслі супрацоўнікі кафедры геаграфіі і аховы прыроды на чале з загадчыкам кафедры кандыдатам педагагічных навук дацэнтам І. Шарухам. У экспазіцыі прадстаўлены калекцыі горных парод і мінералаў г. Магілёва і яго наваколля, мінеральныя воды і карысныя выкапні Беларусі. Калекцыі налічваюць больш за 1300 узораў горных парод і мінералаў (каля 10% сусветнай разнастайнасці). 60% узораў сабраны і сістэматызаваны географамі Магілёўскага педінстытута ў 60–70-я гг. мінулага стагоддзя. Каля 20% экзэмпляраў сабраны падчас студэнцкіх экспедыцый. Экспазіцыі шырока выкарыстоўваюцца ў навучальным працэсе.

4 студзеня 1999 г.

Распараджэннем Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь аказана фінансавая дапамога ў памеры 120 млн руб. студэнцкаму навуковаму аб’яднанню “Археалогія”

МДУ імя А.А. Куляшова. Вучоных і выкладчыкаў універсітэта, якія ўнеслі асабісты ўклад у развіццё таленавітай моладзі, узнагародзілі прэміямі з уручэннем пасведчання Спецыяльнага фонда Прэзідэнта РБ па сацыяльнай падтрымцы адораных навучэнцаў і студэнтаў. Першую прэмію ў памеры 5 250 000 руб. уручылі Вячаславу Капыціну, загадчыку кафедры ўсеагульнай гісторыі, Другую прэмію ў памеры 3 500 000 руб. – Тамары Міхальчук, загадчыцы кафедры рускай мовы, Трэцюю – у памеры 2 450 000 руб. – Надзеі Канахэвіч, дацэнта кафедры паліталогіі і сацыялогіі.

16 лютага 1999 г.

У МДУ імя А.А. Куляшова прайшоў першы злёт студэнтаў-валанцёраў, які затым стане традыцыйным.

5–6 мая 1999 г.

У МДУ імя А.А. Куляшова прайшла рэспубліканская канферэнцыя “Пушкін і нацыянальныя літаратуры (да 200-годдзя з дня нараджэння)”.

15 чэрвеня 1999 г.

Створана кафедра археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін па ініцыятыве яе першага загадчыка вядомага археолага В. Капыціна. З 1 верасня 2002 па 1 ліпеня 2004 г. дзейнічала як секцыя ў складзе кафедры ўсеагульнай гісторыі. 1 ліпеня 2004 г. аднавіла сваю дзейнасць як асобная кафедра пад кіраўніцтвам І. Марзалюка.

30 верасня 1999 г.

Фізіка-матэматычны факультэт МДУ адсвяткаваў сваё 50-годдзе. Факультэт быў утвораны на базе фізіка-матэматычнага аддзялення пры настаўніцкім інстытуце. Яно было адкрыта ў 1947 г. з 25 студэнтамі і двума выкладчыкамі. А ўжо з 1 кастрычніка 1949 г. дзейнічаў факультэт, які за першыя 50 гадоў падрыхтаваў 5,5 тыс. настаўнікаў матэматыкі, фізікі і інфарматыкі.

28 снежня 1999 г.

На філалагічным факультэце афіцыйна адкрыўся, дакладней сказаць, адрадіўся літаратурна-мастацкі салон. Ён дзейнічаў у 1988–1991 гг. у старым корпусе па вул. Ленінскай і ў музеі Бялыніцкага-Бірулі. А з 1999 г. сустрэчы ў салоне адбываюцца ў вучэбным корпусе па вуліцы Касманаўтаў, 1.

Снежань 1999 г.

На базе эканамічнага факультэта ўтвораны правазнаўчы студэнцкі гурток юрыстаў, які з часам вырас у клуб “Легіст”. Гэты клуб юрыстаў арганізаваў шматлікія сустрэчы з прававедамі, яго члены самі выступалі з лекцыямі ў выхаваўчых установах.

1999 г.

На эканамічным факультэце былі адкрыты новыя спецыяльнасці: “Правазнаўства” і “Сацыялогія”.

У сувязі з адкрыццём у 1999 г. на факультэце эканомікі і права спецыяльнасці “Сацыялогія” кафедра паліталогіі ператворана ў кафедру паліталогіі і сацыялогіі.

22 лютага 2000 г.

У МДУ імя А.А. Куляшова адбылося ўрачыстае ўзнагароджанне лаўрэатаў першага рэспубліканскага конкурса творчых работ навучэнцаў і студэнтаў па грамадскіх навук, прысвечанага яднанню славянскіх народаў. Лаўрэатамі сталі 196 навучэнцаў і студэнтаў, магістрантаў і аспірантаў, у іх ліку шэсць студэнтаў МДУ імя А.А. Куляшова.

1 лістапада 2000 г.

На падставе рашэнняў Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь рэктар універсітэта падпісаў загад аб стварэнні Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў (ІПКіПК) як структурнага падраздзялення ўніверсітэта без права юрыдычнай асобы. Першым рэктарам Інстытута быў прызначаны кандыдат гістарычных навук дацэнт К. Бандарэнка, прарэктарам па вучэбнай рабоце – кандыдат фізіка-матэматычных навук дацэнт Н. Аўдзева. У далейшым дырэктарам установы адукацыі былі: І. Шардыка (2003–2010, 2015–па сённяшні дзень), Ж. Барсукова (2010–2015).

27 лістапада 2000 г.

Рашэнне калегіі Дзяржаўнага вышэйшага атэстацыйнага камітэта Рэспублікі Беларусь аб утварэнні савета па абароне дысертацый на атрыманне ступені кандыдата навук па спецыяльнасці “Тэорыя і методыка навучання і выхавання (матэматыка) па педагогічных навукх”.

5 снежня 2000 г.

Загад Вышэйшай атэстацыйнай камісіі аб утварэнні Савета па абароне дысертацый на атрыманне ступені кандыдата навук па спецыяльнасці “Тэорыя і методыка навучання і выхавання (матэматыка) па педагогічных навукх”.

2000 г.

Пачалі працу тры новыя кафедры: кафедра тэорыі і практыкі англійскай мовы (загадчык Таццяна Андрэева), кафедра фанетыкі і практыкі англійскай мовы (загадчык Раіса Астрашэўская) і кафедра англійскай мовы (загадчык Таццяна Тадэвуш).

На базе археалагічнага гуртка, які заснаваў у 1964 г. Г. Іонэ, а ў далейшым кіраваў В. Капыцін, створаны археалагічны кабінет-музей. Сёння археалагічнымі даследаваннямі на тэрыторыі Магілёўскай вобласці са студэнтамі займаюцца доктар гістарычных навук прафесар І. Марзалюк, кандыдат гістарычных навук дацэнт А. Коласаў і кандыдат гістарычных навук А. Аўласовіч. Экспанаты, прадстаўленыя тут, адлюстроўваюць гістарычны працэс і служаць выдатным наглядным дапаможнікам. Тут можна пазнаёміцца з калекцыяй каменных прылад працы, фрагментаў керамікі, кафлі, чыя храналагічная і тэхналагічная цэласнасць дазваляе атрымаць поўнае ўяўленне пра гісторыю развіцця чалавека, рэканструяваць асаблівасці працоўнага працэсу прадстаўленых эпох.

Кафедра эканомікі і кіравання створана на аснове рэарганізацыі кафедры эканамічнай тэорыі ў сувязі з адкрыццём факультэта эканомікі і права. Узначаліла кафедру ў 2000 г. кандыдат эканамічных навук дацэнт Т. Балашова, са студзеня 2011 па лістапад 2017 г. кафедру ўзначальвала доктар эканамічных навук прафесар Н. Макоўская, з 24 лістапада па сённяшні дзень – кандыдат эканамічных навук дацэнт А. Жасткова.

4 студзеня 2001 г.

У адпаведнасці са зменамі заканадаўства загадам Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 04.01.2001 г. нашу ўстанову сталі называць «Установа адукацыі “Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.А. Куляшова”».

31 студзеня 2001 г.

Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь пагадзіўся з прапановай Міністэрства адукацыі аб вызваленні Міхаіла Аўласевіча ад пасады рэктара Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова.

20 сакавіка 2001 г.

МДУ імя А.А. Куляшова ўзначаліў доктар педагогічных навук, прафесар матэматыкі, член-карэспандэнт Беларускай акадэміі адукацыі Аляксандр Радзькоў.

28 чэрвеня 2001 г.

Рашэннем Савета ўніверсітэта эканамічны факультэт атрымаў назву “Факультэт эканомікі і права”.

1 верасня 2001 г.

Пачалі ажыццяўляцца новыя навучальныя планы ў МДУ імя А.А. Куляшова ў сувязі з рэалізацыяй дзяржаўных адукацыйных стандартаў, зацверджа-

ных у рэспубліцы ў 1990-я гг. Яны пашырылі магчымасці для самастойнай працы студэнтаў. Вучэбная тыднёвая нагрузка цяпер складала 36 гадзін, а на старшых курсах – 28–30 гадзін.

20 снежня 2001 г.

Інстытут павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў МДУ імя А.А. Куляшова паспяхова прайшоў дзяржаўную акрэдытацыю і атрымаў права выдаваць дзяржаўныя пасведчанні аб павышэнні кваліфікацыі і дыпламы аб перападрыхтоўцы па пяці спецыяльнасцях: “Правазнаўства”, “Дэфекталогія”, “Практычная псіхалогія”, “Дзяржаўнае і муніцыпальнае кіраванне”, “Сацыяльная педагогіка”.

19 сакавіка 2002 г.

У Савеце па абароне дысертацый пры МДУ імя А.А. Куляшова адбылася першая абарона дысертацыі ва ўніверсітэце. Кандыдацкую дысертацыю “Інтэгрэтыўны падыход да распрацоўкі вучэбна-дыдактычных матэрыялаў па матэматыцы ў 7–9 класах сярэдняй школы” абараніла Алена Раганоўская.

8 мая 2002 г.

У сувязі з адкрыццём новых спецыяльнасцей “Лагапедыя” і “Псіхалогія” загадам рэктара МДУ імя А.А. Куляшова А. Радзькова была створана кафедра спецыяльных псіхалага-педагагічных дысцыплін. Першым загадчыкам кафедры з 2002 па 2008 г. была кандыдат псіхалагічных навук Валянціна Аўраменка.

30 красавіка 2002 г.

У МДУ імя А.А. Куляшова па ініцыятыве Магілёўскага краязнаўчага таварыства імя Е.Р. Раманава, Магілёўскага таварыства “Брама”, кафедры археалогіі і спецыяльных дысцыплін адбыліся першыя навуковыя чытанні, прысвечаныя дзейнасці Еўдакіма Раманава.

24 жніўня 2002 г.

Перастала біцца сэрца нястомнага даследчыка, педагога, археолага Вячаслава Капыціна. Пасля заканчэння гістфака Магілёўскага педінстытута ў 1969 г. і да апошняга дня ён працаваў на гістарычным факультэце. З 1978 па 1999 г. загадваў кафедрай усеагульнай гісторыі. У 1999 г. стварыў другую ў краіне кафедру археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін. З 1970 г. Вячаслаў Фёдаравіч узначальваў археалагічную экспедыцыю па вывучэнні каменнага века Верхняга Прыдняпроўя, створаную на базе гістарычнага факультэта. Ён

паспеў надрукаваць карты археалагічных помнікаў 16 раёнаў Магілёўскай вобласці.

10 верасня 2002 г.

Рэдакцыйна-выдавецкі аддзел універсітэта пераўтвораны ў рэдакцыйна-выдавецкі цэнтр з адпаведным аддзелам, паліграфічным аддзелам, кніжным магазінам, участкамі па аказанні паслуг размнажальнай тэхнікі.

16 кастрычніка 2002 г.

У МДУ імя А.А. Куляшова адбылася канферэнцыя па стварэнні першай арганізацыі Беларускага рэспубліканскага саюза моладзі, на якой 70 дэлегатаў ад усіх факультэтаў абвясцілі аб стварэнні новай арганізацыі на базе Беларускага патрыятычнага саюза моладзі і Беларускага саюза моладзі.

26–27 лістапада 2002 г.

У МДУ імя А.А. Куляшова прайшла рэспубліканская нарада “Праблемы і шляхі ўдасканалення студэнцкай моладзі”. З дакладам “Роля і месца студэнцкай моладзі ў сучасным грамадстве” выступіў намеснік прэм’ер-міністра Рэспублікі Беларусь У. Дразын.

27–28 студзеня 2003 г.

На базе ІПКіПК МДУ імя А.А. Куляшова адбылася Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Дэфекталогія: сучасны стан, перспектывы развіцця і ўдасканалення”, арганізаваная сумесна з Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь.

18 лютага 2003 г.

У Музеі гісторыі МДУ імя А.А. Куляшова адбылося адкрыццё выставы, якая прысвечана дзейнасці Асобнага партызанскага фарміравання “Трынаццаць”. Адкрыў выставу адзін з яго камісараў Андрэй Палякоў. Партызанскі полк “13” дзейнічаў на тэрыторыі Смаленскай і Магілёўскай абласцей у гады Вялікай Айчыннай вайны. У яго радах ваяваў выкладчык універсітэта Пётр Лярскі.

21 лютага 2003 г.

Адбылася сустрэча намесніка Старшыні Савета Рэспублікі М. Аўласевіча з калектывам МДУ імя А.А. Куляшова. Міхаіл Аляксандравіч прайнфармаваў прысутных пра дзейнасць парламента.

28 лютага 2003 г.

У канферэнц-зале ТАА “Стужка” адбылася традыцыйная сустрэча прадстаўнікоў калектыву прадпрыемства і калектыву МДУ імя А.А. Куляшова.

Генеральны дырэктар Н. Пятрова і рэктар А. Радзькоў пазнаёмілі са станам спраў у сваіх калектывах.

13 сакавіка 2003 г.

У МДУ імя А.А. Куляшова адгучаў “харава дзень” на педагагічным факультэце. Некалькі харавых калектываў паказвалі сваё майстэрства і вынікі працы за навучальны год.

21 сакавіка 2003 г.

Падапісана дамова аб супрацоўніцтве МДУ імя А.А. Куляшова з Камрацкім дзяржаўным універсітэтам (Рэспубліка Малдова).

23–25 красавіка 2003 г.

У Магілёве прайшлі дні МДУ імя А.А. Куляшова, прысвечаныя 90-годдзю ўстановы. Кульмінацыйнай стала грандыёзнае спартыўнае свята куляшоўцаў на стадыёне “Спартак” з удзелам ветэранаў спорту, прызёраў чэмпіянатаў Еўропы, алімпійцаў.

13 мая 2003 г.

У МДУ імя А.А. Куляшова прайшоў абласны злёт валанцёраў вышэйшых навучальных устаноў. Сярод ВНУ лепшымі былі прызнаны валанцёры МДУ імя А.А. Куляшова (1-е месца), БДСГА (2-е месца), Магілёўскі фінансаво-эканамічны інстытут імя В.П. Кавалёва (3-е месца).

24 чэрвеня 2003 г.

Сустрэча выкладчыкаў і студэнтаў МДУ імя А.А. Куляшова з міністрам абароны Рэспублікі Беларусь Л. Мальцавым, які выступіў з дакладам “Узброеныя сілы Рэспублікі Беларусь на этапе фундаментальных пераўтварэнняў: праблемы ваеннага будаўніцтва ў кантэксце новых выклікаў і пагроз нацыянальнай бяспекі”.

6 жніўня 2003 г.

Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь рэктар МДУ імя А.А. Куляшова Аляксандр Радзькоў прызначаны міністрам адукацыі Рэспублікі Беларусь.

10–13 снежня 2003 г.

Урачыстыя мерапрыемствы, прысвечаныя 90-гадоваму юбілею МДУ імя А.А. Куляшова.

12 снежня 2003 г.

Пашыранае ўрачыстае пасяджэнне Савета ўніверсітэта, прысвечанае 90-годдзю ўстановы: “МДУ імя А.А. Куляшова ў гісторыі і культуры Магілёва”.

Урачысты юбілейны сход прафесарска-выкладчыцкага складу і студэнцкага калектыву. Святочны канцэрт.

Адбылася Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Куляшоўскія чытанні” (праводзіцца штогод, прымаюць удзел вучоныя Расійскай Федэрацыі, Украіны, Рэспублікі Казахстан, Азербайджанскай Рэспублікі, Польшчы).

29 снежня 2003 г.

На пашыраным пасяджэнні Савета МДУ імя А.А. Куляшова ва ўрачыстай атмасферы міністр адукацыі Аляксандр Радзькоў прадставіў калектыву новага рэктара Канстанціна Бандарэнку.

2003 г.

Заснавана творчая відэастудыя “Взгляд”, якой кіруе Міхаіл Ганін.

27 студзеня 2004 г.

У МДУ імя А.А. Куляшова створаны рэгіянальны цэнтр прававой дапамогі, які вядзе падрыхтоўку студэнтаў-прававедаў да прафесійнай дзейнасці, удзельнічаў у праграме “Адвакат па перапісцы”. У ім здзяйсняўся прыём грамадзян з мэтай прававога інфармавання. У цэнтры створана багатая экалагічная электронная бібліятэка.

9 лютага 2004 г.

Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «Аб узнагароджанні работнікаў установы адукацыі “Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.А. Куляшова”» за шматгадовую плённую працу былі адзначаны: ордэнам Пашаны – Я. Трашчанок, медалём Францыска Скарыны – І. Камарова, прысвоена званне “Заслужаны работнік адукацыі Рэспублікі Беларусь” М. Вішнеўскаму.

10–13 сакавіка 2004 г.

Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Рэгіянальная геаграфія: праблемы развіцця і выкладання” праходзіла ў МДУ імя А.А. Куляшова і ў Горках.

24 чэрвеня 2004 г.

Рэктар МДУ імя А.А. Куляшова Канстанцін Бандарэнка ва ўрачыстай абстаноўцы падпісаў дамову аб супрацоўніцтве паміж класічнымі і педагогічнымі ўніверсітэтамі Беларусі. Таксама яе падпісалі рэктары Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, Беларускага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка, Брэсцкага дзяржаўнага ўніверсітэта імя

А.С. Пушкіна, Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя П.М. Машэрава, Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Францыска Скарыны, Мазырскага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя І.П. Шамякіна, Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы.

1 ліпеня 2004 г.

Аднавіла сваю дзейнасць кафедра археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін пад кіраўніцтвам І. Марзалюка.

21 ліпеня 2004 г.

Загадам Міністэрства адукацыі РБ да МДУ імя А.А. Куляшова былі далучаны Магілёўскі дзяржаўны педагагічны каледж і Горацкі дзяржаўны педагагічны каледж, размешчаны ў пас. Леніна. Яны ўвайшлі ў склад універсітэта як структурныя падраздзяленні “Сацыяльна-гуманітарны каледж” і “Горацкі педагагічны каледж”.

Жнівень 2004 г.

Створаны студэнцкі гарадок, у структуру якога ўвайшлі ўсе інтэрнаты МДУ імя А.А. Куляшова.

Жнівень 2004 г.

Створаны комплекс грамадскага харчавання МДУ імя А.А. Куляшова.

21 кастрычніка 2004 г.

Адбылася Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Раманаўскія чытанні” (праводзіцца штогод, прымаюць удзел вучоныя Азербайджанскай Рэспублікі, Рэспублікі Малдова, Польшчы, Расійскай Федэрацыі, Украіны, Рэспублікі Казахстан).

2–3 снежня 2004 г.

У МДУ імя А.А. Куляшова прайшла першая Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Актуальныя праблемы педагогікі музычнага мастацтва”. У 2010 і 2014 гг. праведзены яшчэ дзве канферэнцыі.

9–10 снежня 2004 г.

У МДУ імя А.А. Куляшова прайшла Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Фізічная культура, спорт, здаровы лад жыцця ў XXI стагоддзі”. Праводзілася таксама ў 2009, 2014 гг.

3 студзеня 2005 г.

Дэканам гістарычнага факультэта МДУ імя А.А. Куляшова прызначаны дацэнт кафедры ўсеагульнай гісторыі Уладзімір Барысенка, які раней меў во-

пыт працы намесніка дэкана гістарычнага факультэта, прарэктара ІПКіПК універсітэта.

18 лютага 2005 г.

У канферэнцзале МДУ імя А.А. Куляшова адбылося ўрачыстае ўганаванне “жывой легенды” гістарычнага факультэта Пятра Дзмітрачкова. Свой студэнцкі шлях ён распачаў у 1960 г. на гістарычным факультэце. Амаль 30 гадоў (1975–2005 гг.) быў дэканам гэтага ж факультэта. Тысячы выпускнікоў прайшлі праз рукі Пятра Фролавіча, сярод іх: Аляксандр Лукашэнка – Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь, Канстанцін Бандарэнка – рэктар МДУ імя А.А. Куляшова, Валерый Багданаў – начальнік Упраўлення адукацыі Магілёўскага аблвыканкама і інш.

1 сакавіка 2005 г.

У МДУ імя А.А. Куляшова створаны адукацыйны цэнтр інфармацыйных тэхналогій на чале з Л. Саковіч. 20 красавіка адбылася яго прэзентацыя.

20 красавіка 2005 г.

У гонар 60-годдзя Перамогі на аграстанцыі “Любуж” МДУ імя А.А. Куляшова адбылася закладка фруктовага саду. 60 дрэваў было пасаджана кіраўнікамі ўсіх структурных падраздзяленняў універсітэта.

2 мая 2005 г.

Выезд выкладчыкаў і студэнтаў МДУ імя А.А. Куляшова ў Нова-Саматэвіцкую сярэднюю школу Касцюковіцкага раёна з канцэртнай праграмай, якая была прысвечана 60-годдзю Перамогі.

24–26 мая 2005 г.

У МДУ імя А.А. Куляшова адбыліся Х юбілейныя “Яругінскія чытанні”.

20 чэрвеня 2005 г.

Адбылося ўрачыстае адкрыццё мемарыяльнай дошкі вядомаму беларускаму археолагу, выпускніку Магілёўскага педінстытута, былому загадчыку кафедры і археалагічнай лабараторыі Вячаславу Капыціну на будынку Трылесінскай школы Дрыбінскага раёна, дзе ён калісьці вучыўся. Дошка была створана па ініцыятыве і за сродкі калектыву МДУ імя А.А. Куляшова.

23 чэрвеня 2005 г.

У сценах МДУ імя А.А. Куляшова праходзіла IV Міжнародная навуковая канферэнцыя “Гісторыя Магілёва: мінулае і сучаснасць”, якая была прысвечана 60-годдзю Перамогі. У ёй прынялі ўдзел больш за 100 навукоўцаў з пяці краін.

17 лістапада 2005 г.

Праз 30 гадоў пасля заканчэння Магілёўскага педагагічнага інстытута Аляксандр Лукашэнка наведаў сваю альма-матэр. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь агледзеў выставу вучэбна-метадычнай і навуковай літаратуры, аўтарамі якой з’яўляліся выкладчыкі ўніверсітэта, азнаёміўся з працай археалагічнай лабараторыі імя Вячаслава Капыціна, экспазіцыяй Музея гісторыі МДУ імя А.А. Куляшова, сустрэўся са сваімі настаўнікамі Якавам Трашчанком і Пятром Дзмітрачковым. Адбылася размова аб рэформе вышэйшай школы. Напрыканцы сустрэчы доктар гістарычных навук Ігар Марзалюк уручыў Прэзідэнту памятны падарунак: рэканструяваны пояс гарадскога воіна XVI ст. і акамянелы адбітак папараці, якому не меней за 280 тыс. гадоў. Пасля візіту ў МДУ імя А.А. Куляшова Аляксандр Лукашэнка сустрэўся са студэнтамі вобласці ў Палацы культуры і тэхнікі “Хімвалакно”.

10 снежня 2005 г.

Прайшла прэзентацыя кнігі вядомага географа і педагога, былога дацэнта МДУ імя А.А. Куляшова Пятра Лярскага “Прырода Магілёўскай вобласці”, якую навуковец напісаў і выдаў ва ўзросце 88 гадоў. Гэта першае комплекснае навуковае апісанне прыроды Магілёўшчыны.

22 лютага 2006 г.

Кафедра англійскага, агульнага і славянскага мовазнаўства была створана ў выніку зліцця кафедры тэорыі і практыкі англійскай мовы (загадчык кафедры – І. Бірук) і кафедры фанетыкі і практыкі англійскай мовы (загадчык кафедры – Р. Асташэўская). Кафедру ўзначаліў кандыдат філалагічных навук дацэнт Я. Іваноў.

11–12 мая 2006 г.

На базе ШКіПК МДУ імя А.А. Куляшова прайшла I Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Павышэнне кваліфікацыі і перападрыхтоўка кіруючых работнікаў і спецыялістаў у краінах-удзельніцах СНД: праблемы, прыярытэты і перспектывы развіцця”, арганізаваная сумесна з Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь, Саветам па супрацоўніцтве ў галіне адукацыі краін-удзельніц СНД, Рэспубліканскім інстытутам вышэйшай школы і Інстытутам адукацыі дарослых Расійскай акадэміі адукацыі (Санкт-Пецярбург). Рэзалюцыя канферэнцыі была выкарыстана падчас прынятай Канцэпцыі развіцця адукацыі дарослых у краінах-удзельніцах СНД, зацверджанай Саветам кіраўнікоў урадаў 26 мая 2006 г. у Маскве.

25 мая 2006 г.

У МДУ імя А.А. Куляшова адбылася першая ў Беларусі Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя па рэлігіязнаўстве: “Рэлігія і грамадства: акту-

альныя праблемы сучаснага рэлігіязнаўства”. У ёй удзельнічалі 140 навукоўцаў з васьмі краін свету. Канферэнцыя праводзіцца штогод, у ёй прымаюць рэгулярны ўдзел вучоныя Расійскай Федэрацыі, Украіны, Рэспублікі Казахстан, Польшчы.

29–30 чэрвеня 2006 г.

Адбылася Рэспубліканская навукова-практычная канферэнцыя “Абарончыя баі на тэрыторыі Беларусі”, прысвечаная 65-й гадавіне абароны Магілёва.

12 верасня 2006 г.

Наведванне МДУ імя А.А. Куляшова Надзвычайным і Паўнамоцным Паслом Сербіі ў РБ Срэчка Джукічам у рамках адкрыцця дзён сербскага кіно ў Магілёўскай вобласці.

4–5 кастрычніка 2006 г.

У МДУ імя А.А. Куляшова праходзіла Міжнародная канферэнцыя “Дашкольнае дзяцінства: навука – практыцы”, прымеркаваная да 25-годдзя кафедры педагогікі дзяцінства і сям’і. У рабоце канферэнцыі прынялі ўдзел больш за 70 навукоўцаў з Беларусі, Расіі, Малдовы, Украіны.

6–7 снежня 2006 г.

У МДУ імя А.А. Куляшова дзякуючы ініцыятыве Пасольства Расійскай Федэрацыі ў Рэспубліцы Беларусь пры падтрымцы Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь была праведзена рэспубліканская навукова-практычная канферэнцыя “Актуальныя праблемы выкладання рускай мовы ў сярэдняй і вышэйшай школе Рэспублікі Беларусь”.

1 сакавіка 2007 г.

У структуры ШКіПК МДУ імя А.А. Куляшова адкрыты факультэт перападрыхтоўкі кіруючых работнікаў і спецыялістаў. Першым дэканам факультэта была прызначана кандыдат педагогічных навук Лілія Зайцава. У яго склад уваходзіла дзве кафедры і чатыры прадметна-метадычныя камісіі.

18 мая 2007 г.

У МДУ імя А.А. Куляшова заснаваны экалагічны навукова-адукацыйны цэнтр, які супрацоўнічае з рэгіянальнай школьнай экалагічнай асацыяцыяй, рэгіянальным камітэтам прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя, сацыяльнай экалагічнай асацыяцыяй “Экалагічная навука для грамадства”. У цэнтры створана багатая экалагічная электронная бібліятэка.

18–20 мая 2007 г.

У актавай зале МДУ імя А.А. Куляшова было праведзена адкрытае першынство Рэспублік Беларусь па тайскім боксе.

8 чэрвеня 2007 г.

У чыгальнай зале бібліятэкі МДУ імя А.А. Куляшова адбылося адкрыццё Адукацыйнага цэнтра русістыкі, прымеркаванае да Дня нараджэння А.С. Пушкіна. У цырымоніі прынялі ўдзел Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Расійскай Федэрацыі ў Рэспубліцы Беларусь А. Сурыкаў, саветнік пасольства Расійскай Федэрацыі С. Бярозны і інш.

4–5 верасня 2007 г.

Дэлегацыя МДУ імя А.А. Куляшова наведала Кастрамскі дзяржаўны ўніверсітэт імя М.А. Някрасава (РФ) у рамках міжнароднага тыдня “Дыялог культур – культура дыялогу”. Падчас візіту быў падпісаны дагавор аб супрацоўніцтве.

Верасень 2007 г.

У МДУ імя А.А. Куляшова адкрыта магістратура па спецыяльнасці “Тэорыя і методыка фізічнага выхавання, спартыўнай трэніроўкі, аздарэўленчай і адаптыўнай фізічнай культуры”.

Студэнт факультэта фізічнага выхавання МДУ імя А.А. Куляшова Андрэй Рыбакоў на чэмпіянаце свету па цяжкай атлетыцы ў г. Чыангмай (Тайланд) заваяваў званне чэмпіёна свету ў вагавай катэгорыі да 85 кг. У рыўку ён устанавіў новы сусветны рэкорд – 187 кг.

2–3 кастрычніка 2007 г.

Адбылася Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Опытка неаднародных структур – 2007”. Праводзілася таксама ў 2011, 2015 гг.

16 кастрычніка 2007 г.

У МДУ імя А.А. Куляшова створана навукова-адукацыйная лабараторыя лінгвістыкі і лінгвадыдактыкі, якая ўключае сектар тэарэтычнай і прыкладной лінгвістыкі, сектар дыялекталогіі і арэальнай лінгвістыкі, сектар даследавання германскіх моў, сектар даследавання раманскіх моў, сектар даследавання славянскіх моў і сектар методыкі выкладання англійскай мовы ў якасці другой мовы.

24–25 кастрычніка 2007 г.

Адбылася Міжнародная навуковая канферэнцыя “Усходнеславянскія мовы ў еўрапейскім моўным кантэксце”. Праводзілася таксама ў 2009, 2011, 2017 гг.

7–8 снежня 2007 г.

Пры падтрымцы Пасольства Расійскай Федэрацыі ў Рэспубліцы Беларусь і Расійскага замежнага цэнтра праведзена Міжнародная навукова-практыч-

ная канферэнцыя “Славянскі свет: праблема захавання і развіцця культурнай і навуковай спадчыны ва ўмовах глабалізацыі”, у якой бралі ўдзел навукоўцы Расійскай Федэрацыі.

25 студзеня 2008 г.

На базе ІПКіПК МДУ імя А.А. Куляшова адбылася ўстановачная канферэнцыя арганізацыі РГА “Белая Русь” Ленінскага раёна г. Магілёва. У яе складзе была пярвічная арганізацыя МДУ імя А.А. Куляшова. У 2008 і 2012 гг. старшынёй раённай арганізацыі абіраўся І. Шардыка.

19–20 сакавіка 2008 г.

Адбылася Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Сучасная сям’я і праблемы сямейнага выхавання”. Праводзілася таксама ў 2012 г.

16 мая 2008 г.

Праведзена Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Інтэграцыйныя функцыі рускай мовы і культуры ў сістэме бесперапыннай адукацыі Беларусі, Расіі, Украіны”, у якой удзельнічалі навукоўцы Расійскай Федэрацыі і Украіны.

4 кастрычніка 2008 г.

У рамках святкавання 300-годдзя бітвы рускіх і шведскіх войскаў пры вёсцы Лясной Слаўгарадскага раёна ў МДУ імя А.А. Куляшова прайшла Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Паўночная вайна 1700–1721 гг. і гістарычныя лёсы Еўропы”. У канферэнцыі прынялі ўдзел навукоўцы, гісторыкі і археолагі з Беларусі, Расіі, Украіны, Польшчы і Латвіі. Усяго на пленарным пасяджэнні і ў секцыях было прадстаўлена каля 60 дакладаў. Упершыню на канферэнцыі былі абнародаваны невядомыя дакументы пра бітву пры вёсцы Лясной з Каралеўскіх архіваў Швецыі. Для ўдзельнікаў навуковага форуму 5 кастрычніка была арганізавана паездка ў вёску Лясную, дзе ў гэты дзень прайшлі асноўныя ўрачыстасці, прысвечаныя юбілейнай даце.

20 лютага 2009 г.

У МДУ імя А.А. Куляшова пры падтрымцы амбасады Францыі створаны цэнтр інфармацыйных рэсурсаў французскай мовы і культуры, які рэалізуе разнастайныя адукацыйныя праекты, дапамагае арганізоўваць стажыроўкі. Партнёры цэнтра: амбада Францыі, Універсітэт д’Артуа, Федэрацыя французскай народнай дапамогі. У цэнтры створана багатая электронная бібліятэка.

26–27 сакавіка 2009 г.

Адбылася Рэспубліканская навукова-практычная канферэнцыя “Актуальныя праблемы методыкі пачатковага навучання і эстэтычнага выхавання навучэнцаў”. Проводзілася таксама ў 2011, 2015, 2017 гг.

16 кастрычніка 2009 г.

МДУ імя А.А. Куляшова наведваў Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Федэратыўнай Рэспублікі Германія спадар Гебхарт Вайс.

29–30 кастрычніка 2009 г.

Сумесна з Саветам па супрацоўніцтве ў галіне адукацыі дзяржаў – удзельніц СНД, Магілёўскім абласным выканаўчым камітэтам, Рэспубліканскім інстытутам вышэйшай школы, Базавай арганізацыяй дзяржаў – удзельніц СНД па адукацыі і асветніцкай дзейнасці Інстытута адукацыі дарослых Расійскай акадэміі адукацыі праведзена Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Адукацыя дарослых у дзяржавах – удзельніцах СНД: вопыт, прыярытэты і перспектывы развіцця”, у якой удзельнічалі вучоныя Расійскай Федэрацыі, Украіны, Рэспублікі Арменія.

Снежань 2009 г.

На базе Адукацыйна-навуковага цэнтра ПКіПК МДУ імя А.А. Куляшова пачала працу школа развіцця “Пазнайка”, у якой навучаецца больш за 100 дзяцей ва ўзросце ад 3 да 7 гадоў па розных праграмах. Першым кіраўніком школы развіцця была А. Акуліч, а затым С. Пракопава.

Пасля капітальнага рамонту факультэт прыродазнаўства адсвяткаваў навааселле ў абноўленым будынку корпуса № 3 па вуліцы Першамайская, 44.

18 лютага 2010 г.

На Алімпійскіх гульнях у Ванкуверы выпускнік МДУ імя А.А. Куляшова біятланіст Сяргей Новікаў стаў срэбраным прызёрам у 20-кіламетровай індывідуальнай гонцы.

27 мая 2010 г.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка наведваў родны ўніверсітэт, азнаёміўся з выставай, якая паказвала перспектывы развіцця вышэйшых навучальных устаноў вобласці. На сустрэчы з Прэзідэнтам прысутнічалі студэнты і выкладчыкі пяці ВНУ: Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова, Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта харчавання, Беларуска-Расійскага ўніверсітэта, Беларускай дзяржаўнай сельскагаспадарчай акадэміі, Беларускага інстытута правазнаўства. А. Лукашэнка

азнаёміў прысутных з матэрыяламі сваёй лекцыі “Эвалюцыя беларускай мадэлі эканамічнага развіцця”. Больш за тры гадзіны паміж Прэзідэнтам, студэнтамі і выкладчыкамі ішоў шчыры, зацікаўлены дыялог. Затым Аляксандр Рыгоравіч сустрэўся са сваім любімым настаўнікам Якавам Трашчанком.

28 верасня 2010 г.

У МДУ імя А.А. Куляшова пры падтрымцы амбасады Германіі створаны адукацыйны цэнтр нямецкай мовы і культуры, які рэалізуе разнастайныя адукацыйныя праекты, дапамагае арганізоўваць стажыроўкі. Партнёры цэнтра: амбада Германіі, інстытут Гётэ ў Мінску, Служба акадэмічных абменаў. У цэнтры створана багатая электронная бібліятэка.

2–3 лістапада 2010 г.

Адбылася Рэспубліканская навуковая Інтэрнэт-канферэнцыя “Актуальныя праблемы выкладання замежных моў у вышэйшай школе Рэспублікі Беларусь”. Праводзілася таксама ў 2012, 2014, 2016 гг.

11 лістапада 2010 г.

У МДУ імя А.А. Куляшова ў рамках святочных мерапрыемстваў, прысвечаных 10-годдзю са дня ўтварэння ІПКіПК, адбыўся круглы стол “Роля ІПКіПК універсітэтаў у інавацыйным развіцці сістэмы адукацыі Рэспублікі Беларусь”.

24 снежня 2010 г.

Адзначаны дыпламам лаўрэата на спецыялізаваным конкурсе “Кубак інавацый” праект “Рэгіянальны Інстытут сям’і”, падрыхтаваны супрацоўнікамі Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова. У каманду, якая распрацавала праект, уваходзілі шэсць чалавек: Л. Зайцава – дэкан факультэта перападрыхтоўкі кіруючых работнікаў і спецыялістаў ІПКіПК, кандыдат педагагічных навук, А. Анціпава – старшы выкладчык кафедры педагогікі, Н. Іванова – старшы выкладчык кафедры эканомікі кіравання, Н. Асіпенка – старшы выкладчык кафедры эканомікі кіравання, Ю. Пашкевіч, К. Пятрова – студэнткі факультэта эканомікі і права.

10 лютага 2011 г.

У МДУ імя А.А. Куляшова прайшло пашыранае пасяджэнне вучонага савета з удзелам прадстаўнікоў Беларуска-Расійскага ўніверсітэта і Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта харчавання. Перад навукоўцамі з дакладам выступіў міністр адукацыі Рэспублікі Беларусь Сяргей Маскевіч, які акрэсліў перспектывы развіцця вышэйшай адукацыі ў нашай краіне, некаторыя прыярытэты задачы, а таксама адказаў на пытанні.

28 лютага 2011 г.

У МДУ імя А.А. Куляшова адкрыліся тры ізраільскія выставы. У экспазіцыі – фотаздымкі, зробленыя выхадцамі з нашай краіны, а таксама мастацкая і навукова-пазнавальная літаратура, перакладзеная з рускай мовы на іўрыт. На цырымоніі адкрыцця выстаў прысутнічаў першы сакратар пасольства Дзяржавы Ізраіль у Рэспубліцы Беларусь Генадзь Палішчук. Першая выстава пад назвай “Гонар нацыі” апавядае пра выхадцаў з Беларусі, якія ўнеслі немалую лепту ў стварэнне, станаўленне і існаванне Дзяржавы Ізраіль. Другая выстава – “Terra. Палёт над Ізраілем”. На ёй – фотаздымкі двух былых лётчыкаў ваенна-паветранага флоту – заснавальнікаў кампаніі “Альбатрос”.

15 сакавіка 2011 г.

Вадзім Тарасаў, студэнт 5 курса педагагічнага факультэта МДУ імя А.А. Куляшова ганараваны спецыяльнай прэміяй Магілёўскага гарадскога выканаўчага камітэта. Прэмію атрымалі 7 магілёўскіх студэнтаў і навучэнцаў. Усе яны дамагліся выдатных вынікаў у вучобе, навучы, спорце, грамадскім жыцці і мастацтве. Вадзім Тарасаў – ужо мастак, які адбыўся. Ён лаўрэат і ўдзельнік шматлікіх выстаў.

25 сакавіка 2011 г.

Адбылася Рэспубліканская навукова-практычная канферэнцыя “Праблемы ўстойлівага развіцця рэгіёнаў Рэспублікі Беларусь і сумежных краін”. 3 2012 г. – Міжнародная, з 2014 г. – штогадовая.

31 сакавіка 2011 г.

У рамках дзён культуры Венесуэлы ў Магілёве, якія праходзілі ў абласным цэнтры, МДУ імя А.А. Куляшова наведаў першы сакратар пасольства Баліварыянскай Рэспублікі Венесуэла спадар Херарда Эстрада Марцінэс. За межны госць распавёў студэнтам пра Баліварыянскую Рэспубліку Венесуэлу.

1 ліпеня 2011 г.

Лаўрэатамі спецыяльнай прэміі Магілёўскага гарвыканкама “Дасягненне” сталі доктар фізіка-матэматычных навук прафесар кафедры эксперыментальнай і тэарэтычнай фізікі МДУ імя А.А. Куляшова Аляксандр Соцкі, а таксама загадчыца комплекса грамадскага харчавання ўніверсітэта Людміла Клімянкова. Уручэнне прэміі праходзіла на адкрытай пляцоўцы каля будынка гарадской Ратушы. Старшыня гарадскога выканаўчага камітэта С. Барадаўка ўручыў спецыяльныя дыпламы, нагрудныя знакі, кветкі і грашовыя прэміі ў памеры 60 базавых велічынь 17 намінантам.

5 ліпеня 2011 г.

Ва ўрачыстай абстаноўцы на пашыраным пасяджэнні Савета ўніверсітэта з удзелам прадстаўнікоў органаў выканаўчай улады вобласці, горада і Ленінскага раёна МДУ імя А.А. Куляшова ўручаны Сертыфікат адпаведнасці сістэмы менеджменту якасці патрабаванням стандарту ISO 9001-2009.

16 верасня 2011 г.

У Магілёўскім дзяржаўным ўніверсітэце імя А.А. Куляшова адкрылася выстава пад назвай “Паштоўкі з савецкай вуліцы”. На працягу пяці гадоў студэнты гістарычнага факультэта пад кіраўніцтвам дацэнта Аляксандра Агеева збіралі савецкія паштоўкі самай рознай тэматыкі. Усяго ў экспазіцыі было прадстаўлена каля сотні такіх экспанатаў.

18 кастрычніка 2011 г.

МДУ імя А.А. Куляшова наведаў Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Індыі ў Рэспубліцы Беларусь Маноджа Кумара Бхарці.

24 лістапада 2011 г.

У Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.А. Куляшова завітала дэлегацыя Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта на чале з рэктарам акадэмікам Сяргеем Абламейкам. На пашыраным Савеце МДУ імя А.А. Куляшова падпісаны дагавор аб супрацоўніцтве паміж вядучым класічным ўніверсітэтам Магілёўшчыны – МДУ імя А.А. Куляшова і вядучым ўніверсітэтам Рэспублікі Беларусь, флагманам беларускай навукі – Беларускай дзяржаўнай універсітэтам.

26–27 красавіка 2012 г.

У МДУ імя А.А. Куляшова праходзіла Рэспубліканская навукова-практычная канферэнцыя “Крэатыўнае адукацыйнае асяроддзе: стан і накірункі развіцця”.

9 ліпеня 2012 г.

У адпаведнасці з загадам рэктара ўніверсітэта ад 9 ліпеня 2012 г. № 81 утвораны новыя кафедры:

Кафедра крымінальнага права і крымінальнага працэсу на чале з кандыдатам юрыдычных навук дацэнтам Людмілай Лазуцінай. Са жніўня 2014 г. загадчык кафедры – кандыдат юрыдычных навук дацэнт Наталля Панцялеева.

Кафедра грамадзянскага і гаспадарчага права на чале з кандыдатам юрыдычных навук дацэнтам Таццянай Трамбачовай (2012–2016). Надалей кафедрай кіраваў кандыдат філасофскіх навук дацэнт Алег Дзячэнка (2017), а з 2017 г. яе ўзначальвае кандыдат філасофскіх навук Сяргей Данілевіч.

25–27 ліпеня 2012 г.

Адбылася Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Айчынная вайна 1812 г. у лёсах народаў Расіі і Беларусі (да 200-годдзя перамогі Расіі ў Айчыннай вайне 1812 года)”.

30 жніўня 2012 г.

Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “Аб узнагароджанні дзяржаўнымі ўзнагародамі Рэспублікі Беларусь”. Сярод узнагароджаных – прафесар кафедры ўсеагульнай гісторыі МДУ імя А.А. Куляшова Пётр Лук’янаў (медаль “За працоўныя заслугі”).

8 лістапада 2012 г.

Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “Аб узнагароджанні дзяржаўнымі ўзнагародамі Рэспублікі Беларусь”. Сярод узнагароджаных медалём Францыска Скарыны – прафесар П. Дзмітрачкоў, які амаль 30 гадоў узначальваў гістарычны факультэт МДУ імя А.А. Куляшова.

15 лістапада 2012 г.

У МДУ імя А.А. Куляшова ўпершыню прайшла цырымонія ўручэння дыпламаў “Даследчык” з прысваеннем навуковай кваліфікацыі ў адпаведнай галіне навук аспірантам, якія паспяхова засвоілі змест адукацыйнай праграмы аспірантуры. Дыпламы “Даследчык” уручаны ў галіне педагогічных навук Сяргеем Спірыну, Віктары Цюко, Вользе Шэндрыкавай; у галіне псіхалагічных навук – Але Суславай; у галіне фізіка-матэматычных навук – Віктары Макарэвіч, Дзмітрыю Ткачову, Паўлу Чудакоўскаму; у галіне гістарычных навук – Ларысе Давыдавай, Наталлі Даўгяла; у галіне філалагічных навук – Кацярыне Васіленка, Марыі Козылевай; у галіне біялагічных навук – Наталлі Максюта.

16 лістапада 2012 г.

Аспірант кафедры педагогікі МДУ імя А.А. Куляшова Сяргей Спірын узнагароджаны ў Палацы культуры вобласці на ўрачыстым вечары, прысвечаным Міжнароднаму дню студэнтаў, дыпламам пераможцы абласнога конкурсу на лепшую навуковую працу студэнтаў і аспірантаў ВНУ Магілёўскай вобласці для ўкаранення ў вытворчасць і сацыяльную сферу ў намінацыі “Сацыяльна-гуманітарныя праблемы ўстойлівага развіцця рэгіёна”. Тэма навуковай працы “Фарміраванне ўсвядомленага стаўлення да прыроды ў дзяцей дашкольнага ўзросту, якія пражываюць ва ўмовах радыяцыйнага забруджвання” (навуковы кіраўнік – кандыдат педагогічных навук дацэнт І. Камарова). Спірын распрацаваў аўтарскую методыку фарміравання ўсвядомленага стаўлення да прыроды ў дашкольнікаў, пражываючых ва ўмовах радыяцыйнага забруджвання. Методыка ўведзена ў выхаваўча-адукацыйны працэс устаноў

дашкольнай адукацыі Магілёўскай вобласці Слаўгарадскага, Краснапольскага, Магілёўскага раёнаў. Методыка пацверджана 13 актамі аб укараненні ў выхаваўча-адукацыйны працэс. Вынікі навуковых даследаванняў абмеркаваны на Міжнародных навуковых канферэнцыях, форумах, семінарах і прадстаўлены ў 53 друкаваных працах.

7 снежня 2012 г.

Рэктар МДУ імя А.А. Куляшова К. Бандарэнка ўзнагароджаны Міжнародным ордэнам “Крылаты леў”. З ганаровай місіяй наш універсітэт наведаў М. Собалеў, прарэктар па міжнародных і міжрэгіянальных адносінах і сувязях недзяржаўнай адукацыйнай установы вышэйшай прафесійнай адукацыі “Інстытут кіравання” (г. Архангельск, Расійская Федэрацыя).

2012 г.

Пачала выходзіць студэнцкая газета “Наша Версія”. Праект ажыццяўляюць студэнты, якія пішуць пра тое, што іх хвалюе: гэта і вучоба, і пражыванне ў інтэрнатах, і вольны час, і размеркаванне на працу. Свежасць і нестандартнасць студэнцкага выдання паспрыяла таму, што ў наступныя пяць гадоў газета двойчы прызнавалася лепшай студэнцкай газетай Рэспублікі Беларусь.

21 сакавіка 2013 г.

Ва ўніверсітэце прайшоў Міжнародны навукова-адукацыйны форум “Беларусь і Расія – крыніцы славянскай духоўнасці і культуры”, беларуска-расійскае свята, прысвечанае Дню яднання народаў Беларусі і Расіі і 100-годдзю ўтварэння МДУ імя А.А. Куляшова “Паэзія слова – паэзія спорту”. Прарэктар Архангельскага міжнароднага інстытута кіравання Міхаіл Собалеў уручыў рэктару нашага ўніверсітэта Канстанціну Бандарэнку медаль “За заслугі ў адукацыі”.

Адбылося ўрачыстае падпісанне дамовы аб супрацоўніцтве ў галіне навукі, адукацыі і спорце паміж Міжнародным інстытутам кіравання (Расійска-італьянскім) і МДУ імя А.А. Куляшова.

28 сакавіка 2013 г.

У Магілёўскім дзяржаўным універсітэце імя А.А. Куляшова адбылася Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Сучасная адукацыя і выхаванне: тэндэнцыі, тэхналогіі, методыкі”, прысвечаная 100-годдзю МДУ імя А.А. Куляшова. Актуальныя праблемы сучаснага адукацыйнага працэсу абмяркоўвалі спецыялісты з Беларусі, Расіі, Украіны, Малдовы, Польшчы, ЗША. Арганізатарамі навуковага форуму выступілі факультэты педагогікі і псіхалогіі дзяцінства, фізічнага выхавання і педагогічны факультэт.

21–23 мая 2013 г.

Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.А. Куляшова атрымаў дзве прэстыжныя ўзнагароды ў I Міжнародным студэнцкім славянскім форуме, які праходзіў у горадзе Віцебску. Народны вакальны ансамбль “Гармонія” аказаўся пераможцам у намінацыі “Вакал. Ансамбль”, а прадстаўлены рэкламны ролік нашай установы на тэму “Пажарная бяспека” атрымаў дыплом другой ступені ў конкурсе сацыяльнай рэкламы “Адкрыты паказ”.

30 мая 2013 г.

МДУ імя А.А. Куляшова з афіцыйным візітам наведаў Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Злучанага Каралеўства Вялікабрытаніі і Паўночнай Ірландыі ў Рэспубліцы Беларусь Брус Бакнэл.

1 верасня 2013 г.

На факультэце эканомікі і права пачалася падрыхтоўка па новай спецыяльнасці “Бізнес-адміністраванне”.

17 кастрычніка 2013 г.

Аляксандр Лукашэнка наведаў Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.А. Куляшова, які адзначаў юбілей – 100-годдзе з моманту заснавання. Прэзідэнта сустрэлі міністр адукацыі, рэктар і вышэйшыя службовыя асобы краіны, у ліку якіх і выпускнікі ВНУ. Перш за ўсё Прэзідэнт аглядзеў маштабную выставу, якая была прысвечана стагадовай гісторыі развіцця ВНУ. Тут жа кіраўніка дзяржавы сустрэлі выкладчыкі і аднагрупнікі, з якімі ён сядзеў за адной партай. Галоўнай часткай сустрэчы стаў вялікі калёквіум са студэнтамі. Тэмы размовы Прэзідэнт пазначыў ва ўступным слове, якое было падзелена на некалькі блокаў. Першы быў прысвечаны беларускай ідэі ў ХХІ ст. Нягледзячы на тое што на фоне глабалізацыі вытворчасці і капіталу свет імкліва мяняецца, знікаюць прасторавыя і часавыя бар’еры, Прэзідэнт указаў, што бачыць будучыню за суверэннымі дзяржавамі і асобнымі нацыямі. У кантэксце глабалізацыі абмяркоўвалася і тэма свабоды – тое, да чаго павінен імкнуцца кожны чалавек і кожная нацыя. У далейшым размова ішла пра знешнюю палітыку, эканоміку і ў цэлым развіццё краіны, а таксама пра самыя надзённыя для студэнцтва тэмы (вучобы, працаўладкавання, стаўлення да працы).

18 кастрычніка 2013 г.

У актавай зале Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова адбыўся ўрачысты сход, прысвечаны 100-годдзю ВНУ.

31 кастрычніка 2013 г.

У канферэнц-зале МДУ імя А.А. Куляшова адбылася прэзентацыя фільма “ПроСТО университет”. Фільм пра гісторыю нашага ўніверсітэта быў зняты

творчай студыяй “Взгляд”, а галоўнымі аўтарамі выступілі Любоў Дуктава і Міхаіл Ганін.

15 лістапада 2013 г.

У Магілёўскім гарадскім цэнтры культуры і вольнага часу ва ўрачыстай абстаноўцы прайшло закрыццё летняга “Працоўнага семестра – 2013”. Дыпломам за першае месца ў намінацыі “Лепшы будаўнічы атрад” узнагароджаны Я. Дрозд (гістарычны факультэт) – камандзір студэнцкага будаўніча-археалагічнага атрада імя В.Ф. Капыціна. Падзякі атрымалі М. Анішчанка (гістарычны факультэт) – камандзір студэнцкага будаўнічага атрада імя Г.І. Іонэ, С. Гаўрылюк (фізіка-матэматычны факультэт) – камандзір студэнцкага будаўнічага атрада імя Я.Я. Сянько. Дыпломам за першае месца ў намінацыі “Лепшы педагогічны атрад” узнагароджана А. Рыжэўская (факультэт славянскай філалогіі) – камандзір студэнцкага педагогічнага атрада “Марская хваля імя 100-годдзя МДУ імя А.А. Куляшова”.

17 снежня 2013 г.

Прайшлі Педагогічныя чытанні, прысвечаныя стагоддзю кафедры педагогікі “Сучасная педагогічная навука: праблемы і перспектывы развіцця”.

6 студзеня 2014 г.

Адкрылася віртуальная выстава на сайце ўніверсітэта, звязаная са 100-гадовым юбілеем з дня нараджэння Аркадзя Куляшова.

5 мая 2014 г.

Студэнтка 4 курса педагогічнага факультэта МДУ імя А.А. Куляшова Юлія Мельнікава стала лаўрэатам Першай прэміі VII Міжнароднага конкурсу “Настаўнік музыкі XXI стагоддзя” імя Д.Б. Кабалеўскага, які праходзіў 5–8 мая 2014 г. у г. Алматы (Рэспубліка Казахстан).

14 жніўня 2014 г.

Руслан Сазанавец, студэнт 2 курса факультэта фізічнага выхавання МДУ імя А.А. Куляшова, майстар спорту міжнароднага класа, стаў чэмпіёнам свету сярод студэнтаў па веславанні на байдарках і каноэ.

27 лістапада 2014 г.

Гістарычны факультэт адзначыў свой 80-гадовы юбілей. У рамках святкавання юбілею прайшла цырымонія падпісання дамовы аб супрацоўніцтве паміж гістарычнымі факультэтамі МДУ імя А.А. Куляшова і МДУ імя М.В. Ламаносава ў Музеі гісторыі нашага ўніверсітэта. У ходзе юбілейных урачыстасцей 27–28 лістапада 2014 г. на базе гістарычнага факультэта прайш-

ла Міжнародная навуковая канферэнцыя “Раманаўскія чытанні – Х”. У працы канферэнцыі ўдзельнічалі больш за 150 навукоўцаў і даследчыкаў з Расіі, Літвы, Польшчы, Украіны і Беларусі.

3 снежня 2014 г.

Адбыўся афіцыйны візіт у МДУ імя А.А. Куляшова Надзвычайнага і Паўнамоцнага пасла Федэратыўнай Рэспублікі Германія ў Рэспубліцы Беларусь спадара Вальфрама Мааса.

26 сакавіка 2015 г.

Адбыўся Міжнародны навукова-практычны онлайн-семінар (вебінар) “Тэарэтычныя і практычныя перадумовы падрыхтоўкі полілінгвальных спецыялістаў у ВНУ”. Праводзіўся таксама ў 2016, 2017 гг.

24 красавіка 2015 г.

Студэнтка 3 курса педагагічнага факультэта МДУ імя А.А. Куляшова Дар’я Бялоцкая стала лаўрэатам III Міжнароднага конкурсу педагагічнага майстэрства “Педагог-музыкант у кантэксце сучаснай культуры” (Санкт-Пецярбург).

14 мая 2015 г.

Рашэннем міністраў адукацыі краін агульнаеўрапейскай прасторы Беларусь была прынята ў Балонскі працэс. Студэнты і выкладчыкі МДУ імя А.А. Куляшова атрымалі магчымасць удзельнічаць у праграмах міжнароднай акадэмічнай мабільнасці: Праграма ERASMUS MUNDUS праекта “Інтэграцыя суседніх усходніх рэгіёнаў праз супрацоўніцтва ў сферы вышэйшай адукацыі” (EMINENCE); Стыпендыяльныя праграмы Германскай службы акадэмічных абменаў (DAAD); Праграма мабільнасці для мэтанакіраваных міжасобасных кантактаў (MOST); Стыпендыяльная праграма Вышаградскага фонду; Праграма акадэмічнага абмену Петразаводскага дзяржаўнага ўніверсітэта для студэнтаў універсітэтаў-партнёраў; Адукацыйныя праграмы Цэнтра міжнародных сувязей пры Міністэрстве адукацыі Рэспублікі Беларусь.

14–15 мая 2015 г.

Адбылася Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Філасофска-педагагічныя праблемы бесперапыннай адукацыі”. Праводзілася таксама ў 2016 г.

26 чэрвеня 2015 г.

Спецыяльнай прэміяй Магілёўскага гарвыканкама “Дасягненне” ўзнагароджаны прафесар, доктар гістарычных навук, загадчык кафедры археалогіі

і спецыяльных гістарычных дысцыплін, дэпутат Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь Ігар Марзалюк.

1 ліпеня 2015 г.

Адбылося аб'яднанне двух першых факультэтаў ВНУ, утвораных у 1934 г., – філалагічнага і гістарычнага – у адзіны гісторыка-філалагічны факультэт.

Адначасова на базе фізіка-матэматычнага (1949–2015) і прыродазнаўчага факультэтаў (1990–2015; у 1934–1978 – географічны факультэт) утвораны адзіны факультэт матэматыкі і прыродазнаўства.

31 ліпеня 2015 г.

Адкрыты філіял кафедры крымінальнага права і крымінальнага працэсу на базе ўпраўлення Дэпартаменту фінансавых расследаванняў КДК Рэспублікі Беларусь па Магілёўскай вобласці.

1 верасня 2015 г.

Створана кафедра гісторыі Беларусі і ўсходніх славян на аснове кафедры гісторыі і культуры Беларусі і кафедры ўсходнеславянскай і расійскай гісторыі. Абедзве кафедры да моманту аб'яднання прайшлі значны этап свайго развіцця, маюць багатую гісторыю. Кафедра бярэ свой пачатак у 1944 г. як кафедра гісторыі. У 1946 г. яна стала называцца “кафедра гісторыі СССР”, а ў 1953/1954 навучальным годзе атрымала назву “кафедра гісторыі СССР і БССР”. У далейшым згадваецца і як кафедра СССР, і як кафедра СССР і БССР, у 1960 г. – кафедра гісторыі, з 1968 г. – кафедра гісторыі СССР. У 1991 г. перайменавана ў кафедру гісторыі і культуры Беларусі. 1 ліпеня 1992 г. кафедра расійскай і савецкай гісторыі была выдзелена са складу кафедры гісторыі і культуры Беларусі, у 1997 г. перайменавана ў кафедру ўсходнеславянскай і расійскай гісторыі.

Кафедра англійскай філалогіі і культуры (загадчык кафедры – дацэнт Н. Саўчанка) створана на базе кафедры англійскага, агульнага і славянскага мовазнаўства, з якой таксама была выдзелена кафедра тэарэтычнай і прыкладной лінгвістыкі (загадчык кафедры – дацэнт Я. Іваноў).

Пасля рэарганізацыі факультэтаў фізіка-матэматычнага (1949–2015) і прыродазнаўства (1990–2015; у 1934–1978 – географічны факультэт) утвораны адзіны факультэт матэматыкі і прыродазнаўства, арганізавана кафедра прыродазнаўства. Першым загадчыкам кафедры стаў кандыдат педагагічных навук дацэнт Ігар Шаруха (да гэтага – дэкан факультэта прыродазнаўства). Кафедра прыродазнаўства створана шляхам аб'яднання кафедраў географіі і аховы

прыроды (1996–2015; у 1934–1978 – кафедры эканамічнай геаграфіі, фізічнай геаграфіі, краіназнаўства і методыкі выкладання), біялогіі (1997–2015; 1990–1997 – кафедра біялогіі і хіміі), хіміі (1997–2015; 1990–1997 – кафедра біялогіі і хіміі). На 01.09.2015 г. на кафедры працавала 42 спецыялісты, у тым ліку 29 выкладчыкаў (1 доктар навук, 13 кандыдатаў, дацэнтаў на пастаяннай аснове і 4 кандыдаты навук – унутраныя і знешнія сумяшчальнікі). Пры кафедры працуюць магістратура, экалагічны навукова-адукацыйны цэнтр, тры студэнцкія навукова-даследчыя лабараторыі, кабінет-музей геалогіі і палеанталогіі.

Снежань 2015 г.

Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.А. Куляшова за вялікі ўклад у развіццё эканомікі і сацыяльнай сферы занесены на Дошку гонару Ленінскага раёна г. Магілёва.

2015 г.

Ва ўніверсітэце пачаў дзейнічаць Інфармацыйна-адукацыйны цэнтр англійскай мовы і культуры, які арганізоўвае запрашэнне прафесараў з Англіі і ЗША для правядзення лекцый.

5 мая 2016 г.

Вера Хвашчынская, студэнтка факультэта эканомікі і права МДУ імя А.А. Куляшова стала абсалютным пераможцам першынства Еўропы па шашках-64. Спартсменкі праходзілі ў Санкт-Пецярбургу і сабралі каля 200 гульцоў з 15 краін свету.

Чэрвень 2016 г.

Дар’я Навумава, студэнтка 3 курса факультэта фізічнага выхавання МДУ імя А.А. Куляшова, майстар спорту міжнароднага класа па цяжкай атлетыцы, заваявала срэбраны медаль на XXXI летніх Алімпійскіх гульнях у Рыю-дэ-Жанейра ў вагавай катэгорыі да 75 кг.

Ліпень 2016 г.

Вадзім Стральцоў, выпускнік факультэта фізічнага выхавання МДУ імя А.А. Куляшова, майстар спорту міжнароднага класа па цяжкай атлетыцы, заваяваў срэбраны медаль на XXXI летніх Алімпійскіх гульнях у Рыю-дэ-Жанейра ў вагавай катэгорыі да 94 кг.

1 верасня 2016 г.

На факультэце эканомікі і права пачалася падрыхтоўка спецыялістаў па спецыяльнасці “Эканамічнае права”.

9 верасня 2016 г.

Дырэктар Інстытута Канфуцыя спадар Сую Кэці наведаў універсітэт з адказнай місіяй. Паміж Мінскім дзяржаўным лінгвістычным універсітэтам і МДУ імя А.А. Куляшова быў падпісаны дагавор аб супрацоўніцтве. Прадметам заключанага дагавора з'яўляецца развіццё вывучэння кітайскай мовы і распаўсюджвання кітайскай культуры сярод студэнтаў, выкладчыкаў МДУ імя А.А. Куляшова, жыхароў Магілёўскага рэгіёна.

2 снежня 2016 г.

У верасні 2015 г. сусветныя лідары прынялі парадак дня ў галіне ўстойлівага развіцця на перыяд да 2030 г., якая ўключае ў сябе 17 мэт-устойлівага развіцця для ліквідацыі ўсіх форм беднасці, барацьбы з няроўнасцю. Арганізацыя Аб'яднаных Нацый у Рэспубліцы Беларусь у супрацоўніцтве з дзяржавамі-членамі ААН, Міністэрствам замежных спраў, грамадскімі арганізацыямі і партнёрамі рэалізавалі ініцыятыву “Экспрэс ААН-70” у Беларусі. Кампанія праходзіла з 24 кастрычніка 2016 г. па 10 снежня 2016 г., ахапіла 6 абласцей Рэспублікі Беларусь. У МДУ імя А.А. Куляшова кампанія прайшла 2 снежня. Арганізацыя Аб'яднаных Нацый у Рэспубліцы Беларусь выказала падзяку адміністрацыі МДУ імя А.А. Куляшова і асабіста рэктару ўніверсітэта К. Бандарэнку за падтрымку.

19 снежня 2016 г.

Творчая вечарына, прысвечаная 30-годдзю з дня заснавання народнага вакальнага ансамбля “Гармонія” (кіраўнік – Валянцін Рэва), адбылася ў МДУ імя А.А. Куляшова. Усяго за 30-гадовую гісторыю “Гармонія” мела 8 паўнаважных складаў. Адразу пасля свайго ўзнікнення ў 1986 г. калектыў аб'ядноўваў студэнтаў розных факультэтаў і спецыяльнасцей. Калектыў Рэвы першым сярод калектываў універсітэта атрымаў ганаровае званне народнага, першым зрабіўся лаўрэатам прэстыжных нацыянальных і міжнародных конкурсаў. Перад аўдыторыяй падчас вечарыны выступілі ўдзельнікі чатырох складаў “Гармоніі”.

23 лютага 2017 г.

Новым старшынёй Савета ветэранаў МДУ імя А.А. Куляшова быў абраны дацэнт кафедры ўсеагульнай гісторыі Уладзімір Папоў. Ганаровай граматай універсітэта ўзнагароджана Т. Гаўрыленка, якая доўгі час займала пасаду старшыні Савета ветэранскай арганізацыі. Павіншавалі ветэранаў прадстаўнікі прафсаюзнай арганізацыі супрацоўнікаў універсітэта. У арганізацыі ветэранаў ВНУ налічвалася 214 чалавек, з іх – 10 ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны.

Сустрэча з пісьменнікамі, журналістамі і вядомымі беларускімі бардамі адбылася ў медыяцэнтры МДУ імя А.А. Куляшова. Сярод гасцей былі Міхась Скобла, Таццяна Грыневіч, Юрый Несцярэнка і Алена Стральцова. Літаратурную імпрэзу яе арганізатары прысвяцілі памяці нашага выдатнага земляка, ураджэнца Слаўгарадчыны, паэта, літаратуразнаўца Міхася Стральцова.

17–20 сакавіка 2017 г.

Пяць медалёў прывёз з чэмпіянату свету па гіравым трыятлоне ў горадзе Архангельску дацэнт кафедры методыкі выкладання спартыўных дысцыплін А. Ульянаў. Алег Іванавіч заваяваў чатыры залатыя і адзін срэбраны медаль. У чэмпіянаце свету прымалі ўдзел спартсмены з 20 краін. Алег Ульянаў выступаў з гірамі 24 кг і 32 кг.

Сакавік 2017 г.

Дзве рэдакцыі, якія складаліся са студэнтаў-журналістаў МДУ імя А.А. Куляшова, асвятлялі галоўныя падзеі Міжнароднага моладзёжнага тэатральнага форуму “M.@rt.Кантакт – 2017”.

17–18 мая 2017 г.

Першы адкрыты рэгіянальны фестываль “Зоркі Прыдняпроўя – 2017”, прысвечаны 750-годдзю Магілёва, які арганізаваў факультэт пачатковай і музычнай адукацыі, адбыўся ў МДУ імя А.А. Куляшова. У конкурсе сярод музыкантаў, вакалістаў, інструментальных і народных ансамбляў прынялі ўдзел больш за 300 маладых талентаў. Напрыканцы з поспехам прайшоў галаканцэрт фестывалю.

8 чэрвеня 2017 г.

Цэнтр кітайскай мовы і культуры, які ўжо фактычна дзейнічаў на базе інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі МДУ імя А.А. Куляшова, быў урачыста адкрыты ў прысутнасці прадстаўнікоў пасольства КНР у Рэспубліцы Беларусь. У памяшканнях Цэнтра, абсталяваных па апошнім слову тэхнікі, былі праведзены майстар-класы па напісанні іерогліфаў, чайнай цырымоніі і інш.

9 чэрвеня 2017 г.

Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Францыі ў Рэспубліцы Беларусь спадар Дзідзье Канэс з рабочым візітам наведаў МДУ імя А.А. Куляшова. Замежны госць агледзеў цэнтр інфармацыйных рэсурсаў французскай мовы і культуры і правёў перамовы з адміністрацыяй універсітэта.

15 чэрвеня 2017 г.

Часовы Павераны ў справах Каралеўства Нідэрландаў у Рэспубліцы Беларусь спадар Паўл Ван Ааствейн наведаў універсітэт.

26 чэрвеня 2017 г.

Ва ўстанове адукацыі “МДУ імя А.А. Куляшова” адкрыта дактарантура. Адпаведна загаду Вышэйшай атэстацыйнай камісіі Рэспублікі Беларусь распачата падрыхтоўка па спецыяльнасці “Айчынная гісторыя” для рэалізацыі адукацыйнай праграмы дактарантуры.

5 ліпеня 2017 г.

Заклучаны дагавор аб супрацоўніцтве паміж МДУ імя А.А. Куляшова і тэхнічным універсітэтам Дрэздэна. Тэхнічны ўніверсітэт уваходзіць у лік элітных універсітэтаў Германіі, з’яўляецца буйным навукова-адукацыйным цэнтрам. Мэтай гэтага дагавора з’яўляецца развіццё міжнароднага супрацоўніцтва паміж факультэтамі эканомікі і права, матэматыкі і прыродазнаўства і Міжнародным інстытутам г. Цітаў, які з’яўляецца Цэнтральным акадэмічным падраздзяленнем Тэхнічнага ўніверсітэта Дрэздэна.

Жнівень 2017 г.

Два бронзавыя медалі заваяваў студэнт факультэта фізічнага выхавання МДУ імя А.А. Куляшова Ілья Палазкоў на чэмпіянаце свету па сучасным пяцібор’і ў Каіры.

1 верасня 2017 г.

На кафедры спецыяльных псіхолага-педагагічных дысцыплін адкрыты філіял на базе дзяржаўнай установы адукацыі “Спецыяльны дзіцячы садзік № 20 г. Магілёва”.

29 верасня 2017 г.

Калектыў Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова на пашыраным пасяджэнні Савета пазнаёміўся з новым рэктарам ВНУ доктарам гістарычных навук прафесарам Дзянісам Дукам. Новага кіраўніка прадставіў намеснік прэм’ер-міністра Рэспублікі Беларусь Васіль Жарко, які падзякаваў былому рэктару Канстанціну Бандарэнку за працяглую і плённую працу. Дзяніс Дук, у сваю чаргу, падзякаваў за аказаны “крэдыт даверу”: “У старажытным Полацку некалі быў дэвіз: “Даўніны не бурыць, навіны не пладзіць”. Я паспрабую зрабіць усё, што ад мяне залежыць, каб той каласальны вопыт, традыцыі ў адукацыі і навучы, якімі валодае МДУ імя А.А. Куляшова, захаваліся. У той жа час без “навіны” не абысціся. XXI стагоддзе патрабуе ад нас пастаяннага развіцця і руху наперад”.

2 кастрычніка 2017 г.

Адпаведна загаду Вышэйшай атэстацыйнай камісіі Рэспублікі Беларусь пры ўстанове адукацыі “Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.А. Куляшова” створаны савет па абароне дысертацый. Вызначаны тэрміны паўнамоцтваў савета па абароне дысертацый – з 02.10.2017 г. па 01.10.2022 г. Савету дазволена праводзіць абароны дысертацый на атрыманне навуковай ступені кандыдата навук па спецыяльнасці “Айчынная гісторыя (гістарычныя навукі)”.

11 кастрычніка 2017 г.

Рэктар МДУ імя А.А. Куляшова доктар гістарычных навук прафесар Дзяніс Дук узнагароджаны медалём Францыска Скарыны.

27 кастрычніка 2017 г.

На факультэце эканомікі і права адбылася Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Дзяржава і права: актуальныя праблемы фарміравання прававой свядомасці”.

1 лістапада 2017 г.

Выпускнік факультэта прыродазнаўства (зараз – факультэт матэматыкі і прыродазнаўства) МДУ імя А.А. Куляшова 2011 г. Вячаслаў Фёдараў, цяперашні настаўнік Свенскай сярэдняй школы Слаўгарадскага раёна, перамог у прэстыжным міжнародным конкурсе “#ЛюблюГеографію”. Конкурс быў арганізаваны Пастаянным Камітэтам Саюзнай дзяржавы пры падтрымцы Міністэрстваў адукацыі Беларусі і Расіі, Беларускага і Расійскага географічных таварыстваў (праходзіў 10 чэрвеня – 1 лістапада 2017 г.).

13 лістапада 2017 г.

Падпісаны мемарандум аб узаемапаразуменні паміж Інстытутам правоў чалавека і гуманітарнага права імя Рауля Валенберга (г. Лунд, Швецыя) і МДУ імя А.А. Куляшова.

16 лістапада 2017 г.

Доктар гістарычных навук прафесар Ігар Марзалюк абраны членам-карэспандэнтам Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі.

17 лістапада 2017 г.

Дзень самакіравання правялі ў МДУ імя А.А. Куляшова. Адміністрацыя МДУ імя А.А. Куляшова даручыла кіраўніцтва амаль усімі ключавымі напрамкамі дзейнасці ўстановы адукацыі маладым перспектыўным магістрантам і студэнтам. Абавязкі рэктара выконвала студэнтка факультэта матэматыкі і прыродазнаўства Таццяна Несцяровіч.

27 лістапада 2017 г.

Чатыры “залатыя” дыпламы і чатыры “залатыя” зоркі – вынік удзелу творчай студыі “Взгляд” (кіраўнік – Міхаіл Ганін) МДУ імя А.А. Куляшова ў XI міжуніверсітэцкім конкурсе студэнцкіх фільмаў “Видеорадиус БНТУ – 2017”. У конкурсе ўдзельнічалі 130 аматарскіх відэаролікаў з 26 ВНУ нашай краіны. Кампетэнтнае журы пакінула толькі 18 лепшых відэаролікаў, сярод іх тры работы студыі “Взгляд”. У намінацыі “Лепшы дакументальны фільм” па-за канкурэнцыяй апынуўся сумесны праект Міхаіла Ганіна, Аляксандра Агеева і навучэнцаў сярэдняй школы № 44 “Дзевяць жыццяў” (рэжысёр Міхаіл Пагоцкі). Лепшым прома-ролікам журы назвала фільм “Майстар” (рэжысёр Андрэй Куцаў). Лепшы арыгінальны сцэнарый – у фільма “Гісторыя аднаго партрэта” (рэжысёры Міхаіл Пагоцкі і Міхаіл Ганін). Узнагароджанне пераможцаў адбылося ў Нацыянальнай бібліятэцы Рэспублікі Беларусь.

19 студзеня 2018 г.

Урачыстае адкрыццё мемарыяльнай дошкі ў гонар 100-годдзя з дня нараджэння Пятра Лярскага адбылося ў МДУ імя А.А. Куляшова. Пацвярджэннем таго, што вучоны зрабіў вялікі ўклад у гісторыю МДУ імя А.А. Куляшова і горада Магілёва, з’явілася прысутнасць на цырымоніі адкрыцця прадстаўнікоў выканаўчай улады вобласці, адміністрацыі ўніверсітэта, студэнтаў, выкладчыкаў, журналістаў рэспубліканскіх і рэгіянальных СМІ. “Галоўным рухавіком” праекта стварэння мемарыяльнай дошкі, які здзяйсняўся на дабрачынныя ўнёскі грамадскасці і сваякоў вучонага, стаў прафесар кафедры прыродазнаўства Ігар Шаруха.

Студзень 2018 г.

З мэтай стымулявання павышэння эфектыўнасці працы і паляпшэння якасці навучання ва ўніверсітэце ўведзена ў дзеянне рэйтынгавая ацэнка вынікаў працы прафесарска-выкладчыцкага складу ўніверсітэта. Рэйтынгавая сістэма вызначае інтэгральную ацэнку вынікаў асноўных відаў вучэбнай, навуковай і выхаваўчай дзейнасці. Рэйтынг прафесарска-выкладчыцкага саставу, кафедраў і факультэтаў улічваецца пры ўсталяванні надбаўкі да службовага акладу, абранні на пасаду па конкурсе, пераводзе на іншую пасаду, вызначэнні тэрміну кантракта, выдзяленні фінансавання на набыццё абсталявання, навуковыя даследаванні, паездкі на канферэнцыі, стажыроўкі і інш.

7 лютага 2018 года.

Зацверджаны Геральдычным саветам пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь нагрудны знак адрознення “За ўклад у развіццё Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова”, які заснаваны ў год 105-годдзя ўніверсітэта і з’яўляецца яго вышэйшай узнагародай. Нагрудны знак выкананы ў выгля-

дзе медаля. Згодна з Палажэннем да вышэйшай узнагароды ўніверсітэта будуць прадстаўлены супрацоўнікі, якія сваёй шматгадовай, плённай працай і выдатнымі дасягненнямі спрыялі ўмацаванню ўніверсітэта, росту яго прэстыжу і захаванню яго гістарычных традыцый. Нагрудным знакам будуць адзначаны таксама іншыя грамадзяне Рэспублікі Беларусь і замежныя грамадзяне – прадстаўнікі навукі, культуры, адукацыі, дзяржаўнага і мясцовага кіравання, эканомікі і іншых сфер, якія сваёй дзейнасцю ўнеслі значны асабісты ўклад у развіццё нашага ўніверсітэта.

18 лютага 2018 г.

Упершыню ва ўніверсітэце прайшоў Дзень французскай культуры. Установу наведала дэлегацыя Пасольства Францыі ў Рэспубліцы Беларусь, якая ўдзельнічала ў адкрыцці кутка французскай кнігі ў чытальнай зале бібліятэкі. Прайшла творчая сустрэча з пісьменнікам, кінематографістам, лаўрэатам прэміі “Сезар” Давідам Фанкіносам.

20 лютага 2018 г.

Дэлегацыя Пасольства Швецыі ў Рэспубліцы Беларусь на чале з Надзвычайным і Паўнамоцным Паслом Швецыі ў нашай краіне спадарыняй Крысцінай Юханесан наведвала ўніверсітэт. Адбыліся перамовы з кіраўніцтвам установы, урачыстае адкрыццё фотавыставы “Швецыя вачыма беларусаў”. Завяршыўся візіт цікавым дакладам дырэктара Цэнтра шведскіх даследаванняў у г. Мінску Анастасіі Майскай пра адукацыйныя магчымасці Швецыі.

16 сакавіка 2018 г.

Прайшла сустрэча прадстаўнікоў педагогічнага калектыву і студэнтаў з міністрам адукацыі Рэспублікі Беларусь Ігарам Карпенкам, які расказаў пра канцэптуальныя падыходы да развіцця сістэмы адукацыі краіны да 2020 г. і на перспектыву да 2030 г. і адказаў на шматлікія пытанні.

19 сакавіка 2018 г.

Згодна з загадам міністра адукацыі Рэспублікі Беларусь І. Карпенкі ў Магілёўскім дзяржаўным універсітэце імя А.А. Куляшова распачата падрыхтоўка па спецыяльнасці “Археалогія” для рэалізацыі адукацыйнай праграмы аспірантуры, якая забяспечвае атрыманне навуковай кваліфікацыі “Даследчык”.

12–13 мая 2018 г.

У сценах МДУ імя А.А. Куляшова прайшоў другі Міжнародны конкурс “Зоркі Прыдняпроўя – 2018”, які быў прысвечаны 80-годдзю Магілёўскай вобласці і ўключаў дзве намінацыі ў шасці ўзроставых групах: “Народна-

інструментальнае выкананне” і “Сольныя спевы”. Упершыню спаборніцтва выйшла на міжнародны ўзровень: у ім прынялі ўдзел каля 400 юных музыкантаў з Беларусі, Літвы, Расіі, Украіны.

21 мая 2018 г.

Міжнародны круглы стол, прысвечаны 100-годдзю дзяржаўнага будаўніцтва на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь і Латвійскай Рэспублікі, прайшоў у МДУ імя А.А. Куляшова. На мерапрыемстве прысутнічалі: Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Латвійскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь спадар Марціньш Вірсіс, аўтары грунтоўнага даследавання “Гісторыя Латвіі” прафесары Латвійскага ўніверсітэта Ілгварс Бутуліс і Антоній Зунда, студэнты і выкладчыкі гісторыка-філалагічнага факультэта, прадстаўнікі адміністрацыі ўніверсітэта, удзельнікі Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі “Капіцінскія чытанні – 2”.

25 мая 2018 г.

На пасяджэнні савета па абароне дысертацый пры МДУ імя А.А. Куляшова адбылася першая абарона кандыдацкай дысертацыі на атрыманне вучонай ступені кандыдата гістарычных навук па спецыяльнасці “Айчынная гісторыя”. Абаранілася старшы выкладчык кафедры гісторыі Беларусі і ўсходніх славян Алена Галавач. Тэма дысертацыі: “Сацыяльнае пытанне ў ідэалогіі і дзейнасці ліберальных і праваманархічных партый на тэрыторыі Беларусі (1905 – люты 1917 г.)”. Навуковы кіраўнік – доктар гістарычных навук прафесар Канстанцін Бандарэнка.

19 чэрвеня 2018 г.

Паміж МДУ імя А.А. Куляшова і Беларускаім дзяржаўным педагагічным ўніверсітэтам імя Максіма Танка падпісаны дагавор аб супрацоўніцтве. Цырымонія падпісання праходзіла падчас пасяджэння Каардынацыйнага савета па пытаннях бесперапыннай педагагічнай адукацыі. Універсітэты абавязаліся ўзаемадзейнічаць на ўзроўні стратэгічнага супрацоўніцтва, максімальна ўлічваючы ўзаемныя інтарэсы.

20 чэрвеня 2018 г.

Урачыстая цырымонія адкрыцця партрэтнай галерэі дактароў навук, прафесараў, заслужаных работнікаў адукацыі Рэспублікі Беларусь, лаўрэатаў Прэміі ўніверсітэта за высокія дасягненні ў навукова-адукацыйнай сферы адбылася ў МДУ імя А.А. Куляшова. У галерэі – 21 партрэт.

27 чэрвеня 2018 г.

На пасадку дэкана гісторыка-філалагічнага факультэта прызначана кандыдат гістарычных навук дацэнт Наталля Саўчанка.

6–17 жніўня 2018 г.

“Летняя школа рускай мовы” распачала сваю дзейнасць у нашым універсітэце на базе Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі МДУ імя А.А. Куляшова. Праграма “Летняй школы” была прызначана для замежных грамадзян, якія хацелі б не толькі пачаць або працягнуць вывучэнне рускай мовы, але і азнаёміцца з гісторыяй і культурай Беларусі. Для слухачоў было арганізавана вывучэнне курса “Руская мова як замежная”, а таксама прапанавана экскурсійная праграма.

1 верасня 2018 г.

Загадам рэктара рэарганізаваліся шляхам аб’яднання кафедры анатоміі і фізіялогіі чалавека і кафедры методыкі выкладання спартыўных дысцыплін факультэта фізічнага выхавання (зацверджана назва ўтворанай кафедры – кафедра спартыўных і медыка-біялагічных дысцыплін); кафедра беларускай і рускай моў і кафедра педагогікі і методыкі пачатковай адукацыі факультэта пачатковай і музычнай адукацыі (зацверджана назва ўтворанай кафедры – кафедра пачатковай адукацыі і лінгвадыдактыкі). Утворана кафедра музыкі і эстэтычнай адукацыі факультэта пачатковай і музычнай адукацыі.

З мэтай павышэння матывацыі навучэнцаў да сістэмнай працы ў працэсе атрымання ведаў і засваення вучэбнага матэрыялу, стымулявання студэнтаў да рэгулярных і планамерных заняткаў на працягу ўсяго перыяду навучання для павышэння якасці вывучэння і засваення матэрыялу ўведзена рэйтынгавая сістэма ацэнкі ведаў студэнтаў. Яна ўяўляе сабой інтэгральную ацэнку вынікаў вучэбнай дзейнасці навучэнцаў на працягу ўсяго перыяду вывучэння дысцыпліны і рэалізуе комплексны падыход у арганізацыі, правядзенні і ацэнцы вынікаў вучэбнай дзейнасці студэнтаў пры вывучэнні дысцыплін вучэбнага плана. Рэйтынгавая сістэма ўключае ацэнку вучэбнай дзейнасці студэнтаў як падчас правядзення бягучай атэстацыі (экзаменацыйных сесій), так і ў міжсесійны перыяд.

У Дзень ведаў адбылося ўрачыстае адкрыццё стэнда “Гістарычная адукацыя ў МДУ імя А.А. Куляшова”, на якім размешчаны фотаздымкі і інфармацыя пра выдатных выкладчыкаў, кіраўнікоў гістарычнага факультэта, самых славуных і вядомых яго выпускнікоў. Так распачалася серыя мерапрыемстваў па святкаванні 105-й гадавіны заснавання ўстановы.

БІЯГРАФІІ ВЫДАТНЫХ ВЫКЛАДЧЫКАЎ, АРГАНІЗАТАРАЎ ВУЧЭБНАГА ПРАЦЭСУ І ВЫПУСКНІКОЎ

1862 г.

Будучы дырэктар Магілёўскага настаўніцкага інстытута **Уладзімір Тычынін** нарадзіўся ў Арлоўскай губерні. Па заканчэнні курса Арлоўскай духоўнай семінарыі ў 1883 г. са званнем студэнта Уладзімір Тычынін пачаў сваю працу на ніве адукацыі 19 жніўня 1883 г. у Пруддечаўскай земскай школе Арлоўскай губерні. Працаваў ён настаўнікам крыху больш за год – па 26 верасня 1884 г. Па заканчэнні курса Маскоўскай духоўнай акадэміі ў 1888 г. са ступенню кандыдата багаслоўя Уладзімір Мікалаевіч 14 студзеня 1889 г. паступіў на службу выкладчыкам славеснасці і грамадзянскай гісторыі Арлоўскага епархіяльнага жаночага вучылішча. У 1891 г. пераехаў на беларускія землі. 17 кастрычніка быў прызначаны настаўнікам лацінскай мовы ў Віцебскае мужчынскае духоўнае вучылішча. Цяпер Уладзімір Мікалаевіч змог дазволіць сабе 29 чэрвеня 1892 г. ажаніцца з Любоўю Фёдараўнай Паповай. 31 студзеня 1897 г. ён быў прызначаны наглядчыкам Віцебскага духоўнага вучылішча. З 1 сакавіка 1897 па 20 студзеня 1910 г. абіраўся і зацвярджаўся членам савета і членам рэвізійнай камісіі па праверцы грашовых сум Віцебскага Святога Уладзіміраўскага брацтва. У 1911 г. Тычыніна прызначылі дырэктарам Свіслацкай семінарыі. У 1913–1918 гг. кіраваў Магілёўскім настаўніцкім інстытутам, да 1923 г. працаваў у інстытуце выкладчыкам пераважна педагогічных дысцыплін.

17 (29) жніўня 1868 г.

Міхаіл Пакроўскі нарадзіўся ў Маскве. Ліберальны выкладчык напачатку сваёй навуковай кар’еры стаў прыхільнікам “легальнага марксізму” і ў красавіку 1905 г. уступіў у РСДРП. Пасля перамогі Кастрычніцкага ўзброенага паўстання вучоны стаў адным з арганізатараў савецкай навукі і вышэйшай адукацыі, вядучым спецыялістам і аўтарытэтам у гісторыі. Пакроўскі смела выкрываў імперскія і шавіністычныя стэрэатыпы дарэвалюцыйнай гістарычнай навукі. У канцы 1920-х гг. “гістарычная школа Пакроўскага” стала дамінаваць у савецкай гістарычнай навуцы. Сам ён займаў каля дваццаці пасадак. Грамадскі і навуковы аўтарытэт гісторыка быў непакісным. Пасля смерці Пакроўскага восенню 1932 г. Магілёўскі педагогічны інстытут ужо быў названы ў гонар буйнейшага савецкага гісторыка. У перыяд абстраэння масавых рэпрэсій і выкрыцця “ворагаў народа” прыхільнасць Міхаіла Мікалаевіча ў гады маладосці да “легальнага марксізму”, кантакты з Троцкім, далучэнне да левых камуністаў у 1918 г. сыгралі трагічную ролю ў лёсе яго школы

і вучняў. Пасмяротна ў адрас былога лідара савецкай навукі былі сфармуляваны палітычныя і навуковыя абвінавачанні ў “антымарксізме”, “ачарненні гісторыі Расіі” і “антыпатрыятызме”. Поспех вучонага пры жыцці і паразы пасля смерці ярка выявіліся і ў назвах нашай навучальнай установы. З дакументаў педінстытута бачна, што на працягу 1936–1937 гг. кіраўніцтва Магілёўскага педінстытута ўсё радзей выкарыстоўвае імя Пакроўскага. На вуглавых штампах педінстытута імя вучонага сустракаецца яшчэ ў 1938 і ў 1939 гг. Нягледзячы на адсутнасць афіцыйнага рашэння аб перайменаванні, можна сцвярджаць, што ў другой палове 1936 – пачатку 1937(38) г. інстытут фактычна перастаў насіць імя Пакроўскага.

16 (29) чэрвеня 1875 г.

Нарадзіўся **Герхард Шэнберг** у сям’і выкладчыка Варшаўскага ўніверсітэта (Шэнбергі – дынастыя педагогаў і навукоўцаў; з гісторыі вядома, што Мікалай Шэнберг аказаў падтрымку Мікалаю Каперніку). У 1894–1900 гг. Шэнберг вывучаў прыродазнаўча-геаграфічныя курсы на фізіка-матэматычным факультэце Пецябургскага, Берлінскага і Цюрыхскага ўніверсітэтаў. У 1916 г. абараніў дысертацыю магістра па тэме “Сухія туманы і помахі як адзін з відаў іх”. Амаль 54 гады налічвае педагагічны стаж Герхарда Густававіча. Спачатку (у 1900–1918 гг.) Шэнберг працаваў выкладчыкам географіі ў Першай Пецябургскай гімназіі і адначасова (з 1904 г.) асістэнтам дацэнта сталічнага ўніверсітэта, а з 1918 г. і да самай смерці займаў прафесарскія пасады ў 10 вышэйшых навучальных установах СССР. У шматлікіх гарадах Расіі і Беларусі Герхард Густававіч чытаў свае цудоўныя лекцыі. Г. Шэнберг займаўся праблемамі ўнутранай будовы Зямлі, паўпустыняў, пытаннямі ўзнікнення сухавеяў. У 20–30-х гг. удзельнічаў у навуковых экспедыцыях у Новаўзенскі край, на Арарат, у Закаўказзе, у Закаспійскі край, на Аральскае мора, у Фінляндыю... Герхард Густававіч з’яўляецца буйным спецыялістам у галіне арганізацыі экскурсій (вандраваў з вучнямі і студэнтамі па ўсім Савецкім Саюзе), навуковых экспедыцый, распрацаваў шэраг маршрутаў у наваколлі Ленінграда і Магілёва, стварыў тры вучэбныя насценныя карты (у тым ліку “Кліматы Зямлі”). Доўгае, цікавае, але адначасова і цяжкае, трагічнае было жыццё Герхарда Густававіча. У 1938 г. 63-гадовага прафесара па рашэнні Асобай камісіі НКВС выслалі ў Казахстан, дзе на працягу першых трох год ён працаваў статыстам, табельшчыкам, нават вартаваў бахчу, а потым яшчэ два гады настаўнічаў у школе для дарослых. Імя Шэнберга цесна звязана з гісторыяй географічнага факультэта. З 15 сакавіка 1946 па 25 жніўня 1954 г. Шэнберг працаваў у педінстытуце прафесарам, загадчыкам кафедры фізічнай географіі, а потым кафедры агульнай географіі. Магістру географіі Шэнбергу належыць ідэя стварэння вучэбнай географічнай базы пры факультэце.

1877 г.

Нарадзіўся ў Магілёве **Саламон Марголін**. Скончыў Берлінскі ўніверсітэт і з 1905 г. актыўна друкаваўся ў яўрэйскіх рускамоўных выданнях па праблемах эканамічнага стану яўрэйскай Расійскай імперыі. Пасля рэвалюцыі ў сувязі з харчовым крызісам у сталіцах многія вучоныя з'ехалі ў правінцыю. Так, у штаце інстытута з'явіўся доктар філасофіі, публіцыст і аўтар шэрагу палітыка-эканамічных даследаванняў С. Марголін. Ён быў абраны ў склад Савета інстытута, чытаў лекцыі па палітычнай эканоміі і гісторыі сацыялізму. У 1921 г. быў абраны дваццаццю галасамі супраць аднаго на кафедру народнай гаспадаркі. Многія ВНУ краіны былі закрытыя з-за недахопу фінансавання, у тым ліку і Магілёўскі інстытут. Пасля закрыцця ў 1923 г. інстытута некаторы час Саламон Іосіфавіч працаваў у педагагічным тэхнікуме. Далейшыя сляды яго жыццёвага шляху губляюцца.

20 студзеня 1887 г.

У мястэчку Новы Быхаў Магілёўскай губерні нарадзіўся **Яўген Бычкоў**, які быў другім дырэктарам Магілёўскага настаўніцкага інстытута, першым кіраўніком, а затым і першым рэктарам Магілёўскага педагагічнага інстытута. Па пашпарце 1930-х гг. быў беларусам і меў імя па бацьку Восіпавіч. Яго бацька, Іосіф Андрэевіч, 1852 г. нараджэння, быў асабістым ганаровым грамадзянінам і “народным настаўнікам” Навабыхаўскага, Жураўскага народных вучылішчаў, Магілёўскага чацвёртага прыходскага вучылішча. Яўген Бычкоў 7 чэрвеня 1905 г. скончыў Магілёўскую мужчынскую гімназію з адзнакай па паводзінах “пяць” і з адзнакамі “выдатна” і “добра” па прадметах. 19 мая 1910 г. атрымаў выпускное пасведчанне аб праслухоўванні ім поўнага курсу навук гісторыка-філалагічнага факультэта Санкт-Пецярбургскага ўніверсітэта. У Паўночнай сталіцы 19 лютага 1910 г. Яўген Іосіфавіч ажаніўся з Аляксандрай Рыгораўнай Багданавай. У 1918–1923 гг. Яўген Бычкоў кіраваў інстытутам. 3 верасня 1937 г. быў арыштаваны Магілёўскім РА НКВС БССР. Абвінавачваўся ў антысавецкай агітацыі і прапагандзе па артыкуле 72 КК БССР. Расстраляны 4 лістапада 1937 г. Рэабілітаваны 16 студзеня 1989 г.

25 кастрычніка 1887 г.

Нарадзіўся **Яўген Аляхновіч** – першы выкладчык матэматыкі ў гісторыі Магілёўскага настаўніцкага інстытута. Дваранін, скончыў шэсць класаў Магілёўскага Аляксандраўскага вучылішча, курс навук па матэматычным аддзяленні фізіка-матэматычнага факультэта Санкт-Пецярбургскага ўніверсітэта. Актыўна ўдзельнічаў у беларускім руху 1917–1918 гг.

17 снежня 1889 г.

Нарадзіўся ў в. Новае Сяло Бешанковіцкага раёна Віцебскай вобласці **Даніла Васілеўскі**. Скончыў Полацкую настаўніцкую семінарыю імя

Я.П. Кульнева, Віцебскі настаўніцкі інстытут, настаўнічаў на Полаччыне, працаваў інспектарам народнай асветы ў Оршы, друкаваўся ў часопісе “Школа и жизнь”, газеце “Наша Ніва”. У 1923 г. Васілеўскі арганізаваў Віцебскае губернскае бюро краязнаўства. З 1924 да 1934 г. ён працаваў намеснікам старшыні Аршанскага краявога таварыства краязнаўства, рэдагаваў зборнік “Аршаншчына”. Пасля аднаўлення МПІ Васілеўскі быў накіраваны на працу ў Магілёў. Выкладаў эканоміку на рабфаку. Васілеўскі з’яўляўся адным з кіраўнікоў навуковай брыгады па правядзенні эканоміка-геаграфічнага апісання Магілёўшчыны. З адкрыццём у МПІ географічнага факультэта і кафедры фізічнай географіі Д. Васілеўскі становіцца іх кіраўніком. 9 снежня 1936 г. быў арыштаваны непасрэдна на працы. 21 красавіка 1937 г. ён быў незаконна асуджаны на 5 гадоў (Вярхоўны Суд БССР), 29 кастрычніка 1938 г. – на 10 гадоў (Магілёўскі абласны суд). Тэрміны пакарання беларускі краязнавец адбываў у лагерах Пячэрскага і Варкуцінскага краёў. 13 чэрвеня 1956 г. Даніла Мінавіч быў рэабілітаваны. Пасля вызвалення і да смерці жыў у Феадосіі. Памер Д. Васілеўскі 28 снежня 1963 г.

8 верасня 1893 г.

Нарадзіўся **Барыс Крубіч-Лебедзеў**. У лістападзе 1944 г. ён быў запрошаны на працу ў разбураны вайной Магілёў. Барыса Аляксеевіча прызначылі дэканам географічнага факультэта і загадчыкам кафедры прыродазнаўства.

14 (26) лістапада 1894 г.

Нарадзіўся ў Севастопалі **Іван Папанін** – будучы савецкі даследчык Арктыкі, доктар географічных навук (1938), контр-адмірал (1943), двойчы Герой Савецкага Саюза (1937, 1940). З 1917 г. на баку Чырвонай Арміі ўдзельнічаў у баявых аперацыях на Украіне і ў Крыме. У 1932–1935 гг. ён быў начальнікам палярных станцый. Павеатраная экспедыцыя на чале з О. Шмітам 21 мая 1937 г. высадзіла ў раёне Паўночнага полюса чацвярых палярнікаў і выгрузіла 10 т груза. Папанін і яго паплечнікі на першай навукова-даследчай станцыі “Паўночны полюс-1” 9 месяцаў знаходзіліся на льдзіне ў цэнтры Арктыкі. За паспяховае кіраўніцтва ў 1937 г. станцыяй і навукова-даследчыцкую працу Івану Дзмітрыевічу было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. У 1940 г. Папанін узначаліў экспедыцыю па вывадзе з лядовага палону ледакольнага парахода “Георгій Сядоў”, за што быў узнагароджаны другой Зоркай Героя Савецкага Саюза. Прэзідыум Вярхоўнага Савета Беларускай ССР 23 чэрвеня 1940 г. па просьбе студэнтаў і прафесарска-выкладчыцкага саставу прыняў указ “Аб прысваенні Магілёўскаму дзяржаўнаму педагагічнаму інстытуту імя тав. І.Д. Папаніна”. У афіцыйнай перапісцы на працягу пяцідзясятых гадоў указваецца ўсё радзей, а потым знікае зусім. Гэта звязана з прыпыненнем практыкі прысваення населеным пунктам, прадпры-

емствам, установам, калгасам імён дзяржаўных, грамадска-палітычных асоб, дзеячаў навукі і культуры пры іх жыцці і перайменаваннем гарадоў, устаноў і арганізацый, якім прысвоены імёны яшчэ жывых дзяржаўных і грамадскіх дзеячаў. У афіцыйных дакументах (перапісцы, актах, пратаколах, справаздачах, на бланках інстытута 1954–1955 гг.) імя Папаніна адсутнічае. Памёр Іван Дзмітрыевіч 30 студзеня 1986 г. у Маскве.

9 мая 1899 г.

Нарадзіўся ў в. Блажавічы Чавускага раёна Магілёўскай губерні ў сям’і сялян **Мікалай Рыбачкін**. У 1928 г. скончыў педагагічны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, атрымаў кваліфікацыю выкладчыка мовы і літаратуры. У 1930 г. быў прыняты на працу загадчыкам бібліятэкі Магілёўскага педінстытута, з 1931 г. па сумяшчальніцтве выкладаў рускую мову на падрабфаку пры інстытуце, а з 1934 г. стаў старшым выкладчыкам кафедры рускай мовы. У час Вялікай Айчыннай вайны ваяваў у Чырвонай Арміі. У 1946 г., пасля дэмабілізацыі, вярнуўся на працу ў Магілёўскі педінстытут і быў прызначаны выконваючым абавязкі загадчыка кафедры рускай мовы. Мікалай Давыдавіч з’яўляўся дэканам факультэта мовы і літаратуры (1948–1950, 1951–1961). У 1961–1963 гг. – старшы выкладчык кафедры рускай мовы.

1901 г.

Фядот Казакоў нарадзіўся ў в. Чорная Вірня Старарудзянскай воласці Рагачоўскага павета Магілёўскай губерні (цяпер Жлобінскі раён Гомельскай вобласці) у шматдзетнай беларускай сялянскай сям’і. Па заканчэнні педагагічнага тэхнікума ў 1924 г. быў накіраваны ў Кармянскую сямігодку. Ужо ў красавіку наступнага года ён прызначаецца загадчыкам раённага аддзела народнай адукацыі і абіраецца членам Кармянскага раённага выканкама. У 1935–1939 гг. Казакоў кіраваў Магілёўскім педагагічным інстытутам. Абвінавачваўся ў правядзенні антысавецкай прапаганды і арыштаваны ў ліпені 1938 г. Але ў маі 1939 г. вызвалены і рэабілітаваны пастановай НКУС Магілёўскай вобласці. Пасля Вялікай Айчыннай вайны Фядот Мікалаевіч працаваў намеснікам міністра адукацыі БССР.

25 сакавіка 1901 г.

Нарадзіўся беларускі географ і педагог **Гаўрыла Лашкевіч**. У верасні 1934 г. загадам камісара НКА БССР Г. Лашкевіч быў накіраваны на працу дырэктарам падрабфака Магілёўскага педінстытута і знаходзіўся на гэтай пасадзе да 1938 г. Акрамя гэтага, Гаўрыла Васільевіч працаваў старшым выкладчыкам кафедры фізічнай геаграфіі педінстытута: выкладаў геалогію і мінералогію. Займаў пасаду дэкана геаграфічнага факультэта (май 1938 – ве-

расень 1939 г.). Пасля дэмабілізацыі з арміі па ўзросце і стане здароўя ў 1946 г. вяртаецца ў Магілёў. З 23 кастрычніка ён залічаны на пасаду дацэнта кафедры прыродазнаўства, а з 29 кастрычніка 1946 да 1 верасня 1951 г. быў дэканам геаграфічнага факультэта педінстытута і адначасова ўзначальваў фізіка-матэматычнае аддзяленне настаўніцкага інстытута (з 1947 г.).

1907 г.

Нарадзіўся **Андрэй Рак** у в. Валковічы Талочынскага раёна. З 1924 па 1927 г. вучыўся ў Барысценаўскай школе камуністычнай моладзі Аршанскага раёна, пасля заканчэння якой працаваў загадчыкам Расосненскай ВПЖМ, піянерработнікам, настаўнікам, дырэктарам і выкладчыкам. У 1928 г. паступіў у Мінскі педагагічны тэхнікум. У лістападзе 1931 г. быў прызваны ў Чырвоную Армію. У 1935 г. паступіў на завочнае аддзяленне гістарычнага факультэта Магілёўскага педінстытута, які скончыў у 1939 г. Падчас вучобы працаваў настаўнікам сярэдняй школы № 2 г. Магілёва (1937–1938), інструктарам-метадыстам завочнага аддзялення гістарычнага факультэта МПІ (1938–1939). Пасля заканчэння інстытута займаў пасаду дэкана гістарычнага факультэта АЗН. 28 чэрвеня 1941 г. пайшоў добраахвотнікам на фронт. Апошняя пасада – камандзір батальёна. Узнагароджаны баявымі медалямі: “За адвагу”, “За абарону Масквы”, “За перамогу над Германіяй”. Дэмабілізаваўся ў лістападзе 1945 г. у званні капітана. З лютага 1946 г. – выкладчык у Магілёўскім педінстытуце. 1 верасня 1946 г. быў прызначаны дэканам гістарычнага факультэта. У 1950 г. – дэкан факультэта мовы і літаратуры. З 1951 да 1960 г. – намеснік дырэктара інстытута па аддзяленні завочнага навучання. 12 чэрвеня 1960 г. скончыўся зямны шлях Андрэя Іванавіча.

1908 г.

Мікалай Бараноўскі (1908–1980) нарадзіўся ў г. Чкалаве Арэнбургскай вобласці ў сям’і беларускага селяніна. Пасля вяртання сям’і на бацькаўшчыну М. Бараноўскі скончыў Мінскі педтэхнікум (1928), працаваў настаўнікам пачатковай школы ў Жыткавіцкім раёне, служыў у РСЧА ў полацкім памежным атрадзе. У 1929–1934 гг. Мікалай Васільевіч вучыўся на гістарычным факультэце Мінскага педінстытута, у 1935–1938 гг. працаваў настаўнікам, дырэктарам школы ў Чэрвені, дацэнтам Краснаярскага педінстытута (1938), у 1939–1941 гг. – выкладчыкам Горацкага сельскагаспадарчага інстытута. Падчас вайны Бараноўскі змагаецца з ворагам: ён камандзір партызанскага атрада ў Бялыніцкім раёне, упаўнаважаны 600-га партызанскага палка. Пасля вызвалення раёна ад ворагаў працаваў сакратаром Бялыніцкага РК КПБ(б). У 1945–1970-х гг. Мікалай Васільевіч знаходзіўся на выкладчыцкай працы ў МДПІ. Кандыдат гістарычных навук (1951), дацэнт (1962), у 1963–1970 гг. працаваў прарэктарам па вучэбна-навуковай рабоце.

23 сакавіка 1911 г.

Беларускі савецкі фізік-географ **Васіль Еўцыхевіч** нарадзіўся ў в. Свяцілаўцы Мсціслаўскага раёна Магілёўскай вобласці. Пасля атрымання сярэдняй адукацыі паступіў на географічны факультэт Маскоўскага гарадскога педінстытута. Пасля яго заканчэння (1937) вучыўся ў аспірантуры пры МДП імя У. Леніна. Кандыдат географічных навук (1940). З 1937 да 1954 г. В. Еўцыхевіч працаваў у Казахскім педагагічным інстытуце (Алма-Ата) старшым выкладчыкам (1937–1940), дацэнтам, займаў пасады загадчыка кафедры географіі і дэкана географічнага факультэта (1940–1948). У 1948–1954 гг. Васіль Мікалаевіч узначальваў геолога-геаграфічны факультэт Казахскага дзяржуніверсітэта, праводзіў навуковыя даследаванні ў галіне геамарфалогіі. На працягу чатырох год (1954–1958) Васіль Мікалаевіч працаваў дацэнтам Хабараўскага педінстытута. У 1958 г. вяртаецца на Бацькаўшчыну, быў абраны па конкурсе на пасаду дацэнта кафедры фізічнай географіі Магілёўскага педінстытута. У 1958–1964 гг. з’яўляўся дэканам географічнага факультэта. В. Еўцыхевіч быў прызнаным аўтарытэтам у галіне геамарфалогіі Беларусі. У 1960–1970-я гг. Васіль Мікалаевіч працаваў над доктарскай дысертацыяй па тэме “Барацьба з эрозіяй глеб”, па якой ён напісаў некалькі манаграфій. 6 кастрычніка 1975 г. Еўцыхевіч у сувязі з закрыццём факультэта быў вымушаны выйсці на пенсію. Памёр знакаміты геамарфолог на 70-м годзе жыцця пасля працяглай і цяжкай хваробы 23 кастрычніка 1980 г.

26 ліпеня 1912 г.

Нарадзіўся ў Баку ў сям’і інжынера-нафтавіка **Гаўрыіл Іонэ**. У жніўні 1933 г. стаў студэнтам гісторыка-архіўнага інстытута ў Маскве. З 1934 па 1938 г. вучыўся ў Азербайджанскім педагагічным інстытуце, пасля заканчэння якога быў прыняты ў Азербайджанскі дзяржаўны музей малодшым навуковым супрацоўнікам. У лістападзе 1939 г. быў прызваны ў армію. Да жніўня 1943 г. служыў у часцях Сярэднеазіяцкай вайскавай акругі. Затым ваяваў у складзе першага Польскага Войска на Смаленскім, Кіеўскім, Люблінскім і Варшаўскім напрамках. У 1946 г. вярнуўся ў Баку на пасаду малодшага навуковага супрацоўніка Музея гісторыі Азербайджана. У 1952 г. быў пераведзены ў Інстытут гісторыі і філасофіі Акадэміі навук Азербайджанскай ССР супрацоўнікам па археалогіі і гісторыі старажытнага свету. У 1958 г. у Ленінградзе абараніў кандыдацкую дысертацыю “Керамічная вытворчасць старажытнага і сярэднявечнага Азербайджана”. У 1964 г. пераехаў у Магілёў і пачаў працаваць у педінстытуце на кафедры гісторыі. У 1968 г. зацверджаны дацэнтам па кафедры ўсеагульнай гісторыі. Выкладаў гісторыю старажытнага Усходу, этнаграфію народаў свету. З першага ж года працы сваім запалам Гаўрыіл Іосіфавіч захапіў многіх студэнтаў, якія запісаліся ў створаны ім

археалагічны гурток. Яго вучнямі сталі два будучыя загадчыкі гэтай жа кафедры – В. Капыцін і Я. Рыер. У 1971–1975 гг. быў дэканам гістарычнага факультэта. Затым каля года, да выхаду на пенсію ў 1978 г., узначальваў кафедру ўсеагульнай гісторыі. Выдатнік народнай асветы.

4 кастрычніка 1912 г.

Нарадзілася ў Талачынскім раёне **Зінаіда Пятрова** – першы дэкан педагогічнага факультэта. Пасля заканчэння Магілёўскага педагогічнага педтэхнікума працавала ў школах Магілёўшчыны. Па распараджэнні Міністэрства асветы БССР у 1945 г. была пераведзена на працу ў Магілёўскі педагогічны інстытут, дзе працавала старшым выкладчыкам да 1953 г., загадчыкам кафедры прыродазнаўства (1949–1953 гг.). У 1958–1960 гг. была стваральніцай педагогічнага факультэта. Выдатнік народнай асветы.

6 лістапада 1912 г.

У в. Гарадчэвічы Віцебскай губерні нарадзіўся **Васіль Шаўраў**, які ў 1936 г. скончыў гістарычны факультэт Магілёўскага педагогічнага інстытута. З 1930 г. працаваў настаўнікам, загадчыкам вучэбнай часткі, дырэктарам сярэдняй школы ў Віцебскай вобласці. З 1942 г. Васіль Філімонавіч у апарате ЦК ВКП(б), у 1947–1948 гг. – загадчык аддзела прапаганды Упраўлення прапаганды і агітацыі ЦК КП(б) Беларусі. У 1948–1956 гг. сакратар Мінскага абкама КП Беларусі, а ў 1956–1960 гг. – першы сакратар Мінскага абкама КП Беларусі. У 1960–1965 гг. сакратар ЦК КП Беларусі, адначасова Старшыня Вярхоўнага Савета БССР (1963–1965). У 1965–1986 гг. загадчык аддзела культуры ЦК КПСС. Дэпутат Вярхоўнага Савета СССР 5-11 скліканняў (1958–1987). Памёр 13 красавіка 2007 г.

25 снежня 1912 г. (7 студзеня 1913 г. па новым стылі)

Нарадзіўся **Яфім Дзеранок** у в. Няглюбцы Чарнігаўскай губерні (цяпер Веткаўскі раён Гомельскай вобласці). Скончыў геаграфічны факультэт МДПІ ў 1939 г. Разам П. Лярскім – першы ў МПІ Сталінскі стыпендыят (1937). Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Працаваў выкладчыкам, загадчыкам кафедры асноў марксізму-ленінізму Гомельскага педінстытута (цяпер – ГДУ імя Ф. Скарыны, 1949–1951), сакратаром Гомельскага гаркама КПБ(б) (1951–1953), старшым выкладчыкам (1953–1954), дацэнтам, загадчыкам кафедраў (каля 30 гадоў) асноў марксізму-ленінізму (1953–1954), гісторыі і паліталогіі (1955–1979), прафесарам кафедры гісторыі КПСС (1979–1981) Беларускага інстытута інжынераў чыгуначнага транспарту (цяпер – Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт транспарту, БДУТ). Кандыдат (1950), доктар (1966) гістарычных навук, прафесар (1967). Аўтар прац па гісторыі рэвалюцыйнага

руху на Палессі, па арганізацыі супраціву нямецка-фашысцкай акупацыі на тэрыторыі Беларусі. У БДУТ заснавана студэнцкая стыпендыя імя прафесара Я. Дзеранка. Памёр у 1981 г.

22 сакавіка 1913 г.

Нарадзіўся **Міхаіл Маньшаў** у в. Галачоўцы Чавускага раёна. Скончыў геаграфічны факультэт Магілёўскага педінстытута імя І. Папаніна ў 1940 г. Удзельнік абароны Магілёва (1941), вызвалення Польшчы, Прагі, бітвы за Берлін. Працаваў выкладчыкам прыродазнаўства і геаграфіі ў школах Магілёўскай вобласці, намеснікам дырэктара Мсціслаўскай спецыялізаванай школы глухых дзяцей (1948–1976). М. Маньшаў – аўтар спецыялізаваных падручнікаў, распрацоўшчык шэрагу пытанняў дэфекталогіі, аўтар падручнікаў па прыродазнаўстве (3, 4, 5–6 кл.), геаграфіі (6–9 кл.), якія ў розны час былі перакладзены на шматлікія мовы народаў СССР, Еўропы і зараз выкарыстоўваюцца ў школах Беларусі, Украіны, Літвы, Латвіі, Эстоніі, Чэхіі, Славакіі, Туркменістана і інш. Выдатнік асветы БССР (1962), Заслужаны настаўнік БССР (1964). Памёр 24 снежня 1997 г.

28 снежня 1913 г.

Нарадзілася ў Асіповічах **Ніна Каменская**. Яна скончыла гістарычны факультэт Магілёўскага педагагічнага інстытута ў 1937 г., працавала настаўніцай у Магілёве і Бабруйску. У 1944–1962 гг. Ніна Васільеўна старшы навуковы супрацоўнік, загадчык сектара, намеснік дырэктара па навуковай рабоце Інстытута гісторыі Акадэміі навук БССР. У 1962–1964 гг. дырэктар Інстытута гісторыі партыі пры ЦК КПБ. У 1965–1969 гг. дырэктар Інстытута гісторыі Акадэміі навук БССР, у 1969–1974 гг. прарэктар, загадчык кафедры Мінскага педагагічнага інстытута. З 1974 г. старшы навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі Акадэміі навук БССР. Доктар гістарычных навук (1959), прафесар (1961). Член-карэспандэнт Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі (1959), Заслужаны дзеяч навукі БССР (1981). Аўтар больш за 150 навуковых прац, у тым ліку 7 манаграфій. Памерла 22 сакавіка 1986 г.

6 студзеня 1914 г.

Іван Ларчанка нарадзіўся ў в. Хварасцяны (цяпер Слаўгарадскі раён Магілёўскай вобласці). Пасля заканчэння гістарычнага факультэта Магілёўскага педінстытута (1938) І.П. Ларчанка працаваў завучам школы ў Васілевічах (Рэчыцкі раён). Удзельнік баёў 1941–1943 гг., інвалід Вялікай Айчыннай вайны. Пасля атрымання раненняў І. Ларчанка настаўнічаў у Куйбышаўскай вобласці, у 1944–1945 гг. працаваў намеснікам дырэктара Магілёўскага педвучылішча. На працягу 1945–1983 гг. навукова-педагагічная дзейнасць Івана Пятровіча была звязана з Магілёўскім педінстытутам: выклад-

чык (1945–1950), загадчык кафедры марксізму-ленінізму (1950–1959), прарэктар па вучэбна-навуковай рабоце (1959–1960), рэктар інстытута (1960–1971). З 20 студзеня 1972 да 25 верасня 1975 г. Ларчанка ўзначальваў геаграфічны факультэт, у 1971–1983 гг. працаваў дацэнтам кафедры гісторыі КПСС і навуковага камунізму. Памёр у 1988 г.

6 лютага 1914 г.

У сям’і настаўнікаў у в. Саматэвічы (цяпер Касцюковіцкі раён Магілёўскай вобласці) нарадзіўся **Аркадзь Куляшоў**. У 1931–1933 гг. паэт вучыўся на літаратурным факультэце Беларускага вышэйшага педагагічнага інстытута. Пасля вучобы працаваў у рэдакцыі газеты “Чырвоная змена”, на Беларускім радыё, літкансультантам, на фронце ў армейскай газеце “Знамя Советов”, у Беларускім штабе партызанскага руху. Агульнапрызнаным лічыцца, што ў другой палове 30-х гг. XX ст. А. Куляшоў напісаў шэраг твораў пра маладое пакаленне савецкіх людзей, шчырых у сваім імкненні аддаць сілы Бацькаўшчыне, вернасці ў сяброўстве. Ва ўмовах франтавога жыцця за незвычайна кароткі час Куляшоў здолеў напісаць выдатныя мастацкія творы, якія паказваюць духоўны свет людзей у ваенных выпрабаваннях, раскрываюць моц народнага духу. Плённа займаўся наш зямляк і перакладчыцкай дзейнасцю як класічных, так і сучасных аўтараў. Пасля смерці паэта ў 1978 г. імя Аркадзя Аляксандравіча Куляшова прысвоена Магілёўскаму дзяржаўнаму педагагічнаму інстытуту.

6 мая 1914 г.

Нарадзіўся **Мікалай Ратабыльскі**. Ратабыльскі з’яўляўся не толькі буйным вучоным і педагогам (аўтар і суаўтар больш за сем дзясяткаў навуковых прац, у тым ліку васьмі кніг), але і здольным кіраўніком, арганізатарам. На працягу многіх гадоў Мікалай Станіслававіч узначальваў кафедры фізічнай геаграфіі (1954–1968), краіназнаўства (1968–1973), быў дэканам геаграфічнага факультэта (1952–1954), узначальваў фізіка-матэматычны факультэт (1953–1954). Выдатнік народнай асветы БССР.

21 лістапада 1914 г.

Міхаіл Зімянін нарадзіўся ў Віцебску. Працоўны шлях пачаў у 1929 г. рабочым паравозарамонтнага дэпо. У 1934–1936 гг. працаваў у школе, у 1936–1938 гг. служыў у Чырвонай Арміі. У 1939 г. скончыў гістарычны факультэт Магілёўскага педагагічнага інстытута. З 1939 г. сакратар, у 1940–1946 гг. першы сакратар ЦК ЛКСМ Беларусі. У якасці члена Паўночна-Заходняй аператыўнай групы ЦК КП(б)Б вёў работу па разгортванні падпольнай і партызанскай барацьбы ў Беларусі. У 1946 г. быў прызначаны міністрам асветы БССР. З 1947 г. становіцца сакратаром, а затым другім сакратаром ЦК КП Беларусі. З 1952 па 1956 г. і з 1966 г. – сябра ЦК КПСС. У 1956–1958 гг. быў паслом СССР

у В'етнаме, з 1960 па 1965 г. – у Чэхаславакіі. У 1965 г. робіцца намеснікам міністра замежных спраў СССР, але неўзабаве пераводзіцца на пасаду галоўнага рэдактара газеты “Праўда”, на якой прапрацаваў да 1976 г. З 1966 да 1976 г. старшыня праўлення Саюза журналістаў СССР. У сакавіку 1976 г. на Пленуме ЦК КПСС абраны сакратаром ЦК КПСС. Герой Сацыялістычнай Працы, узнагароджаны пяццю ордэнамі Леніна, іншымі ордэнамі і медалямі. Памёр 1 мая 1995 г.

1917 г.

Апанас Качубееў нарадзіўся ў в. Шасцёраўцы Клімавіцкага раёна. Пасля заканчэння школы працаваў токарам. Скончыў геаграфічны факультэт Магілёўскага педінстытута ў 1938 г. У 1938–1941 гг. – на службе ў РСЧА. Падчас Вялікай Айчыннай вайны – палітрук роты, намеснік камандзіра палка па палітычнай частцы. Пасля вайны працягнуў службу ва ўзброеных сілах СССР. У 1966–1970 гг. палкоўнік Качубееў – інспектар Галоўнага палітупраўлення Савецкай Арміі і ваенна-марскога флота, з 1970 г. – генерал-маёр, член Ваеннага Савета – начальнік Палітычнага ўпраўлення Туркестанскай ваеннай акругі. Узнагароджаны двума ордэнамі Чырвонага Сцяга, ордэнам Вялікай Айчыннай вайны II ступені, чатырма ордэнамі Чырвонай Зоркі, шэрагам медалёў СССР і замежных краін. Памёр у 1971 г.

28 снежня 1917 г. (10 студзеня 1918 г. па новым стылі)

Дзмітрый Жмурыўскі нарадзіўся ў в. Барысавічы (цяпер Клімавіцкі раён Магілёўскай вобласці). У 1938–1941 гг. вучыўся на гістарычным факультэце Магілёўскага педагагічнага інстытута. У Чырвонай Арміі Дзмітрый Пятровіч з 12 ліпеня 1941 г. У гады Вялікай Айчыннай вайны змагаўся з ворагам на Бранскім, Калінінскім і 2-м Украінскім франтах. Служыў радавым кулямётчыкам 936-га стралковага палка 254-й стралковай Чаркаскай Чырванасцяжнай дывізіі 52-й арміі 2-га Украінскага фронту і паказаў узоры мужнасці, знаходлівасці і адвагі. У 1945 г. дэмабілізаваны. Працягнуў навучанне ў Маскоўскім педагагічным інстытуце, скончыў яго ў 1946 г. Шмат гадоў працаваў на выкладчыцкай працы ў Суражскім настаўніцкім інстытуце Бранскай вобласці, Маскоўскім бібліятэчным інстытуце, Віленскім дзяржаўным універсітэце, Мінскім медыцынскім інстытуце; з 1960 г. – у Беларускам дзяржаўным універсітэце. Доктар гістарычных навук (1973), прафесар (1974). Аўтар манаграфій і звыш 200 асобных работ па гісторыі Кастрычніцкай рэвалюцыі, Вялікай Айчыннай вайны і савецкага перыяду ў гісторыі Беларусі. Герой Савецкага Саюза, узнагароджаны ордэнамі Леніна, Айчыннай вайны I ступені і медалямі СССР, беларускім ордэнам “За службу Радзіме” III ступені. Памёр 30 чэрвеня 2010 г.

2 студзеня 1918 г.

Пётр Лярскі нарадзіўся ў в. Рымінцы Чавускага раёна. У 1934–1939 гг. вучыўся на рабфаку, географічным факультэце МДП. З’яўляўся сталінскім стыпендыятам. З першых дзён вайны – на фронце. З 1942 г. – сувязны партызанскай групы; з 1943 г. – кулямётчык, камандзір узвода, палітрук аднаго з падраздзяленняў партызанскага палка “13”. Кавалер баявых узнагарод. Са студзеня 1945 г. на працягу наступных 32 гадоў працаваў старшым выкладчыкам, дацэнтам (1960) кафедры фізічнай географіі географічнага факультэта, у 1977–1999 гг. – дацэнтам кафедры педагогікі і методыкі пачатковага навучання. Кандыдат географічных навук (1954). Падручнікі П. Лярскага па прыродазнаўстве, як лепшыя ў Савецкім Саюзе, вылучаліся на Дзяржаўную прэмію СССР. Агульны наклад падручнікаў для школы – 4,5 млн экзэмпляраў. Выдатнік народнай асветы БССР (1955), Выдатнік народнай асветы СССР (1975). За працоўныя заслугі П. Лярскі ў 2006 г. стаў лаўрэатам прэміі абласнога выканаўчага камітэта ў галіне навуковай і грамадскай дзейнасці з прысваеннем звання “Чалавек года Магілёўскай вобласці”. Памёр 25 кастрычніка 2013 г. У навучальным корпусе № 3 МДУ імя А.А. Куляшова адкрыты мемарыяльны куток Лярскага, а 19 студзеня 2018 г. адбылося ўрачыстае адкрыццё мемарыяльнай дошкі ў гонар 100-годдзя з дня яго нараджэння.

26 сакавіка 1918 г.

Нарадзіўся ў в. Мядзведзева Дрыбінскага раёна Магілёўскай вобласці **Гаўрыла Вінкевіч**. Скончыў Горацкі землеўпарадкавальны тэхнікум (1934), курсы па падрыхтоўцы настаўнікаў географіі і гісторыі для сямігадовых школ пры Віцебскім гарана (1936), географічны факультэт БДУ (1946). Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Працаваў спецыялістам па землеўпарадкаванні ў Гомельскай вобласці, настаўнікам географіі і гісторыі Студзянецкай сямігодкі Касцюковіцкага раёна (1936–1938), старшым выкладчыкам кафедры географіі і прыродазнаўства Пінскага настаўніцкага інстытута (1946–1954). Пасля скасавання кафедры прыродазнаўства і географіі ў Пінску Г. Вінкевіч быў пераведзены на пасаду старшага выкладчыка кафедры фізічнай географіі Магілёўскага педінстытута, на якой адпрацаваў 20 год. Кандыдат географічных навук (1946), дацэнт (1971). Актыўны член Магілёўскага аддзела географічнага таварыства. У 1965–1970 гг. з’яўляўся дэканам географічнага факультэта. У сувязі з закрыццём географічнага факультэта ў МДП Г. Вінкевіч пераехаў у Цюмень, дзе працаваў загадчыкам кафедры географіі, дэканам географічнага факультэта ўніверсітэта (1974–1979). У 1979–1980 гг. працаваў старшым навуковым супрацоўнікам НДІ эканомікі і кіравання воднай гаспадаркі СССР, з 1980 да 1987 г. з’яўляўся дацэнтам кафедры фізічнай географіі Маскоўскага дзяржаўнага завочнага інстытута.

3 красавіка 1918 г.

Нарадзілася **Марыя Хадаровіч**. У 1961–1964 гг. Узначальвала педагагічны факультэт, у 1975–1977 гг. з’яўлялася загадчыкам кафедры геаграфіі і па сумяшчэнні выконвала абавязкі дэкана геаграфічнага факультэта.

20 лютага 1919 г.

Абрам Столяр нарадзіўся ў калоніі Таруціна на поўдні Бесарабіі (цяпер Адэская вобласць, Украіна). Пасля заканчэння мужчынскага ліцэя паступіў у Вышэйшую політэхнічную школу ў Бухарэсце, але пасля далучэння Бесарабіі да СССР у 1940 г. быў вымушаны перапыніць заняткі і вярнуцца да бацькоў. З пачаткам Вялікай Айчыннай вайны быў разам з імі эвакуіраваны ў Сярэднюю Азію, дзе пачаў працаваць настаўнікам матэматыкі. Працягнуў навучанне на завочным аддзяленні Бухарскага педагагічнага інстытута, які скончыў у 1947 г. З 1948 г. выкладаў логіку ў Саратаўскім ваенна-марскім падрыхтоўчым вучылішчы. У 1951 г. абараніў кандыдацкую дысертцыю па тэме “Выхаванне лагічнага мыслення ў вучняў на ўроках матэматыкі”. З 1950 г. працаваў настаўнікам матэматыкі ў сярэдняй школе Магілёва, затым стаў асістэнтам, загадчыкам кафедры і, нарэшце, прарэктарам па навуковай рабоце Магілёўскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута. Доктарскую дысертцыю па тэме “Лагічныя праблемы выкладання матэматыкі” абараніў у 1970 г. У красавіку 1973 г. Абрам Аронавіч стварыў кафедру метадыкі выкладання матэматыкі. У 1979 г. арганізаваў пры інстытуце навукова-даследчую лабараторыю навучання і разумовага развіцця дзяцей дашкольнага і малодшага школьнага ўзросту. Ім быў распрацаваны першы падручнік матэматыкі для падрыхтоўчых класаў дзіцячага сада (“Матэматыка 0”) і праграма па матэматыцы для пачатковай школы. Прафесар. Заслужаны работнік вышэйшай школы БССР. У 1992 г. пераехаў у Маскву, дзе апошні год жыцця працаваў у Маскоўскім педагагічным інстытуце. Памёр 6 мая 1993 г. у Маскве.

25 лютага 1919 г.

Уладзімір Красоўскі нарадзіўся ў Бабруйску ў сям’і настаўніка. У 1941 г. скончыў геаграфічны факультэт Растоўскага-на-Доне дзяржаўнага ўніверсітэта. Паўтара месяца Уладзімір Іванавіч прарабіў настаўнікам у сярэдняй школе Засвецінскага раёна Растоўскай вобласці, а ў кастрычніку быў прызваны ў Чырвоную Армію. Служыў да кастрычніка 1945 г. Узнагароджаны медалём “За перамогу над Германіяй”. З лістапада 1945 па кастрычнік 1950 г. – старшы выкладчык кафедры прыродазнаўства і геаграфіі Мазырскага настаўніцкага інстытута. У 1950–1953 гг. вучыўся ў аспірантуры пры БДУ, пасля чаго вярнуўся ў Мазыр. У 1955 г. абараніў кандыдацкую дысертцыю.

У гэтым жа годзе быў пераведзены на працу ў Магілёўскі педінстытут. З верасня 1955 г. – старшы выкладчык кафедры эканамічнай геаграфіі інстытута і па сумяшчальніцтве дэкан геаграфічнага факультэта (да 1956 г.). У лютым 1957 г. быў прызначаны дэканам гісторыка-геаграфічнага факультэта. Трагічна загінуў 6 снежня 1958 г.

3 мая 1919 г.

Леанід Данілюк нарадзіўся ў в. Студзёнцы (цяпер – Быхаўскі раён Магілёўскай вобласці) у настаўніцкай сям’і. У 1939 г. скончыў Магілёўскі педінстытут, працаваў дырэктарам Баркалабаўскай сямігадовай школы Быхаўскага раёна. У верасні 1941-га лейтэнант Данілюк, камандзір узвода, прыняў свой першы бой у раёне Ціхвін, дзе быў цяжка паранены. Затым Леанід Сямёнавіч ваяваў у складзе Паўднёва-Заходняга, 2-га Украінскага франтоў. Зноў быў цяжка паранены. Самаходна-артылерыйскі полк 2-й гвардзейскай танкавай арміі, якім камандаваў маёр Данілюк, за ўдзел у вызваленні Брэста атрымаў найменне Брэсцкага. У красавіку 1945 г. у ходзе Берлінскай наступальнай аперацыі полк маёра Данілюка атрымаў задачу ўварвацца ў г. Бернау ў 12 кіламетрах ад сталіцы рэйха. Машына камандзіра прыняла на сябе агонь праціўніка, была пашкоджана, але першай ўварвалася ў горад і падмяла гармату ворага. Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР ад 31 мая 1945 г. удастоены звання Героя Савецкага Саюза. Леанід Сямёнавіч стаў ганаровым грамадзянінам г. Бернау, яго імем была названа адна са школ гэтага горада. У пасляваенныя гады Л. Данілюк служыў у Савецкай Арміі, вучыўся ў Ваеннай акадэміі, з 1955 г. знаходзіўся ў адстаўцы. Працаваў у Харкаве, Магілёве, Рагачове. Памёр у 1986 г.

16 ліпеня 1923 г.

Нарадзіўся ў в. Капейнае Рудзенскага раёна Мінскай вобласці **Аляксей Мазанік**. У 1939 г. паступіў на фізіка-матэматычны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Па стане здароўя ў войска закліканы не быў. 3 ліпеня 1941 г. жыў у в. Капейнае разам з бацькамі і быў сувязным партызанскага атрада імя Варашылава, 3-й Мінскай Чырвонай партызанскай брыгады імя Будзёнага. 3 ліпеня 1944 г. удзельнічаў у Вялікай Айчыннай вайне ў складзе 28-га аддзялення тэхнічнай роты Першага Беларускага фронту стралком. Мае ўрадавыя ўзнагароды, сярод якіх “Ордэн Айчыннай Вайны II ступені”, медаль “За адвагу”. Пасля дэмабілізацыі скончыў з адзнакай у 1948 г. фізмат БДУ. Працаваў настаўнікам матэматыкі ў сярэдніх школах № 3 і № 11 г. Магілёва, быў адным са стваральнікаў першай у Беларусі школы юных матэматыкаў, а пазней і спецыялізаваных матэматычных класаў у сярэдняй школе № 1 г. Магілёва. З верасня 1949 г. па сумяшчальніцтве, а з ліпеня 1952 г. на пастаяннай аснове Аляксей Архіпавіч працаваў выкладчыкам кафедры матэматыкі

Магілёўскага дзяржаўнага педагогічнага інстытута. З 1964 г. працаваў загадчыкам кафедры матэматычнага аналізу і алгебры, з 1973 г. – загадчыкам кафедры матэматычнага аналізу і вылічальнай матэматыкі, а з 1975 г. – дацэнтам гэтай кафедры. “Заслужаны настаўнік школы БССР”. За актыўную навукова-педагогічную дзейнасць А. Мазанік быў узнагароджаны нагруднымі знакамі “Выдатнік народнай асветы БССР” і “Выдатнік асветы СССР”. Памёр А. Мазанік 10 кастрычніка 1989 г.

5 лістапада 1926 г.

У Кіславодску нарадзіўся **Вадзім Папоў** – правізар, педагог, вучоны, у 1956–1982 гг. выкладчык фармацэўтычнага аддзялення Магілёўскага медыцынскага вучылішча, стваральнік і дэкан біялагічнага факультэта МДУ імя А.А. Куляшова ў 1990–1993 гг.

1927 г.

Нарадзіўся **Георгій Анічэнка** ў в. Янаўцы Хоцімскага раёна. Скончыў у 1947 г. прыродазнаўча-геаграфічнае аддзяленне Магілёўскага настаўніцкага інстытута, географічны факультэт Крымскага дзяржаўнага педінстытута (1950), аспірантуру пры АН БССР (1956). Працаваў выкладчыкам географіі, дырэктарам школ (1950–1953), старшым навуковым супрацоўнікам Інстытута эканомікі АН БССР (1956–1962), старшым выкладчыкам, дацэнтам (1962–2003) кафедры эканамічнай географіі Беларусі і СНД географічнага факультэта БДУ. Кандыдат географічных навук. Г. Анічэнка – аўтар больш за 100 навуковых прац, большасць з якіх прысвечана праблемам развіцця і размяшчэння лёгкай прамысловасці Беларусі. Памёр у 2003 г.

28 жніўня 1928 г.

Нарадзіўся ў в. Нежкава Горацкага раёна **Аляксей Курдзюкоў**. Пасля заканчэння сярэдняй школы ў Горках вучыўся ў БСГА (1946–1951). Працаваў спецыялістам па аграноміі ў Полацкім упраўленні сельскай гаспадаркі (1951–1952), выкладчыкам Глыбоцкага сельскагаспадарчага тэхнікума (1952–1955), старшым навуковым супрацоўнікам Магілёўскай абласной вопытнай сельскагаспадарчай станцыі (1956–1961), загадчыкам аддзела гэтай установы (1965–1969). З 1969 г. Курдзюкоў працаваў у Магілёўскім педагогічным інстытуце: старшым выкладчыкам кафедраў краіназнаўства, фізічнай географіі, географіі. У 1972 г. зацверджаны ў званні дацэнта па спецыяльнасці “краіназнаўства”. Аляксей Лук’янавіч чытаў студэнтам географічнага факультэта курс біягеаграфіі (1969–1976). У 1971 г. выконваў абавязкі дэкана географічнага факультэта, у 1977–1987 гг. працаваў прарэктарам па завочным навучанні.

5 снежня 1929 г.

Нарадзіўся ў г. Асташкаве Калінінскай вобласці **Яўген Кудрашоў**. У 1941–1944 гг. знаходзіўся ў эвакуацыі ў Сяміпалацінску. Пасля заканчэння сярэдняй школы № 3 г. Магілёва вучыўся ў ваенным вучылішчы на прыродазнаўчым аддзяленні Магілёўскага настаўніцкага інстытута. У 1947 г. паступіў на географічны факультэт Магілёўскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута, пасля заканчэння якога з 1951 па 1954 г. працаваў выкладчыкам у вайскавай часці № 353 МНС СССР. У 1954 г. быў прыняты на працу выкладчыкам кафедры марксізму-ленінізму Магілёўскага педінстытута. Скончыў аспірантуру інстытута эканомікі Акадэміі навук БССР у 1966 г. і вярнуўся ў інстытут. Кандыдат эканамічных навук. У 1967–1971 гг. – дэкан гістарычнага факультэта. З 1971 па 1994 г. быў рэктарам Магілёўскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута. У 1994–2007 гг. працаваў дацэнтам на кафедры эканамічнай тэорыі (з 2005 г. – кафедры эканомікі і кіравання). Меў узнагароды: заслужаны работнік вышэйшай школы БССР (1978), выдатнік асветы СССР (1986), выдатнік народнай адукацыі БССР (1991). Памёр 20 кастрычніка 2011 г., пахаваны на Грузаўскіх могілках г. Магілёва.

26 красавіка 1930 г.

Нарадзілася ў Валагодскай вобласці **Ірына Сярова**. Яна з адзнакай скончыла ў 1952 г. Іванаўскі дзяржаўны педагагічны інстытут. Працавала ў камсамоле. Вучылася ў аспірантуры Маскоўскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута імя У.І. Леніна. Кандыдат гістарычных навук. З 1962 г. працавала ў Магілёўскім дзяржаўным педагагічным інстытуце. Доўгія гады загадвала кафедрай гісторыі КПСС і навуковага камунізму. У 1974 г. абараніла доктарскую дысертцыю. Узнагароджана ордэнам “Знак Пашаны”. Заслужаны работнік вышэйшай школы Беларусі.

7 лістапада 1931 г.

Нарадзіўся **Генадзь Валчок**. Ён скончыў педагагічнае вучылішча, філалагічны факультэт БДУ, служыў у марской авіяцыі Балтыйскага флоту, працаваў на партыйных і савецкіх пасадах. З 1968 па 2011 г. працаваў у Магілёўскім педагагічным інстытуце (з 1997 г. – універсітэт), займаў пасады загадчыка кафедры народаў СССР, намесніка дэкана гістарычнага факультэта. Кандыдат гістарычных навук, прафесар. Генадзь Ігнацьевіч нарадзіўся ў дзень Кастрычніцкай рэвалюцыі і да канца застаецца верным яе ідэалам.

15 лістапада 1931 г.

У Мінску нарадзіўся **Якаў Трашчанок**. У 1963 г. ён скончыў гісторыка-геаграфічны факультэт Мінскага педагагічнага інстытута імя Максіма Горкага. У 1971 г. падрыхтаваў кандыдацкую дысертцыю “Дакументальны матэ-

рыялы ЦДАКР БССР як крыніца па гісторыі рабочага класа Беларусі ў перыяд першай пяцігодкі: 1928–1932 гг.”. З 1967 г. – выкладчык, з 1996 г. – дацэнт кафедры ўсходнеславянскай і расійскай гісторыі Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова. Займаўся вывучэннем пытання метадалогіі выкладання гісторыі. Уваходзіў у склад Дзяржаўнай камісіі па падрыхтоўцы падручнікаў у гуманітарна-грамадазнаўчай сферы. Узнагароджаны ордэнам Пашаны (2004). Памёр 14 жніўня 2011 г.

8 студзеня 1934 г.

Нарадзіўся ў в. Міхайлава Чашніцкага раёна Віцебскай вобласці **Ягор Сянько**. У 1958 г. скончыў фізіка-матэматычны факультэт Віцебскага педагагічнага інстытута імя С.М. Кірава па спецыяльнасці “Фізіка і асновы вытворчасці”. Настаўнік фізікі ўстаноў агульнай сярэдняй і сярэдняй спецыяльнай адукацыі Віцебскай і Мінскай абласцей (1958–1962), загадчык вучэбнай часткай па вытворчым навучанні сярэдняй школы № 45 г. Кірава (1962–1964). У 1964 г. паступіў і ў 1967 г. скончыў аспірантуру Кіраўскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута імя У.І. Леніна. Старшы выкладчык, дацэнт, дэкан фізічнага факультэта Кіраўскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута (1967–1971). У 1969 г. у Віленскім дзяржаўным універсітэце імя В. Капсука са абараніў кандыдацкую дысертацыю “Дыфузія радыёактыўных эманацый і прадуктаў іх распаду ў прыземным слоі атмасферы”. З 1971 г. працаваў у МДП (з 1997 – МДУ) імя А.А. Куляшова дацэнтам, прафесарам кафедры агульнай фізікі (з 2003 – кафедры фізікі і тэхнічных дысцыплін), загадчыкам кафедры агульнай фізікі (1977–1987), дэканам фізіка-матэматычнага факультэта (1972–1992). Па яго ініцыятыве для сельскіх школьнікаў была арганізавана работа педагагічных класаў з паглыбленым вывучэннем матэматыкі, фізікі і інфарматыкі на базе Княжыцкай школы-інтэрната. Гэты вопыт стаў шырока вядомым у Савецкім Саюзе. Яго выкарыстоўвалі пры стварэнні Магілёўскага абласнога ліцэя пры педінстытуце. Кандыдат фізіка-матэматычных навук (1969). Дацэнт (1971). Прафесар (1990). Узнагароджаны нагруднымі знакамі “Выдатнік народнай адукацыі” Беларускай ССР (1971), “Выдатнік адукацыі СССР” (1986), “Ударнік дзявятай пяцігодкі” (1975), медалём “За шматгадовую добрасумленную працу” (1989 г.). Пайшоў з жыцця 16 лістапада 2012 г.

2 мая 1934 г.

Нарадзіўся ў в. Пружанцы Бярэзінскага раёна Мінскай вобласці ў сям’і настаўніка вядомы беларускі навуковец **Яўген Сярмяжка**. Па заканчэнні філалагічнага факультэта Полацкага педагагічнага інстытута імя Ф. Скарыны працаваў спачатку настаўнікам рускай мовы і літаратуры, а затым завучам Жодзішскай сярэдняй школы Смаргонскага раёна. Далей сваю педагагічную дзейнасць працягнуў на пасадзе дырэктара Гарыдзяняцкай васьмігадовай

школы Сморгонскага раёна Гродзенскай вобласці. У 1962–1965 гг. навучаўся ў аспірантуры Мінскага педагагічнага інстытута імя М. Горкага. У 1967 г. у Маскоўскім абласным педагагічным інстытуце імя Н.К. Крупскай абараніў кандыдацкую дысертацыю. З 1965 па 1980 г. працаваў на кафедры педагогікі Гродзенскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута ім. Я. Купалы. З 1974 па 1976 г. быў дарадцам Міністэрства адукацыі Рэспублікі Куба. У снежні 1979 г. Я. Сярмяжка пачынае працаваць у Магілёўскім педагагічным інстытуце імя А.А. Куляшова, спачатку загадчыкам кафедры педагогікі (1979–1993), затым прафесарам кафедры педагогікі (1993–2012). У 1998 г. Я. Сярмяжка быў абраны членам-карэспандэнтам Беларускай Акадэміі Адукацыі. Кіраўнік навуковай школы па праблемах сучаснай сям’і і сямейнага выхавання. За шматгадовую і добрасумленную працу ў сістэме вышэйшай адукацыі быў узнагароджаны значком “Выдатнік Народнай адукацыі” (1982). Кандыдат педагагічных навук (1967), прафесар (1990). Памёр у 2013 г. Пахаваны ў г. Слаўгарадзе Магілёўскай вобласці.

19 ліпеня 1935 г.

Нарадзілася **Валянціна Шышкіна** ў пас. Заастанцыя Кіраўскай вобласці ў РСФСР. Скончыла ў 1960 г. Ленінградскі дзяржаўны педагагічны інстытут імя А.А. Герцэна, аспірантуру НДІ дашкольнага выхавання АПН СССР у 1978 г. Педагог, спецыяліст у галіне дашкольнай адукацыі, тэорыі і метадыкі фізічнага выхавання, спартыўнай трэніроўкі, аздарэўленчай фізічнай культуры. Абараніла дысертацыю “Рухальная актыўнасць дзяцей 2–3-гадовага ўзросту і педагагічнае кіраўніцтва ёю ў дзейнасці”. Кандыдат педагагічных навук (1979), дацэнт (1984). Дацэнт кафедры педагогікі дзяцінства і сям’і. Узнагароджана медалём СССР “За доблесную працу. У азнаменаванне 100-годдзя з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна”. Мае ганаровыя званні “Выдатнік асветы СССР” і “Выдатнік адукацыі Украіны”. Лаўрэат прэміі 2009 г. “За высокія дасягненні ў навукова-адукацыйнай сферы” Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова.

18 красавіка 1936 г.

Нарадзіўся ў г. Пугачове Саратаўскай вобласці **Юрый Кушнер**. У 1959 г. скончыў Гур’еўскі педагагічны інстытут па спецыяльнасці “Настаўнік рускай мовы і літаратуры”, у 1972 г. скончыў аспірантуру Акадэміі педагагічных навук СССР і ў гэтым жа годзе абараніў кандыдацкую дысертацыю. З 1981 г. працаваў ў Магілёўскім дзяржаўным універсітэце імя А.А. Куляшова (да 1997 г. Магілёўскі педагагічны інстытут імя А.А. Куляшова). Доктар педагагічных навук (1995), прафесар (1998), выдатнік адукацыі СССР (1969), выдатнік прафтэхадукцыі Казахскай ССР (1979), двойчы ўзнагароджаны знакам “За выдатную педагагічную працу”. Сфера навуковых інтарэсаў:

прафесійная і школьная педагогіка; метадалогія педагогікі; тэорыя і практыка выхавання навучэнцаў прафесійна-тэхнічных вучылішчаў; тэорыя і тэхналогія выхавання і навучання; праблемы сучаснай адукацыі; праблемы сямейнай педагогікі. Аўтар больш за 150 навуковых публікацый. Памёр 29 чэрвеня 2015 г.

7 чэрвеня 1937 г.

Пётр Дзмітрачкоў нарадзіўся ў в. Ганнаўцы (цяпер в. Бярозкі) Хоцімскага раёна Магілёўскай вобласці ў сялянскай сям’і. У 1955 г. закончыў Бярозкаўскую сярэднюю школу. У 1960–1965 гг. вучыўся на гісторыка-геаграфічным факультэце Магілёўскага дзяржаўнага педагогічнага інстытута, пасля заканчэння якога працаваў асістэнтам кафедры гісторыі. У 1970 г. паступіў у аспірантуру Інстытута гісторыі АН БССР, дзе ў 1973 г. абараніў кандыдацкую дысертцыю па тэме, звязанай з дзейнасцю Саветаў Беларусі ў 1960–1970 гг. У 1981 г. яму прысвоена званне дацэнта па кафедры гісторыі СССР, а ў 2003 г. быў зацверджаны ў вучоным званні прафесара. З 1975 па 2005 г. працаваў дэканам гістарычнага факультэта. Зараз – прафесар кафедры гісторыі Беларусі і ўсходніх славян універсітэта. Пётр Фролавіч выкладае вучэбныя і спецыяльныя курсы па айчыннай гісторыі са старажытных часоў да канца XVIII ст. Узнагароджаны знакамі “Выдатнік народнай асветы БССР” (1982), “Выдатнік асветы СССР” (1985), Заслужаны работнік адукацыі Рэспублікі Беларусь (1998). Мае падзяку Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь (2004). Навуковыя інтарэсы звязаны з вывучэннем гісторыі ўзнікнення і развіцця дзяржаўнасці на беларускіх землях, розных аспектаў гісторыі Вялікага Княства Літоўскага, Рэчы Паспалітай, з этнічнымі праблемамі.

20 чэрвеня 1938 г.

Нарадзіўся ў в. Прошкі Шаркаўшчынскага раёна Віцебскай вобласці **Міхаіл Аўласевіч** – першы рэктар МДУ імя А.А. Куляшова. Ён скончыў з адзнакай Полацкі педагогічны тэхнікум у 1957 г. і паступіў на філалагічны факультэт Полацкага педагогічнага інстытута, але ў сувязі з яго закрыццём быў пераведзены ў Магілёўскі педагогічны інстытут, які скончыў у 1962 г. З 1965 г. працаваў на розных пасадах у педінстытуце: асістэнтам (1962–1963), выкладчыкам (1964), старэйшым выкладчыкам (1965–1972), дацэнтам (1976–1991), прарэктарам па вучэбнай рабоце (1972–1991), першым прарэктарам (1991–1994), рэктарам (1994–2001). З 1996 г. з’яўляўся старшынёй Рэспубліканскага Савета спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па сацыяльнай падтрымцы таленавітых навучэнцаў і студэнтаў (1996), членам Камітэта па Дзяржаўных прэміях Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь у вобласці літаратуры і мастацтва. З 2000 па 2004 г. працаваў намеснікам старшыні Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь. Кан-

дыдат філалагічных навук, прафесар, член-карэспандэнт Акадэміі адукацыі Рэспублікі Беларусь, заслужаны работнік адукацыі Рэспублікі Беларусь. Памёр 11 сакавіка 2008 г. у г. Мінску.

24 красавіка 1939 г.

Нарадзілася **Маргарыта Бесава** ў г. Уладзіміры Іванаўскай вобласці. У 1965 г. скончыла з адзнакай педагагічны факультэт Ленінградскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута імя А.І. Герцэна. У 1972 г. паступіла і ў 1973 г. скончыла аспірантуру гэтага інстытута. Кандыдат педагагічных навук (1974). Дацэнт (1983). З 1976 па 2013 г. працавала на кафедры педагогікі і методыкі пачатковага навучання МДП імя А.А. Куляшова.

23 кастрычніка 1939 г.

Нарадзілася **Лідзія Палячонак** у Ленінградзе. У 1962 г. яна скончыла хімічны факультэт Ленінградскага дзяржаўнага ўніверсітэта па спецыяльнасці “Хімія” і працавала ў Дзяржаўным аптычным інстытуце. У 1966 г. паступіла ў аспірантуру пры Беларускам тэхналагічным інстытуце па спецыяльнасці “Неарганічная хімія”. У 1969 г. абараніла ў БДУ кандыдацкую дысертацыю “Тэрмадынамічнае даследаванне ніжэйшых галагенідаў элементаў ІУ-Б падгрупы”. Кандыдат хімічных навук (1969). Дацэнт (1978). З 1979 г. працавала дацэнтам кафедры агульнай і неарганічнай хіміі Магілёўскага тэхналагічнага інстытута. З 1991 г. працавала ў МДП (з 1997 г. – МДУ) імя А.А. Куляшова загадчыкам кафедры біялогіі і хіміі (1991–1997), загадчыкам кафедры хіміі (1997–2006), дацэнтам кафедры хіміі. Сфера навуковых інтарэсаў: тэрмадынамічная хімія неарганічных рэчываў. Мае знак “Выдатнік адукацыі Рэспублікі Беларусь” (2003), медаль “Ветэран працы”. Аўтар каля 200 навуковых і вучэбна-метадычных прац, мае два аўтарскія пасведчанні СССР і тры патэнты Рэспублікі Беларусь.

7 лістапада 1939 г.

Нарадзіўся **Уладзімір Ягораў** у в. Рэчыцы Чэрыкаўскага раёна Магілёўскай вобласці. У 1967 г. скончыў гістарычны факультэт Магілёўскага педагагічнага інстытута. Працоўную дзейнасць пачаў у 1958 г. пасля заканчэння Рэспубліканскага культасветвучылішча імя Н.К. Крупскай дырэктарам Чэрыкаўскага раённага Дома культуры, затым служыў у Савецкай Арміі. На камсамольскай рабоце Уладзімір Дзям’янавіч быў інструктарам Магілёўскага АК ЛКСМБ, другім, затым першым сакратаром Магілёўскага ГК ЛКСМБ, сакратаром-загадчыкам аддзела Магілёўскага АК ЛКСМБ, загадчыкам аддзела студэнцкай моладзі ЦК ЛКСМБ, старшынёй Камітэта маладзёжных арганізацый БССР. З 1974 па 1977 г. – сакратар ЦК ЛКСМБ. З 1977 г. – слухач Вышэйшай школы КДБ, затым намеснік начальніка аддзела КДБ пры СМ

БССР. У 1981 г. прызначаны начальнікам УУС Брэсцкага аблвыканкама, далей – першым намеснікам міністра ўнутраных спраў БССР. У 1985–1986 гг. быў міністрам унутраных спраў Латвіі. З 1986 па 1989 г. кіраваў Прадстаўніцтвам МУС СССР у Афганістане. У 1989–1990 гг. працаваў начальнікам Галоўнага ўпраўлення ўнутраных спраў на транспарце МУС СССР. У 1990–1994 гг. – міністр унутраных спраў Беларусі, у 1994–1995 гг. – старшыня КДБ РБ. З 1996 па 2004 г. быў членам Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу РБ па нацыянальнай бяспецы. Генерал-палкоўнік. Заслужаны юрыст Рэспублікі Беларусь. Узнагароджаны ордэнамі Чырвонага Сцяга, Знакам Пашаны, 15 медалямі.

10 студзеня 1940 г.

Яраслаў Клімуць нарадзіўся ў в. Острава Мастоўскага раёна Гродзенскай вобласці. Вучыўся ён у Остраўскай пачатковай школе, потым – у Гудзевіцкай сярэдняй школе, якую скончыў у 1958 г. Працаваў у калгасе, сельмагу. У 1959–1962 гг. служыў у Савецкай Арміі. З 1962 па 1967 г. – студэнт філалагічнага факультэта БДУ. У 1967–1968 гг. настаўнічаў у Дубаўскай васьмігадовай школе Ваўкавыскага раёна. У 1969–1975 гг. выкладаў беларускую мову і літаратуру ў Ліцвянскай сярэдняй школе імя П.Ф. Глебкі Уздзенскага раёна. Адначасова вучыўся завочна ў аспірантуры пры Інстытуце літаратуры імя Я. Купалы АН БССР (1972–1976). У 1979 г. абараніў кандыдацкую дысертцыю па тэме “Якуб Колас і руская савецкая паэзія”. З 1975 г. працаваў на кафедры беларускай літаратуры Магілёўскага педагагічнага інстытута імя А.А. Куляшова. З 1989 па 2001 г. – дэкан філалагічнага факультэта. Апошнія месца працы – дацэнт кафедры англійскага, агульнага і славянскага мовазнаўства Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова. Сфера навуковых інтарэсаў – тэорыя літаратуры, гісторыя беларускай літаратуры і літаратурнай крытыкі, супастаўляльнае літаратуразнаўства, краязнаўства. Мае больш за 150 навуковых і вучэбна-метадычных публікацый. Дацэнт (1982). Сябра Саюза беларускіх пісьменнікаў (1996).

13 красавіка 1940 г.

Нарадзіўся **Уладзімір Лебедзеў** у Ленінградзе (Санкт-Пецярбург). Скончыў Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт па спецыяльнасці “Фізіка” ў 1962 г., аспірантуру Інстытута фізікі АН БССР у 1967 г. Доктар фізіка-матэматычных навук (1991), прафесар. Навуковыя інтарэсы: лазерная фізіка; эксперыментальная оптыка. Працаваў у Інстытуце фізікі АН БССР з 1962 г., з 1970 г. – у яго магілёўскім аддзяленні. З 1993 па 2016 г. выкладаў у Магілёўскім дзяржаўным ўніверсітэце імя А.А. Куляшова на факультэце матэматыкі і прыродазнаўства. З’яўляецца членам рэдакцыйнай калегіі серыі В навукова-метадычнага часопіса “Веснік МДУ імя А.А. Куляшова”.

13 снежня 1940 г.

Нарадзіўся **Міхайл Машчанка** ў г. Нікалаева (Украіна). Скончыў Растоўскі-на-Доне дзяржаўны педагагічны інстытут (спецыяльнасць “Біялогія і хімія”, 1967; аспірантура, спецыяльнасць “Фізіялогія”, 1969); Акадэмію педагагічных навук СССР (дактарантура, спецыяльнасць “Фізіялогія”, 1980). Працаваў на кафедры натуральнага асяроддзя пражывання чалавека факультэта фізічнага выхавання Магілёўскага дзяржаўнага інстытута імя А.А. Куляшова. Быў яе нязменным кіраўніком на працягу 26 гадоў (1983–2008). У 1986–1998 гг. – прарэктар па навуковай рабоце. Доктар біялагічных навук (1986), прафесар (1987). Навуковыя інтарэсы: фізіялогія спорту; выкладанне біялогіі ў школе; узроставае фізіялогія; фізіялогія стрававання. Міхайл Васільевіч апублікаваў больш за 200 навуковых прац, сярод якіх 19 падручнікаў і вучэбных дапаможнікаў для студэнтаў, школьнікаў, настаўнікаў і бацькоў. Памёр у 2012 г.

15 мая 1941 г.

Нарадзіўся ў в. Морач Клецкага раёна Мінскай (былой Баранавіцкай вобласці) **Мікалай Абабурка**. Скончыў філалагічны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (1966), аспірантуру Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (пры кафедры беларускай мовы) па спецыяльнасці “Беларуская мова” (1969). Кандыдат філалагічных навук (1971). Працаваў настаўнікам беларускай мовы і літаратуры, рускай мовы і літаратуры, нямецкай мовы Грабянецкай сярэдняй школы Чэрвеньскага раёна Мінскай вобласці (1969–1970), метадыстам Навукова-метадычнага кабінета Міністэрства сярэдняй і спецыяльнай адукацыі БССР (1970). Старшы выкладчык (1970–1976), дацэнт (1976–1996), прафесар (1996), загадчык (1973–1983) кафедры беларускай мовы МДП імя А.А. Куляшова. Узнагароджаны Граматай Вярхоўнага Савета БССР (1983). 1983–1984 гг. – дацэнт кафедры беларускай мовы, 1984–1986 – вучоба ў дактарантуры НАН Беларусі, 1987–1993 гг. – дацэнт кафедры беларускай мовы, 1993–2011 гг. – прафесар кафедры беларускай мовы, 2001 г. – абарона доктарскай дысертацыі, 2012 г. – прафесар кафедры агульнага і славянскага мовазнаўства. Навукова-даследчая спецыялізацыя: сучасная беларуская мова (лексікалогія), беларуская дыялекталогія (лексіка), гісторыя беларускай літаратурнай мовы, лінгвістыка тэксту (мова беларускай мастацкай літаратуры), стылістыка (мастацкага тэксту) і культура беларускай мовы, метадыка выкладання беларускай мовы, параўнальная граматыка (беларускай і рускай моў), праблемы перакладу (з рускай на беларускую мову), гісторыя мовазнаўства (беларускага) і інш.

4 ліпеня 1941 г.

Нарадзілася **Аляксандра Валасевіч** у г. Слабада Варонежскай вобласці (Расія). У 1964 г. скончыла фізічны факультэт Ленінградскага дзяржаўнага

ўніверсітэта па спецыяльнасці “Фізіка”. У 1972–1976 гг. вучылася ў аспірантуры Кольскага філіяла Акадэміі навук. У 1980 г. абараніла кандыдацкую дысертацыю “Электростатычная хвалевае турбулентнасць у іонасфернай і магнітасфернай плазме” (г. Ленінград). У 1995 г. абараніла доктарскую дысертацыю “Электростатычныя структуры ў аўраральнай іонасферы і магнітасферы” (г. Санкт-Пецярбург). З 1982 г. працуе ў МДП імя А.А. Куляшова дацэнтам, з 1995 г. прафесарам кафедры тэарэтычнай фізікі, з 2003 г. прафесар кафедры эксперыментальнай і тэарэтычнай фізікі, з 2015 г. прафесар кафедры агульнай фізікі. Член вучонага савета Калінінградскага дзяржаўнага ўніверсітэта. Прафесар (1997). Член-карэспандэнт Акадэміі адукацыі (1999). Узнагароджана прэміяй Міжнароднай выдавецкай кампаніі “Навука” за лепшы цыкл публікацый у часопісах, якія выдаюцца ёю (1995).

15 снежня 1941 г.

Нарадзіўся **Мікалай Ліхачоў**, які скончыў гістарычны факультэт Магілёўскага педагагічнага інстытута ў 1967 г., аспірантуру Мінскага політэхнічнага інстытута ў 1975 г. З 1975 па 1990 г. працаваў у Магілёўскім тэхналагічным інстытуце. У 2008 г. абараніў доктарскую дысертацыю па сацыялогіі ў Інстытуце сацыялогіі НАН Беларусі. З 1990 г. працуе ў МДУ імя А.А. Куляшова. З 1999 па 2007 г. з’яўляўся загадчыкам кафедры паліталогіі і сацыялогіі Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова. З 2012 г. працуе на пасадзе прафесара кафедры паліталогіі і сацыялогіі.

1 студзеня 1942 г.

Нарадзіўся ў в. Трылесіна Дрыбінскага раёна Магілёўскай вобласці **Вячаслаў Капыцін**. Пасля заканчэння школы вучыўся ў тэхнічным вучылішчы г. Чысцякова Данецкай вобласці (1959–1961), працаваў шахцёрам на Данбасе. У 1969 г. скончыў з адзнакай гістарычны факультэт Магілёўскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута, у 1974 г. – аспірантуру Ленінградскага аддзялення Інстытута археалогіі АН СССР. У 1977 г. абараніў кандыдацкую дысертацыю на тэму “Мезаліт Паўднёва-Усходняй Беларусі”. З 1969 г. працаваў асістэнтам і старшым выкладчыкам, з 1978 па 1999 г. – загадчыкам кафедры ўсеагульнай гісторыі МДП імя А.А. Куляшова (з 1997 г. – МДУ імя А.А. Куляшова). Ініцыятар стварэння кафедры археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін, загадчыкам якой В. Капыцін стаў у 1999 г. Узначальваў археалагічную лабараторыю, створаную ім у 1992 г. Сфера навуковых інтарэсаў: фінальны палеаліт і мезаліт Верхняга Падняпроўя. На працягу 1970-х – пачатку 2000-х гг. праводзіў вывучэнне розначасовых помнікаў археалогіі з мэтай стварэння археалагічнай карты Магілёўскай вобласці. Член-карэспандэнт Беларускай акадэміі адукацыі (1999). Аўтар больш за 320 публікацый, у тым ліку 21 манаграфіі. Выдатнік

адукцыі Рэспублікі Беларусь (1991); узнагароджаны Ганаровымі граматамі Міністэрства адукацыі СССР (1986), Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь (2001). У 1999 г. прызначана першая прэмія Спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. У 2001 г. па рашэнні Магілёўскага аблвыканкама прысвоена званне “Чалавек года”. Памёр у 2002 г. Ва ўніверсітэце працуе археалагічная лабараторыя імя вучонага, а з 2001 г. заснавана імянная стыпендыя Капыціна, якая прысуджаецца за выдатныя вынікі ў вучобе.

5 лютага 1942 г.

Нарадзіўся **Пётр Лук’янаў** у в. Студзёная Гута Гомельскага раёна. У 1969 г. скончыў з адзнакай гістарычны факультэт Магілёўскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута. Працаваў дырэктарам Верхнеалбанскай сярэдняй школы Жлобінскага раёна Гомельскай вобласці. З 1 снежня 1974 г. працуе на гістарычным факультэце Магілёўскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута ў якасці выкладчыка, старшага выкладчыка, дацэнта. У 1977 г. Пётр Рыгоравіч абараніў кандыдацкую дысертацыю на тэму “Прамысловасць і рабочы клас новых гарадоў Беларускай ССР (1959–1970 гг)”. З 2004 г. па сённяшні дзень – прафесар кафедры ўсеагульнай гісторыі. У 1989–2005 гг. з’яўляўся намеснікам дэкана гістарычнага факультэта па вучэбнай рабоце. Выдатнік народнай адукацыі БССР (1991), узнагароджаны медалём Францыска Скарыны (2012), медалём “90 год Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь”. Мае пасведчанне Магілёўскага аблвыканкама аб занясенні імя Пятра Лук’янава ў Кнігу Славы Магілёўшчыны “за значны ўклад у навуку і адукацыю” (2013 г.). Сфера навуковых інтарэсаў: праблемы найноўшай гісторыі краін Еўропы і Паўночнай Амерыкі.

24 жніўня 1942 г.

Нарадзіўся ў в. Новасібірцы Арэнбургскай вобласці **Мікалай Раганоўскі**. Скончыў Орскі дзяржаўны педагагічны інстытут у 1964 г. па спецыяльнасці “Матэматыка і фізіка”. У 1970 г. абараніў кандыдацкую дысертацыю па методыцы выкладання матэматыкі. Прафесар па спецыяльнасці “Матэматыка” з 1996 г., у 1999 г. абараніў доктарскую дысертацыю. З 1972 г. працуе на кафедры методыкі выкладання матэматыкі МДПІ (з 1997 г. – МДУ імя А.А. Куляшова): дацэнт (1972–1976), старшы навуковы супрацоўнік (1976–1993), прафесар (1993). Узнагароджаны нагрудным знакам “Выдатнік адукацыі Рэспублікі Беларусь” (1998).

15 лютага 1943 г.

У в. Новая Лешча Шклоўскага раёна нарадзіўся будучы бліскучы лектар, літаратар, кандыдат філалагічных навук **Валянцін Стальмахоў**. Скончыў Забродскую школу Шклоўскага раёна, працаваў на шахтах Данбаса, заводах

Оршы, бліскача скончыў філфак БДУ. З 1973 г. працаваў на кафедры рускай і замежнай літаратуры МДУ імя А.А. Куляшова. Прызнаваўся лепшым лектарам інстытута.

27 жніўня 1943 г.

Сяргей Наскоў нарадзіўся ў пас. Пільтун Усходне-Сахалінскага раёна Сахалінскай вобласці. У 1965 г. скончыў з адзнакай Маскоўскі дзяржаўны педагогічны інстытут імя У.І. Леніна па спецыяльнасці “Нямецкая мова. Англіійская мова”. У 1965 г. паступіў і ў 1969 г. скончыў аспірантуру Маскоўскага дзяржаўнага педагогічнага інстытута імя У.І. Леніна па спецыяльнасці “Гісторыя і граматыка нямецкай мовы”. У 1972 г. абараніў кандыдацкую дысертацыю “Вытворны знак як тып абмежавання функцыянальнай разнастайнасці прыметніка”. З 1969 г. працаваў у Комі дзяржаўным педагогічным інстытуце на кафедры нямецкай мовы старшым выкладчыкам (1969–1972), загадчыкам кафедры (1972–1974), дацэнтам Магілёўскага дзяржаўнага педагогічнага інстытута (1974–1998), загадчыкам кафедры замежных моў (1991–1997), загадчыкам кафедры нямецкай філалогіі (1997–2002), загадчыкам кафедры германа-раманскай філалогіі (2002–2011), дацэнтам кафедры германа-раманскай філалогіі МДУ імя А.А. Куляшова (са студзеня 2011 г.). Неаднаразова праходзіў стажыроўку ў Германіі (г. Патсдам). На працягу доўгага часу з’яўляўся членам Савета ўніверсітэта, Навукова-метадычнага савета ўніверсітэта. Сяргей Аляксандравіч меў шматлікія ўзнагароды і падзякі. У 2011 г. быў узнагароджаны нагрудным знакам “Выдатнік адукацыі”. Лаўрэат Прэміі за высокія дасягненні ў навукова-адукацыйнай сферы ў галіне сацыяльна-гуманітарных навук, якая прысуджаецца ўстановай адукацыі “МДУ імя А.А. Куляшова” (2013). Пайшоў з жыцця 15 сакавіка 2018 г.

1946 г.

Нарадзіўся ў г.п. Дзятлава Гродзенскай вобласці **Пётр Скіба**. У 1969 г. скончыў фізіка-матэматычны факультэт МДПІ, настаўнік фізікі і матэматыкі сярэдняй школы. У 1984 г. абараніў кандыдацкую дысертацыю па спецыяльнасці “Оптыка”. У 2000 г. абараніў доктарскую дысертацыю па спецыяльнасці “Лазерныя тэхналогіі і абсталяванне”. Супрацоўнік Магілёўскага аддзялення Інстытута фізікі акадэміі навук БССР (з 1992 г. – Інстытута прыкладной оптыкі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі) – 1971–1996 гг., дацэнт – 1996–2000 гг., прафесар Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта харчавання – 2001–2004 гг. Сфера навуковых інтарэсаў: фізіка плазмы, нерэзананснае ўзаемадзеянне лазернага выпраменьвання з рэчывам. Пайшоў з жыцця ў 2004 г.

21 сакавіка 1947 г.

Нарадзіўся ў г. Мінску **Якаў Рыер**. У 1969 г. скончыў гістарычны факультэт Магілёўскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута. У 1980 г. Якаў Рыгоровіч абараніў кандыдацкую дысертцыю на тэму “Феадальная вёска Магілёўскага Падняпроўя ў X–XIV стст. па археалагічных дадзеных”, у 1993 г. – доктарскую дысертцыю “Сярэднявечная вёска Усходняй і Цэнтральнай Еўропы па археалагічных дадзеных”. Працаваў навуковым супрацоўнікам Магілёўскага абласнога краязнаўчага музея, у 1975 г. быў прыняты на кафедру ўсеагульнай гісторыі Магілёўскага педінстытута. З 1995 г. – прафесар, з 1999 г. – загадчык кафедры ўсеагульнай гісторыі МДУ імя А.А. Куляшова. Сфера навуковых інтарэсаў: сярэднявечная аграрная гісторыя і археалогія Еўропы; гісторыя сусветных цывілізацый у старажытнасці і сярэднявеччы; міждысцыплінарныя сувязі ў гістарычных даследаваннях. Аўтар 240 навуковых публікацый. Выдатнік адукацыі Рэспублікі Беларусь (2003). Член савета па абароне дысертцый К 02 03 01 “Айчынная гісторыя” (2017). Намеснік галоўнага рэдактара часопіса “Веснік МДУ імя А.А. Куляшова”.

1 мая 1947 г.

Нарадзіўся **Леанід Латоцін** у в. Шыракаўвелле Краснапольскага раёна Магілёўскай вобласці. З 1966 па 1971 г. навучаўся на фізіка-матэматычным факультэце Магілёўскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута і атрымаў дыплом выдатніка з прысваеннем кваліфікацыі настаўніка матэматыкі і фізікі. У 1982 г. Леанід Аляксандравіч абараніў кандыдацкую дысертцыю па тэме “Развіццё лагічнага мыслення вучняў V–VII класаў (на алгебраічным матэрыяле)”. У 1986 г. быў прызначаны на пасаду дацэнта кафедры методыкі выкладання матэматыкі, з 1989 па 2010 г. працаваў загадчыкам гэтай кафедры. Сфера навуковых інтарэсаў: методыка выкладання матэматыкі; праблема распрацоўкі вучэбна-метадычных комплексаў па матэматыцы для агульнаадукацыйных устаноў. Узнагароджаны Ганаровай граматай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, нагрудным знакам “Выдатнік адукацыі”.

3 чэрвеня 1947 г.

Нарадзіўся **Аляксей Вішнеўскі** ў Столінскім раёне Брэсцкай вобласці. У 1969 г. скончыў гістарычны факультэт Магілёўскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута па спецыяльнасці “Гісторыя”, у 1993 г. – Акадэмію міліцыі МУС Рэспублікі Беларусь па спецыяльнасці “Правазнаўства”. Вучоная ступень кандыдата гістарычных навук была прысуджана ў 1973 г. Тэма дысертцыі “Сацыяльна-эканамічнае развіццё гарадоў Беларусі ў перыяд крызісу феадалізму (30–50-я гг. XIX ст.)”. У 1986 г. прысвоена вучоная ступень доктара гістарычных навук. Тэма дысертцыі – “Арганізацыя і дзейнасць міліцыі Савецкай Беларусі ў гады будаўніцтва сацыялізму (1917–1937)”.

У 1989 г. атрымаў вучонае званне прафесара па спецыяльнасці “Гісторыя”, у 2000 г. – званне прафесара па спецыяльнасці “Права”. Выкладаў у Мінскім дзяржаўным педагогічным інстытуце імя М. Горкага. У 1977–1992 гг. – старшы выкладчык, дацэнт, прафесар кафедры гісторыі КПСС (з 1990 г. – кафедры палітычнай гісторыі) Мінскай вышэйшай школы МУС СССР. У 1992–2002 гг. – загадчык кафедры тэорыі і гісторыі дзяржавы і права Акадэміі МУС. З 2002 г. – прафесар гэтай кафедры. Аўтар больш за 180 навуковых прац, у тым ліку 8 манаграфій. У 2011 г. Аляксею Фёдаравічу прысуджана званне “Заслужаны работнік адукацыі Рэспублікі Беларусь”.

30 красавіка 1948 г.

Нарадзіўся **Валерый Загрэўскі**, які пасля заканчэння сярэдняй школы № 51 у г. Томску вучыўся ў Ленінградскім інстытуце фізічнай культуры імя П.Ф. Лесгафта (1966–1970 гг.). З 1970 – трэнер-выкладчык ДЮСШ па гімнастыцы ў Арзамасе – 16 (Горкаўская вобласць). У 1971–1972 гг. праходзіў службу ў радах Савецкай Арміі. З 1972 г. – трэнер-выкладчык ДЮСШ па гімнастыцы ў Томску – 7. З 1973 г. – асістэнт кафедры тэарэтычных асноў фізічнага выхавання Томскага дзяржаўнага педагогічнага інстытута. У 1975–1978 гг. – аспірант Ленінградскага інстытута фізічнай культуры імя П.Ф. Лесгафта. З 1978 г. – старшы выкладчык, з 1980 г. – дацэнт кафедры тэарэтычных асноў фізічнага выхавання Томскага дзяржаўнага педагогічнага інстытута (ТДПІ). З 1988 г. – дацэнт кафедры гімнастыкі ТДПІ. З 1993 г. – загадчык кафедры тэарэтычных асноў фізічнага выхавання Анжэра-Суджэнскага філіяла ТДПІ. У 1995 г. рашэннем Вышэйшага атэстацыйнага камітэта Расійскай Федэрацыі прысуджана вучоная ступень доктара педагогічных навук. У кастрычніку 1995 г. залічаны на пасаду прафесара кафедры тэорыі і методыкі фізічнага выхавання Магілёўскага дзяржаўнага педагогічнага інстытута імя А.А. Куляшова. З 1997 г. загадчык кафедры тэорыі і методыкі фізічнага выхавання МДУ імя А.А. Куляшова. У маі 2008 г. абраны прафесарам кафедры тэорыі і методыкі фізічнага выхавання. З’яўляецца членам рэдакцыйнай калегіі серыі С навукова-метадычнага часопіса “Веснік МДУ імя А.А. Куляшова”. Лаўрэат прэміі 2017 г. “За высокія дасягненні ў навукова-адукацыйнай сферы” Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова.

30 чэрвеня 1948 г.

Нарадзіўся ў в. Галузы Чавускага раёна Магілёўскай вобласці **Аляксандр Камароў**. У 1972 г. ён скончыў фізіка-матэматычны факультэт МДПІ. Настаўнік фізікі і матэматыкі. У 1986 г. абараніў кандыдацкую дысертацию. У 2005 г. абараніў доктарскую дысертацию. Лаўрэат прэміі імя акадэміка А.М. Сеўчанкі за распрацоўку тэорыі і комплексу праграмных сродкаў мадэлявання тэхналагічных працэсаў і прыборных структур мікра- і нанаэлектронікі

і ўкараненне іх на прадпрыемствах электроннай прамысловасці Рэспублікі Беларусь. Узнагароджаны Ганаровай граматай Міністэрства прамысловасці Рэспублікі Беларусь за шматгадовае эфектыўнае супрацоўніцтва з адкрытым акцыянерным таварыствам “Інтэграл” у галіне мікраэлектронікі і значны асабісты ўклад у камп’ютарнае мадэляванне працэсаў іоннай імплантацыі, стварэнне радыяцыйна-стойкай элементнай базы электронікі.

1 студзеня 1949 г.

Нарадзіўся ў пас. Сёмкаў-Гарадок Мінскага раёна Мінскай вобласці **Міхail Вішнеўскі**. Скончыў з адзнакай фізічны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта па спецыяльнасці “Фізіка” (1971).

Пасля заканчэння БДУ некаторы час працаваў інжынерам аддзела АСК трэста “Аргтэхстром” (г. Мінск), затым вучыўся ў вочнай аспірантуры Белдзяржуніверсітэта (1972–1974) і пасля яе заканчэння ў 1974–1979 гг. працаваў выкладчыкам, старшым выкладчыкам кафедры філасофіі прыродазнаўчых факультэтаў БДУ. У 1975 г. абараніў кандыдацкую дысертацыю “Дыялектыка зместу і формы ў развіцці сучасных прыродазнаўча-навуковых ведаў”; у 2001 г. – доктарскую дысертацыю “Філасофскі сінтэз як светапоглядная аснова адукацыі”. У 2003 г. прысвоена вучонае званне прафесара. Са жніўня 1979 г. працуе ў МДП імя А.А. Куляшова (з 1997 г. – МДУ імя А.А. Куляшова) дацэнтам, з верасня 1982 г. да чэрвеня 2002 г. загадчыкам кафедры філасофіі, з 1995 г. прарэктарам па вучэбнай рабоце, з 1998 г. прарэктарам па навуковай рабоце, з 2001–2014 гг. – першы прарэктар, з 2014 г. – загадчык кафедры філасофіі. Галоўны рэдактар часопіса “Веснік МДУ імя А.А. Куляшова” (2004–2017). Заслужаны работнік адукацыі Рэспублікі Беларусь, узнагароджаны нагрудным знакам “Выдатнік адукацыі Рэспублікі Беларусь”, ордэнам Францыска Скарыны (2014).

15 ліпеня 1949 г.

Нарадзіўся **Леанід Лісоўскі** ў в. Грушаўцы Нараўлянскага раёна. Скончыў геаграфічны факультэт Магілёўскага педінстытута (1976), аспірантуру Расійскай акадэміі адукацыі (Масква, 1992), дактарантуру пры Нацыянальным інстытуце адукацыі (Мінск). Першую навуковую працу выканаў пад кіраўніцтвам П. Лярскага. Кандыдат педагагічных навук (1993). З 1983 г. – асістэнт, старшы выкладчык, дацэнт (1995), намеснік дэкана педагагічнага факультэта па навуковай працы, загадчык (да 2013 г.) кафедры метадыкі пачатковага навучання Мазырскага педуніверсітэта імя Н. Крупскай.

8 мая 1950 г.

Нарадзіўся ў Шклоўскім раёне Магілёўскай вобласці **Мікалай Стаськоў**. У 1973 г. скончыў фізіка-матэматычны факультэт МДП імя А. А. Куляшова па

спецыяльнасці “Фізіка. Матэматыка”. З 1973 г. працаваў у МДП імя А.А. Куляшова (МДУ – з 1997 г.) лабарантам кафедры методыкі выкладання матэматыкі (1973), старшым выкладчыкам кафедры агульнай фізікі (1977–1983), дацэнтам (1983–2004), дацэнтам (1986) і загадчыкам кафедры эксперыментальнай і тэарэтычнай фізікі (2004–2014), з 2015 г. – прафесар кафедры агульнай фізікі. У 1973 г. паступіў і ў 1977 г. скончыў аспірантуру Інстытута фізікі АН БССР (лабараторыя інфрачырвонай спектраскапіі) па спецыяльнасці “Оптыка”. У 1980 г. абараніў кандыдацкую дысертцыю “Даследаванне аптычнай неаднароднасці і анізатрапіі палімерных плёнак і валокнаў па ІЧ спектрах унутранага адлюстравання”. Кандыдат фізіка-матэматычных навук (1980). Лаўрэат прэміі “За высокія дасягненні ў навукова-адукацыйнай сферы” (2010) Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова.

25 кастрычніка 1950 г.

Нарадзіўся ў г. Магілёве **Уладзімір Юрэвіч**. У 1972 г. скончыў фізіка-матэматычны факультэт МДП. Уладзімір Антонавіч абараніў кандыдацкую дысертцыю “Уплыў нелінейнасці палярызацыйнага водгуку на дынаміку выпраменьвання цвёрдацельных лазераў”, доктарскую дысертцыю “Дынаміка выпраменьвання ў рэзанатары з нелінейна-рэфракцыйным узмацняльным асяроддзем”. Супрацоўнік Магілёўскага аддзялення Інстытута фізікі АН БССР (з 1992 г. – Інстытута прыкладной оптыкі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі) – 1972–2002 гг.; прафесар МДУ імя А.А. Куляшова – 2002–2007 гг.; прафесар МДУХ – з 2007 г. і па цяперашні час. З 2015 г. загадчык кафедры алгебры, матэматычнага аналізу і дыферэнцыяльных ураўненняў. Сфера навуковых інтарэсаў: нелінейная оптыка і лазерная спектраскапія; дынаміка выпраменьвання цвёрдацельных лазераў, уключаючы паўправадніковыя; рэзанансная спектраскапія аптычных структур паніжанай размернасці.

22 студзеня 1951 г.

Нарадзіўся **Аляксей Лаўшук** у г. Васілевічы Гомельскай вобласці. У 1973 г. скончыў БДУ. З 1973 па 1981 г. працаваў у школах Жыткавіцкага раёна Гомельскай вобласці. З 1981 г. працуе ў Магілёўскім дзяржаўным педінстытуце імя А.А. Куляшова. Загадваў кафедрай беларускай і рускай моў (1988–2001), быў вучоным сакратаром савета Магілёўскага педагагічнага інстытута, членам рэспубліканскай тэрміналагічнай камісіі, дэканам факультэта славянскай філалогіі (2001–2010) і педагагічнага факультэта (2010–2015) МДУ імя А.А. Куляшова. Кандыдат філалагічных навук, дацэнт. З’яўляўся членам рэдакцыйнай калегіі серыі А навукова-метадычнага часопіса “Веснік МДУ імя А.А. Куляшова”.

Узнагароджаны Граматай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь (2003), нагрудным знакам “Выдатнік адукацыі” Рэспублікі Беларусь (2010),

лаўрэат прэміі 2017 г. “За высокія дасягненні ў навукова-адукацыйнай сферы” Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова.

6 чэрвеня 1951 г.

Нарадзіўся **Канстанцін Бандарэнка** ў в. Кучын Кармянскага раёна Гомельскай вобласці БССР. З 1968 па 1969 г. – работнік БУ-130 трэста № 17 “Лаўсанбуд”. З 1969 па 1971 г. праходзіў вайсковую службу ў шэрагах узброеных сіл СССР. У 1972 г. працаваў на Гомельскім заводзе пускавых рухавікоў, а затым у калгасе “Кастрычнік”. У 1976 г. скончыў з адзнакай гістарычны факультэт Магілёўскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута. З 1976 г. працуе ў МДП (пазней МДУ імя А.А. Куляшова). З 1979 па 1982 г. навучаўся ў аспірантуры Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя У.І. Леніна па спецыяльнасці “Гісторыя КПСС”. Дысертацыя на атрыманне вучонай ступені кандыдата гістарычных навук “Партыйнае кіраўніцтва развіццём бытавога абслугоўвання сельскага насельніцтва БССР (1966–1975 гг.)” была абаронена ў 1982 г. у БДУ імя У.І. Леніна. З 1989 г. – загадчык кафедры гісторыі КПСС, з 1991 г. – дацэнт кафедры гісторыі і культуры Беларусі, з 1992 г. – загадчык кафедры расійскай і савецкай гісторыі, з 1997 па 2000 г. – загадчык кафедры ўсходнеславянскай і расійскай гісторыі. З 2000 па 2003 г. Канстанцін Міхайлавіч – рэктар інстытута павышэння кваліфікацыі Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова. У 2003–2017 гг. – рэктар Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова. Доктар гістарычных навук, прафесар. З кастрычніка 2017 г. – прафесар кафедры гісторыі Беларусі і ўсходніх славян. Сфера навуковых інтарэсаў: гісторыя палітычных партый і грамадскіх арганізацый Расіі і Беларусі канца XIX – пачатку XX ст., гісторыя Расіі і Украіны ў XX ст. Мае ганаровае званне заслужанага работніка адукацыі Рэспублікі Беларусь (2009), старшыня савета па абароне дысертацый “Айчынная гісторыя” (2017). Член рэдакцыйнай калегіі серыі А навукова-метадычнага часопіса “Веснік МДУ імя А.А. Куляшова”.

1 ліпеня 1951 г.

Нарадзіўся **Аляксандр Радзькоў** у в. Вотні Быхаўскага раёна Магілёўскай вобласці БССР. У 1973 г. скончыў фізіка-матэматычны факультэт Магілёўскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута. У 1982 г. абараніў кандыдацкую дысертацыю па педагагічных навук, у 1996 г. – доктарскую. Працаваў на кафедры алгебры і геаметрыі, у 2001 г. стаў рэктарам МДУ імя А.А. Куляшова. 6 жніўня 2003 г. назначаны міністрам адукацыі Рэспублікі Беларусь. 29 снежня 2010 г. стаў першым намеснікам кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта РБ. У 2014 г. кіраўнік краіны прызначыў А. Радзькова памочнікам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. У маі 2015 г. Прэзідэнт Беларусі вызваліў Аляксандра Міхайлавіча ад займаемай пасады па стане здароўя. Старшыня Рэспублікан-

скага грамадскага аб'яднання “Белая Русь” (2007–2018). Заслужаны дзеяч навукі Рэспублікі Беларусь, доктар педагагічных навук, прафесар. З’яўляецца членам рэдакцыйнай калегіі серыі С навукова-метадычнага часопіса “Веснік МДУ імя А.А. Куляшова”.

25 ліпеня 1951 г.

Нарадзіўся ў в. Чарнаўчыцы Брэсцкага раёна **Уладзімір Ксянзоў**. У 1973 г. скончыў гістарычны факультэт Магілёўскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута. У 1980 г. абараніў кандыдацкую дысертацыю на тэму “Палеаліт і мезаліт Беларускага правабярэжжа Дняпра”, у 1994 г. – доктарскую дысертацыю “Мезалітычныя культуры Беларускага Падзвіння і Падняпроўя”. Пасля заканчэння аспірантуры з 1978 г. пачаў працаваць у Інстытуце гісторыі АН БССР. У 1983 г. – старшы навуковы супрацоўнік, у 1994 г. – вядучы навуковы супрацоўнік інстытута. Даследаваў знакамітую стаянку позняга палеаліту Юравічы на Прыпяці. Для мезаліту Верхняга Падняпроўя вылучыў самастойную днепра-дзяснінскую мезалітычную культуру, раскапаў шэраг помнікаў грэнскай, кундскай, яніславіцкай археалагічных культур фінальнага палеаліту і мезаліту. Памёр у 2002 г. у Мінску.

29 сакавіка 1952 г.

Нарадзіўся ў в. Дабранцы Старадарожскага раёна Мінскай вобласці **Юрый Кулакоўскі**. Скончыў гістарычны факультэт Магілёўскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута (1977), Мінскі інстытут паліталогіі і сацыяльнага кіравання па спецыяльнасці “Паліталогія”. Працоўную дзейнасць пачаў як электраслесар, служыў ва Узброеных Сілах. Працаваў трэнерам ДЮСШ г. Слуцка Мінскай вобласці, інструктарам арганізацыйнага аддзела Кіраўскага райкама КПБ, намеснікам камандзіра роты па палітчасці КБВО, сакратаром парткама Жыліцкага саўгаса-тэхнікума, сакратаром Кіраўскага райкама КПБ, дырэктарам Жыліцкай сярэдняй школы, намеснікам старшыні Кіраўскага райвыканкама Магілёўскай вобласці, памочнікам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь (галоўным інспектарам па Магілёўскай вобласці). Юрый Аляксандравіч выбіраўся дэпутатам Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь 13-га склікання. З’яўляўся дэпутатам Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь 1-га склікання. З 16 лістапада 2004 г. па 31 кастрычніка 2008 г. – Старшыня Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па правах чалавека, нацыянальных адносін і сродках масавай інфармацыі. З красавіка 2009 г. працуе намеснікам дырэктара інфармацыйна-аналітычнага дэпартамента (начальнік аддзела Выканаўчага Камітэта Садружнасці Незалежных Дзяржаў).

4 студзеня 1952 г.

Васіль Рагаўцоў нарадзіўся ў в. Стрэшын Жлобінскага раёна Гомельскай вобласці ў сям’і калгаснікаў. Пасля заканчэння мясцовай сярэдняй школы паступіў на беларускае аддзяленне філалагічнага факультэта Мазырскага педінстытута імя Н.К. Крупскай. Працаваў настаўнікам беларускай мовы і літаратуры, арганізатарам пазакласнай і пазашкольнай выхаваўчай работы (1973–1975), настаўнікам беларускай мовы і літаратуры (1975–1976) Коўчыцкай сярэдняй школы Светлагорскага раёна Гомельскай вобласці. У 1978 г. скончыў аспірантуру пры Інстытуце мовазнаўства Акадэміі навук БССР. З гэтага ж года жыве ў Магілёве і працуе ў педінстытуце імя А.А. Куляшова. З 1983 г. загадчык кафедры беларускай мовы. Кандыдат філалагічных навук (1979), прафесар (1993), член-карэспандэнт Беларускай акадэміі адукацыі (1999), доктар філалагічных навук (2003). Член Саюза пісьменнікаў з 1996 г. Аўтар звыш 100 навуковых прац. Выдаў паэтычныя зборнікі: “Сутонне”, “Долягляд”, “Адмыслоўцы”, “На раскрыжы дарог”, “Імгненне і вечнасць”. Асобныя вершы пакладзены на музыку кампазітарам М. Яцковым.

2 жніўня 1952 г.

Сяргей Жасткоў нарадзіўся ў г. Дрыбіне Магілёўскай вобласці. Скончыў у 1975 г. Ленінградскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.А. Жданава па спецыяльнасці “Матэматыка і механіка”, аспірантуру Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта па спецыяльнасці “Дыферэнцыяльныя ўраўненні і матэматычная фізіка” ў 1983 г. З 1976 г. працаваў у Магілёўскім аддзяленні Інстытута фізікі АН БССР, у 1992–2003 гг. – у Інстытуце прыкладной оптыкі НАН Беларусі, з 2004 г. – у Інстытуце тэхналогіі металаў НАН Беларусі. З 2005 па 2014 г. выкладаў у Магілёўскім дзяржаўным універсітэце імя А.А. Куляшова на кафедры алгебры, матэматычнага аналізу і дыферэнцыяльных ураўненняў фізіка-матэматычнага факультэта. Быў яе загадчыкам. Доктар фізіка-матэматычных навук (2004), прафесар (2006). Навуковыя інтарэсы: тэорыя салітонаў, тэорыя нелінейных ваганняў, тэорыя задачы Кашы для нарматыўных сістэм у прыватных вытворных, матэматычная фізіка, біялогія і хімія. Памёр у 2014 г.

20 сакавіка 1953 г.

Нарадзіўся **Уладзімір Бутрамееў** у в. Расна Дрыбінскага раёна. З 1989 г. жыве ў г. Пушкіна Маскоўскай вобласці. Скончыў геаграфічны факультэт МДП (1974), Вышэйшыя літаратурныя курсы пры Літаратурным інстытуце імя А. Горкага (1991), Вышэйшыя курсы сцэнарыстаў і рэжысёраў (1986). Працаваў настаўнікам у Чэрыкаўскім раёне (1974–1980), журналістам на Беларускім тэлебачанні. Пэрадаі і драматург, перакладчык, літаратуразнаўца. Піша на рускай і беларускай мовах. Узнагароды: прэмія імя М. Горкага за леп-

шую першую кнігу прозы (1987), прэмія часопіса “Дружба народаў” (1999), Дзяржаўная прэмія СССР (1991), прэмія Міжнароднага Маскоўскага кніжнага кірмашу (1999) у намінацыі “Лепшая пазнавальная кніга для дзяцей”, Дыплом ЮНЕСКА, прэмія “Кніга года” Рускага біяграфічнага інстытута (2009), Расійскай дзяржаўнай бібліятэкі (2009), “Літаратурнай газеты” (2009).

25 чэрвеня 1953 г.

Аляксандр Соцкі нарадзіўся ў г. Мінску. У 1970 г. скончыў фізічны факультэт БДУ імя У.І. Леніна па спецыяльнасці “Фізіка”. У 1977 г. паступіў і ў 1980 г. скончыў аспірантуру Магілёўскага філіяла Інстытута фізікі Акадэміі навук БССР па спецыяльнасці опытка. У 1983 г. абараніў кандыдацкую дысертцыю на тэму “Даследаванне электрааптычных мадулятараў для інтэгральнай опыці метадам спектральнага раскладання палёў”. У 2003 г. абараніў доктарскую дысертцыю на тэму “Тэорыя элементаў і прылад інтэгральнай опыці”. Прафесар кафедры эксперыментальнай і тэарэтычнай фізікі (2005–2015), прафесар кафедры агульнай фізікі (з 2015 г. па сённяшні дзень) МДУ імя А.А. Куляшова. Прафесар (2011). Член рэдакцыйнай калегіі серыі В навукова-метадычнага часопіса “Веснік МДУ імя А.А. Куляшова”. Лаўрэат прэміі 2010 г. “За высокія дасягненні ў навукова-адукацыйнай сферы” Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова.

3 студзеня 1954 г.

Нарадзіўся **Уладзімір Канаплёў** у в. Акулінцы Магілёўскага раёна. Скончыў геаграфічны факультэт (1975) па спецыяльнасці “Географ”. Беларускі палітык. У 2004–2007 гг. – Старшыня Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь. У цяперашні час – Прэзідэнт Федэрацыі гандбола Беларусі.

14 жніўня 1954 г.

Нарадзіўся ў в. Малыя Хальневічы Крупскага раёна Мінскай вобласці **Леанід Старавойтаў**. У 1978 г. скончыў фізіка-матэматычны факультэт МДП імя А.А. Куляшова па спецыяльнасці “Фізіка. Матэматыка”. Працаваў у МДП імя А.А. Куляшова (МДУ – з 1997 г.) асістэнтам (1980–1983), старшым выкладчыкам (1986–1992), дацэнтам (1992–2003) кафедры агульнай фізікі, дацэнтам кафедры эксперыментальнай і тэарэтычнай фізікі (2003–2015), дацэнтам кафедры агульнай фізікі (з 2015 г. па сённяшні дзень). У 1983 г. паступіў і ў 1986 г. скончыў аспірантуру Інстытута фізікі НАН Беларусі па спецыяльнасці “Опытка”. У 1992 г. абараніў кандыдацкую дысертцыю “Даследаванне аптычнай неаднароднасці планарных палімерных сістэм метадамі адлюстравання”. Дацэнт (1994). Дэкан фізіка-матэматычнага факультэта з 1992 г., матэматыкі

і прыродазнаўства – з 2015 г. Узнагароджаны нагрудным знакам “Выдатнік адукацыі”, медалём Францыска Скарыны (2014).

31 жніўня 1954 г.

Нарадзіўся **Аляксандр Лукашэнка** ў г.п. Копысь Аршанскага раёна Віцебскай вобласці. У 1975 г. скончыў Магілёўскі дзяржаўны педагагічны інстытут імя А.А. Куляшова, у 1985 г. – Беларускую сельскагаспадарчую акадэмію. Гісторык, эканаміст. У 1975–1977 гг. – інструктар палітаддзела Заходняй пагранічнай акругі. У 1977–1978 гг. – сакратар камітэта камсамола аддзела прадагандлю г. Магілёва, інструктар Кастрычніцкага райвыканкама г. Магілёва. У 1978–1990 гг. – адказны сакратар таварыства “Веды” г. Шклова, намеснік камандзіра роты па палітрабоце воінскай часці, намеснік старшыні калгаса “Ударнік” Шклоўскага раёна, намеснік дырэктара камбіната будаўнічых матэрыялаў г. Шклова, сакратар парткама калгаса імя У.І. Леніна, дырэктар саўгаса “Гарадзец” Шклоўскага раёна. У 1990 г. абраны народным дэпутатам Рэспублікі Беларусь. Узначалваў камісію Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь па вывучэнні дзейнасці камерцыйных структур, створаных пры дзяржаўных органах кіравання. З 1994 г. і да сённяшняга часу – Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь. Галоўнакамандуючы Узброенымі Сіламі Рэспублікі Беларусь, узначалвае Савет Бяспекі Рэспублікі Беларусь. Прэзідэнт Нацыянальнага алімпійскага камітэта Рэспублікі Беларусь. У 1997 г. абраны Старшынёй Вышэйшага Савета Саюза Беларусі і Расіі. Са студзеня 2000 г. – Старшыня Вышэйшага Дзяржаўнага Савета Саюзнай дзяржавы. У 2005–2006, 2008 гг. – Старшыня Міждзяржаўнага Савета Еўразійскай эканамічнай супольнасці.

1 ліпеня 1959 г.

Нарадзілася ў г. Барысаве Мінскай вобласці **Эліна Катлярова**. У 1985 г. скончыла Магілёўскі дзяржаўны педагагічны інстытут імя А.А. Куляшова па спецыяльнасці “Педагагіка і псіхалогія (дашкольная)”. У 1993 г. абараніла кандыдацкую дысертацыю “Асаблівасці станаўлення педагагічных зносін будучага настаўніка з малодшымі школьнікамі”. Кандыдат псіхалагічных навук (1994). Дацэнт (1996). З 18 лістапада 1996 г. па цяперашні час – загадчык кафедры псіхалогіі Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова. Узнагароджана Ганаровымі граматамі Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь (2003, 2008, 2013). Сфера навуковых інтарэсаў: псіхалагічная культура асобы педагога ва ўмовах бесперапыннай адукацыі; гендарныя ролі і стэрэатыпы ў сучасным грамадстве: праблемы гендарнай ідэнтычнасці, сацыялізацыі і сацыяльных адносін; псіхалагічнае суправаджэнне дзяцей з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця. З’яўляецца членам рэдакцыйнай калегіі серыі С навукова-метадычнага часопіса “Веснік МДУ імя А.А. Куляшова”.

8 мая 1960 г.

Нарадзіўся **Браніслаў Галяшэвіч** у в. Рамшына Шклоўскага раёна Магілёўскай вобласці. Скончыў Мінскі дзяржаўны педагагічны інстытут імя А.М. Горкага па спецыяльнасці “Музыка і спевы” (1986), аспірантуру Магілёўскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута імя А.А. Куляшова (1995), дактарантуру Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя М. Танка (2009). Доктар педагагічных навук (2012), дацэнт. Лаўрэат прэміі 2015 г. “За высокія дасягненні ў навукова-адукацыйнай сферы” Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова.

12 верасня 1960 г.

У г. Шклове нарадзіўся **Аляксандр Агееў**. З 1981 г. пасля заканчэння Магілёўскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута імя А.А. Куляшова працаваў настаўнікам гісторыі ў Навабрашчынскай сярэдняй школе Шклоўскага раёна, служыў у Савецкай арміі, выкладаў грамадскія дысцыпліны ў СПТВ № 14 г. Магілёва. У 1988–1991 гг. вучыўся ў аспірантуры Інстытута гісторыі АН Беларусі. У 1992 г. абараніў кандыдацкую дысертацию па тэме “Грамадска-палітычная дзейнасць рабочага класа Беларусі ў 1956–1965 гг.”. Са снежня 1991 г. працаваў у Магілёўскім дзяржаўным педагагічным інстытуце імя А.А. Куляшова асістэнтам, з 1992 г. – старшым выкладчыкам, з 1995 г. – дацэнтам кафедры гісторыі і культуры Беларусі, з 1999 г. – дацэнтам кафедры археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін, з 2017 г. – прафесарам кафедры археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін і кафедры гісторыі Беларусі і ўсходніх славян.

Сфера навуковых інтарэсаў – рэгіянальная гісторыя. Асноўныя публікацыі прысвечаны вывучэнню гісторыі г. Магілёва, Магілёўскай вобласці, Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова. Усяго ім надрукавана індывідуальна і ў суаўтарстве каля 200 навуковых, навукова-папулярных і навукова-метадычных прац. У ліку публікацый адзін вучэбны дапаможнік з грыфам навукова-метадычнай установы “Нацыянальны інстытут адукацыі” Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, 12 навукова-метадычных публікацый, 12 манаграфій і кніг, два зборнікі дакументаў.

Актыўна ўдзельнічае ў навукова-асветніцкай дзейнасці, папулярызацыі гістарычных ведаў. Вынікі навукова-даследчай працы рэгулярна асвятляе на старонках прэсы, адлюстроўвае ў тэлевізійных праграмах. Неаднаразова арганізоўваў прэзентацыі кніг беларускіх гісторыкаў.

1 сакавіка 1961 г.

Нарадзіўся у г. Быхаве Магілёўскай вобласці **Уладзімір Ясеў**. У 1984 г. скончыў гістарычны факультэт Магілёўскага педагагічнага інстытута імя А.А. Куляшова. З 1988 г. працуе ва ўніверсітэце, прайшоў шлях ад асістэнта кафедры да прарэктара. Кандыдат палітычных навук (1993), дацэнт (1997). Пер-

шы дэкан факультэта замежных моў (1998–2008), аўтар слоў Гімна ўстановы адукацыі “Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.А. Куляшова”. Сфера навуковых інтарэсаў: фарміраванне грамадзянскай супольнасці, дзейнасць грамадскіх аб’яднанняў, развіццё сацыяльна-гуманітарнай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь. Узнагароджаны Ганаровымі граматамі Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь (2003, 2007). Выдатнік адукацыі Рэспублікі Беларусь (2013).

23 ліпеня 1961 г.

Нарадзіўся **Пётр Забелаў** у г. Магілёве. Скончыў у 1985 г. Петразаводскі філіял Ленінградскай дзяржаўнай кансерваторыі (спецыяльнасць “Баян”). Дыпламант III Усерасійскага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах (1986, Тула). Дацэнт (2005 г.). Загадчык кафедры музыкі і эстэтычнай адукацыі педагагічнага факультэта з 2017 г. Узнагароджаны медалём Францыска Скарыны (2010). Навуковыя інтарэсы: канцэртнае выканальніцтва. Музыкант-інструменталіст, педагог, паэт. Заслужаны работнік адукацыі Рэспублікі Беларусь (2018).

1961 г.

Нарадзілася **Таяцяна Кавалёва**. У 1979 г. паступіла ў Магілёўскі дзяржаўны педагагічны інстытут імя А.А. Куляшова на педагагічны факультэт па спецыяльнасці “Педагогіка і псіхалогія (дашкольная)”. У 1983 г. скончыла ВНУ, атрымаўшы дыплом з адзнакай. У 1991 г. паспяхова абараніла кандыдацкую дысертацыю. З 1984 г. працавала на кафедры псіхалогіі МДП імя А.А. Куляшова і прайшла прафесійны шлях ад асістэнта да загадчыка кафедры. З 1996 па 2002 г. – намеснік начальніка ўпраўлення адукацыі Магілёўскага абласнога выканаўчага камітэта. З 2002 па 2009 г. Т. Кавалёва была намеснікам міністра адукацыі Рэспублікі Беларусь, а з 2009 г. прызначана на пасаду начальніка Дэпартаменту сацыяльнай палітыкі і інфармацыйнага забеспячэння Пастаяннага камітэта Саюзнай дзяржавы (г. Масква). З 2012 г. і па цяперашні час – начальнік аддзела па супрацоўніцтве ў галіне культуры, спорту, турызму і моладзі Дэпартаменту гуманітарнага супрацоўніцтва, агульнапалітычных і сацыяльных праблем Выканаўчага камітэта СНД.

2 красавіка 1962 г.

Нарадзіўся ў в. Малінаўка Касцюковіцкага раёна Магілёўскай вобласці **Іван Саверчанка**. У 1983 г. скончыў філалагічны факультэт Магілёўскага педагагічнага інстытута імя А.А. Куляшова. У 1989 г. абараніў кандыдацкую дысертацыю “Фарміраванне старабеларускай кніжнай паэзіі: XVI – першая палова XVII ст.”. У 2001 г. абараніў доктарскую дысертацыю “Публіцыстычная літаратура Беларусі другой паловы XVI–XVII стст.: праблемы паэтыкі”. Прафесар (2013). Колькасць навуковых публікацый – звыш 330.

24 лютага 1963 г.

Нарадзіўся ў в. Леніна Добрушкага раёна Гомельскай вобласці **Алесь Макарэвіч**. У 1984 г. скончыў з адзнакай філалагічны факультэт МДП імя А.А. Куляшова. З 1984 г. працаваў на кафедры беларускай літаратуры МДП (з 1997 г. – МДУ) імя А.А. Куляшова: асістэнтам (1984–1985; 1987), старшым выкладчыкам (1990–1994), дацэнтам (1994–1996; 1999–2001), загадчыкам кафедры (2001–2015). З 2015 г. – прафесар кафедры літаратуры і міжкультурных камунікацый. У 1987 г. паступіў і ў 1990 г. скончыў аспірантуру пры кафедры беларускай літаратуры МДП імя А.М. Горкага па спецыяльнасці “Літаратура народаў СССР (савецкага перыяду)”. У 1990 г. у МДП імя А.М. Горкага абараніў кандыдацкую дысертацыю “Белорусский рассказ 20-х годов: проблема жанра и стиля (на материале творчества М. Горького и Т. Гартого)”. У 1996 г. паступіў і ў 1999 г. скончыў дактарантуру пры Інстытуце літаратуры імя Янкі Купалы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі па спецыяльнасці “Беларуская літаратура”. У 2001 г. пры БДУ абараніў доктарскую дысертацыю “Праблема жанру і стылю ў беларускай прозе XIX – пачатку XX ст.”. Доктар філалагічных навук (2001), дацэнт (1996). Сфера навуковых і метадычных інтарэсаў: гісторыя беларускай літаратуры (у тым ліку і дзіцячай), жанрава-стылёвыя асаблівасці беларускай прозы, метадыка выкладання беларускай літаратуры, польскай мовы ва ўстановах агульнай сярэдняй і вышэйшай адукацыі і інш. З’яўляецца членам рэдакцыйнай калегіі серыі А навукова-метадычнага часопіса “Веснік МДУ імя А.А. Куляшова”.

25 лістапада 1963 г.

Нарадзілася **Ірына Камарова**. У 1984 г. скончыла з адзнакай факультэт дашкольнага выхавання Магілёўскага дзяржаўнага педагогічнага інстытута імя А.А. Куляшова па спецыяльнасці “Педагогіка і псіхалогія (дашкольная)”. У 1987–1990 гг. навучалася ў аспірантуры Навукова-даследчага інстытута дашкольнага выхавання Акадэміі педагогічных навук СССР (г. Масква). У красавіку 1991 г. абараніла кандыдацкую дысертацыю “Тулня як сродак фарміравання ўсвядомленага стаўлення да прыроды ў дзяцей дашкольнага ўзросту”. Дацэнт (1995). З 1997 г. дэкан факультэта педагогікі і псіхалогіі дзяцінства. Навуковыя інтарэсы: мадэрнізацыя адукацыйнага працэсу УДВ у кантэксце інавацыйнага развіцця сістэмы дашкольнай адукацыі. Узнагароджана медалём Францыска Скарыны (2004).

5 красавіка 1964 г.

Нарадзіўся **Васіль Будкевіч** у г. Оршы Віцебскай вобласці. У 1986 г. скончыў з адзнакай гістарычны факультэт Магілёўскага дзяржаўнага педагогічнага інстытута імя А.А. Куляшова, затым Міжнародны інстытут працоўных і сацыяльных адносін па спецыяльнасці “Правазнаўства”, прайшоў

перападрыхтоўку ў Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь па спецыяльнасці “Дзяржаўнае і мясцовае кіраванне”. Працаваў настаўнікам гісторыі сярэдняй школы № 12 г. Віцебска, намеснікам старшыні Віцебскага абкама прафсаюза работнікаў адукацыі і навукі, кансультантам намесніка старшыні Віцебскага аблвыканкама, начальнікам аддзела адукацыі Віцебскага райвыканкама, памочнікам старшыні Віцебскага аблвыканкама, кіраўніком адміністрацыі Кастрычніцкага раёна г. Віцебска, намеснікам начальніка ўпраўлення адукацыі Віцебскага аблвыканкама. Надалей працаваў намеснікам міністра адукацыі Рэспублікі Беларусь, начальнікам Арганізацыйнага ўпраўлення Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь.

1964 г.

Нарадзілася **Алена Арлова**. Скончыла ў 1985 г. Магілёўскі дзяржаўны педагогічны інстытут імя А.А. Куляшова па спецыяльнасці “Педагогіка і псіхалогія (дашкольная)”. У 1991 г. абараніла кандыдацкую дысертцыю па тэме “Развіццё гатоўнасці да педагогічных зносін у будучых настаўнікаў пачатковых класаў”. У 1998 г. абараніла доктарскую дысертцыю па тэме “Фарміраванне псіхалагічнай гатоўнасці да педагогічных зносін у будучых настаўнікаў”. Выкладчык педагогікі і псіхалогіі Магілёўскага педагогічнага вучылішча, кафедры педагогікі Магілёўскага дзяржпедінстытута, загадчык кафедры псіхалогіі развіцця Тульскага ДПУ імя Л.М. Талстога, загадчык кафедры спецыяльнай і клінічнай псіхалогіі, намеснік дэкана факультэта сацыяльнай медыцыны і рэабілітацыйных тэхналогій Расійскага дзяржаўнага сацыяльнага ўніверсітэта, загадчык кафедры псіхалогіі развіцця і прафесійнай дзейнасці Маскоўскага дзяржаўнага абласнога ўніверсітэта, прафесар кафедры прыкладной псіхалогіі Фінансавай акадэміі пры Урадзе РФ, прафесар кафедры псіхалогіі працы і арганізацыйнай псіхалогіі Маскоўскага дзяржаўнага абласнога ўніверсітэта. Узнагароджана Ганаровай граматай Міністэрства адукацыі РФ.

12 сакавіка 1967 г.

Нарадзіўся ў пас. Табашар (Таджыкістан) **Яўген Іваноў**. Скончыў з адзнакай Магілёўскі дзяржаўны педагогічны інстытут імя А.А. Куляшова па спецыяльнасці “Руская мова і літаратура” (1991), аспірантуру Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта па спецыяльнасці “Агульнае мовазнаўства. Неіхалінгвістыка. Сацыялінгвістыка” (1995), Instytut Orientalistyczny, Uniwersytet Warszawski (Polska, 2000), Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza (Polska 2003). Кандыдат філалагічных навук (2004), Абараніў кандыдацкую дысертцыю “Дыферэнцыяльныя прыкметы афарызма” ў Беларускім дзяржаўным універсітэце. Праца ў МДУ імя А.А. Куляшова пачалася на пасадзе асістэнта ў 1991 г. Старшы выкладчык

(1996), дацэнт кафедры рускай мовы (2005), загадчык кафедры англійскага, агульнага і славянскага мовазнаўства (2006), загадчык кафедры тэарэтычнай і прыкладной лінгвістыкі (2015). Дацэнт па спецыяльнасці “Мовазнаўства” (2006). Аўтар больш за 300 навуковых прац.

11 красавіка 1967 г.

Нарадзіўся ў Магілёве **Віктар Старасценка**. У 1984 г. скончыў з залатым медалём сярэднюю школу № 33 г. Магілёва і паступіў на гістарычны факультэт МДП імя А.А. Куляшова. З 1985 па 1987 г. служыў ва Узброеных Сілах СССР. У 1991 г. скончыў гістарычны факультэт МДП імя А.А. Куляшова з дыпламам з адзнакай па спецыяльнасці “Гісторыя”. З 1991 г. працуе на кафедры філасофіі МДП (з 1997 г. – Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт) імя А.А. Куляшова асістэнтам (1991–1994), старшым выкладчыкам (1994–2000), дацэнтам (2000–2002). З чэрвеня 2002 па сакавік 2014 г. – загадчык кафедры філасофіі. З сакавіка 2014 г. – дэкан факультэта замежных моў, з верасня 2015 г. – прарэктар па навуковай рабоце. Па сумяшчальніцтве – прафесар кафедры філасофіі. У 1994 г. паступіў і ў 1998 г. скончыў аспірантуру Інстытута філасофіі і права (цяпер – Інстытут філасофіі) Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі па спецыяльнасці “Гісторыя філасофіі”. У 2000 г. у Беларускай дзяржаўнай універсітэце абараніў кандыдацкую дысертацыю “Беларуская думка XVI–XVII стст. і станаўленне нацыянальнай самасвядомасці”. Кандыдат філасофскіх навук (2000). Дацэнт (2002). Галіна навуковых інтарэсаў: гісторыя айчыннай філасофіі і станаўленне нацыянальнай самасвядомасці беларусаў; гісторыя рэлігіі, вальнадумства і свабоды сумлення ў Беларусі; навукова-метадычнае і вучэбнае забеспячэнне рэлігіязнаўства і гісторыі філасофскай думкі. Кіраўнік “Магілёўскага рэлігіязнаўчага цэнтра” Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова. Аўтар больш за 300 навуковых і вучэбна-метадычных публікацый (з іх 14 – у суаўтарстве; 35 выдадзены за мяжой). Старшыня Вучонага савета, старшыня бібліятэчнага савета; намеснік старшыні рэдакцыйна-выдавецкага савета, член Навукова-метадычнага савета МДУ імя А.А. Куляшова. Член рэдкалегіі часопісаў “Веснік МДУ імя А.А. Куляшова”, “Вісник Житомирського дзяржаўнага ўніверсітэта імя Івана Франка”; член рэспубліканскага рэлігіязнаўчага экспертнага савета пры Упаўнаважаным па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь; член абласной экспертнай камісіі па ацэнцы інфармацыйнай прадукцыі на прадмет наяўнасці (адсутнасці) у ёй прыкмет экстрэмізму пры Магілёўскім абласным выканаўчым камітэце. Узнагароджаны нагрудным знакам “Выдатнік адукацыі” Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь (2008). Адзначаны памятным знакам “2000 год хрысціянству” (2000). Лаўрэат прэміі “За высокія дасягненні ў навукова-адукацыйнай сферы” Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова (2011). Узнагароджаны медалём Францыска Скарыны (2018).

15 снежня 1967 г.

Нарадзіўся **Алег Рыжанкоў** у в. Верамейкі Чэрыкаўскага раёна Магілёўскай вобласці. Вучыўся ў Верамейкаўскай сярэдняй школе і вучылішчы алімпійскага рэзерву г. Магілёва. Стаў займацца біятлонам у Чэрыкаўскай ДЮСШ. З’яўляўся студэнтам факультэта фізічнага выхавання МДУ імя А.А. Куляшова. Пад кіраўніцтвам заслужанага трэнера Рэспублікі Беларусь Анатоля Іванавіча Перапечкіна неаднаразова перамагаў і становіўся прызёрам свету і Еўропы. Майстар спорту міжнароднага класа па біятлоне.

19 лютага 1968 г.

Нарадзілася ў г.п. Бялынічы Магілёўскай вобласці **Валянціна Цыбульская**. Лёгкай атлеткай стала займацца ў Бялыніцкай ДЮСШ. Скончыла вучылішча алімпійскага рэзерву г. Магілёва, у 1998 г. – факультэт фізічнага выхавання МДУ імя А.А. Куляшова. Пад кіраўніцтвам заслужанага трэнера Рэспублікі Беларусь Фёдара Кулакоўскага стала двухразовым бронзавым прызёрам чэмпіянатаў свету 1997 і 2003 гг. і ўладальнікам срэбранага медаля ў 2001 г. у спартыўнай хадзе на 20 км. Майстар спорту міжнароднага класа Рэспублікі Беларусь па лёгкай атлетыцы.

8 чэрвеня 1968 г.

У г. Полацку Віцебскай вобласці нарадзіўся **Ігар Шаруха**. Скончыў у 1992 г. Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт па спецыяльнасці “Геаграфія”. Да 1993 г. – настаўнік геаграфіі і гісторыі сярэдніх школ № 27 і 40 у г. Віцебску. У 1993–1995 гг. працаваў на кафедры педагогікі і методыкі пачатковага навучання Магілёўскага педагагічнага інстытута імя А.А. Куляшова. У 1998 г. скончыў аспірантуру Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова. У 2000 г. у БДУ абараніў кандыдацкую дысертацыю “Пачатковая прыродазнаўча-геаграфічная адукацыя на Беларусі (са старажытнасці да XX ст.)”. У 1995–2015 гг. выкладаў на кафедры геаграфіі і аховы прыроды Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова. Дацэнт (2003). У 2008–2012 гг. – загадчык кафедры геаграфіі і аховы прыроды, у 2012–2015 гг. – дэкан факультэта прыродазнаўства; у 2015–2016 гг. – загадчык кафедры прыродазнаўства факультэта матэматыкі і прыродазнаўства, з 2016 г. – прафесар кафедры прыродазнаўства МДУ імя А.А. Куляшова. Старшыня магілёўскага абласнога аддзела Беларускага географічнага таварыства. Адказны рэдактар географічнага часопіса абласнога аддзялення Беларускага географічнага таварыства “Магілёўскі мерыдыян”. Апублікаваў больш за 800 (у тым ліку ў суаўтарстве) навуковых прац, сярод якіх 3 манаграфіі, 24 раздзелы ў манаграфіях, 8 даведчаных выданняў, 9 раздзелаў у даведніках, 58 раздзелаў у біябібліяграфічных выданнях, 70 навуковых артыкулаў, 146 артыкулаў у зборніках навуковых прац і матэрыялах канферэнцый, 3 навучальныя

дапаможнікі з грыфам, 81 раздзел у вучэбных дапаможніках, 44 навучальныя дапаможнікі, 4 праграмы і г. д. Лаўрэат прэміі 2014 г. “За высокія дасягненні ў навукова-адукацыйнай сферы” Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова.

11 верасня 1968 г.

Нарадзіўся **Ігар Марзалюк** у г.п. Краснаполле Магілёўскай вобласці. У 1992 г. з адзнакай скончыў Магілёўскі дзяржаўны педагагічны інстытут імя А.А. Куляшова. У 1996 г. у Інстытуце гісторыі НАН РБ абараніў кандыдацкую дысертацию на тэму “Магілёў у XII–XVIII стст. (Паводле археалагічных дадзеных і пісьмовых крыніц)”. У 2003 г. – доктарскую дысертацию на тэму “Этнаканфесійныя і сацыякультурныя стэрэатыпы насельніцтва беларускіх зямель у X–XVII стст.”. З 1992 па 1996 г. працаваў у рэстаўрацыйнай фірме “АРТ-М”. З 1996 г. – старшы выкладчык, дацэнт кафедры філасофіі МДУ імя А.А. Куляшова. У 1999 г. пераведзены на пасаду дацэнта кафедры археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін, у 2002–2004 гг. – загадчык секцыі археалогіі кафедры ўсеагульнай гісторыі, з 2004 г. – загадчык кафедры археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін МДУ імя А.А. Куляшова. Прафесар. Сфера навуковых інтарэсаў: матэрыяльная і духоўная культура беларускага сярэднявечнага горада; менталітэт насельніцтва Беларусі эпохі феадалізму; этнічная гісторыя Беларусі, у тым ліку праблема беларускага нацыягенезу. Аўтар больш чым 150 навуковых прац. За высокія дасягненні ў прафесійнай і грамадскай дзейнасці ў 2011 г. Магілёўскім аблвыканкам прысвоена званне “Чалавек года”. У 2014 г. узнагароджаны медалём “За працоўныя заслугі” “Выдатнік адукацыі”. Двойчы лаўрэат стыпендыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у намінацыі “Маладыя дактары навук” (2006, 2012). Член савета па абароне дысертаций “Айчынная гісторыя” (2017). Член рэдакцыйнай калегіі серыі А навукова-метадычнага часопіса “Веснік МДУ імя А.А. Куляшова”. З’яўляўся членам Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь пятага склікання, быў намеснікам старшыні Пастаяннай камісіі па міжнародных справах і нацыянальнай бяспецы. У 2016 г. абраны ў Палату прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь шостага склікання. З’яўляецца старшынёй Пастаяннай камісіі па адукацыі, культуры і навуцы і членам Савета Палаты прадстаўнікоў. Член-карэспандэнт Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі з 2017 г.

26 ліпеня 1971 г.

У Магілёве нарадзіўся будучы алімпійскі чэмпіён **Аляксандр Масяйкоў**. Выпускнік Магілёўскага педагагічнага інстытута 1994 г. Стаў чэмпіёнам XXV Алімпійскіх гульняў (1992, Барселона) па веславанні на каное-двойцы на дыстанцыі 500 м, двухкратным чэмпіёнам свету на каное-двойцы і на каное-

чацвёрцы на дыстанцыях 200 м (1994, 1997). Двухкратны чэмпіён СССР (1990, 1991). Срэбраны прызёр еўрапейскага першынства (1997) на каноэ-адзіночцы. Заслужаны майстар спорту (1992). Ганаровы грамадзянін г. Магілёва з 2001 г.

1972 г.

Нарадзіўся ў в. Ціманавы Клімавіцкага раёна Магілёўскай вобласці **Уладзімір Кухараў**. У 1993 г. скончыў гістарычны факультэт Магілёўскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута імя А.А. Куляшова, у 1999 г. – Беларускі неадрэжаны інстытут правазнаўства, а ў 2012 г. – Акадэмію кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь. У 1993–1999 гг. – дырэктар Барысавіцкай няпоўнай сярэдняй школы Клімавіцкага раёна, потым сярэдняй школы № 3 г. Клімавічы. 1999–2009 гг. – працаваў у структурах Камітэта дзяржаўнага кантролю. У 2009–2012 гг. – кіраўнік адміністрацыі Цэнтральнага раёна г. Мінска. У 2012–2016 гг. – першы намеснік старшыні Мінскага гарвыканкама. У 2016–2018 гг. – намеснік старшыні Камітэта дзяржаўнага кантролю. У 2018 г. прызначаны намеснікам прэм’ер-міністра Рэспублікі Беларусь.

2 студзеня 1972 г.

Нарадзілася ў г. Магілёве **Наталля Макоўская**. У 1994 г. скончыла гістарычны факультэт Магілёўскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута імя А.А. Куляшова. З 1995 г. працуе ў Магілёўскім дзяржаўным універсітэце імя А.А. Куляшова, са студзеня 2010 г. загадчыкам кафедры эканомікі і кіравання факультэта эканомікі і права. У перыяд з 2004 па 2006 г. была членам Эканамічнай экспертнай групы пры прэм’ер-міністра Рэспублікі Беларусь. Сфера навуковых інтарэсаў: рынак працы, эканамічная тэорыя працы, занятасць насельніцтва, унутраны рынак працы арганізацыі, кіраванне працоўнымі рэсурсамі. Доктар эканамічных навук, прафесар. Аўтар больш за 175 навуковых прац, у тым ліку 4 манаграфій, 2 вучэбных дапаможнікаў. З’яўляецца старшынёй рэдакцыйнага савета серыі D навукова-метадычнага часопіса “Веснік МДУ імя А.А. Куляшова”.

3 верасня 1972 г.

Нарадзілася ў г. Магілёве **Святлана Багітава**. Спартыўнай гімнастыкай стала займацца ў СДЮСШАР “Багіма”. З’яўлялася студэнткай факультэта фізічнага выхавання МДУ імя А.А. Куляшова. У 1986 г. стала абсалютнай чэмпіёнкай СССР. Заваявала срэбраны медаль на чэмпіянаце свету 1987 г., у складзе зборнай каманды Савецкага Саюза выйграла чэмпіянат свету 1989 г. Чэмпіёнкай XXIV Алімпійскіх гульняў у Сеўле Святлана стала пад кіраўніцтвам заслужанага трэнера СССР і Рэспублікі Беларусь Алега Мішчанкі. Заслужаны майстар спорту СССР і Рэспублікі Беларусь па спартыўнай гімнастыцы. Ганаровы грамадзянін г. Магілёва.

19 ліпеня 1974 г.

Ірына Старавойтава нарадзілася ў г. Слаўгарадзе. У 1996 г. скончыла біялагічны факультэт МДУ імя А.А. Куляшова, аспірантуру Акадэміі паслядыпломнай адукацыі. Кандыдат педагагічных навук. Працавала настаўнікам біялогіі, загадчыкам кафедры дашкольнай і пачатковай адукацыі, старшым выкладчыкам кафедры педагогікі і методыкі пачатковага навучання МДУ імя А.А. Куляшова, загадчыкам кафедры дашкольнай і пачатковай адукацыі, рэктарам Магілёўскага дзяржаўнага абласнога інстытута развіцця адукацыі. Ірына Анатольеўна – старшыня (з кастрычніка 2016 г.) Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па адукацыі, навуцы, культуры і сацыяльным развіцці. Першы намеснік Міністра адукацыі Рэспублікі Беларусь.

31 жніўня 1974 г.

Нарадзіўся **Вадзім Мязга**. Боксам стаў займацца ў вучылішчы алімпійскага рэзерву г. Магілёва. Скончыў факультэт фізічнага выхавання МДУ імя А.А. Куляшова ў 2001 г. Пад кіраўніцтвам заслужанага трэнера Рэспублікі Беларусь Аляксандра Максімавіча Катлярова заваяваў бронзавы медаль на чэмпіянаце Еўропы. Удзельнік Алімпійскіх гульняў 1996 г. у Атланце. Майстар спорту міжнароднага класа Рэспублікі Беларусь па боксе.

30 мая ў 1975 г.

Нарадзіўся **Дзмітрый Грумо** ў г. Магілёве. У 1997 г. скончыў біялагічны факультэт МДПІ. У 2006 г. абараніў кандыдацкую дысертацыю “Асаблівасці фарміравання лясной расліннасці ва ўмовах тэхнагеннага забруджвання (на прыкладзе Магілёўскага прамраёна)”. Пераможца конкурсу лепшай навуковай публікацыі 2012 г. па версіі часопіса “Навука і інавацыі”. За шматгадовую працу па развіцці нацыянальнай сістэмы асабліва ахоўных прыродных тэрыторый узнагароджаны Ганаровай граматай Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Беларусі (2011). Працуе з 2008 г. намеснікам дырэктара па навуковай і інавацыйнай працы Інстытута эксперыментальнай батанікі імя В.Ф. Купрэвіча НАН Беларусі.

7 красавіка 1976 г.

Нарадзіўся **Дзмітрый Лаўрыновіч** у г.п. Шуміліна Віцебскай вобласці. У 1998 г. скончыў гістарычны факультэт Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова. У 2002 г. у БДУ абараніў кандыдацкую дысертацыю “Ліберальна-кансерватыўная апазіцыя ў Расіі на шляху да ўлады (1914 – сакавік 1917 г.)”. У 2013 г. у БДУ абараніў доктарскую дысертацыю “Агульнарасійскія ліберальныя партыі і арганізацыі ў грамадска-палітычным жыцці Беларусі (1905–1918 гг.)”. Доктар гістарычных

наук, прафесар, запрошаны прафесар Аньшанскага ўніверсітэта (КНР, 2018). З 1998 працаваў асістэнтам, старшым выкладчыкам, дацэнтам кафедры ўсходнеславянскай і расійскай гісторыі, з 2005 г. – загадчык аспірантуры МДУ імя А.А. Куляшова, з 2006 г. – сакратар Савета МДУ імя А.А. Куляшова, з 2008 г. – дэкан факультэта замежных моў. З 2014 г. першы прарэктар універсітэта. Галоўны рэдактар часопіса “Веснік МДУ імя А.А. Куляшова”, член рэдкалегіі часопіса “Часопіс БДУ. Гісторыя”. Сфера навуковых інтарэсаў: гісторыя ўсходніх славян новага і найноўшага часу, гістарыяграфія, гісторыя палітычных партый і грамадскіх рухаў Расіі і Беларусі, гісторыя парламентарызму ў Расіі і Беларусі, гісторыя Першай сусветнай вайны, гісторыя нацыянальных рухаў новага і найноўшага часу. Стыпендыят спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь таленавітым маладым вучоным у 2006 і 2017 гг. У 2011 г. атрымліваў персанальную надбаўку за выдатны ўклад у сацыяльна-эканамічнае развіццё рэспублікі па выніках конкурсу, праведзенага Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь. Член савета па абароне дысертацый Д 02.01.05 пры БДУ, намеснік старшыні савета па абароне дысертацый К 02.03.01 пры МДУ імя А.А. Куляшова.

30 сакавіка 1977 г.

Наталля Лаўрыненка нарадзілася ў г. Крычаве. Вучылася ў Крычаўскай сярэдняй школе № 1 і вучылішчы алімпійскага рэзерву г. Магілёва. Скончыла факультэт фізічнага выхавання МДУ імя А.А. Куляшова ў 2005 г. Пад кіраўніцтвам заслужанага трэнера Рэспублікі Беларусь Васіля Папова на XXVI Алімпійскіх гульнях у Атланце ў складзе жаночай васьмёркі па акадэмічным веславанні заваявала бронзавы медаль. У 1999 г. стала ўладальніцай Кубка свету ў складзе парнай чацвёркі. Заслужаны майстар спорту Рэспублікі Беларусь па акадэмічным веславанні.

29 мая 1977 г.

У г. Наваполацку Віцебскай вобласці нарадзіўся **Дзяніс Дук**. У 1994 г. паступіў на гісторыка-філалагічны факультэт Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта, які скончыў у 1999 г. З верасня 2000 па ліпень 2005 г. працаваў асістэнтам, старшым выкладчыкам кафедры гісторыі і сацыялогіі, з ліпеня 2005 г. – загадчык кафедры айчынай і ўсеагульнай гісторыі. У 2003 г. абараніў дысертацыю кандыдата гістарычных навук “Матэрыяльная культура насельніцтва Полацка XVI–XVIII стст. (Паводле археалагічных крыніц)”. У 2011 г. абараніў дысертацыю на суісканне навуковай ступені доктара гістарычных навук па спецыяльнасці “Археалогія” на тэму “Полацк IX–XVIII стст.: узнікненне, фарміраванне і развіццё” (Інстытут гісторыі НАН Беларусі). З лютага 2013 да верасня 2017 г. працаваў на пасадзе прарэктара па вучэбнай рабоце Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта. З верасня 2017 г. –

рэктар Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова. Навуковая дзейнасць звязана з археалагічнымі даследаваннямі ў Полацку і на тэрыторыі гістарычнай Полацкай зямлі. Ініцыятар зацверджанай Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь пастаянна дзеючай археалагічнай экспедыцыі ў Полацку (2008–2015). Доктар гістарычных навук, прафесар (2014). Член савета па абароне дысертацый К 02 03 01 “Айчынная гісторыя” (2017).

21 верасня 1977 г.

Нарадзілася **Іна Івашкевіч** у г. Магілёве. У 1999 г. скончыла фізіка-матэматычны факультэт МДУ імя А.А. Куляшова па спецыяльнасці “Матэматыка. Фізіка”. Працавала ў МДУ імя А.А. Куляшова лабарантам кафедры агульнай фізікі (2000–2001), выкладчыкам кафедры эксперыментальнай і тэарэтычнай фізікі (ЭТФ) (2004–2007), старшым выкладчыкам кафедры ЭТФ (2007–2011), дацэнтам і загадчыкам кафедры ЭТФ (2011–2015), дацэнтам і загадчыкам кафедры агульнай фізікі (з 2015 г. па сённяшні дзень). У 2001 паступіла і ў 2004 г. скончыла аспірантуру МДУ імя А.А. Куляшова на кафедры ЭТФ па спецыяльнасці “Опытка”. У 2009 г. абараніла кандыдацкую дысертацыю на тэму “Аптычныя ўласцівасці і структура анізатропных палімерных плёнак” (навуковы кіраўнік – кандыдат фізіка-матэматычных навук М. Стаскоў). Кандыдат фізіка-матэматычных навук (2009). Лаўрэат прэміі 2010 г. “За высокія дасягненні ў навукова-адукацыйнай сферы” Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова.

1 лютага 1978 г.

Нарадзілася ў Магілёве **Жанна Анісав**. У 2000 г. скончыла з адзнакай факультэт прыродазнаўства Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова па спецыяльнасці “Біялогія. Геаграфія”. Кандыдат біялагічных навук (2007). Працавала асістэнтам на кафедры біялогіі факультэта прыродазнаўства МДУ імя А.А. Куляшова (2001–2002). Са студзеня 2013 г. і па цяперашні час – навуковы сакратар АДДзялення біялагічных навук НАН Беларусі.

7 красавіка 1979 г.

Нарадзіўся **Сяргей Новікаў** у г. Чавусы Магілёўскай вобласці. Вучыўся ў Чавускай сярэдняй школе № 2 і вучылішчы алімпійскага рэзерву г. Магілёва. Бяцлонам стаў займацца ў Чавускай ДЮСШ. Скончыў факультэт фізічнага выхавання МДУ імя А.А. Куляшова ў 2008 г. Пад кіраўніцтвам заслужанага трэнера Рэспублікі Беларусь Анатоля Перапечкіна становіўся неаднаразовым пераможцам Сусветных студэнцкіх універсіяд, прызёрам чэмпіянатаў Еўропы і свету. У 2010 г. на зімовых Алімпійскіх гульнях у Ванкуверы заваяваў срэбраны медаль у індывідуальнай гонцы на 20 км. Заслужаны майстар спорту Рэспублікі Беларусь па бяцлоне.

18 кастрычніка 1981 г.

Нарадзілася ў Магілёве **Тацияна Пятрэня**. Вучылася ў сярэдняй школе № 37 і вучылішчы алімпійскага рэзерву г. Магілёва. Скачкамі на батуте стала займацца ў СДЮСШАР “Багіма”. Скончыла факультэт фізічнага выхавання МДУ імя А.А. Куляшова ў 2005 г. Пад кіраўніцтвам заслужанага трэнера Рэспублікі Беларусь Анатоля Шмялёва станавілася чэмпіёнкай свету (2003), Еўропы (1998, 2002 і 2004), шматразовым прызёрам спаборніцтваў еўрапейскага ўзроўню. Заслужаны майстар спорту Рэспублікі Беларусь па скачках на батуте. Лепшая спартсменка Рэспублікі Беларусь 2017 года.

4 сакавіка 1982 г.

Нарадзіўся ў г. Магілёве беларускі цяжкаатлет **Андрэй Рыбакоў**. Заслужаны майстар спорту Рэспублікі Беларусь па цяжкай атлетыцы. У 2004 г. на Летніх XXVIII Алімпійскіх гульнях у Афінах Рыбакоў атрымаў срэбны медаль у мужчынскай вагавай катэгорыі да 85 кг. З’яўляецца ўладальнікам рэкорду свету ў рыўку, двухразовым чэмпіёнам свету і чэмпіёнам Еўропы ў вагавай катэгорыі да 85 кг.

30 красавіка 1986 г.

Нарадзіўся ў в. Гаўрылінцы Касцюковіцкага раёна Магілёўскай вобласці **Вадзім Стральцоў**. Да 8 класа вучыўся ў мясцовай школе. У 1999 г. прыступіў да вучобы ў вучылішчы алімпійскага рэзерву г. Магілёва. Скончыў факультэт фізічнага выхавання МДУ імя А.А. Куляшова ў 2013 г. Цяжкай атлетыкай пачаў займацца пад кіраўніцтвам заслужаных трэнераў Рэспублікі Беларусь Анатоля Лабачова і Аляксандра Ганчарова. Чэмпіён свету сярод юніёраў 2006 г. Чэмпіён Свету 2015 г. Пад кіраўніцтвам заслужанага трэнера Рэспублікі Беларусь Віктара Шаршукова, заваяваў залаты медаль на чэмпіянаце свету 2015 г. і срэбраны медаль на XXXI Алімпійскіх гульнях у Рыю-дэ-Жанейра. Заслужаны майстар спорту Рэспублікі Беларусь па цяжкай атлетыцы.

27 снежня 1992 г.

Нарадзілася беларуская спартсменка, барэц вольнага стылю, двухразовая чэмпіёнка свету, чэмпіёнка Еўропы **Ванэса Каладзінская**. Заслужаны майстар спорту Рэспублікі Беларусь па вольнай барацьбе. Чэмпіёнка свету 2012 і 2017 гг., шматразовая чэмпіёнка Еўропы. Лепшая спартсменка свету 2017 г. у жаночай барацьбе.

26 жніўня 1995 г.

Нарадзілася ў в. Патоцы Клічаўскага раёна Магілёўскай вобласці **Дар’я Навумава**. Скончыла Слабодскую базавую школу і вучылішча алімпійскага рэзерву г. Бабруйска. У 2010 г. стала займацца цяжкай атлетыкай у трэнера

Валерыя Слізіно. Пад кіраўніцтвам заслужанага трэнера Рэспублікі Беларусь Міхаіла Рабікоўскага на XXXI Алімпійскіх гульнях у Рыо-дэ-Жанейра заваявала срэбраны медаль у вагавой катэгорыі да 75 кг. Заслужаны майстар спорту Рэспублікі Беларусь па цяжкай атлетыцы.

СПІС ВЫКАРЫСТАНЫХ КРЫНІЦ

1. Агеев, А.Г. Исторический факультет: 75 лет истории / А.Г. Агеев, В.В. Борисенко, П.Ф. Дмитрачков // Романовские чтения – 6 (к 75-летию исторического факультета УО “МГУ им. А.А. Кулешова”) : сборник статей Международной научной конференции, г. Могилев, 24–25 ноября 2009 года / под ред. И.А. Марзалюка [и др.]. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2010. – С. 6–8.
2. Агееў, А.Р. Да гісторыі дзейнасці інстытута народнай адукацыі ў Магілёве / А.Р. Агееў // Веснік МДУ імя А.А. Куляшова. – 2000. – № 1. – С. 51–60.
3. Агееў, А.Р. Спаборніцтва і супрацоўніцтва Віцебска і Магілёва ў працэсе стварэння настаўніцкіх інстытутаў у пачатку XX стагоддзя / А.Р. Агееў // Ученые записки УО “ВГУ имени П.М. Машерова” : сборник научных трудов. – Витебск : ВГУ имени П.М. Машерова, 2015. – Т. 19. – С. 5–12.
4. Агееў, А.Р. Імёны і назвы Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова – люстэрка грамадска-палітычных працэсаў XX ст. / А.Р. Агееў // Беларускі гістарычны часопіс. – 2011. – № 5. – С. 11–17.
5. Агееў, А.Р. Імёны і назвы МДП – адлюстраванне грамадска-палітычных працэсаў XX ст. / А.Р. Агееў // Романовские чтения – 5 : сб. ст. Междунар. науч. конф. 27–28 ноября 2008 г. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2009. – С. 183–184.
6. Агееў, А.Р. Аб датах заснавання педінстытута і спробах адкрыцця ўніверсітэта ў г. Магілёве / А.Р. Агееў // V абласныя Магілёўскія краязнаўчыя чытанні (28 кастрычніка 1993 г.). – Магілёў, 1994. – С. 86–87.
7. Агееў, А.Р. Апошняя перамога Аркадзя Куляшова: да гісторыі прысваення імя народнага паэта Магілёўскаму дзяржаўнаму ўніверсітэту / А.Р. Агееў // Актуальные проблемы современной филологии и преподавания филологических дисциплин : сборник научных статей Международной научно-практической конференции, посвященной 100-летию МГУ имени А.А. Кулешова, Могилев, 15–16 мая 2013 г. / МГУ им. А.А. Кулешова, фак-т иностр. яз., фак-т слав. филологии ; редкол.: Е.Н. Грушецкая, А.В. Довгаль. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2013. – С. 6–9.
8. Агееў, А.Р. Гісторыя МДУ імя А.А. Куляшова як люстэрка грамадска-палітычных працэсаў XX ст. / А.Р. Агееў // Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук : сборник научных статей Международной научно-практической конференции, посвященной 100-летию МГУ имени А.А. Кулешова, Могилев, 18–19 апреля 2013 года. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2013. – С. 8–11.
9. Агееў, А.Р. Да гісторыі прысваення імя Аркадзя Куляшова Магілёўскаму дзяржаўнаму ўніверсітэту / А.Р. Агееў // Развитие системы образования Могилевской области: история и современность : материалы областной научно-практической конференции 16 апреля 2013 года / сост. В.В. Науменко – Могилев : МГОИРО, 2013. – С. 11–15.
10. Агееў, А.Р. Дакументы Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова як крыніца па вывучэнні гісторыі грамадска-палітычных і культурных працэсаў XX ст. / А.Р. Агееў // Віцебскі край : матэрыялы Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі, прысвечанай 170-годдзю з дня нараджэння

М.Я. Нікіфароўскага, 5 лістапада 2015 г., Віцебск / рэдкал.: Т.М. Адамян (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Нацыянальная бібліятэка Беларусі, 2016. – Т. 1. – С. 57–61.

11. Агееў, А.Р. 3 практыкі работы этнаграфічнага гуртка Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта па патрыятычным выхаванні моладзі / А.Р. Агееў // Воспітаць патрыотов : інформ.-метод. сб. (Нормативные док. Почетного поста Памяти павших за Отечество, мат. гор. конф. “Патриотическое воспитание детей, подростков и молодежи”). – Могилев, 1999. – С. 93–94.
12. Агееў, А.Р. Імёны Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова як адлюстраванне грамадскіх настрояў і палітычных працэсаў XX ст. / А.Р. Агееў // Беларусь у гістарычнай рэтраспектыве XIX–XX стагоддзяў: этнакультурныя і нацыянальна-дзяржаўныя працэсы : зборнік навуковых артыкулаў : у 2 ч. Ч. 1 / рэдкал.: В.А. Міхедзька (адк. рэд.) [і інш.] ; М-ва адукацыі РБ, Гомельскі дзярж. ун-т імя Ф. Скарыны. – Гомель : ГДУ імя Ф. Скарыны, 2009. – С. 234–238.
13. Агееў, А.Р. Канфесійныя аспекты дзяржаўнай палітыкі ў галіне адукацыі ў пачатку XX ст.: па матэрыялах Магілёўскага настаўніцкага інстытута / А.Р. Агееў // Религия и общество – 6 : сб. ст. Междунар. науч. конф. / под общ. ред. В.В. Старостенко, О.В. Дьяченко. – Могилев : МГУ им. А.А. Кулешова, 2011. – С. 5–8.
14. Агееў, А.Р. Невядомыя старонкі жыцця першага рэктара Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта / А.Р. Агееў // Куляшоўскія чытанні : 11–12 снежня 2003 г. : матэрыялы Міжнароднай навук. канферэнцыі : тэзісы дакладаў : у 2 ч. / отв. ред. М.І. Вішнеўскі. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2004. – Ч. 1. – С. 8–10.
15. Агееў, А.Р. Новыя старонкі біяграфіі стваральніка першай вышэйшай навучальнай установы г. Магілёва Я.І. Бычкова / А.Р. Агееў // Романовские чтения – 9 : сборник статей Международной научной конференции, Могилев, 29 ноября 2012 года / под общ. ред. Н.М. Пурышевой. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2013. – С. 17–18.
16. Агееў, А.Р. Пачатак жаночай эмансipaцыі ў гісторыі Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова / А.Р. Агееў // Гісторыя Магілёва: Мінулае і сучаснасць: зб. нав. прац удзельнікаў Трэцяй Міжнароднай навуковай канферэнцыі “Гісторыя Магілёва: мінулае і сучаснасць” : у 2 ч. Ч. II. / уклад.: І.А. Пушкін, В.В. Юдзін. – Магілёў, 2003. – С. 15–17.
17. Агееў, А.Р. Пачатак станаўлення гістарычнай адукацыі ў Магілёўскім педінстытуце / А.Р. Агееў // Романовские чтения : сборник трудов международной научной конференции, Могилев, 21 октября 2004 г / под ред. О.В. Дьяченко. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2005. – С. 134–138.
18. Агееў, А.Р. Пачатак станаўлення матэматычнай і фізічнай адукацыі ў гісторыі МДУ імя А.А. Куляшова / А.Р. Агееў // Учебник математики, физики, информатики и астрономии в системе среднего и высшего образования : сборник материалов Республиканской научно-практической конференции, Могилев, 22–23 октября 2009 года / под ред. С.М. Чернова. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2010. – С. 3–5.
19. Агееў, А.Р. Першы выкладчык геаграфічных і гістарычных дысцыплін у гісторыі МДУ імя А.А. Куляшова – Міхаіл Руднеў / А.Р. Агееў // Магілёўскі мерыдыян. – Т. 15. – 2015. Вып. 1-3 (№ 28–30). – С. 169–172.

20. Ageeў, А.Р. Першыя выкладчыкі гістарычных дысцыплін Магілёўскага настаўніцкага інстытута – М.Г. Руднеў і Я.І. Бычкоў / А.Р. Ageeў // Романовские чтения – 10, посвященные 80-летию со дня основания исторического факультета : сборник статей Международной научной конференции, Могилев, 27–28 ноября 2014 г. / редкол.: И.В. Шардыко, А.Г. Агеев, Ю.В. Аленькова, В.В. Борисенко, С.М. Бычок. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2015. – С. 24–25.
21. Ageeў, А.Р. Першыя выкладчыкі і настаўнікі ў гісторыі Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова / А.Р. Ageeў // Веснік МДУ імя А.А. Куляшова. – 2003. – № 4. – С. 241–248.
22. Ageeў, А.Р. Першыя крокі станаўлення геаграфічнай адукацыі ў Магілёўскім педінстытуце / А.Р. Ageeў // Смоліч і яго час : матэрыялы навуковых прац першага Смолічаўскага сямінара Міжнароднай навуковай канферэнцыі “Тэарэтычныя і прыкладныя праблемы геаэкалогіі”, 27–29 верасня 2001 г., Мінск–Магілёў / уклад.: У.Г. Хамякоў, І.М. Шаруха, Г.У. Рыздзёўскі. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2001. – С. 76–83.
23. Ageeў, А.Р. Пётр Лярскі і Міхаіл Мельнікаў на абласной нарадзе “Краязнаўцаў-аматараў” 27.03.1954 г. / А.Р. Ageeў // Теория и практика устойчивого развития: географическое обеспечение : международная научно-практическая конференция, посвященная 90-летию со дня рождения П.А. Лярского : материалы, 5–7 декабря 2007 г. / под ред. И.Н. Шаруха. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2008. – С. 12–16.
24. Ageeў, А.Р. Праца першага дырэктара Магілёўскага настаўніцкага інстытута У.М. Тычыніна ва ўстановах духоўнага ведамства / А.Р. Ageeў // Религия и общество – 7 : сб. науч. статей / под общ. ред. В.В. Старостенко, О.В. Дьяченко. – Могилев : МГУ им. А.А. Кулешова, 2012. – С. 138–140.
25. Ageeў, А.Р. Рэлігійная адукацыя і атэістычная прапаганда ў першае дзесяцігоддзе гісторыі МДУ імя А.А. Куляшова / А.Р. Ageeў // Религия и общество – 4 : сборник научных трудов / под общ. ред. В.В. Старостенко, О.В. Дьяченко. – Могилев : МГУ им. А.А. Кулешова, 2009. – С. 79–81.
26. Ageeў, А.Р. Станаўленне педагогічнай адукацыі на Магілёўшчыне (1918–1930 гг.) / А.Р. Ageeў // Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.А. Куляшова: мінулае і сучаснасць / А.Р. Ageeў, В.А. Бандарэнка, С.А. Парашкоў, П.Г. Рабзонаў [і інш.] ; пад рэд. М.І. Вішнеўскага. – Магілёў : МДУ імя А.А. Куляшова, 2003. – С. 35–64.
27. Ageeў, А.Р. Старонкі гісторыі Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта / А.Р. Ageeў [і інш.] // Веснік МДУ імя А.А. Куляшова. – 1998. – № 1. – С. 4–10.
28. Ageeў, А.Р. Ураджэнец Быхаўшчыны Яўген Бычкоў – стваральнік першай вышэйшай навукальнай установы г. Магілёва / А.Р. Ageeў // “Быховские краеведческие чтения V” : научно-практическая конференция, 26 декабря 2015. – Быхов, 2016. – С. 34–38.
29. Ageeў, А.Р. Часовы статут навукова-даследчага краязнаўчага таварыства пры МДП імя І.Д. Папаніна / А.Р. Ageeў // Теория и практика устойчивого развития: географическое обеспечение : международная научно-практическая конференция, посвященная 90-летию со дня рождения П.А. Лярского : материалы, 5–7 декабря 2007 г. / под ред. И.Н. Шаруха. – Могилев : МГУ им. А.А. Кулешова, 2008. – С. 16–20.

30. Ageeў, А.Р. Эвалюцыя сістэмы падрыхтоўкі настаўнікаў для магілёўскіх школ у XIX–XX стагоддзях / А.Р. Ageeў // Научно-методическое сопровождение повышения квалификации педагогов: опыт, проблемы, перспективы : сборник материалов II Республиканской научно-практической конференции, посвященной 75-летию со дня основания Могилевского государственного областного института развития образования, 26–27 мая 2016 года, Могилев / редкол.: И.А. Старовойтова [и др.] ; под общ. ред. М.В. Ладутько, В.Н. Гириной. – Могилев : МГОИРО, 2016. – С. 27–30.
31. Ageeў, Аляксандр. Узнікненне вышэйшай педагагічнай адукацыі Беларусі ў гады Першай сусветнай вайны. Па матэрыялах Магілёўскага педагагічнага інстытута / Аляксандр Ageeў // Первая мировая война: история, геополитика, уроки истории и современность (к 90-летию окончания Первой мировой войны и началу формирования Версальско-Вашингтонской системы международных отношений) : материалы международной научной конференции, Витебск, 11–12 ноября 2008 г. / Вит. гос. ун-т ; редкол.: В.А. Космач (гл. ред.) [и др.]. – Витебск : ВГУ им. П.М. Машерова, 2008. – С. 197–198.
32. Адукацыя на Віцебшчыне: гісторыя і сучаснасць : матэрыялы рэспубліканскай навукова-практычнай канферэнцыі, Віцебск, 30–31 сакавіка 2010 г. / [рэдкалегія: В.У. Акуневіч (адказны рэдактар) і інш.]. – Віцебск : ВДУ, 2010. – 255 с.
33. Акуневич О.И. Витебский учительский институт в годы Первой мировой войны / О.И. Акуневич // Адукацыя на Віцебшчыне: гісторыя і сучаснасць : матэрыялы рэспубліканскай навукова-практычнай канферэнцыі, Віцебск, 30–31 сакавіка 2010 г. / Віц. дзярж. ун-т ; рэдкал.: В.У. Акуневіч (адк. рэд.) [і інш.]. – Віцебск : ВДУ імя П.М. Машэрава, 2010. – С. 74–77.
34. Акуневіч, В.У. 3 гісторыі Віцебскага ўніверсітэта / В.У. Акуневіч, А.Л. Дзядзінкін, А.М. Дулаў // Веснік ВДУ імя П.М. Машэрава. – 2003. – № 4. – С. 3–9.
35. Алексей Архипович Мазаник : библиографический указатель / сост.: Л.А. Мазаник, С.Н. Новикова ; под общ. ред. Л.А. Мазаник. – Могилев : МГУ имени А. А. Кулешова, 2016. – 36 с. : цв. ил.
36. Алесь Мікалаевіч Макарэвіч : біябібліяграфічны паказальнік / склад. С.М. Новікава. – Магілёў : МДУ імя А.А. Куляшова, 2017. – 40 с.
37. Андарало, А.И. Высшая педагогическая школа в государственной политике Беларуси (1944–1990 гг.) / И.А. Андарало. – Минск : БГПУ, 2010. – 260 с.
38. Андарало, И.А. Зарождение заочного высшего педагогического образования в Беларуси / И.А. Андарало // Европа: актуальные проблемы этнокультуры : материалы II Международной научно-теоретической конференции, Минск, 25 апр. 2008 г. – Минск, 2008. – С. 347–348.
39. Архіў УКДБ РБ па Магілёўскай вобласці. Кантрольна-надзорная справа № 9737 сн.
40. Асвета і педагагічная думка ў Беларусі: са старажытных часоў да 1917 г. – Мінск : Народная асвета, 1985. – 464 с.
41. Астрога, В.М. Кафедра ўсеагульнай гісторыі МДП імя А. Куляшова ў 1978–1991 гг. / В.М. Астрога // Проблемы археологии и древней истории Верхнего Поднепровья и соседних территорий : международная научная конференция, 30 января – 1 февраля 2002 г., доклады и сообщения. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2002. – С. 31–35.

42. Афанасьев, В.Н. Первый летописец института / В.Н. Афанасьев // Веснік МДУ імя А.А. Куляшова. – 1999. – № 1. – С. 67–69.
43. Бельскі, А.І. І прызнанне, і лёс. Жыццё і дзейнасць вучонага-педагога прафесара Ф.А. Бельскага / А.І. Бельскі // Адукацыя і выхаванне. – 2012. – № 3. – С. 58–65.
44. Бондаренко, В.А. Могилевский государственный педагогический институт : краткий очерк истории (к 60-летию основания) / В.А. Бондаренко. – Минск : Вышэйшая школа, 1978. – 43 с.
45. Бондаренко, К.М. Вековые традиции – передовые инновации : к 100-летию МГУ имени А.А. Кулешова / К.М. Бондаренко // Вышэйшая школа: навукова-метадычны і публіцыстычны часопіс / гал. рэд. В.І. Стражаў. – Минск : БДУ, 2013. – № 5. – С. 3–8.
46. Борисенко, В.В. Кафедры исторического факультета: от становления до сегодняшнего дня / В.В. Борисенко // Романовские чтения – 10, посвященные 80-летию со дня основания исторического факультета : сборник статей международной научной конференции, Могилев, 27–28 ноября 2014 г. / редкол.: И.В. Шардыко, А.Г. Агеев, Ю.В. Аленькова, В.В. Борисенко, С.М. Бычок. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2015. – С. 7–12.
47. Валентина Андриановна Шишкина : биобиблиографический указатель / сост.: М.Н. Дедулевич, С.Н. Новикова ; под общ. ред. М.Н. Дедулевич. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2016. – 48 с. : цв. ил.
48. Васілеўскі, Ю. Магілёўскі гурток “Асвета” (1918–1923 гг.) / Ю. Васілеўскі // Маладосць / Саюз бел. пісьмемнікаў. – 1994. – № 12. – С. 180–191.
49. Васілеўскі, Ю. Да гісторыі Магілёўскага гуртка беларускай моладзі “Асвета” (1918–1923 гг.) / Ю. Васілеўскі // Магілёўская даўніна. – 1994. – С. 25–33; 1996. – С. 28–40.
50. Виктор Васильевич Люкевич : биобиблиографический указатель / сост.: О.А. Лавшук, С.Н. Новикова ; под общ. ред. О.А. Лавшук. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2017. – 52 с.
51. Витебский учительский институт: создание и деятельность (1910–1918) / Солодков А.П., Акуневич В.В., Дединкин А.Л., Дулов А.Н. // Веснік Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта. – 2010. – № 1(55). – С. 3–11.
52. Владимир Георгиевич Хомяков : биобиблиографический указатель / сост.: С.Н. Новикова, И.Н. Шаруха ; под общ. ред. И.Н. Шаруха. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2017. – 68 с. : ил.
53. Герасимова, Т.Ю. 65 лет физико-математическому факультету МГУ имени А.А. Кулешова / Т.Ю. Герасимова, В.М. Кротов // Фізіка: Праблемы выкладання – 2015. – № 1. – С. 57–60.
54. Гістарычны факультэт : да 75-годдзя ўтварэння / [рэдкал.: У.В. Барысенка [і інш.]. – Магілёў : МДУ імя А.А. Куляшова, 2010. – 243 с. : іл.
55. Гісторыя Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта (1913–1940 гг.) : дакументы і матэрыялы / аўт.-склад.: А.Р. Агееў, К.М. Бандарэнка, В.П. Клімковіч ; пад агульн. рэд. К.М. Бандарэнкі. – Магілёў : МДУ імя А.А. Куляшова, 2008. – 216 с.
56. Гісторыя Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта (1944–1978) : дакументы і матэрыялы / аўт.-склад.: А.Р. Агееў, К.М. Бандарэнка, В.П. Клімковіч ; пад агульн. рэд. К.М. Бандарэнкі. – Магілёў : МДУ імя А.А. Куляшова, 2013. – 316 с.

57. Гулюк, М.А. Педагогическое образование в белорусских губерниях в начале XX в.: Витебский и Могилевский учительские институты / М.А. Гулюк // Працы гістарычнага факультэта : навук. зб. Вып. 1 / рэдкал.: У.К. Коршук (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БДУ, 2006. – С. 222–226.
58. Дзмітрачкоў, П.Ф. Станаўленне і развіццё гістарычнага факультэта (1934–1941) / П.Ф. Дзмітрачкоў // Гістарычны факультэт: да 75-годдзя ўтварэння. – Магілёў : МДУ імя А.А. Куляшова, 2010. – С. 25–33.
59. Дмитрачков, П.Ф. О научной деятельности преподавателей исторического факультета МГУ им. А.А. Кулешова (1934–2004 гг.) / П.Ф. Дмитрачков // Романовские чтения – 6 (к 75-летию исторического факультета УО “МГУ им. А.А. Кулешова”) : сборник статей Международной научной конференции, Могилев, 24–25 ноября 2009 года / редкол.: И.А. Марзалюк [и др.]. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2010. – С. 8–12.
60. Дмитрачков, П.Ф. Исторический факультет университета: прошлое и современность (к 70-летию образования) / П.Ф. Дмитрачков // Веснік МДУ імя А.А. Куляшова. – 2004. – № 2–3. – С. 3–15.
61. Дмитрачков, П.Ф. О становлении и развитии исторического факультета Могилевского государственного университета / П.Ф. Дмитрачков // Романовские чтения : сборник трудов международной научной конференции, Могилев, 21 октября 2004 г. / под ред. О.В. Дьяченко. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2005. – С. 3–14.
62. Дмитрачков, П.Ф. Об организации заочного обучения на историческом факультете Могилевского пединститута в послевоенный период (вторая половина 40-х – 50-е годы XX в.) / П.Ф. Дмитрачков // Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук : сборник научных статей Международной научно-практической конференции, посвященной 100-летию МГУ имени А.А. Кулешова, Могилев, 18–19 апреля 2013 года. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2013. – С. 20–22.
63. Евгений Иванович Сермяжко : биобиблиографический указатель / авт.-сост.: Е.И. Снопкова, С.Н. Новикова. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2015. – 35 с. : цв. ил.
64. Евдокименко, Н.Л. Кадровая политика в высшей школе Беларуси в период ее становления [Электронный ресурс] / Н.Л. Евдокименко // Перспективы развития высшей школы : материалы IV Международной научно-методической конференции / Гродненский государственный аграрный университет. – Гродно : ГТАУ, 2011. – С. 60–64.
65. Евдокименко, Н.Л. Формирование научно-преподавательского состава, высшей школы Беларуси (1921–1932 гг.) / Н.Л. Евдокименко // Подготовка педагогических и научных кадров историков и развитие исторической науки в Беларуси: материалы республиканской научно-практической конференции, Гродно, 30 сентября 2004 г. – Гродно, 2005. – С. 62.
66. Забавский, Николай. Высшая педагогическая школа Беларуси во второй половине XX века / Николай Забавский // Беларускі гістарычны часопіс. – 2014. – № 6. – С. 36–37.
67. Зорин, Н.И. Организация и торжественное открытие Витебского учительского института / Н.И. Зорин // Веснік ВДУ. – 2000. – № 3. – С. 13–17.

68. Иванов, В.Г. Педагогическому факультету – 40 лет / В.Г. Иванов // Веснік МДУ імя А.А. Куляшова. – 1999. – № 1. – С. 128–131.
69. Карзенка, Георгі. Вядомы вучоны, педагог і грамадскі дзеяч (Да 100-годдзя з дня нараджэння Ніны Васільеўны Каменскай) / Георгі Карзенка, Міхаіл Смальянінаў // Беларускі гістарычны часопіс. – 2014. – № 1. – С. 33–37.
70. Кафедра беларускай літаратуры МДУ імя А.А. Куляшова: ад пачатку да сучаснасці: дакументы, сведчання, успаміны / пад агул. рэд. А.М. Макарэвіча; склад.: М.М. Караткоў, Я.І. Клімуць. – Магілёў: МДУ імя А.А. Куляшова, 2007. – 139 с.
71. Кафедра беларускай літаратуры МДУ імя А.А. Куляшова ад пачатку да сучаснасці: дакументы, сведчання, успаміны / уклад.: М.М. Караткоў, Я.І. Клімуць, Л.Г. Бараноўская. – Могилев: МГУ имени А.А. Кулешова, 2003. – 64 с.: іл.
72. Кафедра педагогікі МГУ імя А.А. Кулешова. От истоков до современности (1913–2013): биобиблиографический справочник / авт.-сост.: С.Н. Новикова, Е.И. Снопкова, С.В. Спирин. – Могилев: МГУ имени А.А. Кулешова, 2013. – 132 с.: ил.
73. Комарова, И.А. Проблема качества образования и перспективы развития факультета педагогики и психологии детства / И.А. Комарова // Актуальные проблемы педагогики и психологии детства: 9–10 апреля 2003 года: тезисы докладов / под общ. ред. С.О. Каминская. – Могилев: МГУ имени А.А. Кулешова, 2003. – С. 19–22.
74. Константин Михайлович Бондаренко: биобиблиографический указатель / сост.: И.К. Бондаренко, А.С. Мельникова, С.Н. Новикова; под общ. ред. А.С. Мельниковой. – Могилев: МГУ имени А.А. Кулешова, 2017. – 76 с.: ил.
75. Красовский, Н.И. Высшая школа Советской Белоруссии / Н.И. Красовский. – Минск, 1972.
76. Літоўскі дзяржаўны гістарычны архіў. – Ф. 567. Воп. 17. Спр. 490. Тычынін.
77. Літоўскі дзяржаўны гістарычны архіў. – Ф. 567. Воп. 17. Спр. 740. Мітрафан Пігулеўскі.
78. Літоўскі дзяржаўны гістарычны архіў. – Ф. 567. Воп. 17. Спр. 987. Личное дело Тычыніна.
79. Літоўскі дзяржаўны гістарычны архіў. – Ф. 567. Воп. 19. Спр. 410. М. Руднёў.
80. Літоўскі дзяржаўны гістарычны архіў. Lietuvos valstybės istorijos archyvas (LVIA). – Ф. 567. Воп. 17. Спр. 125. Бычкоў.
81. Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.А. Куляшова: мінулае і сучаснасць / А.Р. Агееў, В.А. Бандарэнка, С.А. Парашкоў, П.Г. Рабонаў. – Магілёў: МДУ імя А.А. Куляшова, 2003. – 259 с.: іл.
82. Маргарита Алексеевна Бесова: биобиблиографический указатель / сост. С.Н. Новикова. – Могилев: МГУ имени А.А. Кулешова, 2016. – 56 с.: ил.
83. Матюшевская, М.И. Университеты и государственная власть в трудах Жака Ле Гоффа / М.И. Матюшевская // Романовские чтения – 6 (к 75-летию исторического факультета УО “МГУ им. А.А. Кулешова”): сборник статей международной научной конференции, г. Могилев, 24–25 ноября 2009 года / редкол. И.А. Марзалюк. – Могилев: МГУ имени А.А. Кулешова, 2010. – С. 60–61.

84. Михаил Александрович Авласевич : биобиблиографический указатель / авт.-сост.: А.А. Папейко, С.Н. Новикова. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2015. – 22 с.
85. Михаил Иванович Вишневский : биобиблиографический указатель / сост. С.Н. Новикова. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2016. – 56 с. : цв. ил.
86. Мікалай Васільевіч Абабурка : да 75-годдзя з дня нараджэння і 55-годдзя навукова-педагагічнай дзейнасці : біябібліяграфічны паказальнік / аўт.-склад.: С.М. Новікава, В.М. Шаршнёва, І.М. Ячмянёва. – Магілёў : МДУ імя А.А. Куляшова, 2016. – 51 с.
87. Могилевский государственный университет имени А.А. Кулешова // www.msu.by.
88. Могилевский государственный университет имени А.А. Кулешова в периодической печати (1997–2013) : библиографический указатель / сост.: С.В. Грибанова, С.Н. Новикова ; под общ. ред. А.В. Иванова. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2013. – 63 с.
89. Монилов, С.Н. П.Г. Загарин – заведующий кафедрой экономической географии Могилевского пединститута (1935–1941) / С.Н. Монилов, И.Н. Шаруха // Проблемы устойчивого развития регионов Республики Беларусь и сопредельных стран : сборник научных статей Второй Международной научно-практической конференции, Могилев, 27–29 марта 2012 г. : в 2 ч. / под ред. И.Н. Шаруха, И.И. Пирожника, И.И. Барина. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2012. – Ч. 2. – С. 400–403.
90. На рубеже веков : К 100-летию со дня основания МГУ имени А.А. Кулешова / А.Г. Агеев [и др.] ; авт.-сост. С.Э. Сомов ; под общ. ред. К.М. Бондаренко. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2013. – 248 с. : цв. ил.
91. Народное образование в СССР. Общеобразовательная школа : сб. документов. 1917–1973 гг. – М., 1974.
92. Нарысы гісторыі народнай асветы і педагагічнай думкі ў Беларусі. – Мн., 1968. – С. 429.
93. Науменко, В.В. Очерки истории образования Могилевщины / В.В. Науменко, В.С. Богданов, А.Г. Агеев ; под общ. ред. Л.С. Смотрицкого. – Могилев : МГОИРО, 2012. – 504 с. : ил.
94. Научные школы исторического факультета / В.В. Борисенко // Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук : сборник научных статей Международной научно-практической конференции, посвященной 100-летию МГУ имени А.А. Кулешова, Могилев, 18–19 апреля 2013 года. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2013. – С. 3–6.
95. Нацыянальныя гістарычныя архіў Беларусі (НГАБ). – Фонд 2258. Воп. 1. Спр. 1. Дело об учреждении института.
96. НГАБ. – Фонд 2258. Оп. 1. Д. 10. Об оставшемся неудовлетворенным прошением разных лиц о предоставлении службы в институте.
97. НГАБ. – Фонд 2258. Оп. 1. Д. 14. Акт об осмотре института. Выписка из краткого учебного плана. Ведомость справочным ценам на строительные материалы и рабочих по всем городам и уездам Могилевской губернии.
98. НГАБ. – Фонд 2258. Оп. 1. Д. 2. Ассигнование кредитов по содержанию института и городского при нем училища.

99. НГАБ. – Фонд 2258. Оп. 1. Д. 21. Дело с прошениями и документами лиц, допущенных к прошлым испытаниям, но не поступившим в институт.
100. НГАБ. – Фонд 2258. Оп. 1. Д. 22. Протоколы педагогического совета Могилевского учительского института.
101. НГАБ. – Фонд 2258. Оп. 1. Д. 9. Справочные сведения Витебского и других институтов по разным институтским вопросам.
102. Новик, Н.Е. Учительские институты в системе профессионального образования Беларуси начала 20 века / Н.Е. Новик // журнал Веснік Віцебскага дзяржаўнага ун-та. – 2009. – № 3. – С. 32–36.
103. Опиок, Т.В. Кафедра истории КПСС МГПИ им. А.А. Кулешова: этапы развития / Т.В. Опиок, Л.А. Сугако // Романовские чтения – 6 (к 75-летию исторического факультета УО “МГУ им. А.А. Кулешова”) : сборник статей Международной научной конференции, г. Могилев, 24–25 ноября 2009 года / редкол. И.А. Марзаян [и др.]. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2010. – С. 12–13.
104. Петр Алексеевич Лярский: географ, краевед, преподаватель, поэт : биобиблиографический указатель / сост.: С.В. Грибанова, С.Н. Новикова ; под общ. ред. И.Н. Шаруха. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2014. – 30 с.
105. Петр Фролович Дмитрачков : биобиблиографический указатель / сост.: А.С. Мельникова, С.Н. Новикова ; под общ. ред. А.С. Мельниковой. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2017. – 68 с.
106. Пищалов, В.Н. История становления факультета естествознания / В.Н. Пищалов, Г.Н. Тихончук // Растительность и лекарственные растения Могилевщины : тезисы докладов семинара-конференции, 5 ноября 2001 г., Могилев. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2001. – С. 4–6.
107. Прафесары і выкладчыкі геаграфічнага факультэта Магілёўскага педагагічнага інстытута (1934–1978) : біябібліяграфічны даведнік / склад. І.М. Шаруха / пад агульн. рэд. І.М. Шаруха, Т.М. Шаруха. – Магілёў, 2000. – 84 с.
108. Роговцов, Д.А. Факультет экономики и права: история и современность / Д.А. Роговцов // Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук : сборник научных статей Международной научно-практической конференции, посвященной 100-летию МГУ имени А.А. Кулешова, Могилев, 18–19 апреля 2013 года. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2013. – С. 6–7.
109. Снапкоўская, С.В. Ля вытокаў нацыянальнай педагогікі / С.В. Снапкоўская. – Мінск : Нар. Асвета, 1995. – 129 с.
110. Снопкова, Е.И. Из истории кафедры педагогики Могилевского государственного университета им. А.А. Кулешова (30–60-е годы XX века) / Е.И. Снопкова // Журнал Веснік МДУ імя А.А. Куляшова. – Сер. С, Псіхалага-педагагічныя навукі: педагогіка, псіхалогія, методыка. – 2012. – № 1. – С. 4–12.
111. Снопкова, Е.И. История кафедры – история вуза: 1913–2013 / Е.И. Снопкова // Современное педагогическое знание: проблемы и перспективы развития : сборник научных статей по итогам педагогических чтений, посвященных 100-летию кафедры педагогики, Могилев, 17 декабря 2013 г. / ред.: В.Т. Кабуш, Б.В. Пальчевский, С. Бэмбас. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2014. – С. 3–5.

112. Снопкова, Е.И. Первые преподаватели педагогики Могилевского государственного университета им. А.А. Кулешова / Е.И. Снопкова // Проблемы устойчивого развития регионов Республики Беларусь и сопредельных стран : сборник научных статей Второй Международной научно-практической конференции, Могилев, 27–29 марта 2012 г. : в 2 ч. / под ред. И.Н. Шаруха, И.И. Пирожника, И.И. Баринава. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2012. – Ч. 2. – С. 434–437.
113. Соколов, М.Н. Студенчество высшей школы Беларуси 20-х гг. XX в. : дис. ... канд. ист. наук : 07.00.02 / М.Н. Соколов ; БГПУ имени Максима Танка. – Минск, 2002. – 107 с.
114. Старовойтова, Т.А. Старейшая кафедра университета / Т.А. Старовойтова // Пачатковая школа. – 2009. – № 1. – С. 41.
115. Старонкі гісторыі Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта / А.Р. Агееў, У.М. Афанасьеў, В.Л. Маразевіч, С.А. Парашкоў, Д.М. Папялышка // Веснік Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова. – 1998. – № 1. – С. 4–10.
116. Тихомиров, К.И. Психологические основы обучения (в сокращении) / К.И. Тихомиров // Антология педагогической мысли Белорусской ССР. – Москва, 1986. – С. 266–271.
117. Ученые МГУ имени А.А. Кулешова : библиографический справочник / сост.: С.А. Порошков, В.В. Старостенко, Е.К. Сычева ; под общ. ред. К.М. Бондаренко. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2013. – 284 с. : ил.
118. Фото из старого альбома / сост. Е.А. Ныркова. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2013. – 62 с. : ил.
119. Хомяков, В.Г. 70 лет Могилевскому геофаку : [история, цифры, факты, основные печатные работы за 2003 г.] / В.Г. Хомяков // Магілёўскі мерыдыян : нататкі Магілёўскага аддзела беларускага географічнага таварыства. – Т. 4. – Вып.2 : Сучасныя праблемы рэгіянальнай экалагічнай і эканамічнай географіі / гал. рэд. П.С. Лопух. – Магілёў : Магілёўская абл. уzb. друкарня імя С. Собаля, 2004. – С. 3–7.
120. Хомяков, В.Г. Могилевскому геофаку – 75 лет / В.Г. Хомяков // Магілёўскі мерыдыян : нататкі Магілёўскага аддзела беларускага географічнага таварыства. – Магілёў : Магілёўская абл. уzb. друкарня імя С. Собаля, 2001. – Т. 9. – Вып. 1–2. – С. 7–16.
121. Центральный исторический архив Санкт-Петербурга. – Ф. 14. Оп. 3. Д. 44181. Бычков Евгений Иосифович.
122. Центральный исторический архив Санкт-Петербурга. – Ф. 19. Оп. 127. Д. 2378. Метрическая книга церкви Святой Татьяны при Ларинской гимназии за 1910 г.
123. Ціхаміраў Клаўдзій Іванавіч // Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. Т. 6. Кн. 2. – Мінск : БелЭн, 2003. – С. 105.
124. Шардыко, И.В. ИПКиПК классического университета : [дополнительное образование в МГУ им. А.А. Кулешова] / И.В. Шардыко // Вышэйшая школа. – 2006. – № 3. – С. 76–77.
125. Шаруха, І.М. Да 75-годдзя заснавання географічнага факультэта УА “МДУ імя А.А. Куляшова” : спіс студэнтаў-выпускнікоў (1945–1978 гг.) / І.М. Шаруха,

- У.Г. Хамякоў // Магілёўскі мерыдыян : нататкі Магілёўскага аддзела беларускага геаграфічнага таварыства. – Магілёў : Магілёўская абл. узб. друкарня імя С. Собаля, 2001. – Т. 8. – Вып. 1–2. – С. 11–42.
126. Шаруха, І.М. Кароткі нарыс гісторыі геаграфічнага факультэта Магілёўскага ўніверсітэта / І.М. Шаруха // Магілёўская даўніна. – 1999. – Магілёў : [б. в.], 1999. – С. 81–89.
127. Шаруха, І.Н. Факультету естествознания Могилевского университета имени А.А. Кулешова 25 лет : летопись / И.Н. Шаруха // География: Проблемы выкладки. – 2015. – № 6. – С. 52–60.
128. Шутов, В.В. Этапы становления и развития факультета физического воспитания МГУ имени А.А. Кулешова и основные итоги научно-методических исследований сотрудников за 35 лет / В.В. Шутов // Восток–Беларусь–Запад. Физическая культура, спорт, здоровый образ жизни в XXI веке : сборник научных статей XVII Международного симпозиума, 11–13 декабря 2014 г. – Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2015. – С. 5–8.

ПАКАЗАЛЬНІК ІМЁНАЎ

Абламейка С. 84
Агееў А. 4, 7, 85, 96, 134
Акуліч А. 81
Аляксандраў 37
Аляхновіч Я. 13, 19, 102
Андрэева Т. 67, 69
Анішчанка М. 88
Анціпава А. 82
Арлова А. 137
Арлова Л. 24
Арлоў М. 23
Асіпенка Н. 84
Астравумаў А. 18
Астрашэўская Р. 69, 77
Атрашкевіч В. 45
Аўдзеева Н. 69
Аўласевіч М. 58, 70, 72, 118
Аўласовіч А. 70
Аўраменка В. 71
Афанасьеў У. 3
Ахрамовіч А. 42, 44

Бабокін А. 59
Багаценка 37
Багданаў В. 76
Баітава С. 141
Бакавец У. 60
Балашова Т. 70
Балцін 30
Бандарэнка В. 3, 4, 59
Бандарэнка К. 7, 62, 69, 74, 76, 86, 92, 94, 98, 129
Бараноўская Л. 4
Бараноўскі М. 42, 105
Барсукова Ж. 67, 69
Барсукоў С. 64
Барысенка У. 7, 75
Башко У. 54
Башырава В. 57
Берыя 48, 51
Бесава М. 119
Бірук І. 77
Брус Бакнэл 87
Будкевіч В. 136
Будкова Л. 66

Бузук М. 61
Бутрамееў У. 131
Бутуліс Ілгварс 98
Бычкоў Я. 5, 20, 23, 25, 34, 35, 102
Бязозны С. 79

Вінкевіч Г. 111
Вайнер Л. 41
Вайс Г. 81
Валасевіч А. 121
Вальфрам Маас 89
Васіленка К. 85
Васілеўскі Д. 102, 103
Валчок Г. 55, 115
Вінкевіч Г. 55
Вірсіс Марціньш 98
Вішнеўскі А. 125
Вішнеўскі М. 61, 74, 127
Воранаў 43

Галавач А. 98
Гамолка М. 15, 17
Ганжына 39
Ганін М. 74, 88, 96
Ганчарык М. 45, 47, 51
Гартыньскі Р. 13, 15
Гаўрыленка Т. 92
Гаўрылюк С. 88
Галішэвіч Б. 134
Гаманькоў І. 28
Грыневіч Т. 93

Дабродзька А. 54
Давыдава Л. 85
Дайнека У. 44
Данілевіч С. 84
Данілюк Л. 113
Даўгяля Д. 19
Даўгяля З. 41
Даўгяля Н. 85
Джадоєў Ш. 59
Джукіч Срчка 78
Дзеранок Я. 35, 107, 108
Дзмітрачкоў П. 4, 76, 77, 118
Дзячэнка А. 61, 84

Дражын У. 72
Дрозд Я. 88
Дук Д. 94, 95, 143
Дуктава Л. 88

Еўцыхевіч В. 51, 106

Жаўрыда 44
Жасткоў С. 131
Жасткова А. 70
Жмуроўскі Д. 110
Жукава І. 64
Жылік К. 57

Забелаў П. 135
Загрэўскі В. 60, 126
Зайцава Л. 78, 82
Зайцаў В. 44, 59
Зарудная Г. 41, 42, 45, 53, 54
Зенаў А. 63
Зімянін М. 109
Зунда А. 98

Іванова Н. 82
Іваноў Я. 77, 90, 37
Іванцова А. 64
Івашкевіч І. 144
Іонэ Г. 54, 55, 56, 70, 106

Кавалёва Л. 62
Кавалёва Т. 136
Кажамяка М. 19
Казакоў Ф. 33, 35, 36
Казлова А. 44
Каладзінская В. 145
Калістратаў М. 44
Камарова І. 65, 74, 85, 136
Камароў А. 126
Каменская Н. 108
Канаплёў У. 132
Канацэвіч А. 67
Канацэвіч Н. 68
Канэс Дзідзье 93
Каплан С. 44
Капыцін В. 54, 58, 68, 70, 71, 76, 107, 122, 123
Карабанаў А. 64
Карабёнак Я. 57

Караткоў М. 4, 45
Карпенка І. 97
Касьянаў 41
Кахановіч М. 19
Качубееў А. 110
Кірылаў М. 36, 37, 43
Кісялёва Д. 64
Клябанава Н. 64
Клімковіч В. 7
Клімуць Я. 4, 120
Клімянкова Л. 83
Клюсаў Г. 45
Козылева М. 85
Коласаў А. 54, 70
Красоўскі У. 51
Краўчынскі Я. 50
Крубіч-Лебедзеў Б. 103
Ксяндзоў У. 54
Кудрашоў У. 54
Кудрашоў Я. 55, 57, 58, 115
Кужаль В. 44
Кулакоўскі Ф. 139
Кулакоўскі Ю. 130
Куляшоў А. 109
Курдзюкоў А. 114
Кухараў У. 141
Куцаў А. 96
Кучарава А. 60
Кушнер Ю. 117

Лазуціна Л. 84
Ларчанка І. 53, 108, 109
Латоцін Л. 56, 125
Лаўрыновіч Д. 67, 142
Лаўшук А. 61, 128
Лашкевіч Г. 104
Лебедзеў У. 120
Ленін У. 33, 44
Лешчанка Л. 56
Ліліп М. 14
Ліпінскі Л. 44
Лісоўская Т. 41
Лісоўскі Л. 127
Ліхачоў М. 122
Лукашэнка А. 64, 76, 77, 81, 87, 133
Лук'янаў П. 85, 123
Луфераў М. 45
Лысенка М. 56

Лявіціна А. 42
Ляпніцкая В. 54
Лярскі П. 35, 46, 52, 72, 77, 96, 107, 111, 127

Мадорскі 13
Мазанік А. 57, 113, 114
Макарава Г. 60
Макарэвіч А. 4, 45, 136
Макарэвіч В. 85
Макоўская Н. 70, 141
Макоўскі 33
Максюта Н. 85
Малер Э. 22
Малінін 36
Мальцаў Л. 73
Маноджа Кумара Бхарці 84
Манышаў М. 108
Маразевіч В. 62
Маракушкін І. 59, 60
Марголін С. 102
Марзалюк І. 54, 68, 70, 75, 77, 90, 95, 140
Марозаў В. 44
Марцінэс Херарда Эстрада 83
Марчанка І. 44
Маскевіч С. 82
Масяйкоў А. 140
Мацкевіч У. 55
Машкоўскі П. 47
Машчанка М. 60, 121
Мельнікава Ю. 88
Мяшкоўская В. 50
Міхальчук Т. 68
Мухамендрыкаў І. 50

Навумава Д. 91, 145
Назаранка Н. 46, 49, 50
Наскоў С. 41, 67, 124
Несцераў В. 60
Несцяровіч Т. 95
Несцярэнка Ю. 93
Нікалаева В. 56
Новікаў С. 81, 144

Пагоцкі М. 96
Пазнякевіч В. 63
Пакроўскі М. 28, 100
Пакуш У. 59
Палазкоў І. 94

Палей 33
Палітыка Д. 42
Палішчук Г. 83
Пальнаў Э. 60
Палякоў А. 72
Палячонак Л. 61, 64, 119
Панцялеева Н. 84
Папанін І. 37, 103
Папейка А. 61
Папоў В. 61, 114
Папоў У. 92
Папоў Ф. 50
Парашкоў С. 4
Пасялкоў П. 59
Паголічаў Н. 49
Паўл Ван Ааствейн 94
Пашкевіч Ю. 82
Петрачэнка І. 54
Пігулеўскі М. 12, 13
Пір Г. 18
Пірс Дж. 65
Пісьмянкоў А. 63
Пішчалаў В. 61
Пракопава С. 81
Прашлякова І. 59
Пугачоў К. 48
Пурышава Н. 62
Пушава В. 55
Пяроўскі І. 28, 36
Пятрова К. 82
Пятрова З. 46, 52, 107
Пятрова Н. 73
Пятроў К. 53
Пятрышча І. 59
Пятрэня Т. 145

Рабзонаў П. 4
Раганоўская А. 56, 71
Раганоўскі М. 56, 123
Рагаўцоў В. 45, 113
Рагаўцоў Д. 67
Радзькоў А. 70, 71, 73, 74, 129
Радоўская 35
Рак А. 53
Ратабыльскі М. 47, 109
Рубінштэйн Д. 45
Руміна І. 44
Рыбакоў А. 79, 145

Рыбачкін М. 43, 47, 51, 53, 104
Рыер Р. 55
Рыер Я. 54, 107, 125
Рыжанкоў А. 139
Рыжэўская А. 88
Рэва В. 61, 92
Рэўт І. 19
Рэўзін 35

Саверчанка І. 135
Сазанавец Р. 88
Сакалоў В. 14
Саковіч Л. 76
Сарока А. 63
Сарокін Р. 42
Саўчанка Н. 90, 98
Седж Н. 60
Седзін А. 54
Сянько Я. 47, 56, 116
Сербай І. 19
Сікорскі С. 49
Сіняўскі М. 55
Скіба П. 124
Скобла М. 93
Снапкова А. 8
Соцкі А. 83, 132
Спірын С. 85
Стангль Ф. 18
Старавойтава І. 142
Старавойтава Т. 44, 56
Старавойтаў Л. 47, 132
Старасценка В. 61, 67, 138
Стаськоў М. 127, 144
Столяр А. 56, 112
Стражаў В. 65
Стральцова А. 93
Стральцоў В. 91, 145
Стальмахоў В. 123
Сурыкаў А. 79
Суслава А. 85
Сюй Кэці 92
Сямкоўскі ІІ
Сяргееў М. 40
Сярмяжка Я. 116, 117
Сярова І. 115

Тадэвуш Т. 69
Тарасаў В. 83

Тарасенка В. 31
Ткачоў Д. 85
Трамбачова Т. 84
Трафімаў В. 59
Трашчанок Я. 74, 77, 82, 115
Туміловіч І. 39
Турчанка В. 53
Тычынін У. 5, 14, 15, 17, 18, 20, 21, 100
Тэадаровіч Я. 17
Тэпін 33, 34

Ульянаў А. 63, 93
Усікаў Я. 45, 53, 55

Фанкінос Д. 97
Фёдарова А. 41
Фёдарай В. 95
Філь В. 57
Фрэйверт Д. 56

Хадаровіч М. 52, 112
Хамякоў У. 6, 63
Хвашчынская В. 91
Хома У. 40

Ціхаміраў 13, 14, 15
Ціханчук Г. 61
Цыбульская В. 139
Цюко В. 85

Чабатарэўская Т. 56
Чабатарэўскі Б. 56
Чачулін Н. 45
Чудакоўскі П. 85
Чудовіч 34

Шадрокоў А. 63
Шакаль Ю. 39
Шапавалава Л. 61
Шардыка І. 65, 69, 80
Шаруха І. 6, 61, 63, 67, 90, 96, 139
Шаршнёва В. 61
Шаўраў В. 107
Шэндрыкава В. 85
Шнітко 40
Шутаў У. 59, 63
Шышкава Л. 63
Шышкіна В. 117

Юдзеніч М. 22
Юкала У. 61
Юргелевіч П. 45
Юрэвіч А. 45
Юрэвіч У. 128
Юханесан К. 97

Ягораў У. 119
Язэпенка І. 54
Якутовіч Г. 55
Ясеў У. 67, 134

ЗМЕСТ

УВОДЗІНЫ.....	3
ХРАНАЛАГІЧНАЯ ГІСТОРЫЯ МДУ імя А.А. КУЛЯШОВА.....	11
БІЯГРАФІІ ВЫДАТНЫХ ВЫКЛАДЧЫКАЎ, АРГАНІЗАТАРАЎ ВУЧЭБНАГА ПРАЦЭСУ І ВЫПУСКНІКОЎ.....	100
СПІС ВЫКАРЫСТАНЫХ КРЫНІЦ.....	147
ПАКАЗАЛЬНІК ІМЁНАЎ.....	158